

VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO FAKULTETAS
KALBŲ, LITERATŪROS IR VERTIMO STUDIJŲ INSTITUTAS

Kornelija Pisankaitė

**LIETUVOS VAIKŲ VARDŲ PARINKIMO POLINKIAI IR MADOS XXI A.
TREČIAJAME DEŠIMTMETYJE**

MAGISTRO DARBAS

Viešojo diskurso lingvistika: medių retorika ir komunikacija (valstybinis kodas 6211NX012)

Darbo vadovė doc. dr. Ilona Mickienė

Magistrantė Kornelija Pisankaitė

Kaunas, 2026

TURINYS

IVADAS	3
I. ONOMASTINIS IR ISTORINIS VARDŲ TYRIMO PAGRINDAS	9
1.1. Asmenvardžio samprata	9
1.2. Vardo samprata, reikšmė ir funkcijos	10
1.3. Lietuvių vardyno raidos ir darybos bruožai	16
1.4. Vyrų ir moterų įvardijimo raidos skirtumai Lietuvoje	19
1.5. Lietuvių vardų kilmė	22
II. ŠIUOLAIKINĖS VARDŲ TYRIMŲ TRADICIJOS	29
2.1. Vardų tyrėjų perspektyva.....	29
2.2. Kalbos vartotojų perspektyva.....	37
III. VARDŲ TYRIMŲ METODOLOGIJA: medžiagos kaupimas ir tyrimo prieigos	41
3.1. Pirminė tiriamoji medžiaga ir tyrimo prieigos	41
3.2. Antrinė tiriamoji medžiaga ir tyrimo prieigos	43
IV. VAIKŲ VARDŲ MADOS 2020–2024 m.: Registrų centro duomenų analizė	48
4.1. 2020–2024 m. Lietuvoje suteiktų vaikų vardų bendrosios tendencijos	48
4.2. Populiariausi 2020–2024 m. Lietuvoje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita	49
4.3. Retų ir unikalių vardų paplitimas Lietuvoje 2020–2024 m.....	54
4.4. 2020–2024 m. užsienyje suteiktų vaikų vardų bendrosios tendencijos	57
4.5. Populiariausi 2020–2024 m. užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita	58
4.6. Lietuviškumo raiška ir mišrios vardų formos užsienyje 2020–2024 m.	63
4.7. Lietuvos ir užsienio vardyno panašumai ir skirtumai 2020–2024 m.	65
4.8. Vardų parinkimas 2020–2024 m.: tarp mados ir tradicijos	67
V. PARINKIMO POLINKIAI IR NUOSTATOS	70
5.1. Bendrieji anketinės apklausos duomenys.....	70
5.2. Vardų tendencijos tiriamojoje grupėje.....	73
5.3. Šeimos vardų kontekstas	80
5.4. Vardų estetika	90
5.5. Vardų pragmatiškumas	92
5.6. Vardų mistiškumas	104
5.7. Vardų kilmė ir reikšmė	110
5.8. Šventųjų vardų ir kalendorinių aplinkybių svarba renkant vardus.....	115

5.9. Vardų išskirtinumo, šiuolaikiškumo ir mados veiksniai.....	117
5.10. Vardo samprata vartotojo vertinimu: asmeninė nuosavybė ar vardyno dalis	123
IŠVADOS	128
SANTRAUKA	132
SUMMARY	134
ŠALTINIAI	136
LITERATŪROS SĄRAŠAS	138
PRIEDAI	149

IVADAS

Vardas yra savitas viešojo diskurso elementas, nes vardijimo klausimai yra susiję ne tik su mūsų kalba, bet ir su tapatybe, tradicijomis, vertybėmis ir kultūra. Diskusijos dėl vardų pasirinkimo, jų rašybos, tarimo, lietuviškumo ir tarptautiškumo atskleidžia, kad vardai yra svarbus ir jautrus tyrimo objektas. Nors dažnu atveju vaiko vardas yra savitas ir individualus šeimos sprendimas, nes vardas yra vienas pirmųjų žmogaus tapatybės ženklų, todėl vardas ir tapatybė yra glaudžiai susiję (plg. Aldrin, 2016, p. 424), tačiau jis neabejotai susijęs ir su bendresniais kalbos ir netgi kalbų politikos klausimais¹.

Vardus aktualu analizuoti kaip kalbinės sistemos dalį, nes juos galima tirti kaip tikrinius daiktavardžius, išskiriant jų etimologiją, vartoseną ir kaitą. Tokius tyrimus atlieka onomastikos mokslo atstovai, nes onomastika yra kalbotyros šaka, tirianti tikrinius vardus, o antroponimika – onomastikos šaka, nagrinėjanti asmenvardžius (plg. Amoo, Badmus, Sabo, 2022, p. 2), tarp jų ir vardus.

Svarbu pabrėžti, kad vardų analizė negali apsiriboti vien siaura antroponimine perspektyva. Vardai atspindi visuomenėje vykstančius kultūrinius, socialinius ir vertybinius pokyčius, nes jų pasirinkimas siejamas su tam tikru laikotarpiu būdingomis nuostatomis, polinkiais ir prestižo suvokimu.

Kaip tikrinių žodžių vartosenoje galima fiksuoti tam tikras pavadinimų madas², o bendrąja prasme – kalbos madas, susijusias su staigiu, paprastai neilgalaikiu kalbos elementų vartojimo suintensyvėjimu tam tikru laikotarpiu (plg. Akelaitis, 2003, p. 122), taip vardų antroponimijos sluoksnyje galima stebėti vardų mados kaitą. Vardų mada yra socialinis ir kultūrinis reiškinys, nes pirmiausia ji (mada) susijusi su visuomene, kaip ji sureikšmina vardus. Todėl vardų tyrimas sudaro galimybę gretinti onomastinę ir sociolingvistinę perspektyvas, nes sociolingvistai tiria kalbos ir visuomenės santykį (Buhari, 2021, p. 2), todėl padeda aiškinti, kokie socialiniai bei kalbiniai veiksniai lemia vienų ar kitų vardų populiarėjimą, nykimą ar grįžimą į vartoseną ir madą.

Tyrimo objektas – XXI a. trečiajame dešimtmetyje Lietuvos Respublikos piliečių vaikams teikti vardai ir tėvų / globėjų vardų parinkimo polinkiai bei nuostatos.

Tiriamoji medžiaga yra dvinarė. Pirmąją jos dalį sudaro Lietuvos Respublikos Registrų centro³ pateikti 2020–2024 m. Lietuvoje ir užsienyje gimusių Lietuvos Respublikos piliečių vaikų vardų duomenys⁴. Šie duomenys buvo pasitelkti analizuojant berniukų ir mergaičių vardų

¹ Plg. Kaip tik šiuo metu bus svarstomas klausimas dėl diakritikų ženklų vartojimo asmens dokumentuose. Žr. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/b1864e40374b11f19c389aefab77fb47?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=14014910-c8ee-44be-a2f9-022801ab926b>

² Pvz., pavadiname įmones lietuviškais vardais ir kt.

³ Toliau darbe – Registrų centras.

⁴ Registrų centro duomenys pristatomi „3.1. Pirminė tiriamoji medžiaga ir tyrimo prieigos“ darbo poskyryje.

dažnumą, populiarumo bei mados kaitą, vardų įvairovę, retų ir unikalių vardų sluoksnį, taip pat Lietuvoje ir užsienyje suteiktų vardų panašumus ir skirtumus. Antrąją tiriamosios medžiagos dalį sudaro anoniminės anketinės apklausos duomenys⁵. Apklausos metu surinkta 210 anketų, kuriose užfiksuoti 233 vaikų vardai, taip pat nuostatos dėl vardijimo, vardų parinkimo. Anketos duomenys pasitelkti analizuojant tėvų / globėjų vardų parinkimo motyvus, vardų vertinimą (nuostatas) ir vardijimo polinkius.

Tyrimo tikslas – ištirti ir nustatyti Lietuvos Respublikos piliečių 2020–2024 m. vaikams suteiktų vardų parinkimo polinkius, motyvus ir nuostatas, atskleisti vyraujančias vaikų vardų madas.

Tyrimo tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

Medžiagos kaupimo etapo uždaviniai:

- 1) sukaupti tiriamąją medžiagą vardų parinkimo polinkiams ir madai analizuoti;
- 2) parengti ir pristatyti tiriamosios medžiagos rinkimo instrumentą ir atlikti anoniminę vardijimo nuostatų apklausą.

Medžiagos tyrimo etapo uždaviniai:

- 1) pristatyti asmenvardžio ir vardo sampratą, identifikuoti pagrindines vardo funkcijas;
- 2) trumpai apžvelgti Lietuvos vardyno raidą ir vardo vietą jame;
- 3) aprašyti teorinį ir metodologinį vardų tyrimo pagrindą, aptariant pagrindines vardų tyrimo prieigas, išskiriant vardų tyrėjų ir kalbos vartotojų perspektyvas;
- 4) išanalizuoti 2020–2024 m. Lietuvoje ir užsienyje suteiktų vaikų vardų bendrąsias tendencijas, populiariausių berniukų ir mergaičių vardų kaitą, retų ir unikalių vardų išskirtinumo aspektus;
- 5) palyginti Lietuvoje ir užsienyje gimusių vaikų vardyną, nustatant pagrindinius jų panašumus ir skirtumus bei tradicijos ir mados ryšį vardijimo kultūroje;
- 6) remiantis anketinės vardijimo nuostatų apklausos duomenimis, nustatyti tėvų / globėjų vardų parinkimo motyvus, polinkius, nuostatas bei vertinimą.

Darbe pasitelkti šie tyrimo metodai: aprašomasis metodas taikytas sisteminant ir analizuojant mokslinę literatūrą: aprašant asmenvardžio ir vardo sampratą, vardų funkcijas, jų kilmę bei darybą. Anketinės apklausos metodas taikytas renkant tiriamąją medžiagą. Nustatant vardų teikimo motyvus remtasi kokybiniu analizės metodu. Socioonomastinis tyrimo metodas pasitelktas atskleidžiant anketinės apklausos respondentų vardų vertinimą ir nuostatas. Tiriamasis analitinis ir interpretacinis metodai taikyti rezultatų sisteminimui ir lyginimui. Tyrimo kiekybiniai duomenys klasifikuojami remiantis matematiniu duomenų skaičiavimo metodu. Tyrimo duomenys atsispindi paveiksluose ir lentelėse.

⁵ Anketa ir duomenys pristatomi „3.2. Antrinė tiriamoji medžiaga ir tyrimo prieigos“ darbo poskyryje.

Tyrimų apžvalga. Lietuvos vardyno tyrimai vykdomi jau daugiau nei šimtmetį. Tam pamatus padėjo baltistikos žinovas ir Lietuvos kalbininkas Kazimieras Būga, kuris daug prisidėjo prie lietuvių antroponimikos tyrimų, kurių pagrindas buvo didžiųjų kunigaikščių vardai ir dvikamienių vardų daryba (Skorupa, 2025, p. 59). Jo monografija „Apie lietuvių asmens vardus“ (1911) buvo skirta senųjų dvikamienių asmenvardžių užrašymui XIII–XV a. dokumentuose.

Teoriniai lietuvių mokslininkų darbai padėjo deskriptyviai analizuoti vardų kilmę, darybą, raidą ir klasifikaciją, t. y. etimologiją, taip pat apibrėžti asmenvardžio ir vardo sąvokas, išskirti pagrindines vardo funkcijas. Aleksandras Vanagas (1982) apžvelgė lietuvių antroponimijos istoriją nuo pirmųjų užuomazgų, taip pat aptarė bendriausius lietuvių asmenvardžių atsiradimo, kilmės ir raidos bruožus ir išskyrė svarbiausias vardų ypatybes, tarp jų ir vardo lemiančiąją funkciją. Antanas Salys (1983) pateikė trejopą senųjų lietuvių vardų darybos skirstymą ir išskyrė vardo identifikacinę funkciją. Aptariant istorinį lietuvių įvardijimą, remtasi Vitalijos Maciejauskienės tyrimu apie lietuvių pavardžių susidarymą (1991). Nors minėto tyrimo tema suponuoja, kad autorė daugiausia dėmesio skyrė lietuvių pavardžių susidarymo raidai, tačiau leidinyje pateiktos įžvalgos apie vardo funkciją dvinariame įvardijime šiame darbe buvo reikšmingos. Išsamiausiai lietuvių asmenvardžius, tarp jų ir vardus, analizavo Zigmas Zinkevičius. Šiame darbe remiamasi įvairiomis autoriaus įžvalgomis apie lietuvių asmenvardžius iš skirtingų monografių ir leidinių (1977, 2005, 2007, 2008, 2010a, 2010b, 2011), bet daugiausia dėmesio atkreipta į mokslininko aprašytą lietuvių asmenvardžių skirstymą pagal kilmę ir asmenvardžių etimologijos pagrindimą. Taip pat aptariant lietuvių vardų skirstymą pagal kilmę, pasitelktas Kazimiero Kuzavinio ir Bronio Savukyno „Lietuvių vardų kilmės žodynas“ (2005), kuriame klasifikuojamas istorinis-etimologinis lietuvių vardyno skirstymas.

Atskira lietuvių antroponimikos tyrinėjimų kryptis yra istoriniai vyrų ir moterų įvardijimo skirtumai. Paminėtina V. Maciejauskienės (1991) išskirta moterų įvardijimo raida nuo XVI a. iki XVIII a. ir Almos Ragauskaitės (2005, 2022) istorinių šaltinių tyrinėjimais paremta kėdainiečių moterų XVII–XVIII a. bei kauniečių moterų XVI–XVIII a. vardijimo raida. Daugiausia istorinius lietuvių vardijimo skirtumus, sudėtingą moterų vardyno rekonstrukciją yra tyrusi Jūratė Čirūnaitė (2003, 2004, 2009, 2011), išskirdama pagrindinius moterų užrašymo dokumentuose fragmentiškumus, nulemtus moterų istorinės socialinės padėties ir santykio su vyriškosios lyties atstovais.

Aptariant vardo sampratą, reikšmę ir funkcijas, šiame darbe remtasi ir užsienio tyrėjų įžvalgomis. Nors vardo vieta gramatinėje sistemoje yra svarbus vardo apibrėžties komponentas, kuris šiame darbe įvardytas remiantis Simeon'o Potter'io (1950), Carole'ės Hough (2016), Will'io Van Langendonck'o ir Mark'o Van de Velde'o (2016) įžvalgomis, tačiau darbo teorinėje dalyje daugiausia dėmesio skiriama vardo sampratos aptarimui funkciniu požiūriu. Silvio Brendler'is išskyrė vardo denotacinę funkciją ir vardą nurodė žmogaus tautybės dalį. Viename iš tyrimų (2012) jis atkreipė

dėmesį, kad vardų tyrimuose tapatybė atlieka svarbų vaidmenį ir pasitelkė nomematiką (angl. *Nomematics*) – tapatybės teorijos sistemą vardų tyrimuose, paremtą dinaminio kalbos modeliu bei siekė įrodyti, kad tapatybė yra pagrindinė onomastikos sąvoka. Taip pat Danilo Silva'o Guimaraes'o, Min'o Han'o, Ae Ja Jung'o, Meike'o Watzlawik'o kolektyviniame tyrime (2016) pabrėžiama vardo identifikacinė funkcija, atkreipiamas dėmesys į vardo funkciją nurodyti asmenį kaip subjektą ir žadinti su tuo asmeniu susijusias asociacijas, todėl vardas išskiriamas kaip ženklas semiotikoje. Pasitelkus internetinę apklausą, buvo ištirta, ar skirtingų šeimų įvairiose šalyse (Pietų Korėjoje, Brazilijoje ir Vokietijoje) vardų teikimo ypatumai daro įtaką asmenų tapatinimuisi su savo vardu.

Svarbiausia šiame darbe – šiuolaikinio vardyno kaitos tyrimų perspektyva. Lietuvoje tokio pobūdžio tyrimų nėra daug ir pristatomi tik Daivos Sinkevičiūtės darbai (2011, 2015, 2022, 2023, 2025). Atskleidžiant šiuolaikines Lietuvos vardų tyrimų tradicijas remtasi D. Sinkevičiūtės straipsniu „Nauji 2007–2010 m. lietuviškos kilmės vaikų vardai ir jų davimo polinkiai“ (2011), kuriame analizuojami nauji lietuviškos kilmės vardai ir jų teikimo tendencijos. Autorė siekė išsiaiškinti, kokiais iki tol dar nevertotais lietuviškos kilmės vardais plečiamas Lietuvos vardynas. Kitame tyrime „Nauji dvikamieniai asmenvardžiai 1991–2010 m. Lietuvos vardyne“ (2015) D. Sinkevičiūtė siekė nustatyti pirmaisiais dviem Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečiais pradėtus vartoti naujus dvikamienius vardus, išskirti jų dėmenis ir raidos dėsningumus. Vardyno kaitos analizei skirtas ir D. Sinkevičiūtės straipsnis „Nauji sudurtiniai vardai Lietuvos vardyne: įvairovė ir sudarymo ypatumai (XXI a. II dešimtmečio duomenimis)“ (2022). Taip pat labai svarbūs ir naujesni D. Sinkevičiūtės tyrimai, kuriuose galima pastebėti ir kitų vardų analizės kryptių. Straipsnyje „Names in Contemporary Lithuanian: Valued Qualities and Their Changes“ (2023) aptariami iš asmens ypatybių kilę lietuvių vardai. Tyrime išryškinama tendencija, kad tokie vardai pasirenkami, tačiau nurodoma, kad vardo semantika nėra pagrindinis kriterijus renkantis vardą, svarbesnė tampa tradicija ir kiti veiksniai. Kitame straipsnyje „Naming trends of Lithuanian emigrants in Ireland, Norway, and Germany (1991–2020), with focus on names of Baltic origin“ (2025), tirdama lietuvių emigrantų vaikams teikiamus baltiškos kilmės vardus, autorė apibendrina, kad vardų pasirinkimas atspindi tėvų norą išlaikyti etninį tapatumą.

Vardų tyrimų lauke išskiriamos dvi pagrindinės kryptys: teoriniai darbai, nagrinėjantys vardų sampratą, kilmę, reikšmę, raidą bei klasifikaciją, ir empiriniai tyrimai, orientuoti į vardų kaitos, vartosenos, socialinio vertinimo, kultūrinių nuostatų, migracijos, daugiakalbystės veiksmų tyrimus skirtingais laikotarpiais.⁶

Tyrimo naujumas ir aktualumas. Nors vardų etimologija ir semantika jau nagrinėta daugelio Lietuvos ir užsienio mokslininkų darbuose, tačiau naujausių metų (ypač po 2020 m.) vardų

⁶ Išsamesnė tyrimų apžvalga pristatoma „II. Šiuolaikinės vardų tyrimų tradicijos“ darbo skyriuje.

paplitimo, populiarumo ir mados tyrimų vis dar trūksta. Iš šiuolaikinių vardų teikimo polinkių tyrimų Lietuvoje minėtini tik du vardyno tyrėjos Daivos Sinkevičiūtės straipsniai „Nauji 2007–2010 m. lietuviškos kilmės vaikų vardai ir jų davimo polinkiai“ (2011) ir „Naming trends of Lithuanian emigrants in Ireland, Norway, and Germany (1991–2020), with focus on names of Baltic origin“ (2025), kuriuose analizuojami naujų vardų davimo polinkiai ir lietuvių emigrantų vaikų vardų teikimo tendencijos. Taigi Lietuvoje trūksta tyrimų, kurie apimtų statistinius vardų populiarumo duomenis ir tėvų / globėjų vaikams teikiamų vardų vertinimo nuostatas. Šiame magistro darbe pristatomas tyrimas yra naujas ir aktualus. Darbe Lietuvos Respublikos Registrų centro 2020–2024 m. vaikų vardų duomenų analizė (pirminė tiriamoji medžiaga) gretinama su anketinės apklausos rezultatais (antrinė tiriamoji medžiaga). Vaikų vardų mados šiame darbe tiriamos ne tik vertinant vaikų vardų paplitimą ir populiarumo kaitą, nes analizuojami labai svarbūs tėvų pasirinkimo motyvai ir nuostatos. Vardų pasirinkimo sociolingvistinės nuostatos bei motyvai iki šiol nėra kryptingai nagrinėti.

Šiuo tyrimu norima atskleisti 2020–2024 m. vardų teikimo polinkius, naujausią jų mados kryptingumą ir tėvų vardų parinkimą lemiančius veiksnius.

T y r i m o r e i k š m ė . Tyrimas papildo šiuolaikinius onomastikos ir sociolingvistikos tyrimus aktualiais empiriniais duomenimis apie vardų teikimo polinkius 2020–2024 m. Reikšminga ir tai, kad darbe derinamos onomastinė ir sociolingvistinė tyrimo perspektyvos ir taikoma socioonomastinė prieiga. Viename darbe sujungiant statistinę vardų populiarumo analizę ir tėvų nuostatų bei pasirinkimo motyvų tyrimą, galima geriau suprasti šiuolaikinius vardyno kaitos procesus, jų kryptingumą ir tam įtakos turinčius sociokultūrinius veiksnius. Be to, teorinėje šio darbo dalyje pateikiama ir analizuojama nemažai onomastikos mokslui svarbių įžvalgų, pristatomi nauji konceptai⁷, kurie gali praturtinti lietuvių onomastikos tyrimus.

T y r i m o r e z u l t a t a i galėtų būti aktualūs onomastikos ir sociolingvistikos mokslo atstovams, analizuojantiems vardų kaitos procesus ir jų pasirinkimo motyvus. Taip pat tėvams / globėjams ir būsimiems tėvams / globėjams, renkantiems vardą vaikui. Svarbu paminėti ir tai, kad vardijimo apklausa išsiaiškinamos tėvų / globėjų nuostatos dėl vardo vertinimo kaip asmeninės nuosavybės ar vardyno dalies. Tokių nuostatų žinojimas svarbus kalbų politikai.

D a r b o s a r a n g a . Magistro darbą sudaro įvadas, penkios darbo dalys, išvados, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, šaltinių ir literatūros sąrašai bei priedai.

Įvade apibrėžiamas tyrimo objektas, išsikeliamas tikslas ir uždaviniai jam pasiekti, pateikiama tiriamoji medžiaga ir metodai, pateikiama tyrimų apžvalga ir atskleidžiamas tyrimo naujumas bei aktualumas.

⁷ Žr. „II. Šiuolaikinės vardų tyrimų tradicijos“.

Pirmojoje darbo dalyje „Onomastinis ir istorinis vardų tyrimo pagrindas“ aptariami vardų tyrimo teoriniai pagrindai: apibrėžiama asmenvardžio ir vardo samprata, vardo reikšmė ir funkcijos, lietuvių vardyno raidos ir darybos bruožai, vyrų ir moterų įvardijimo raidos skirtumai Lietuvoje ir pateikiamas lietuvių vardų kilmės skirstymas.

Antrojoje darbo dalyje „Šiuolaikinės vardų tyrimų tradicijos“ gilinamasi į šiuolaikines vardų tyrimų tradicijas, išskiriant vardų tyrėjų ir kalbos vartotojų perspektyvas.

Trečiojoje darbo dalyje „Vardų tyrimų metodologija: medžiagos kaupimas ir tyrimo priegios“ pristatomos metodologinės tyrimo gairės, aprašoma pirminė ir antrinė tiriamoji medžiaga, tyrimo instrumentas (anketa) ir analizės priegios.

Ketvirtojoje darbo dalyje „Vaikų vardų mados 2020–2024 m.: Registrų centro duomenų analizė“ analizuojami Registrų centro 2020–2024 m. duomenys: Lietuvoje ir užsienyje suteiktų vaikų vardų bendrosios tendencijos, populiariausi berniukų ir mergaičių vardai, reti ir unikalūs vardai, lietuviškumo raiška, mišrios vardų formos ir Lietuvos bei užsienio vardyno panašumai ir skirtumai. Taip pat aptartas tradicijos ir mados ryšys XXI a. trečiojo dešimtmečio vardijimo kultūroje.

Penktojoje darbo dalyje „Parinkimo polinkiai ir nuostatos“, remiantis anketinės apklausos duomenimis, nagrinėjami vardų parinkimo polinkiai ir nuostatos. Pirmiausia aptariami bendrieji respondentų demografiniai duomenys ir vaikų vardų tendencijos bei mados tiriamojoje grupėje. Toliau nagrinėjamas šeimos vardų kontekstas; vardų estetiškumas; vardų pragmatiškumas; vardų mistiškumas; vardų kilmės ir reikšmės svarba; šventųjų vardų ir kalendorinių aplinkybių įtaka vardo parinkimui; vardų išskirtinumas, šiuolaikiškumas ir madingumas. Taip pat aptariama vardo samprata kalbos vartotojo vertinimu kaip asmeninės nuosavybės ar Lietuvos vardyno dalies.

Tyrimo rezultatai apibendrinami išvadose.

Santraukose (lietuvių ir anglų kalbomis) pateikiama glausta darbo apžvalga. Pristatomas tyrimo objektas, tikslas, pagrindiniai tyrimo rezultatai ir reikšminiai žodžiai.

Pateikiami šaltinių ir literatūros sąrašai.

Baigiamojo darbo apimtis yra 148 puslapiai be priedų. Darbe pateikta 1 lentelė, 44 paveikslai, 10 priedų ir 107 išnašos.

I. ONOMASTINIS IR ISTORINIS VARDŲ TYRIMO PAGRINDAS

Teorinėje magistro darbo dalyje apibrėžiama asmenvardžio ir vardo samprata, vardo reikšmė ir funkcijos, aptariami pagrindiniai lietuvių vardyno raidos, vardų darybos ir kilmės bruožai, taip pat apžvelgiami vyrų ir moterų įvardijimo raidos skirtumai Lietuvoje.

1.1. Asmenvardžio samprata

Šiame poskyryje pristatoma asmenvardžio samprata. Nustatoma asmenvardžio vieta tikrinių vardų sistemoje ir jo funkcijos. Išskiriami skirtinguose šaltiniuose vartojami šios sąvokos apibrėžimai.

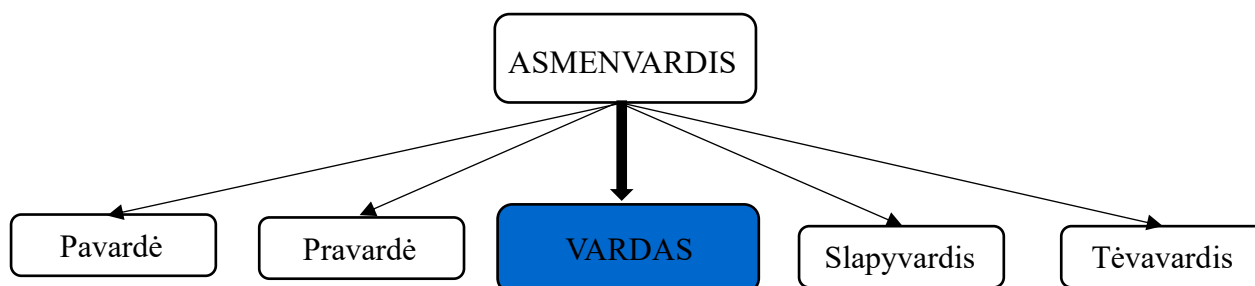
Asmenvardžių specifiką pirmiausia lemia jų priklausymas onimų (tikrinių vardų) leksikai: onimai laikomi specialiosios leksikos dalimi, susijusia su antrine nominacija ir naujomis žodžių funkcijomis. Skirtingai nei bendriniai žodžiai, kurie paprastai atlieka ir signifikacinę (reikšmės perteikimo), ir nominacinę funkcijas, onimai pirmiausia atlieka nominacinę funkciją, nes jie skirti pavadinti ir identifikuoti konkretų objektą (plg. Žemienė, 2017, p. 9), todėl galima teigti, kad asmenvardžiai, kaip ir visi tikriniai vardai, yra atsiradę iš paprastų bendrinių daiktavardžių (Salys, 1983, p. 12) ir laikomi viena svarbiausių tikrinių vardų rūšių (plg. Gaivenis, Keinys, 1990, p. 212), nes atlieka esminę asmens identifikavimo funkciją (Landman, 2023, p. 97) bei išskiria vieną konkretų referentą – individą, t. y. vieną žmogų iš visų žmonių (plg. Gudavičius, 2009, p. 144). Pasak John'o S. Milli'o, tikriniai vardai yra ženklai, priskiriami asmenims tam, kad būtų galima juos atskirti vienus nuo kitų (cituota iš: Wilson, 1998, p. 11).

Nepaisant kultūrinių ar kalbinių skirtumų, asmenvardžius šiandien turi visų tautų žmonės (plg. Vanagas, 1982, p. 3). Asmenvardžiai visada žymi tą patį referentų tipą – žmones, tačiau jie apima skirtingas vardų rūšis, įskaitant vardus, pavardes, pravardes ir kt. (Hough, 2016, p. 27; žr. 1 pav.). „Kalbotyros terminų žodyne“ asmenvardis apibrėžiamas kaip „tikrinis asmens vardas“ (Gaivenis, Keinys, 1990, p. 27). Šalia pateikiamo apibrėžimo taip pat nurodomas tarptautinis terminas – antroponimas (Gaivenis, Keinys, 1990, p. 27). Natalija Podolskaja (Наталья Подольская) „Rusų onomastikos terminų žodyne“ (1988) antroponimą apibrėžia, kad tai: „bet koks tikrinis vardas, kokį tik gali turėti žmogus (ar žmonių grupė)“ (cituota iš: Maciejauskienė, 1991, p. 13). Antroponimas yra pirminis ir pagrindinis tikrinis vardas (Jurkėnas, 2006, p. 152). „Lietuvių kalbos žodyne“ nurodoma, kad plačiąja prasme asmenvardžiai apima įvairias asmens įvardijimo formas, tokias kaip vardai, pavardės ir slapyvardžiai (plg. LKŽ⁸). „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ ši samprata papildoma, į ją įtraukiant pravardes (plg. DLKŽ⁹), o „Lietuvių kalbos enciklopedijoje“ kaip tikriniai žmogaus

⁸ Žr. <http://www.lkz.lt/?zodis=asmenvardis&id=01065950000>

⁹ Žr. <https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas/asmenvardis?paieska=asmenvardis&i=f1eebf6c-566d-419a-86b2-372190a9c660>

vardai įvardijami ir tėvavardžiai (patronimai¹⁰) (plg. LKE, 2008, p. 27). „Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje“ nurodoma, kad asmenvardžiai asmenis gali įvardyti oficialiai (vardai, pavardės, tėvavardžiai) ir neoficialiai (pravardės, patronimai) (VLE¹¹).

1 paveikslas. Asmenvardžio sandara

Atsižvelgiant į asmenvardžių sistemos įvairovę, šiame darbe toliau nagrinėjama vardo samprata kaip tikrinio žodžio, atliekančio asmens įvardijimo (nominatyvinę) funkciją.

1.2. Vardo samprata, reikšmė ir funkcijos

Šiame poskyryje aptariama vardo samprata, reikšmė ir pagrindinės funkcijos. Nurodoma vardo vieta asmens įvardijimo sistemoje. Išskiriamos individualaus asmens pavadinimo apibrėžtys lietuvių ir užsienio mokslininkų darbuose.

Asmens įvardijimą sudaro du pastovūs asmenvardžiai – vardas ir pavardė, kurie žmogų lydi visą gyvenimą (plg. Vanagas, 1982, p. 3). Vardą šalia pavardės turi kiekvienas žmogus (Zinkevičius, 2008, p. 15). Lietuvoje jau XVIII a. buvo nusistovėjęs asmens įvardijimas vardu ir pavarde ir tapęs įprastu įvairiuose dokumentuose (plg. Maciejauskienė, 1993, p. 101). Nei vardo, nei pavardės žmogus nesirenka savarankiškai, nes pavardė paveldima, o vardas suteikiamas tėvų ar kitų artimųjų (plg. Vanagas, 1982, p. 3). Šiame darbe bus kalbama apie vieną iš dvinario įvardijimo narių – vardą¹². Išrinkti vardą naujagimiui yra išskirtinė tėvų (šeimos) teisė (Birgelienė, 2023, p. 1). „Lietuvių kalbos enciklopedijoje“ pabrėžiama, jog vardas yra pirmasis įvardijimo dviem asmenvardžiais narys ir yra nepaveldimas (LKE, 2008, p. 584). „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ vardo sąvoka apibrėžiama kaip „žmogaus asmens pavadinimas“, kuris suteikiamas gimus (DLKŽ¹³). „Kembridžo žodyne“ nurodoma, kad vardas yra žodis ar žodžiai, kuriais vadinamas asmuo (Cambridge Dictionary¹⁴). Taip

¹⁰ Patronimas, ling. tėvavardis (TŽŽ).

¹¹ Žr. <https://www.vle.lt/straipsnis/antroponimai/>

¹² Nagrinėjant istorinę antroponimiją (iki dvinario įvardijimo nusistovėjimo), vietoje termino *vardas* dažniau vartojami terminai *pirmasis asmenvardis* bei *pirmasis dvinario (ar trinario) įvardijimo narys*. Analizuojant vėlesnių laikotarpių asmenvardžius, kai dvinaris įvardijimas jau yra nusistovėjęs, šiam įvardijimo elementui apibrėžti vartojamas ir terminas *vardas* (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 14).

¹³ Žr. <https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas/vardas?paieska=Vardas&i=5a007172-2268-4e8f-bde9-97626d386d53>

¹⁴ Žr. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/name?q=Name;>
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/personal-name?q=Personal+name>

pat svarbu, jog vardas pasitelkiamas norint nurodyti konkretų individą ir jį išskirti iš kitų (plg. Britannica¹⁵). Tai žodis, kuriuo vadinamas (įvardijamas) konkretus asmuo, apie kurį kalbama (Oxford Dictionary). „Bendrinės lietuvių kalbos žodyne“ pateikiamas išsamesnis vardo apibrėžimas, nes vardas apibūdinamas kaip individualus žmogaus pavadinimas, skirtas konkrečiam asmeniui nurodyti ir paprastai suteikiamas jam gimus (BLKŽ¹⁶). Taip pat pabrėžiamas skirtumas tarp vardo ir pavardės, pastarąją siejant su šeimos identifikavimu, o vardą – su konkrečiu asmeniu (plg. BLKŽ).

Istoriniai šaltiniai rodo, kad visais laikais skirtingų tautų ir bendruomenių nariai turėjo tam tikrą asmens identifikavimo ženklą – asmenvardį, kuris sąlygiškai gali būti vadinamas vardu. Pagrindinė šio įvardijimo (vardų) funkcija – atskirti vieną asmenį nuo kito ir padėti jį identifikuoti (plg. Vanagas, 1982, p. 10). Vardu asmuo išskiriamas, todėl be vardo gyvenimas bendruomenėje būtų neįsivaizduojamas, vadinasi, toks individualizavimo būdas yra toks pat senas kaip ir pati žmonių visuomenė (plg. Krstinic, Petrovic, Šarkic, 2020, p. 1). Nors skiriamoji funkcija yra pagrindinė, tačiau ne vienintelė (LKE, 2008, p. 584). Ilgainiui, visuomenei vystantis, vardams imama priskirti ne tik skiriamoji, bet ir lemiančioji funkcija. Manoma, kad vardas gali turėti įtakos žmogaus likimui, jo socialiniam vertinimui, t. y. išaukštinti arba pažeminti, padėti arba pakenkti (plg. Vanagas, 1982, p. 11). Pvz., senovės Egipte asmens vardas turėjo esminę funkciją – apibrėžti jo tapatybę visuomenėje ir užtikrinti atminimo išlikimą ateities kartoms (plg. Vittmann, 2013, p. 1), todėl vardas buvo pagrindinė asmens identifikavimo priemonė.

Neabejotina, kad vardas padeda identifikuoti asmenį, todėl vardai ilgainiui tapo svarbiu tyrimų objektu. Žmonių vardų tyrimams ir vardyno kaitai įtakos turėjo istorinės aplinkybės, lemiančios tam tikram laikotarpiui būdingus vardų vartojimo polinkius. Šiuos polinkius formuoja tautinės tradicijos, kitų kultūrų įtaka ir socialinės gyvenimo sąlygos (plg. Bartkutė, 2005, p. 1). Lietuvoje vardai pradėti rinkti ir nagrinėti jau nuo XIX a. pab. Pagrindus moksliniam lietuvių asmenvardžių tyrinėjimui padėjo K. Būga (plg. Vanagas, 1982, p. 5). Šiandien vartojamos Lietuvos kunigaikščių vardų formos (*Mindaugas, Vytautas, Vaiš(a)vilkas, Treniota, Traidenis, Vytenis, Jogaila, Švitrigaila*) yra išskirtos K. Būgos studijoje „Apie lietuvių asmens vardus“ (1911), publikuotoje knygoje „Lietuvių tauta“ (II) ir vėliau išleistoje atskiru leidiniu (Garliauskas, 2022, p. 3). Monografija buvo skirta senųjų dvikamienių asmenvardžių užrašymui XIII–XV a. dokumentuose (Maciejauskienė, 1991, p. 7). Minėtoje studijoje K. Būga nustatė dvikamienių asmenvardžių struktūrą ir jų rašybą su *-as*, *-a* galūnėmis (plg. Būga, 1911, p. 6–7).

Lietuvių kalbotyros darbuose pateikiamos skirtingos įžvalgos apie vardus. Z. Zinkevičiaus teigimu, iki pavardžių susidarymo vardas buvo vienintelis asmens įvardijimo elementas (plg.

¹⁵ Žr. <https://www.britannica.com/search?query=Name>

¹⁶ Žr. <https://ekalba.lt/bendrinės-lietuvių-kalbos-zodynas/vardas?paieska=Vardas&i=bca68951-883d-40b2-b9d0-ee25df1b4ae0>

Zinkevičius, 1977, p. 34). A. Vanagas pabrėžė, kad vardai gali būti laikomi vienu svarbiausių žmonių visuomenės atributų (Vanagas, 1982, p. 10). Kalbininkas teigė, kad vardo atsiradimas galėjo būti susijęs su bendruomenių formavimusi ir poreikiu atskirti vienus žmones nuo kitų (plg. Vanagas, 1982, p. 10). A. Salys, tyrinėdamas vardus, akcentavo, kad vardų atsiradimas neatskiriamas nuo žmogaus individualybės suvokimo ir kitų asmenų individualizavimo. Vardų raidos pradžioje vardai nurodė asmens fizines ar dvasines savybes, todėl buvo labai konkretūs. Ilgainiui vardas atsiskyrė nuo tiesioginio ryšio su asmens savybėmis ir tapo abstrakčiu tikriniu pavadinimu, skirtu asmeniui identifikuoti (plg. Salys, 1983, p. 11). V. Maciejauskienė, remdamasi „Rusų onomastikos terminų žodynu“ (1988), nurodo, kad vardas minėtame žodyne apibrėžiamas kaip „oficialus asmens pavadinimas, suteikiamas žmogui gimus“ arba labai retu atveju išsirenkamas žmogui suaugus (Maciejauskienė, 1991, p. 14). Be to, autorė detalizuoja vardo sąvoką ir teigia, kad lietuviams įprastame dvinariame įvardijime vardas paprastai rašomas pirmojoje pozicijoje, o jo pagrindinė funkcija – individualizuoti asmenį ir padėti atskirti tos pačios pavardės turėtojus šeimoje (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 14). Nerija Bartkutė vardus išskiria iš visų onimų klasių (onimų subklasė) ir pastebi, kad vardai turi specifinių bruožų (plg. Bartkutė, 2005, p. 1). „Lietuvių vardų kilmės žodyno“ (2005) autoriai K. Kuzavinis ir B. Savukynas vardą konkrečiai sieja su žmogaus atpažinimu, pabrėždami, kad vardas kalbinėje sąmonėje sužadina asociacijas su konkrečiu žmogumi ir būdingiausiais jo bruožais (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 5). Taip pat jie nurodo, kad, nekeldamas asociacijų, vardas yra tik ženklas ir nereiškia nieko daugiau, kaip tik juo įvardijamą asmenį (plg. ten pat). D. Sinkevičiūtės monografijoje „Lietuvių dvikamienių asmenvardžių trūpiniai ir jų kilmės pavardės“ (2006) vardo samprata išskiriama dvejopai. Siaurąja prasme vardai apibrėžiami kaip „nepaveldimi oficialūs asmenvardžiai“, suteikiami žmogui gimus arba jo paties vėliau keičiami, kurie vartosenoje gali būti įvairiai modifikuojami, pvz., trumpinami ar plečiami deminutyvinėmis ir kitomis priesagomis. Įvardijant bendriau, tai vardais laikomi visi asmenvardžiai (Sinkevičiūtė, 2006, p. 13–14). Šiame darbe, atsižvelgiant į tyrimo objektą ir tikslus, laikomasi siauresnės vardo apibrėžties. Ją papildė ir Z. Zinkevičiaus bendresnis pastebėjimas, kuriuo remiantis vardas – tai asmenvardis, tikrinis daiktavardis, kuriuo asmuo įvardijamas greta pavardės (plg. Zinkevičius, 2008, p. 15). Būtent šia įvardijamąja funkcija išskiriamas kiekvienas objektas, o žmogaus vardas, suteikiamas gimus, tampa pagrindiniu asmens įvardijimu ir lydi jį visą gyvenimą (plg. Mickienė, Zamalytė, 2016, p. 37).

Pabrėžtina, kad lietuvių onomastikos darbuose neretai aptinkama terminologinė nesutaptis tarp *asmenvardžio* ir *vardo* sąvokų, kai vardas nurodomas kaip asmenvardis, t. y. *asmenvardžio* sąvoka vartojama sinonimiškai. Kitaip tariant, net ir kalbant apie vieną įvardijimo narį (vardą), jis neretai įvardijamas terminu *asmenvardis*, todėl terminai lietuvių darbuose vartojami nenuosekliai (Maciejauskienė, Sinkevičiūtė, Zinkevičius ir kt.). Tokia vartosena matoma žvelgiant į istorinę

įvardijimo raidą. Iki XVI a. II pusės jau buvo išsigalėjęs dvinaris įvardijimas, nes greta pirmojo (tautinio, tradicinio) vardo atsirasdavo ir antrasis – krikšto metu suteiktas vardas, todėl asmuo galėjo būti įvardijamas dviem vardais (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 33). Tyrimuose abu šie įvardijimo nariai (vardai) dažnai apibūdinami bendresniu terminu *asmenvardžiai*. Vėliau įvardijimo raida kito ir nuo XVI a. II pusės apie 80 % asmenų jau buvo nurodomi vardu ir patronimu (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 35). D. Sinkevičiūtė monografijoje „Lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpiniai ir jų kilmės pavardės“ (2006) senuosius dvikamienius asmenvardžius sinonimiškai įvardija terminu *vardai*, jį vartodama kaip termino *asmenvardžiai* sinonimą (plg. Sinkevičiūtė, 2006, p. 14). Analizuojant XVI a. istoriniuose dokumentuose įrašytus dvinarius įvardijimus, nurodoma, kad juose pirmasis narys yra *vardas* (plg. Maciejauskienė, 1997, p. 111). Todėl šiame darbe, vertinant lietuvių onomastikos tradicijoje nusistovėjusią ir įvairiuose moksliniuose šaltiniuose pasitaikančią sinoniminę vartoseną, terminai *asmenvardis* ir *vardas* tam tikrais atvejais¹⁷ vartojami sinonimiškai, nes *asmenvardis* gali būti bendresnis asmens įvardijimo terminas.

Užsienio lingvistikos atstovų darbuose taip pat pateikiamos skirtingos vardo apibrėžtys. Konkrečiai įvardijant žmogaus vardo sąvoką, anglų kalba rašančių mokslininkų literatūroje vartojami keli terminai: *personal name* (asmenvardis), siauresne prasme – *given name* (suteiktasis vardas) arba *first name* (pirmasis vardas), *forename* (britų anglų kalboje). Kai kurie autoriai *personal name* terminą vartoja kaip bendrą, apimančią vardą ir pavardę. Kiti šį terminą vartoja tik vardui (pirmajam vardui) įvardyti. Pirmasis vardas (*first name*) taip pat gali būti nurodytas kaip *forename* (vardas), *given name* (suteiktasis vardas), *Christian name* (krikščioniškasis vardas) ir *baptismal name* (krikšto vardas) (plg. Lawson, 1984, p. 46). Kai kuriuose darbuose jie vartojami panašia reikšme, todėl šiame darbe, aptariant vardo sampratą, remiamasi visais nurodytais terminais¹⁸. Analizuojant lietuvių vardus, tinkamiausias terminas yra *given name* (suteiktasis vardas), taip pat *first name* (pirmasis vardas), o *personal name* gali būti nurodomas kaip asmenvardis bendrąja reikšme (galintis apimti vardą, pavardę ir kt.).

Vardo, kaip kalbinio vieneto, apibrėžtis užsienio literatūroje įvardijama pagal jo vietą gramatinėje sistemoje, todėl dalis autorių vardą aptaria kaip tikrinį daiktavardį. S. Potter'is teigia, kad ankstyvosiose kalbos raidos stadijose pirmieji žodžiai buvo vardai ir kad visi vardai pirmiausia buvo tikriniai vardai (tikriniai daiktavardžiai), todėl tikrinis vardas yra simbolis, nurodantis vieną ir tik vieną asmenį (plg. Potter, 1950, p. 142). Be to, anglakalbiamame pasaulyje vardai tradiciškai laikomi daiktavardžio arba daiktavardinės frazės tipu, kartais vadinamu *tikriniais daiktavardžiais* (angl. *proper nouns*) (Hough, 2016, p. 24). Mokslininkai W. Van Langendonck'as ir M. Van de Veld'as, remdamiesi įvairių Europos ir Afrikos kalbų duomenimis, teigia, kad vardai yra apibrėžtieji

¹⁷ Atsižvelgiant į autoriaus vartojamą terminą.

¹⁸ Kiekvienu atveju atsižvelgiant į autoriaus pateikiamą įvardijimą.

daiktavardžiai, turintys unikalią denotaciją ir galintys turėti pasirenkamas konotacines reikšmes (plg. Langendonck, Velde, 2016, p. 35–37).

Vardo samprata užsienio literatūroje aptariama ne vien gramatiniu, o ir funkciniu požiūriu, išskiriant keletą perspektyvų: psichologinę, socialinę ir lingvistinę (semiotinę). Žvelgiant iš psichologinės perspektyvos, Gordon'as W. Allport'as pabrėžia, kad vardas yra svarbiausias mūsų tapatybės atramos taškas, nes jis palaiko mūsų savivoką (plg. Allport, 1961, p. 117), o Sharifa M. Zawaw akcentuoja, kad vardas yra tapatybės ženklas, pagal kurį žmogus įvardijamas ar identifikuojamas (Zawawi, 1993, p. 3). Socialiniu požiūriu šią mintį papildė Stephen'o Wilson'o teiginys, jog vardai identifikuoja individus ir dažnai tampa labai svarbia žmogaus tapatybės dalimi. Išskirtina, kad vardas taip pat apibrėžia individo padėtį jo šeimoje ir visuomenėje; jis apibrėžia jo socialinę asmenybę (plg. Wilson, 1998, p. 12). Lingvistiniu ir semiotiniu požiūriu vardai neatsiejami nuo jų denotacijos. S. Brendler'is teigia, kad vardai denotuoja individus (plg. Brendler, 2011, p. 40) ir vardo sąvoką tapatina su tapatybės sąvoka, teigdamas, jog vardas siejasi su tapatybe, o tapatybė – su vardu, todėl vardas yra tapatybės dalis (plg. Brendler, 2012, p. 29). Iš esmės vardas sutapatinamas su pačiu asmeniu, nes vardas yra žmogaus socialinė, kultūrinė ir teisinė tapatybė (Blount, 2015, p. 616), todėl vardai, kaip kalbiniai vienetai, yra neatskiriama individualios tapatybės dalis (plg. Waldispuhl, 2024, p. 15–16). Galima teigti, jog vardai yra semantinės etiketės, kurios tiek identifikuoja, tiek išskiria individą iš kitų individų (plg. Guimaraes, Han, Jung, Watzlawik, 2016, p. 1).

Susisteminus lietuvių ir užsienio mokslininkų vardo sampratos įžvalgas, pasakytina, jog vardas yra pamatinis asmens įvardijimo elementas. Jo reikšmė apima daugelį aspektų (žr. 2 pav.). Lietuvių lingvistų darbuose vardas aptariamas kartu su pavarde, nes abu šie elementai sudaro dvinarį įvardijimą. Lietuvoje ši norma įsitvirtino XVIII a. ir tapo įprastu asmenų užrašymo dokumentuose būdu (plg. Maciejauskienė, 1993, p. 101). Tokia įvardijimo sistema rodo paties vardo pastovumą bei jo funkciją identifikuoti konkretų asmenį (plg. Vanagas, 1982, p. 10), taip pat skirtį tarp vardo ir pavardės, nes pavardė identifikuoja šeimą, o vardas – konkretų asmenį (plg. BLKŽ). Taip pat apibrėžtys, pateikiamos lietuvių ir užsienio žodynuose bei enciklopediniuose šaltiniuose, nurodo, kad vardas yra individualus asmens pavadinimas, žodis ar žodžiai, kuriais vadinamas asmuo, paprastai suteikiamas gimus, todėl jis laikytinas nepaveldimu ir pirmuoju įvardijimo nariu (Cambridge Dictionary; BLKŽ; DLKŽ; LKE, 2008, p. 584; Oxford Dictionary).

Svarbu ir tai, kad vardas įvairiose kultūrose ir bendruomenėse yra būdas atskirti vieną asmenį nuo kito. Todėl istoriškai ir antropologiškai jis susijęs su žmogaus individualizavimu (plg. Vanagas, 1982, p. 10; Krstinić, Petrović, Šarkić, 2020, p. 1). Nors skiriamoji funkcija išlieka esminė, tyrimuose akcentuojama ir tai, kad vardui gali būti priskiriamos papildomos, kultūriškai nulemtos funkcijos,

pvz., vardas gali turėti įtakos asmens socialiniam vertinimui ar net jo likimui (plg. Vanagas, 1982, p. 11).

Galiausiai vardas apibrėžiamas ir kaip kalbinis vienetas, priklausantis tikrinių žodžių (daiktavardžių) grupei. Gramatiniu požiūriu vardas yra tikrinis daiktavardis arba daiktavardinė frazė, turinti unikalią denotaciją (plg. Hough, 2016, p. 24; Langendonck, Velde, 2016, p. 35–37). Būtent todėl funkcinio požiūriu vardas atlieka denotacinę funkciją, t. y. nurodo konkretų referentą ir jį identifikuoja (plg. Brendler, 2011, p. 40). Taip pat tyrimuose nurodomas ir vardo ryšys su tapatybe, nes vardas yra tapatybės dalis (Zawawi, 1993, p. 3; Wilson, 1998, p. 12).

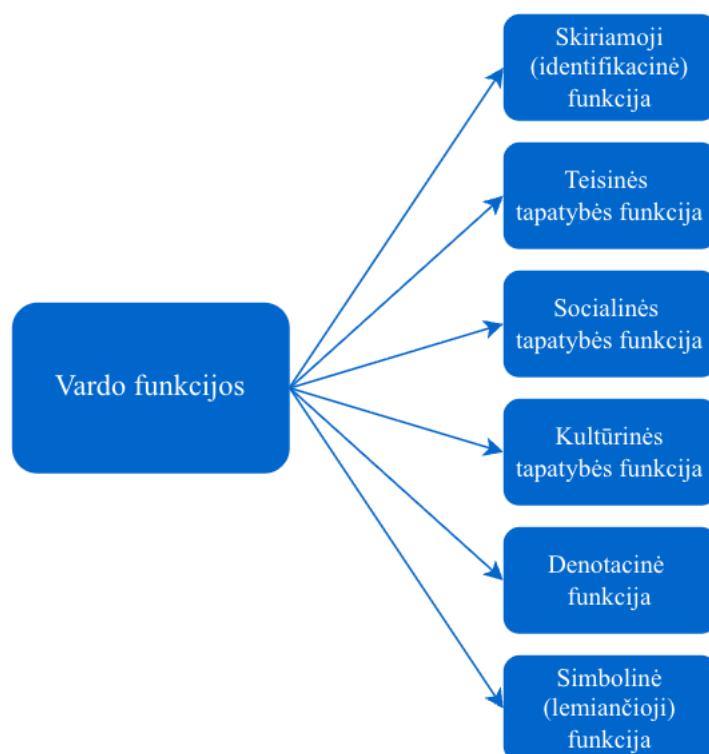

2 paveikslas. Vardo samprata

Apibendrinus Lietuvos ir užsienio mokslinių autoritetų išvalgas, galima teigti, jog vardas šiame darbe apibrėžiamas kaip tikrinis daiktavardis, nepaveldimas oficialus asmens įvardijimo elementas, pirmasis įvardijimo narys, suteikiamas gimus ir vartojamas greta pavardės, kurio pagrindinė funkcija yra konkretaus asmens identifikavimas ir denotacija (žr. 2 pav.).

Vardas apibūdinamas ir funkcijų lygmeniu. Pirmiausia jis atlieka skiriamąją (identifikacinę) funkciją, nes padeda atskirti vieną asmenį nuo kito ir jį individualizuoti (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 14; Salys, 1983, p. 11; Vanagas, 1982, p. 10). Taip pat vardas turi ir teisinės tapatybės funkciją, nes kaip oficialus asmens įvardijimas užrašomas dokumentuose (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 14). Socialinės tapatybės funkcija siejama su tuo, kad vardas apibrėžia asmens vietą šeimoje ir visuomenėje (plg. Wilson, 1998, p. 12), o kultūrinės tapatybės funkcija – su vardo priklausymu tam tikrai kalbinei, tautinei ar religinei bendruomenei (plg. Blount, 2015, p. 616). Lingvistiniu ir semiotiniu požiūriu vardas atlieka denotacinę funkciją, nes nurodo konkretų referentą (plg. Brendler, 2011, p. 40). Kai kuriuose tyrimuose taip pat pabrėžiama simbolinė, arba lemiančioji, vardo funkcija,

kai vardui priskiriama socialinė, vertybinė ar net likimą lemianti reikšmė (plg. Vanagas, 1982, p. 11; žr. 3 pav.).

3 paveikslas. Vardo funkcijos

1.3. Lietuvių vardyno raidos ir darybos bruožai

Šiame poskyryje aptariami pagrindiniai lietuvių vardyno raidos ir vardų darybos bruožai. Išskiriama vienanario ir dvinario asmens įvardijimo kaita bei senųjų lietuvių vardų darybos tipai.

Kaip jau minėta aptariant vardo sampratą (žr. 1.2. Vardo samprata, reikšmė ir funkcijos), lietuviai neišsiskyrė iš kitų baltų (latvių, prūsų, jotvingių, kuršių, žiemgalių, sėlių) genčių (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 14) bei indoeuropiečių tautų ir senovėje turėjo tik vieną „asmens liudijimą“¹⁹, vienanarį asmens įvardijimą – asmenį identifikuodavo tik vardu (plg. Zinkevičius, 2008, p. 29) ir buvo vienvardžiai²⁰. Iš istorinių šaltinių matyti, kad vienanaris asmenų įvardijimas Lietuvoje vyravo dar Vytauto Didžiojo laikais, pvz., vienoje 1430 m. sutartyje lietuviai minimi įvardijant juos vien tik vardais: *Gedas*, *Surgaila*, *Vydas* ir kt. (plg. Salys, 1983, p. 12–13; Zinkevičius, 2008, p. 29). Pasak V. Maciejauskienės, asmenų įvardijimas vienu asmenvardžiu yra antroponiminės sistemos raidos pradžia, būdinga beveik visoms tautoms (Maciejauskienė, 1991, p. 20). Toks

¹⁹ Žr. Vanagas A. „Mūsų vardai ir pavardės“ (1982, p. 14).

²⁰ Plg. Kuzavinis K, Savukynas B. „Lietuvių vardų kilmės žodynas. 4-asis papildytas leidimas“ (2005, p. 14); Maciejauskienė V. „Lietuvių pavardžių susidarymas“ (1991, p. 21); Salys A. „Raštai II. Tikriniai vardai“ (1983, p. 12); Zinkevičius Z. „Lietuvių antroponimika“ (1977, p. 34); Zinkevičius Z. „Senosios Lietuvos valstybės vardynas“ (2007, p. 10).

įvardijimas ilgą laiką buvo būdingas ir kitoms Europos tautoms, nes daugelyje regionų vienanaris įvardijimas palaipsniui pradėjo kisti tik viduramžiais, kai maždaug XI–XV a. (su ryškiais regioniniais skirtumais) įsigalėjo dvinarė sistema – gimus suteikiamas vardas (lot. *nomen proprium*), paveldima tampa pavardė (lot. *cognomen*) (plg. Mignot, 2022, p. 250). Lyginant su dabartine dvinare įvardijimo sistema, kuri Lietuvoje nusistovėjo XVIII a. (plg. Maciejauskienė, 1993, p. 101), kyla abejonių dėl tokio viनावardžio identifikavimo tikslumo senovėje, tačiau tada įvardijimo tik vardu pakako, nes žmonių komunikacijos (bendravimo) ratas buvo palyginti siauras, o ryšiai tarp skirtingų etninių grupių – menki (plg. Vanagas, 1982, p. 14). Be to, vardynas buvo platus ir įvairus, todėl skirtingi bendruomenės nariai galėjo būti įvardijami vis kitais vardais (plg. Zinkevičius, 2008, p. 29).

Neabejojama, kad vardų įvairovė atspindi ir tam tikrus vardų sudarymo principus ir darybos modelius, pagal kuriuos vardai buvo sukuriami ir vartojami. Remiantis A. Salio išskirtu lietuvių vardyno skirstymu²¹, lietuvių vardų daryba skirstoma trejopai (žr. Salys, 1983, p. 12; žr. 4 pav.):

1. Dvikamieniai ilgieji vardai (Salys, 1983, p. 12) (dvikamieniai asmenvardžiai²² arba senieji dvikamieniai asmenvardžiai²³), nes, kaip ir kitų indoeuropiečių tautų tradicijoje, senovės lietuvių vardyno branduolį sudarė dvikamieniai, t. y. iš dviejų šaknų sudaryti vardai (Zinkevičius, 2008, p. 30). Šie asmenvardžiai susiformavo sudūrus į vieną antroponimą tam tikrus vardinius žodžius (jų kamienus), vadinamus asmenvardžio dėmenimis (plg. Zinkevičius, 2010, p. 15), pvz.: *Daug-vilas* (: daug + viltis „tikėtis“), *Gini-tautas* (: ginti + tauta) (Zinkevičius, 2008, p. 30). D. Sinkevičiūtė senuosius dvikamienius asmenvardžius (arba vardus) apibrėžia kaip iš dviejų baltiškos kilmės kamienų sudarytus antroponimus, kurie neatlieka dūrinės kilmės pravardės funkcijos (plg. Sinkevičiūtė, 2006, p. 14). Iki XVI a. istoriniuose dokumentuose dauguma fiksuojamų asmenų buvo įvardijami dvikamieniais asmenvardžiais. Tikėtina, kad dažniausiai taip buvo įvardijami kilmingajam luomui priklausę lietuviai (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 21).
2. Iš dvikamienių kilę (atsiradę) trumpieji vardai (arba dvikamienių vardų trumpiniai) ir virtę savarankiškais. Pagrindinė priežastis, dėl kurios atsirado ir pradėjo plisti trumpieji vardai, buvo praktinis poreikis, nes ilgi dvikamieniai vardai vartosenoje nebuvo patogūs, todėl natūraliai imta juos trumpinti (plg. Zinkevičius, 1977, p. 34). Šiuos vardus dar galima vadinti senųjų dvikamienių asmenvardžių trumpiniais, susiformavusiais iš dvikamienių asmenvardžių kamienų, vieno kamieno ar jo dalies. Tiksliau, atsiradę sutrumpėjus dvikamieniam vardui. Tais atvejais, kai sutrumpėjęs vardas turi pridėtą priebalsinę ar balsinę priesagą, jį galima įvardyti kaip dvikamienio asmenvardžio trumpinio priesaginį vedinį (plg.

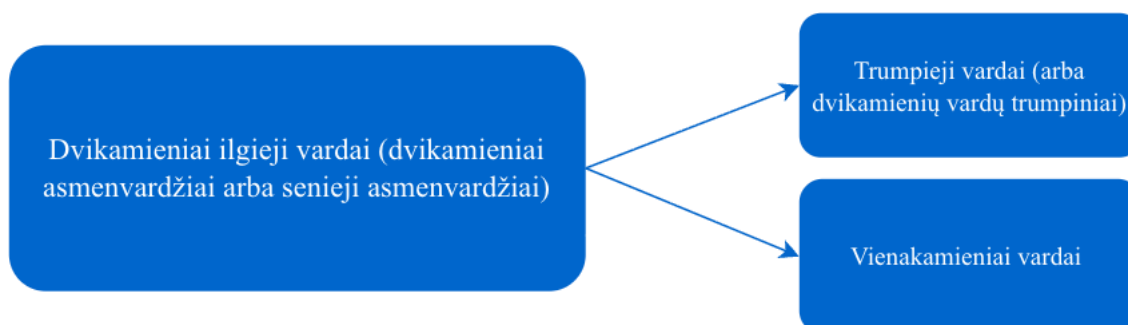
²¹ Toks (ar panašus) skirstymas pastebimas ir kitų autorių darbuose.

²² Plg. Maciejauskienė V. „Lietuvių pavardžių susidarymas“ (1991, p. 21); Zinkevičius Z. „Senosios Lietuvos valstybės vardynas“ (2007, p. 10); Zinkevičius Z. „Lietuvių asmenvardžiai“ (2008, p. 30).

²³ Žr. Sinkevičiūtė D. „Lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpiniai ir jų kilmės pavardės“ (2006, p. 14).

Sinkevičiūtė, 2006, p. 14). Trumpinio kamienas – trumpojo vardo dalis, liekantis atmetus jo galūnę (ir, jei yra, priesagą ar priesagas), o trumpinio pamatas – dvikamienio asmenvardžio dalis, kuria šis asmenvardis sutampa su trumpiniu (plg. ten pat). Pvz., *Tautas* ir *Taučius*, *Kantas* ir *Kančius* (Salys, 1983, p. 12), *Geidas* (*Geid-vilas*), *Vilys* (*Vil-tautas*) ir kt. (Zinkevičius, 2007, p. 10). Dalis trumpųjų vardų ilgainiui prarado ryšį su pamatiniais dvikamieniais asmenvardžiais ir tapo savarankiškais asmenų vardais. Prie šio proceso galėjo prisidėti ir trumpinių struktūrinis bei semantinis artumas apeliatyvams (ypač pravardėms), todėl dalis trumpinių ilgainiui įsiliejo į pravardinių asmenvardžių sistemą (plg. Sinkevičiūtė, 2002, p. 122).

3. Vėlesnių laikų vienakamieniai vardai (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 22; Salys, 1983, p. 12; Vanagas, 1982, p. 16). Dalis šių vardų yra kilę iš vieno ar kito dvikamienių asmenvardžių kamieno, o kiti – pravardiniai, veikiausiai kadaise atspindėję vardo turėtojo polinkius, būdo bruožus, išvaizdą ar kitas individualias ypatybes. Šiandien dauguma tokių formų nebevertojamos kaip oficialūs vardai, tačiau kai kurios jų yra išlikusios gyvojoje kalboje, ypač pravardėse, pvz.: *Jaunius*, *Meilius* (Maciejauskienė, 1991, p. 22), *Laukys* („baltakaktis“), *Klypa* („šleivys“) ir kt. (Salys, 1983, p. 12), *Laibenis* („laibas“) (Vanagas, 1982, p. 16).

4 paveikslas. Lietuvių vardų daryba

Pažymėtina, kad senųjų baltų vardų darybą K. Kuzavinis ir B. Savukynas „Lietuvių vardų kilmės žodyne“ (2005) aptaria išsamiau, taikydami smulkesnius darybos kriterijus. Tyrėjai skiria ne tik dvikamienius (rečiau – trikamienius) dūrinius ir iš jų susiformavusius trumpinius, bet ir atskirai išskiria priesaginius trumpinių vedinius (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 15). Šis keturių tipų skirstymas iš esmės neprieštarauja šiame skyriuje pateiktam trejopam skirstymui, bet jį detalizuoja, nes priesaginiai trumpinių vediniai mokslininkų darbe nurodomi kaip savarankiškas darybos tipas (o ne įtraukiami į trumpinių grupę), o apeliatyviniai vardai savo kilme ir daryba glaudžiai sietini su pravardinės motyvacijos vienakamienių vardų sluoksniu (plg. ten pat). Šiame darbe pasirenkamas apibendrintas, trejopas skirstymas.

Taip pat vardų darybai svarbi ir jų semantika. Tikėta, kad vardas gali turėti poveikį žmogaus (ypač vaiko) likimui (lot. *nomen est omen* – vardai lemia²⁴), todėl vardas buvo išrenkamas apgalvotai, jame užsikoduojant tėvų viltis ir linkėjimus (plg. Salys, 1983, p. 12). Išskirtina, kad lietuvių dvikamienių asmenvardžių dėmenys tradiciškai atspindi vertybes, „kilnias“ reikšmes. Tokių vardų branduolį (kamieną) sudaro semantiškai „pozityvūs“ dėmenys, nusakantys gynybą, valdžią, garbę ir pan., pvz.: *-gail*, *-gėl*, *-taut*, *-vil* ir kt. Šių dėmenų semantika artima atitinkamiems bendriniais žodžiams, pvz.: *gailėti*, *tauta*, *viltis* ir kt. (plg. Salys, 1983, p. 12). Dėl to dvikamienių asmenvardžių dėmenys nuo seno asocijavosi su kilnia, tauria reikšme, pvz.: *Taut-ginas* („tautos gynėjas“), *Vis-valdas* („kas daug valdo“) ir kt. (plg. Zinkevičius, 2007, p. 10), o abu vardą sudarantys kamienai dažniausiai buvo vientisas junginys, kuriame dėmenys papildė vienas kitą ir sudaro bendrą reikšmę (plg. Zinkevičius, 2011, p. 18). Panašus prasmingų dėmenų jungimo principas būdingas ir kitoms indoeuropiečių tautoms, pvz., senosios anglų kalbos²⁵ vardai taip pat dažnai būdavo sudaromi iš dviejų reikšmę turinčių kamienų, pvz., *God-wine* („Dievo draugas“) (plg. Abrar, 2023, p. 20). Analogiška dvikamienių vardų daryba aptinkama ir kituose indoeuropiečių vardynuose, pvz.: slavų – *Bog-u-mil* („Dievas“ + „mylėti“); germanų – *Frid-u-bald* („taika“ + „drąsus“); graikų – *Le-and-ros* („tauta“ + „vyras, narsus“); keltų – *Virid-o-vix* („drąsus, narsus“ + „kovoti“) (Vanagas, 1982, p. 15); latvių – *Tali-valdis* („kas toli, plačiai valdo“); prūsų – *Wissa-geide* („kas visa geidžia“) (Zinkevičius, 2008, p. 30).

Apibendrinant pasakytina, kad lietuvių vardyne matyti nuoseklus asmens įvardijimo kitimas, o iš vardų darybos bruožų nustatoma, kad lietuvių vardai sudaromi pagal tam tikrą struktūrą ir reikšmę.

Šiame darbe nesiekama išsamiai ištirti istorinės lietuvių vardyno raidos ar rekonstruoti visą vardų darybos sistemą, tačiau aptarti raidos ir darybos bruožai svarbūs analizuojant XXI a. trečiojo dešimtmečio Lietuvos vaikų vardus, vertinant, kiek šiuolaikiniai vardų pasirinkimo polinkiai galbūt tęsia lietuvių vardyno tradiciją, o galbūt kiek nuo jos tolsta. Šiame darbe orientuojamasi tik į dabartinę vardų vartoseną.

1.4. Vyrų ir moterų įvardijimo raidos skirtumai Lietuvoje

Šiame poskyryje aptariami vyrų ir moterų įvardijimo raidos skirtumai Lietuvoje. Išskiriami ir patys įvardijimo struktūros kitimai.

Galima pastebėti, kad iš istorinių vardyno tyrimų matoma nevienoda vyrų ir moterų įvardijimo raida, nes istoriniuose dokumentuose dažniau aptinkami vyriški vardai, todėl moterų

²⁴ Žr. Vanagas A. „Mūsų vardai ir pavardės“ (1982, p. 11).

²⁵ Anglų kalba priklauso indoeuropiečių kalbų šeimai, todėl kai kurie vardų darybos principai lyginamuoju aspektu gali būti gretinami su kitų indoeuropiečių tautų vardų daryba.

įvardijimas yra sulaukęs mažiau dėmesio (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 249). Dėl šios priežasties, aptariant senąjį lietuvių vardyną, kyla moterų vardų rekonstrukcijos problema.

XI–XII a. ir ankstesnio laikotarpio lietuvių moterų vardyną rekonstruoti sudėtinga, nes rašytiniuose šaltiniuose moterų vardai beveik nenurodomi, todėl apie iki krikščionybės įvedimo Lietuvoje (1387 m., 1413 m.) vartotus moterų vardus žinoma labai fragmentiškai (plg. Vanagas, 1982, p. 17). Seniausie lietuvių moterų vardai nėra užrašyti ankstyvuosiuose iki mūsų dienų išlikusiuose šaltiniuose, todėl didelė dalis tokių vardų, tikėtina, neperėjo į vėlesnę tradiciją ir iki šių dienų neišliko (plg. Maciejauskienė, 1991, p. 249). Kita vertus, kitų Europos tautų tradicijoje išlikę labai seni moterų vardai, liudijantys ankstyvą jų vartoseną, pvz., graikų *Andromache*, *Stratonike*, germanų *Ranihilda*, *Sinitruda* ir pan. (Vanagas, 1982, p. 17).

Lyginamoji medžiaga atskleidžia, kad kai kuriose indoeuropiečių vardų sistemose moterų vardai nuo vyrų dažnai skiriami formaliais darybos požymiais, pirmiausia gimine ir atitinkamomis galūnėmis, pvz., graikų *Kleobulos* (vyras) ir *Kleobule* (moteris), vokiečių *Brunihild* (vyras) ir *Brunihilda* (moteris) (plg. Vanagas, 1982, p. 17). Taip pat Teresa Rodriguez pastebi, kad daugelis moteriškų vardų yra kilę iš vyriškų vardų, pvz., lotyniškas *Julia* iš *Julius* (Rodriguez, 2026, p. 3). Svarstyta, kad ir senojoje lietuvių vardų sistemoje moterų vardai galėjo būti sudaromi pagal analogišką principą – vyriškojo vardo formą pritaikant moteriškai giminei, t. y. keičiant tik giminę žymintį galūnę. Kalbininkas A. Vanagas mano, jog tokį spėjimą patvirtina dabartinės vartosenos vardai, kai greta vyriškų formų randasi moteriškos jų atmainos, pvz., *Vytautas* – *Vytautė*, *Skirmantas* – *Skirmantė* ir pan. (plg. Vanagas, 1982, p. 17). Todėl neatmestina prielaida, kad senovėje greta vyriškųjų formų galėjo rasti ir moteriškos atmainos, nes lietuvių moterų vardų formalioji diferenciacija skyrėsi tik galūne. Kitaip tariant, moteriški vardai nuo vyriškųjų skirdavosi tik galūne (Zinkevičius, 1977, p. 34). Jau pačioje seniausioje vardyno sistemoje vyriškieji vardai paprastai turėjo galūnę *-as*, o moteriškieji vardai – *-a*, todėl šalia tokių vyriškų vardų kaip *Daugirdas*, *Vaišviltas* galėjo būti vartojami ir atitinkami moteriški vardai *Daugirda*, *Vaišviltā* (plg. Zinkevičius, 2008, p. 29).

Vėliau, kai vyrų vadyne ėmė plisti vediniai su galūne *-is* (pvz., *Daugirdis*, *Vaišviltis*), moteriškųjų atitikmenų daryboje įsitvirtino galūnė *-ė* (pvz., *Daugirdė*, *Vaišviltė*). Tokia galūnė atitiko ir bendrinių žodžių darybos sistemą (pvz., *briedis* – *briedė*) (Zinkevičius, 2008, p. 29). Tą pastebėjo ir vardų bei pavardžių tyrinėtojas M. Venslovas, teigdamas: „matoma, kad sudurtinis daiktavardis vyriškos giminės baigiasi ant *-is* (*ys*), moteriškos ant *-ė*“ (cituota iš: Būga, 1911, p. 6). Kaip jau minėta anksčiau, moteriškoji galūnė *-ė* galėjo būti vartojama ir greta vyriškų vardų su galūne *-as*, ypač kai vardas (ar pravardinės kilmės asmenvardis) sutapdavo su bendriniais žodžiais, pvz., *vilkas* – *vilkė*, *darbininkas* – *darbininkė*. Šie darybiniai panašumai išlikę ir šiandieniam vadyne, kai greta vyriškųjų formų randame moteriškus atitikmenis, pvz., *Antanas* – *Antanė* (plg. ten pat).

Vis dėlto ankstesnių amžių lietuvių moterų vardynas atkuriamas remiantis tik netiesioginėmis prielaidomis, nes pačių vardų užrašymų rašytiniuose šaltiniuose ilgą laiką stinga. Kiek nuosekliau apie moterų įvardijimą kalbama tik nuo XVI a. pr., kai administracinio ir teisinio pobūdžio dokumentuose jau aptinkama daugiau antroponimų, kurie padeda bent bendrais bruožais aptarti moterų įvardijimą oficialiuose istoriniuose šaltiniuose (Maciejauskienė, 1991, p. 249). Šio laikotarpio dokumentuose nekilmingųjų luomų moterys dažniausiai įrašomos tik tam tikrais atvejais, pvz., kai, mirus šeimos galvai (vyru), užrašoma našlė arba kai greta vyro nurodomi ir kiti šeimos nariai – žmona, vaikai. Kilmingųjų moterų įvardijimų paprastai randama teismų aktuose, pirkimo–pardavimo dokumentuose, testamentuose ir panašiuose šaltiniuose. Paminėtina, jog gausiausia moterų įvardijimų randama bažnytiniuose registruose (santuokų ir krikštų knygos), kur fiksuojamos, pvz., jaunosios, naujagimio motinos ar krikštamotės (Maciejauskienė, 1991, p. 249).

Pastebima, jog XVI–XVIII a. moterų įvardijimas išlieka fragmentiškas. Tam įtakos turėjo to meto moters socialinis vaidmuo, nes moters viešasis ir teisinis statusas ilgą laiką priklausė nuo vyriškos lyties atstovų. Dėl šios priežasties netekėjusios moterys, merginos ir paauglės dokumentuose minimos tik išskirtinėmis aplinkybėmis, pvz., mirus tėvams, kai likdavo nepilnamečiai vaikai ir jų tolesnis likimas buvo svarstomas byloje (plg. Ragauskaitė, 2005, p. 43). Moters atstovavimas teisiniuose santykiuose neretai buvo „perimamas“ globėjo, t. y. vyro, kuris ją lydėdavo į teismą arba bylinėdavosi jos vardu (Karpavičienė, 2005, p. 41–42; cituota iš: Ragauskaitė, 2005, p. 43).

Tokia teisinė moters priklausomybė matoma ir iš XVII a. administracinių šaltinių. A. Ragauskaitė pastebi, kad Kėdainių miesto inventoriuose (1604 m., 1624 m., 1666 m.), 1622 m. klebonijos inventoriuje ir XVII a. aktų rinkiniuose matomi atvejai, kai moterys įrašomos be vardo, nurodomi tik du asmenvardžiai, sudaryti iš vyro vardo ir antrojo antroponimo (Ragauskaitė, 2022, p. 180). J. Čirūnaitė, tirdama moterų užrašymus XVI–XVII a. LDK kariuomenės dokumentuose, pabrėžia, kad moterų įvardijimuose vardas pasitaiko gana retai, nes su vardu užrašyta mažiau nei pusė visų moterų (Čirūnaitė, 2003, p. 38). Tokiuose užrašymuose moters vardas yra antraeilis (ar apskritai eliminuojamas), o moterį nusako santykį su vyru žyminti forma – priklausomybę nusakantys priesaginiai antroponimai. Be kita ko, dokumentuose nurodoma moters socialinė ir teisinė padėtis, apibrėžiama per ryšį su vyru. Tam įtakos turėjo to meto teisinės nuostatos ir dominuojanti vyrų turtinė bei visuomeninė padėtis (plg. Ragauskaitė, 2022, p. 180). Atkreipiamas dėmesys, kad XVI–XVII a. kilmingų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moterų įvardijimas taip pat mažai kuo skiriasi, nes vardas beveik visada vartojamas mergautiniuose įvardijimuose, sudarytuose su tėvo antroponimu, tačiau gerokai rečiau pasitaiko įvardijimuose, sudarytuose su sutuoktinio antroponimu, kur moteris įvardijama per ryšį su šeima ir vyru (plg. Čirūnaitė, 2009, p. 47). Svarbu paminėti, kad XVI–XVII a. Lietuvos totorių moterų teismo bylų įvardijimuose, užrašant moterį, dažnai iš karto nurodomi abu identifikacijos būdai – ir mergautinis (iš tėvo antroponimo), ir santuokinis (pagal sutuoktinį)

asmenvardis. Dėl to moters įvardijimas tampa mišrus, apibrėžiantis ją kaip „X žmoną“ ir (ar) „Y dukterį“, pvz., *кнегини Ахметовой Шагзадемагметевны хоружанки Ошменское* („kunigaikštienės Achmeto žmonos, Šagzademagmeto, Ašmenos vėliavininko, dukters“) (plg. Čirūnaitė, 2011, p. 26).

Nurodoma, kad XVI–XVII a. istoriniuose dokumentuose vyrų įvardijimas yra sistemiškesnis negu moterų. Skirtingai nei moterų įvardijimai, vyriški asmenvardžių užrašymai XVI–XVII a. LDK dokumentuose yra nuoseklesni, nes vyrai beveik visais atvejais pirmiausia įvardijami vardu, išskyrus kelis pavienius atvejus, kai įvardijama tik patronimu, dviem patronimais, patronimo nominatyviniu pluraliu, *-sk-* tipo asmenvardžiu bei patronimu ir dviem *-sk-* tipo asmenvardžiais (plg. Čirūnaitė, 2004, p. 41–44).

Nors XVI–XVIII a. asmenų įvardijimas įvairavo, ypač moterų, XIX a. pr. bažnytiniuose šaltiniuose matyti jau gerokai nuoseklesnė antroponiminė įvardijimo sistema. Pvz., Seredžiaus krikšto metrikų knygoje įvardijimas jau buvo nusistovėjęs: vyrų – vardas + pavardė; moterų – vardas + mergautinė pavardė (plg. Mickienė, Stepukonienė, 2019, p. 106), atitinkantis modernėjančios administracinės apskaitos poreikį. Dėl to ankstesnių laikotarpių įvardijimo variantiškumas (pvz., priklausomybę vyro ar tėvo atžvilgiu žyminčios formos) ima nykti. Moterų įvardijime vis svarbesni tampa vardas ir prie jo pridedama paveldima pavardė. XIX a. pirmosios pusės bažnytiniuose ir parapiniuose registruose žmonės jau buvo įrašomi vardu ir pavarde. Tą galima matyti ir Vandžiogalos bažnyčios surašymo knygoje (pradėta 1829 m.), nes joje asmenys registruojami vardu ir pavarde, nuosekliai išlaikant seką vardas + pavardė (plg. Bakšienė, Brazaitienė ir kt., 2023, p. 188; p. 196–197). Ši dvinarė įvardijimo sistema, kai asmuo (tiek vyras, tiek moteris) oficialiai nurodomas vardu ir pavarde, vėlesnėje tradicijoje įsitvirtina ir išlieka pagrindine šiuolaikine įvardijimo norma Lietuvoje.

Istoriniai šaltiniai atskleidžia, kad vyrų vardai dokumentuose buvo užrašomi sistemingiau ir nuosekliau, o moterų įvardijimas ilgą laiką išliko fragmentiškas ir labiau priklausė nuo jų socialinės padėties bei santykio su vyriškos lyties atstovais. Dėl to moterų vardyno rekonstrukcija yra sudėtingesnė, o vyrų ir moterų įvardijimo skirtumai susiję su to meto socialinėmis ir kultūrinėmis nuostatomis.

1.5. Lietuvių vardų kilmė

Šiame poskyryje išskiriami pagrindiniai lietuvių vardų kilmės sluoksniai ir jų skirstymo principai. Nurodomos Lietuvos mokslininkų darbuose skirtingai klasifikuojamos vardų kilmės grupės.

Lietuvių vardynas yra daugiasluoksnis, nes jame persipina senasis baltų paveldas, krikščioniškosios tradicijos įtaka ir vėlesniais laikotarpiais stiprėjanti kitų kalbų įtaka. Dauguma

lietuvių antroponimijos tyrinėtojų (Vanagas, 1982; Maciejauskienė, 1991; Kuzavinis, Savukynas, 2005; Zinkevičius, 2008), nagrinėjančių vardyno raidą ir kilmę, iš esmės sutaria, kad lietuvių vardyną pirmausia sudaro du pamatiniai kilmės sluoksniai: senieji lietuvių (tautiniai) vardai²⁶ ir krikščioniški vardai²⁷. Šis dvejopas vardyno kilmės skirstymas pastebimas tiek istoriniuose, tiek etimologiniuose lietuvių vardų tyrimuose. Lietuvių antroponimijos tyrinėtojų darbuose senasis vardyno sluoksnis siejamas su baltų (lietuvių) vardų tradicija (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 14), kuri, remiantis istorine ir lyginamąja medžiaga, buvo susiformavusi dar iki krikščionybės įvedimo (1387 m.; 1413 m.). Svarbu paminėti, kad lietuvių antroponimijoje senųjų (tautinių) asmenvardžių sluoksnis, palyginti su daugelio kitų Europos tautų, išliko gausesnis ir ilgaamžiškesnis. Tam įtakos turėjo istorinės aplinkybės, nes ilgą laiką baltų gentys gyveno santykinai izoliuotose Vidurio ir Rytų Europos teritorijose, toliau nuo intensyvesnių migracijos ir kultūrinių kontaktų centrų, todėl išlaikė archajiškesnius vardyno sluoksnius (plg. Zinkevičius, 2008, p. 69–70). Senųjų vardų išlikimui svarbus buvo ir vėlyvas Lietuvos krikštas. Daugelyje anksčiau pakrikštytų kraštų tradicinius vardus palyginti anksti pakeitė krikščioniškieji vardai, nes pereita prie bažnytinės tradicijos (plg. ten pat). Todėl krikščioniškasis vardyno sluoksnis yra vėlesnis, atsiradęs kartu su krikštu.

Lietuvių mokslininkų darbuose vardyno skirstymas pagal kilmę nėra vienodas. Greta dvejopo skirstymo (tautiniai ir krikščioniški vardai) skirtingi autoriai nevienodai išskiria likusį (-ius) vardyno sluoksnį (-ius). Todėl toliau glaustai pristatomi pagrindiniai lietuvių vardyno kilmės sluoksniai, aptariami jų skirstymo kriterijai.

Didžioji dalis autorių (Vanagas, 1982; Maciejauskienė, 1991; Kuzavinis, Savukynas, 1987, 2003, 2005, 2007) lietuvių vardyną skirsto istoriniu-chronologiniu principu, pagal vardų atsiradimo ir įsitvirtinimo laikotarpį. A. Vanagas trečiąjį vardyno sluoksnį apibrėžia kaip „Mūsų naujieji vardai“ (Vanagas, 1982, p. 32). Šis sluoksnis iš esmės visiškai sutampa su K. Kuzavinio ir B. Savukyno išskirtu „Naujųjų lietuviškų vardų“ sluoksniu (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 28). Tačiau autoriai kaip atskirą sluoksnį dar išskiria „Naujuosius skolintinius vardus“ (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 32), perimtus iš kitų kalbų ir adaptuotus lietuvių kalbos sistemai.

Palyginus pasakytina, kad lietuvių kalbininko Z. Zinkevičiaus pateikiamas vardyno skirstymas skiriasi nuo istorinės-chronologinės A. Vanago bei K. Kuzavinio ir B. Savukyno klasifikacijos. Jei minėti autoriai trečiąjį vardyno sluoksnį sieja su naujųjų vardų atsiradimu ir jų

²⁶ A. Vanagas knygoje „Mūsų vardai ir pavardės“ (1982) šį vardyno kilmės sluoksnį įvardija kaip „Senieji lietuvių vardai“ (p. 13). V. Maciejauskienė monografijoje „Lietuvių pavardžių susidarymas“ (1991), nagrinėdama vardų kilmės grupes kaip pirmąją išskiria „tautiniai (senieji dvikamieniai bei kiti lietuviškos kilmės) vardai“ (p. 14). K. Kuzavinis ir B. Savukynas „Lietuvių vardų kilmės žodyne. 4-asis papildytas leidimas“ (2005) kaip pirmąjį vardyno kilmės sluoksnį išskiria „Senieji lietuviški (baltų) vardai“ (p. 14). Z. Zinkevičius knygoje „Lietuvių asmenvardžiai“ (2008) pirmąjį vardyno kilmės sluoksnį įvardija kaip „Tautinis vardynas“ (p. 67).

²⁷ V. Maciejauskienė monografijoje „Lietuvių pavardžių susidarymas“ (1991) šiuos vardus dar apibūdina kaip „Krikšto vardai“ (p. 14), o K. Kuzavinis ir B. Savukynas „Lietuvių vardų kilmės žodyne. 4-asis papildytas leidimas“ (2005) neapsiriboja vieno vardo sąvoka ir šiuos vardus pateikia kaip „Kalendoriniai krikštavardžiai“ (p. 23).

paplitimu, tai Z. Zinkevičius kaip atskirą (trečiąją) sluoksnį išskiria pravardyną (asmenvardžių klodą) (Zinkevičius, 2008, p. 489), t. y. apeliatyvinės kilmės antroponimus, susiformavusius iš bendrinių žodžių ir tradiciškai vartotus žmonėms apibūdinti pagal išvaizdos, būdo ar kitus požymius (plg. ten pat). Nors didžiąją pravardyno dalį sudaro lietuvių pravardės, autorius atkreipia dėmesį, kad nedidelė pravardinės kilmės asmenvardžių dalis vartojama ir kaip krikštavardžiai, ypač kai bendrinis žodis įgyja kultūrinių (mitologinių, tautosakinių ar literatūrinių) konotacijų, pvz., *Eglė, Ažuolas, Uosis, Rūta* ir kt. (plg. Zinkevičius, 2008, p. 489–490). Taigi Z. Zinkevičius išskiria vardų (ir kitų asmenvardžių) motyvaciją ir kilmę iš apeliatyvų, todėl šiuolaikinių vardų analizei jis gali būti taikomas tik iš dalies, išskiriant jį kaip subsluoksnį.

Kaip jau minėta, lietuvių tyrėjai vardyno sluoksnius skirsto skirtingai, nėra nusistovėjusio vieno skirstymo metodo, todėl šiame darbe pasirenkamas aiškiausias ir šiuolaikinių vaikų vardų analizei tinkamiausias skirstymas. Išskiriama, kad pagrindiniai vardų kilmės sluoksniai yra senieji lietuvių (tautiniai) vardai ir krikščioniški vardai, o vėlesni vardyno papildymai aptariami atskirai kaip naujieji lietuviški ir naujieji skolintiniai vardai. Z. Zinkevičiaus išskiriamas pravardyno sluoksnis šiame darbe taikomas tik iš dalies. Remiantis lietuvių antroponimijos tyrinėtojų taikomu skirstymu, lietuvių vardyno kilmės sluoksniai šiame darbe apibendrinami keliomis pagrindinėmis kategorijomis (žr. 5 pav.):

1. Senieji lietuvių (tautiniai) vardai. Baltiškos, indoeuropietiškos ir praindoeuropietiškos²⁸ kilmės vardyno sluoksnis (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 14), susiformavęs iki krikščionybės įvedimo ir istoriškai priskiriamas senajai lietuvių vardų tradicijai (plg. Zinkevičius, 2007, p. 11–12). Šiam sluoksniui priklauso tradiciniai lietuvių vardai, pirmiausia dvikamieniai vardai, taip pat jų trumpiniai ir priesaginiai vadiniai (plg. Zinkevičius, 2008, p. 69). Pvz., Z. Zinkevičius, tyrinėdamas lietuvišką (baltišką) paveldą Balstogės vaivadijos Lenkijoje pavardėse, kaip vieną svarbiausių senojo vardyno sluoksnių aptaria surinktus ir atkurtus dvikamienius lietuviškus asmenvardžius, pvz., *Gintautas, Vilmanas* (plg. Zinkevičius, 2011, p. 21; p. 25), kurių daryboje vyrauja tradiciniai dėmenys *vil-*, *gin-*, rodantys taurią, kilnią reikšmę (plg. Salys, 1983, p. 12).
2. Krikščioniški vardai. Šie vardai į Lietuvą atėjo kartu su krikštu (1387 m.; 1413 m.), jų gausybė Lietuvoje paskleidė Rytų krikščionybės banga, bet savo fonetika ir forma jie skyrėsi nuo vėliau iš Vakarų gautų tų pačių vardų variantų (Zinkevičius, 2005, p. 15). Po Lietuvos krikšto kiekvienas lietuvis greta iki tol turėto tautinio asmenvardžio gavo krikščionišką vardą ir tapo dvivardis (Maciejauskienė, 1991, p. 32). Nors šnekamojoje kalboje šie vardai įsigalėjo

²⁸ K. Kuzavinis ir B. Savukynas „Lietuvių vardų kilmės žodyne“ (2005) pabrėžia, kad slavų, germane, keltų, ilyrų, trakų, graikų, hetitų, senovės indų ir senovės iranėnų kalbų grupių vardynai yra labai panašūs, tad tyrinėtojai linkę laikyti juos bendros praindoeuropietiškos kilmės (p. 15).

negreitai, tačiau oficialiai buvo užrašomi abu vardai (Zinkevičius, 1977, p. 35): krikščioniškas vardas buvo rašomas pirmas, o po jo nurodomas tautinis (plg. Maciejauskienė, Razmukaitė, Vanagas, 1985, p. 14). Krikščioniški vardai šiame darbe toliau skirstomi pagal jų pirminę kilmę, nurodant būdingiausias pavyzdžius:

2.1. Hebrajiškos kilmės (bibliniai) vardai. Jiems pradžią davė hebrajų kalba.

Hebrajiški vardai išsiskiria paplitimu lietuvių vardyne, jie sudaro apie 11 % viso lietuvių krikščioniško vardyno (Zinkevičius, 2010, p. 9). Populiariausių šios kilmės vardų grupėje išskiriami tokie vardai kaip *Adomas*, *Jokūbas*, *Marija*, *Ona* ir kt. (Zinkevičius, 2010, p. 9). A. Žemienė, tyrinėdama Mažosios Lietuvos asmenvardžius, pastebi, kad XVIII a. buvo populiarūs tokie vardai kaip *Jonas*, *Mykolas* (plg. Žemienė, 2017, p. 30). Atkreiptinas dėmesys, kad dalies hebrajiškų vardų kilmė neatsiejama nuo sintaksinių junginių ar net visų sakinių, todėl jų reikšmės dažnai yra išplėtos, pvz., *Abraomas* („žmonių tėvas“), *Juozapas* („Dievas pridės“ dar kitą sūnų prie gimusio) (Zinkevičius, 2010, p. 9).

2.2. Graikiškos kilmės vardai. Graikiškos kilmės krikščioniški vardai lietuvių vardyne išsiskiria tiek savo sklaidos kelių įvairove, tiek paplitimu. Remiantis istoriniais šaltiniais, pastebima, kad graikiškos kilmės vardai Lietuvą pasiekė dviem pagrindiniais keliais: per Rytų krikščionybės tradiciją (Bizantiją ir rytinius slavus) ir per Vakarų krikščionybės tradiciją, kurioje svarbi yra lotynų kalba, nes dauguma graikų kilmės krikštavardžių²⁹ yra sulotynintų graikiškų formų. Z. Zinkevičiaus surinkti kiekybiniai duomenys padeda išskirti šio sluoksnio populiarumą, nes graikiškos kilmės vardų vardyne yra daug, jie sudaro nemažą dalį viso krikščioniško vardyno (apie 20 %) (plg. Zinkevičius, 2010, p. 24). Pvz., vienas seniausių Lietuvoje krikščioniškų vardų *Aleksandras* (kilo iš *Aleksandros*: gr. *alekso* „sauguju, ginu“ + *aner*, klm. *andros* „vyras“) (Zinkevičius, 2010, p. 24–25).

2.3. Lotyniškos kilmės vardai. Lotyniškos kilmės vardai yra vėliau atsiradę už hebrajiškus ir graikiškus, o į Lietuvą jie pateko iš Vakarų per tarpininkaujančias kalbas, ypač lenkų, rečiau vokiečių, kai kuriais atvejais gudų, nors dalis vardų galėjo ateiti ir iš Rytų per Bizantijos graikų kalbą (plg. Zinkevičius, 2008, p. 424). Šis vardyno sluoksnis yra itin gausus (vardai sudaro per 30 %), apima daug ir dabar populiarių, žinomų vardų, pvz., *Antanas*, *Povilas*, *Emilija*, *Regina* ir kt. (Zinkevičius, 2008, p. 424–425).

2.4. Germaniškos kilmės vardai. Germaniškos kilmės vardai į krikščioniškąjį vardyną pateko daugiausia per iš germanų kilusius šventuosius; tai dažniausiai senieji dvikamieniai germanų asmenvardžiai, kurių sulotynintos formos paplito Europoje ir

²⁹ *Krikštavardis* – gautas per krikštą asmens vardas (LKŽ) arba krikšto metu naujagimiui duodamas bažnytinis šventojo ar pasaulietiškas į metrikus įrašomas vardas (Salys, 1983, p. 26).

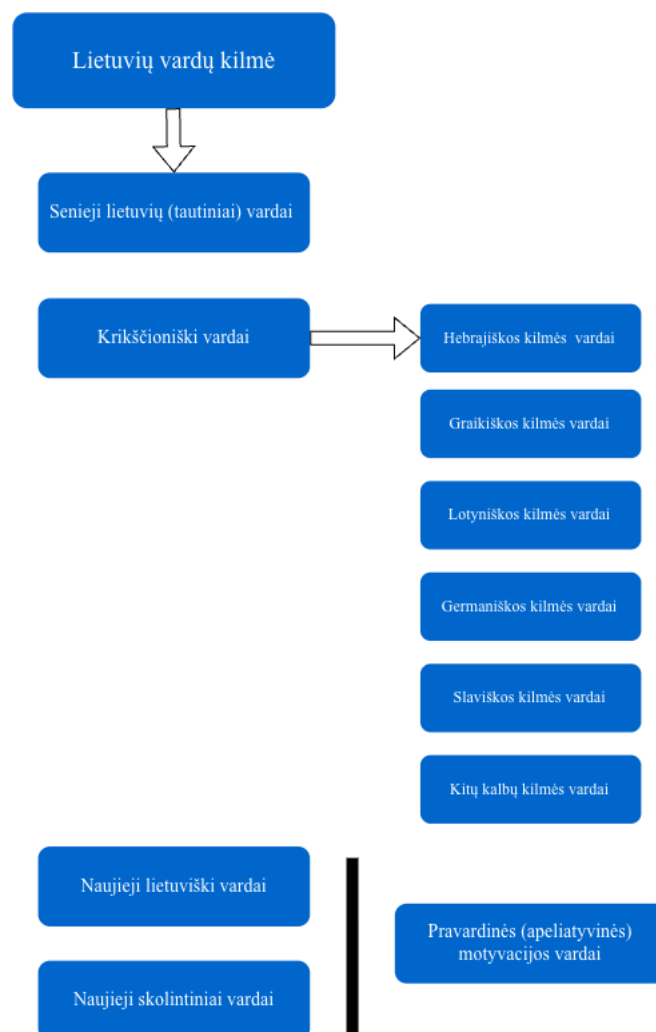
pasiekė Lietuvą. Nors šis sluoksnis yra mažiau gausus (tik apie 2 % vardų) negu hebrajiškos, graikiškos ar lotyniškos kilmės krikščioniškų vardų sluoksniai, tačiau jame taip pat esama populiarių vardų, pvz., *Karolis*, *Robertas*, *Adelė*, *Gertrūda* ir kt. (plg. Zinkevičius, 2008, p. 452–453).

2.5. Slaviškos kilmės vardai. Slaviškos kilmės krikštavardžiai susiformavo slavams įsiliejus į krikščioniškąjį pasaulį, nes krikštavardžiais tapdavo tie tradiciniai slaviški (dažniausiai dvikamieniai) vardai, kurių turėtojai buvo kanonizuoti ir pripažinti šventaisiais. Lietuvoje šis sluoksnis negausus (tik apie 2 % vardų), tačiau jame yra žinomų, plačiai paplitusių vardų, pvz., *Česlovas* (*Česys*), *Kazimieras* (*Kazys*) ir kt. (Zinkevičius, 2010, p. 95).

2.6. Kitų kalbų kilmės vardai. Z. Zinkevičius juos skiria į dvi grupes: 1) senieji (paprastai krikščioniški) vardai; 2) įvairūs kitokie vardai (Zinkevičius, 2008, p. 480), ir apibūdina kaip gausią vardų grupę (procentinė dalis nenurodyta), tačiau daugiausia naujesnę ir veikiamą mados. Šie vardai į Lietuvą patenka pastaraisiais dešimtmečiais per intensyvėjančius kontaktus su kitomis kalbomis, žiniasklaidą ar kaip „knyginiai“ vardai, todėl jų ryšys su krikščioniškąja tradicija dažniau yra menkas. Pabrėžtina, kad šie vardai neretai laikytini laikiniais mados vardais, nes nurodomi kaip populiariesni ar greičiau plintantys, pvz., *Karina* (it. *carina* „gražioji“), *Rosita* (isp. *rosa* „rožė“) (plg. Zinkevičius, 2010, p. 107).

3. Naujieji lietuviški vardai. Šį vardyno sluoksnį pirmasis išskyrė lietuvių onomastikos tyrėjas A. Vanagas monografijoje „Mūsų vardai ir pavardės“ (1982), apžvelgdamas, kad šio sluoksnio vardai yra labai įvairūs (plg. Vanagas, 1982, p. 33). K. Kuzavinis ir B. Savukynas mano, kad nevartotų lietuviškų vardų ėmė atsirasti dar XX a. pr. ir juos sieja su romantine istorine literatūra, pvz., *Grażina* iš Adomo Mickevičiaus ir kt. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 28–29). Kalbininkai siūlo naujuosius lietuviškus vardus pagal darybą ir kilmę skirstyti į 6 sluoksnius (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 30–31): 1) mitologiniai vardai – lietuvių mitologijos dievybių vardai, pvz., *Aušra*, *Gabija* ir kt.; 2) literatūriniai vardai – pasidaryti pačių rašytojų ar išpopuliarinti grožinės literatūros, pvz., *Grażina*, *Daiva* ir kt.; 3) vietovardiniai – vardai iš vietovardžių, pvz., *Neringa*, *Deimena* ir kt.; 4) etnoniminiai – iš senųjų baltų genčių, pvz., *Aistė*, *Jotvingas* ir kt.; 5) nauji vardai, padaryti iš senųjų lietuviškų vardų sandų, pvz., *Kęsmantas* ir *Kęsmantė* ir kt.; 6) nauji vardai, padaryti iš bendrinių žodžių, pvz., *Andrius*, *Rytis* ir kt., kalbininkai į šį sluoksnį taip pat įtraukia ir verstinius vardus, pvz., *Auksė* (iš lot. *Aurelia*), *Danguolė* (iš lot. *Coelestina*) ir kt.

4. Naujieji skolintiniai vardai. Šį atskirą vardyno sluoksnį išskiria K. Kuzavinis ir B. Savukynas „Lietuvių vardų kilmės žodyne“ (2005). Autoriai pastebi, kad naujųjų skolintinių vardų plitimą XX a. trečiajame ir ketvirtajame dešimtmetyje lėmė kultūriniai ir socialiniai pokyčiai: intensyvėjantys kontaktai su kitomis tautomis, grožinė literatūra, įvairios operos ir filmai. Todėl naujieji vardai dažnai tapdavo mados reiškiniu, kuris išlieka aktualus ir šiandien (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 32). Kalbininkai naujuosius skolintinius vardus skiria į du sluoksnius: 1) anksčiau Lietuvoje nevartoti vardai, pvz., *Ingrida*, *Edvinas*; 2) Lietuvoje vartojamų vardų svetimų kalbų variantai ar trumpiniai, pvz., *Ilona* (= *Elena*), *Sandra* (= *Aleksandra*) ir kt. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 32).
5. Pravardinės (apeliatyvinės) motyvacijos vardai. Kaip jau minėta anksčiau, šį vardyno sluoksnį išskyrė Z. Zinkevičius monografijoje „Lietuvių asmenvardžiai“ (2008), bet ši kategorija magistro darbe pasitelkiama tik tada, kai vardo reikšmė aiškinama pagal bendrinio žodžio reikšmę.

5 paveikslas. Lietuvių vardų kilmė

Apibendrinant galima teigti, kad vardų kilmės sluoksnių skirstymas padeda pastebėti vardų kaitos kryptis ir įvertinti, kokie kilmės sluoksniai tam tikru laikotarpiu buvo populiariausi ir madingiausi. K. Kuzavinis ir B. Savukynas, apžvelgdami lietuvių vardyną, išskiria tendenciją, kad dabartinėje vartosenoje gausiausi yra lietuviškos kilmės vardai (tiek senieji, tiek naujieji), o krikščioniški vardai ir naujieji skolintiniai vardai sudaro mažiau populiarią vardyno dalį (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 33). Ši įžvalga svarbi ir šiame darbe, nes lyginama, kokie kilmės sluoksniai išsiskiria surinktuose populiariausiuose XXI a. trečiojo dešimtmečio vaikų varduose.

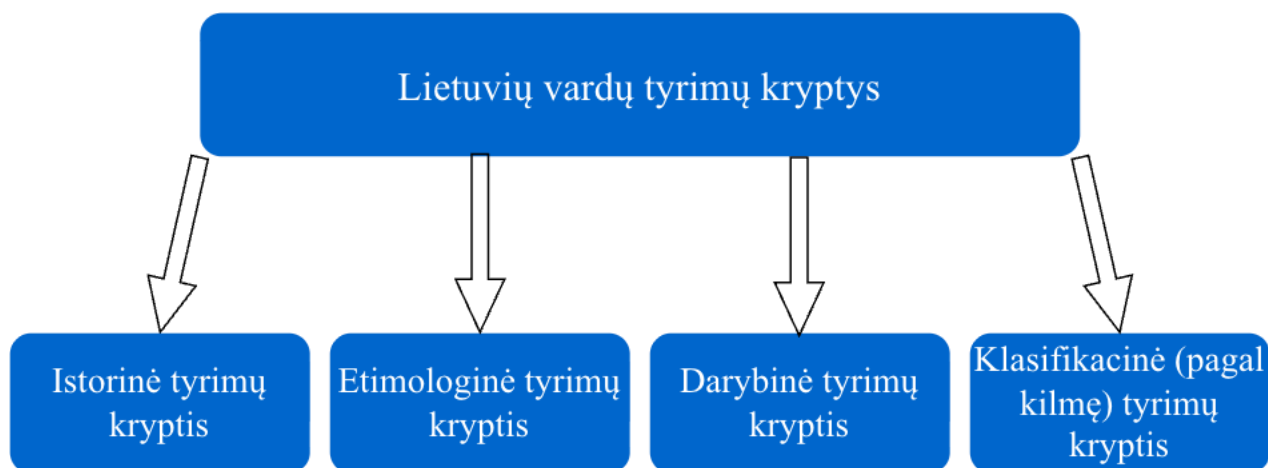
II. ŠIUOLAIKINĖS VARDŲ TYRIMŲ TRADICIJOS

Šiame skyriuje aptariamos šiuolaikinės vardų tyrimų tradicijos, gretinant dvi pagrindines perspektyvas – vardų tyrėjų ir kalbos vartotojų.

2.1. Vardų tyrėjų perspektyva

Onomastika kaip savarankiška kalbotyros šaka susiformavo XIX a. Jos raidą skatino istorinės kalbotyros pažanga, o pagrindiniu tyrimo objektu tapo asmenvardžiai ir vietovardžiai, laikyti svarbiais socialinių struktūrų, migracijos ir kultūrinių mainų rodikliais. Dėl to onomastika plėtojosi kartu su istorijos ir antropologijos tyrimais. Europoje stiprėjantys nacionaliniai judėjimai skatino susidomėjimą vardų tyrimais, nes vardai imti sieti su kultūrinės ir tautinės tapatybės formavimusi (Skorupa, 2025, p. 59). Apžvelgus šiuolaikinius vardų tyrimus manytina, kad vardas jau seniai nebėra tik etimologinės ar istorinės raidos objektas. Pastebima, kad tyrėjų dėmesys krypta į vis įvairesnius vardų tyrimus: vardų populiarumo kaitą, jų ryšį su socialine tapatybe, kultūrinėmis nuostatomis, komunikacine funkcija bei kognityviniais vertinimo procesais. Dėl to, vykdant dabartinius vardų tyrimus, greta tradicinių onomastinių prieigų pastebimos naujesnės, tarpdisciplininės tyrimų kryptys. Vis dėlto vardų tyrimų tradicijoje ilgą laiką buvo nusistovėjęs tradicinis požiūris į vardų tyrimus.

Pavel'as Skorupa teigia, kad Lietuvos onomastikoje vardų tyrimuose tradiciškai remiamasi K. Būgos suformuotu požiūriu, nes daugiausia dėmesio skiriama vardų etimologijai, kilmei ir darybai. Tokiuose tyrimuose siekiama nustatyti vardų kilmę ir aiškinti jų raidą (plg. Skorupa, 2025, p. 60–61), todėl lietuvių onomastikos darbuose vardai ilgą laiką daugiausia tirti tradicinės kalbotyros metodais: analizuota jų kilmė (Kuzavinis, Savukynas, 1987, 2003, 2005, 2007; Maciejauskienė, 1991; Sinkevičiūtė, 2002; Vanagas, 1982; Zinkevičius, 1977, 2005, 2007, 2008, 2011; Žemienė, 2017), daryba (Būga, 1911; Kuzavinis, Savukynas, 1987, 2003, 2005, 2007; Maciejauskienė, 1991; Ragauskaitė, 2005, 2022; Salys, 1983; Sinkevičiūtė, 2006; Zinkevičius, 1977, 2005, 2007, 2008, 2011), semantika (Zinkevičius, 2007, 2008, 2010) ir istorinė raida (Čirūnaitė, 2003, 2004, 2009, 2011; Ragauskaitė, 2005, 2022; Zinkevičius, 2005, 2007, 2008, 2010). Tokie tyrimai sudarė lietuvių vardyno tyrimų pagrindą. Nesunku nustatyti, kad lietuvių mokslininkų darbuose svarbiausios vardų tyrimų kryptys buvo istorinė, etimologinė, darybinė ir klasifikacinė (pagal kilmę) (žr. 6 pav.).

6 paveikslas. Lietuvių vardų tyrimų kryptys

Tokiuose tyimuose išsamiai aprašyta vardyno struktūra, kilmė ir raida, tačiau mažiau kalbama apie tai, kaip vardai gyvuoja ir funkcionuoja visuomenėje bei kaip jie socialiai vertinami. Manytina, kad iš šiuolaikinių vardų tyrimų aiškėja, jog vien istorinio vardų tyrinėjimo nepakanka, todėl pastaraisiais dešimtmečiais vis labiau pastebimos naujos tyrimų kryptys. Išvalgus ir P. Skorupa'os pastebėjimas, kad nuo K. Būgos laikų Lietuvos vardyno tyrimuose daugiausia dėmesio buvo skiriama vardų etimologijai, kalbinei sandarai ir istorinei raidai, o tikrinių vardų semantika ilgą laiką buvo nagrinėjama mažiau. Tyrėjas pabrėžia, kad šiuolaikiniuose onomastikos tyrimuose svarbu ieškoti pusiausvyros tarp tradicinių vardyno tyrimo metodų ir naujesnio, platesnio požiūrio į vardyno tyrimus (plg. Skorupa, 2025, p. 63), todėl lietuvių kalbininkės D. Sinkevičiūtės darbuose matyti ryškėjantis kur kas įvairesnis vardų tyrimų laukas. Nors tyrimų centre taip pat išlieka tradicinis onomastikos objektas – asmenvardžių kilmė, sandara ir raida, jos darbuose dėmesys krypsta ir į vardų vartosenos procesus, trumpinimo tendencijas bei formų kaitą. Išskirtinas D. Sinkevičiūtės straipsnis „Lietuvių dvikamienių vardų trumpinimo tendencijos šnekamojoje kalboje“ (2002), kuriame aptariami vardų vartosenos tendencijų pokyčiai. Jame analizuojama, kaip senieji lietuvių dvikamieniai vardai trumpinami šnekamojoje kalboje ir kokie trumpinimo būdai vyrauja. Galima patvirtinti, kad lietuvių kalbininkės tyrimuose daugiausia nagrinėjamas istorinis asmenvardžių paveldas, bet aptariami ir svarbesni vardyno kaitos proceso klausimai. Straipsnyje „Nauji 2007–2010 m. lietuviškos kilmės vaikų vardai ir jų davimo polinkiai“ (2011) autorė apžvelgia, kokiais naujais lietuviškos kilmės vardais buvo papildomas Lietuvos vardynas, ir išskiria vyraujančias, populiariausias jų grupes. Kitame straipsnyje „Nauji dvikamieniai asmenvardžiai 1991–2010 m. Lietuvos vardyne“ (2015) atkreipiamas dėmesys, kad lietuvių vardynas atnaujinamas kuriant naujus dvikamienius vardus iš tradicinių ir naujų dėmenų. Naujesniuose darbuose autorė tęsia istorinių duomenų paiešką ir nagrinėja vardyno plėtrą bei kaitą. Straipsnyje „Nauji sudurtiniai vardai Lietuvos

vardyne: įvairovė ir sudarymo ypatumai (XXI a. II dešimtmečio duomenimis)“ (2022) pristatomi iki tol Lietuvos vardyne nefiksuoti ar naujai atsiradę sudurtiniai vardai. Akivaizdu, kad mokslininkė lietuvių vardyną tiria kaip nuolat kintantį (dinamišką) ir pildomą.

D. Sinkevičiūtė taip pat atkreipia dėmesį, kad vaikų vardų madų ir naujų asmenvardžių analizė Lietuvoje ilgą laiką buvo apsunkinta dėl riboto duomenų prieinamumo, todėl ankstesniuose tyrimuose dažniau nagrinėtas nedidelių vietovių trumpalaikis vardų dažnumas, vardų davimo motyvacija ir vardyno kultūros klausimai (plg. Sinkevičiūtė, 2022, p. 312). Be to, autorė pažymi, kad daugelio publikacijų apie vaikų vardus centre buvo vardyno kultūra, nes raginta vengti netaisyklingai užrašytų, neaiškios kilmės ar vartojimo tradicijos neturinčių vardų ir rinktis tradicinius ar krikščioniškus asmenvardžius. Pasak D. Sinkevičiūtės, dabartinių vardų analizė suintensyvėjo pradėjus naudoti svetainės *vardai.vlkk.lt* ir Registrų centro duomenis, nes tai padėjo tirti naujų vardų teikimo ir susidarymo polinkius (plg. Sinkevičiūtė, 2022, p. 313–314).

Naujesniuose D. Sinkevičiūtės tyrimuose randasi ir kitos vardų analizės kryptys. Straipsnyje „Names in Contemporary Lithuanian: Valued Qualities and Their Changes“ (2023) tiriami iš asmens ypatybių kilę lietuvių vardai. Autorė mini, kad šių vardų pamatai yra būdvardžiai, turintys įvairias reikšmes. Apžvelgiama, kad tiriamuoju laikotarpiu daugėjo fizines ir būdo ypatybes reiškiančių būdvardžių. Migracijos ir etninės tapatybės klausimai aprašomi straipsnyje „Naming trends of Lithuanian emigrants in Ireland, Norway, and Germany (1991–2020), with focus on names of Baltic origin“ (2025), kuriame nagrinėjami lietuvių emigrantų vaikams suteikiami baltiškos kilmės vardai. Tyrėja glaudžiai apibendrina, kad tokių vardų pasirinkimas atspindi tėvų norą išlaikyti etninį tapatumą.

Apžvelgti lietuvių mokslininkų darbai atskleidžia, kad vardų tyrimai Lietuvoje plėtojosi nuo tradicinės kilmės, darybos ir istorinės raidos analizės iki įvairesnių vardyno kaitos, vertybinių nuostatų ir vardo kaip tapatybės dalies tyrimų. Dar įvairesni šiuolaikiniai vardų tyrimai vykdomi užsienio mokslininkų darbuose. Pastebima, kad taikomos skirtingos teorinės ir metodologinės priegijos.

XX a. pab. ir XXI a. pr. užsienio autorių vardų tyrimai vertintini kaip tarpdisciplininiai, nes tiriami kreipiniai, etninių bei kultūrinių grupių vardai, pirmieji vardai, vardų keitimas, psichologiniai aspektai ir populiarumo tendencijos. Jau nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio vardotyros srityje pastebimai gausėjo įvairių publikacijų. Nuolat augantis dėmesys vardų tyrimams leidžia tik patvirtinti, kad vardai domina tiek mokslininkus, tiek plačiąją visuomenę. Masinių medijų, masinės produkcijos ir masinės psichologijos veikiamoje visuomenėje, kurioje ryškėja nuasmeninimo ir individualumo nykimo tendencijos, tapatybės klausimas išlieka itin aktualus, o vardų tyrimai sulaukia mokslininkų dėmesio (plg. Nikolaisen, 1985, p. 158).

Viena gausiausių krypčių yra vardų kultūrinės ir etninės tapatybės tyrimai. Robert'o K. Herbert'o straipsnyje „The Politics of Personal Naming in South Africa“ (1997) vardai tiriami vertinant politinių pokyčių svarbą vardijimo kultūroje. Nagrinėjama, ar vardų teikimo tradicijai įtakos turėjo nauji politiniai įvykiai Pietų Afrikoje. Tyrime laikomasi nuostatos, kad asmenvardžiai gali saugoti istorinį paveldą. Emma'os W. Louie darbuose „Name Styles and Structure of Chinese American Personal Names“ (1991) ir „Chinese American names: tradition and transition“ (2008) pristatomi kinų kilmės amerikiečių įvardijimo pokyčiai, aprašomos Kinijos įvardijimo tradicijos. Be kita ko, pateikiama svarbi įžvalga dėl galimo kultūros poveikio asmenvardžiams, nes daugelis kinų asmenvardžių buvo suamerikietinti ar sukurti visiškai naujai. Ellen'os Dionne's Wu straipsnyje „They Call Me Bruce, But They Won't Call Me Bruce Jones: Asian American Naming Preferences and Patterns“ (1991) aptariama, kaip Azijos imigrantai Amerikoje vardus kūrė, keitė ir išlaikė. Tyrime taip pat pastebėta, kad vardas daugeliui azijiečių yra asmeninis pasirinkimas, tačiau minima, kad vienaip ar kitaip renkant vardą reaguota į dominuojančios angloamerikietiškos visuomenės spaudimą. Apibendrinant pasakytina, kad šiuose tyrimuose vardai nagrinėjami lyginamuoju ir sociolingvistiniu požiūriu. Manytina, kad vardų pasirinkimas gali priklausyti nuo politinių pokyčių, kultūrinio prisitaikymo bei noro išsaugoti savo kilmę.

Kita svarbi kryptis – psichologiniai ir kognityviniai vardų tyrimai. Juose bandoma nustatyti, kokias asociacijas kelia vardai ir kokią įtaką tai turi pirminiam žmogaus vertinimui. Charles'as E. Joubert'as straipsniuose „Individuals' ratings of their given names on several dimensions“ (1991), „Personal names as a psychological variable“ (1993), „Relation of Name Frequency to the Perception of Social Class in Given Names“ (1994) ir „Perceived Social Class and Gender-Appropriateness of Personal Names“ (1996) tiria vardų patrauklumą, socialinės klasės, lyties tinkamumo ir asmeninio santykio su vardu klausimus. Tyrimuose vardai nagrinėjami iš socialinio vertinimo perspektyvos, atskleidžiant, jog jų paplitimas ir aktualumas tam tikru laikotarpiu gali turėti įtakos suvokiamam (jų pačių ar aplinkinių) asmens socialiniam statusui. Albert'o Mehrabian'o darbuose „Interrelationships among name desirability, name uniqueness, emotion characteristics connoted by names, and temperament“ (1992) ir „Impressions Created by Given Names“ (1997) išskiriama, kad vardai, kaip ir fizinė išvaizda, gali sukelti skirtingą pirmąjį įspūdį. Beje, tiek teigiamą, tiek neigiamą. Analizuojama, kaip vardų dažnumas, forma, rašyba, ilgis ar neįprastumas paveikia jų vertinimą.

Ne mažiau gausi ir fonologinės (skambesio) bei struktūrinės vardų analizės kryptis. Cynthia Whissell straipsnyje „Sound and Emotion in Given Names“ (2001) analizuoja, kaip vardų skambesys gali perteikti tam tikras savybes, pvz., švelnumą, malonumą / nemalonumą ir kt., ir kaip šie požymiai susiję su vardų lytine diferenciacija. Tyrime patvirtinta, kad moterų vardai yra įvairesni ir ilgesni, juose daugiau balsių, taip pat jie švelnesni, malonesni, o vyrų varduose yra daugiau priebalsių, nemalonių ir net atgrasių fonemų. Grant'o W. Smith'o darbuose „The political impact of name

sounds“ (1998) ir „The Influence of Name Sounds in the Congressional Elections of 2006“ (2007) vardai ir pavardės tiriami iš fonologinės ir fonosimbolinės tyrimų perspektyvos, norint nustatyti, kaip tam tikri vardų garsai gali perteikti emocinę ir percepcinę informaciją. Dėmesio vertas 2007 m. autoriaus tyrimas. Nors jame nagrinėjama pavardžių fonetinių ypatybių įtaka politinių kandidatų sėkmei rinkimuose, tačiau parodoma, kad būtent vardų ir pavardžių skambesys gali veikti rinkėjų pasirinkimą, ypač tada, kai jie dar neapsisprendę³⁰. Herbert’as Barr’as III ir Aylene’ė S. Harper straipsnyje „Final Letter Compared with Final Phoneme in Male and Female Names“ (2003) vardus nagrinėja pagal jų fonologiją ir morfologiją, analizuodami jų galūnių ryšį su lytimi. Tiriama, kaip vyrų ir moterų vardų paskutinė raidė ir paskutinė fonema asocijuojasi su vyriškosios ar moteriškosios giminės vardais.

Šiuolaikiniuose užsienio mokslininkų tyrimuose taip pat pastebima sociolingvistinė vardų tyrimų kryptis. Thomas E. Murray straipsnyje „A Further Note on the “Title + First Name” Form of Address“ (2002) vardus tiria iš sociolingvistinės perspektyvos, atkreipia dėmesį į tai, kad vardas yra kreipinio dalis, iš karto rodanti tam tikrus socialinius santykius, todėl aptariamas ir pagarbos / nepagarbos veiksnys. Terrence’o M. Potter’io straipsnyje „“Si Mohammed!”: Names as Address Forms in Moroccan Arabic“ (1999) vardai nagrinėjami kaip kreipiniai. Straipsnyje analizuojami Maroke gyvenančių ir arabiškai kalbančių žmonių kreipimosi būdai. Bandoma nustatyti, kaip kreipiniai vartojami skirtingose socialinėse situacijose, atkreipiant dėmesį į asmenį, kuris kalba, ir tą, kuris klauso bei jų tarpusavio santykį. Tiksliau įvardijant, atkreipiant dėmesį į adresanto ir adresato kintamuosius.

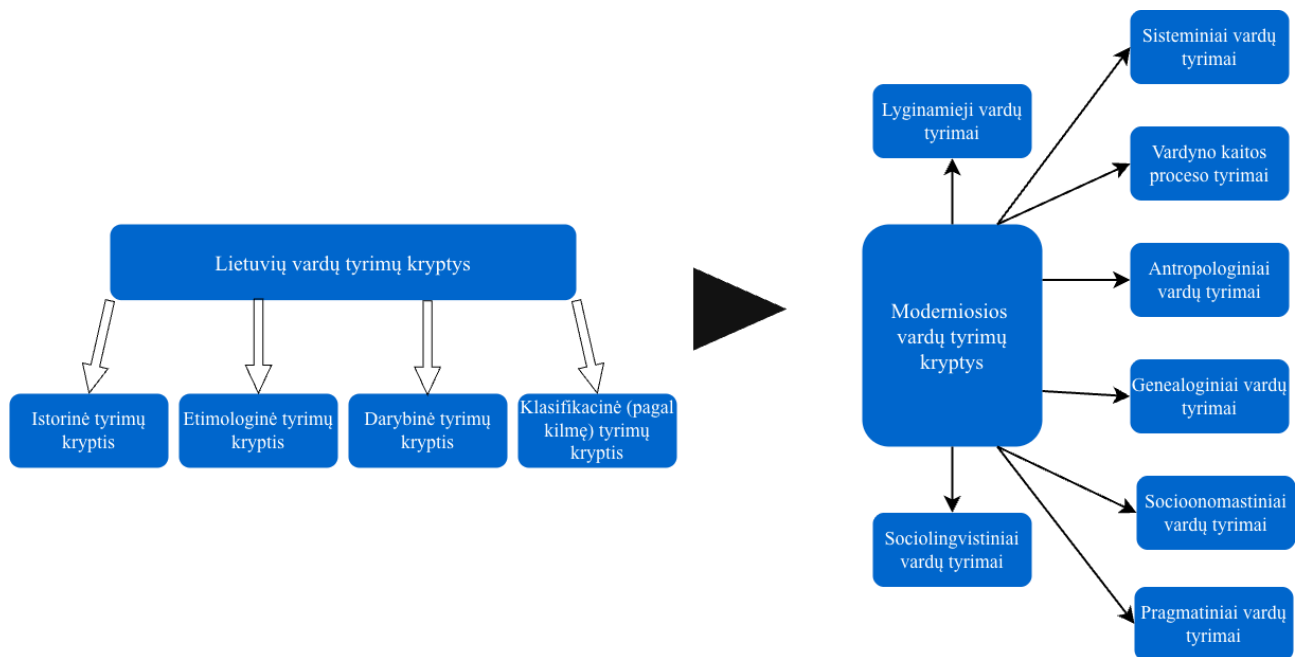
Dar viena svarbi kryptis – vardų mados ir populiarumo kaitos tyrimai. Stenly Lieberman’o ir Eleonor’os O. Bell straipsnyje „Children’s First Names: An Empirical Study of Social Taste“ (1992), taip pat Stenly Lieberman’o darbe „A matter of taste: how names, fashions, and culture change“ (2000) analizuojama, kaip kinta vaikų vardų populiarumas, koks individų skonio suvokimas lemia vardų madas ir kaip tai sąveikauja su tų kultūrų vertybėmis, savitumu. Taip pat tiriama, kaip vardų pasirinkimas susijęs su lytimi, rase, socialine klase, etniškumu ir tėvų išsilavinimu.

Yra pagrindo teigti, jog užsienio mokslininkų darbuose XX a. pab. ir XXI a. pr. vardų tyrimai jau yra įvairūs. Tyrėjus domina, kaip vardai susiję su žmogaus tapatybe, kultūrine ir etnine priklausomybe, pirmuoju įspūdžiu, skambesiu, bendravimu ir mada. Vis dėlto aptarta tyrimų įvairovė daugiausia aprėpia tik bendrą XX a. pab. ir XXI a. pr. vardų tyrimų lauką, todėl toliau pristatomi įvairesni ir naujesni XXI a. antrojo ir trečiojo dešimtmečių vardų tyrimai.

³⁰ Lietuvoje panašų atvejį hipotetiškai būtų galima sieti su viešojoje erdvėje gerai žinomos žurnalistės Ritos Miliūtės ir politikės, Seimo narės, Rūtos Miliūtės vardų bei pavardžių panašumu, kuris neįsigilinusiam (nesusipažinusiam su rinkimine programa) rinkėjui galėtų sukelti asociacijų.

Šiuolaikinių vardų tyrimų kryptingumas matomas C. Hough sudarytame leidinyje „The Oxford Handbook of Names and Naming“ (2016), kuriame vardai aptariami tiek antroponomastiniu, tiek socioonomastiniu požiūriu. Edwin'o D. Lawson'o sudarytame skyriuje „Personal Naming Systems“ (p. 176–198) vardai aprašomi lyginamuoju principu, analizuojant 15 skirtingų kalbų ir kultūrų vardų sistemas bei jų tarpusavio panašumus ir skirtumus. Katharina'os Liebring aprašytame skyriuje „Given Names in European Systems“ (p. 199–213) pateikiama diachroninė vardų suteikimo raidos ir vardyno apžvalga Europoje ir vardai nagrinėjami kaip Europos vardų sistemos dalis, aptariant istorines ir naujesnes vardų teikimo tendencijas. Ellen'os S. Bramwell pateiktame skyriuje „Personal Names and Anthropology“ (p. 309–324) vardai analizuojami antropologiniu požiūriu, parodant glaudų ryšį tarp vardų ir kultūros bei tos kultūros bendruomenės, taip pat daug dėmesio skiriama konkretiems antropologiniams vardų tyrimams, o George'o Redmonds'o tekste „Personal Names and Genealogy“ (p. 325–337) vardai aptariami kaip genealoginių tyrimų objektas, apžvelgiamos skirtingos vardų teikimo praktikos, kurios buvo būdingos ankstesniais amžiais (1377–1700 m.). Socioonomastinė kryptis išryškėja Terhi'os Ainiala'os aprašytame skyriuje „Names and Society“ (p. 413–423), kuriame vardai išskiriami kaip visuomenėje atsirandantis, susiformuojantis ir funkcionuojantis reiškinys, pateikiama epistemologinio pagrindo dabartinių vardų tyrimų apžvalga. Panaši tyrimų kryptis matoma ir Emilia'os Aldrin tekste „Names and Identity“ (p. 424–436), kuriame vardų tyrimai aprėpia asmens ar grupės tapatybės kintamuosius, daugiausia dėmesio skiriama vardams šiuolaikiniais laikais. Nestebina ir tai, kad tyrėja glaudžiai tapatina asmens ir identiteto sąvokas. Irma'os Taavitsainen ir Andreas'o H. Jucker'io pateiktame skyriuje „Forms of Address“ (p. 470–482) vardai analizuojami kaip priklausantys kreipinių sistemai, taigi pragmatiniu ir sociolingvistiniu požiūriu. Minima, kad lingvistiniuose tyrimuose kreipimosi žodžiai nagrinėjami iš kelių perspektyvų, taip pat siūloma įvairių semantinių klasifikacijų, pvz., nuo mandagių iki nemandagių, nuo artimų iki distancinių, nuo šnekamųjų iki formalių ir kt.

Galima patvirtinti, kad šiuolaikiniuose tyrimuose vardai nagrinėjami iš daugelio perspektyvų (žr. 7 pav.). Jie tiriami lyginamuoju ir sisteminiu požiūriu, analizuojant skirtingų kalbų ir kultūrų vardų sistemas bei jų tarpusavio panašumus ir skirtumus. Taip pat vardai nagrinėjami kaip istorinių ir dabartinių vardų teikimo tendencijų dalis, neatsiejant jų nuo vardyno kaitos procesų. Be to, svarbi vieta tenka antropologiniams ir genealoginiams vardų tyrimams. Taip pat šiuolaikiniuose socioonomastiniuose tyrimuose išskiriama, kad vardai atsiranda ir besiformuoja mūsų visuomenėje. Be kita ko, vardai tiriami ir iš pragmatinės bei sociolingvistinės perspektyvos, analizuojant jų kreipinių vartoseną socialinėje aplinkoje (sąveikaujant). Paminėtina, kad vardus jau galima įvardyti kaip turinčius socialinę, kultūrinę, tapatybinę ir komunikacinę reikšmę.

7 paveikslas. Klasikinės ir moderniosios vardų tyrimų kryptys

Šiame 2016 m. leidinyje išskirtos vardų tyrimų kryptys matomos ir vėlesniuose mokslininkų darbuose, kuriuose jos toliau vystomos, remiantis iš konkrečių bendruomenių surinkta medžiaga ir detalesniais atvejų tyrimais. Pvz., Marcia Sipavicius Seide straipsnyje „Personal names and motivation for name-giving in western Parane state, Brazil“ (2023, p. 57–72) vardai nagrinėjami pagal jų suteikimo priežastis, Susan’os Kus ir Victor’o Raharijaona’o darbe „From “sprinkling” a blessing to audaciously appropriating a name: Some reflections concerning personal names and naming in the central highlands of Madagascar“ (2023, p. 115–132) – kaip socialinių ryšių ir Madagaskaro kultūrinių bruožų dalis, nes čia žvelgiama iš antropologijos ir etnoarcheologijos tyrimų prieigų, o Shlomit’os Landman straipsnyje „The naming gamble: Unique versus common given names“ (2023, p. 97–114) nagrinėjami vardų teikimo klausimai, lyginami neįprastų ir įprastų vardų pasirinkimo motyvai. Nustatyta, kad vardų parinkimui įtakos turi pačių tėvų vertybės. Tyrime remtasi Shalom’o H. Schwartz’o pagrindinių žmogiškųjų vertybių teorija. Religiniai ir simboliniai vardų teikimo klausimai apžvelgiami Danson’os Sylvester’os Kahyana’os straipsnyje „This baby’s name is ‘Leaf’ or ‘Garbage heap’: Reading the figurative in selected death prevention names among the Bakonzo“ (2023, p. 171–188) ir Philip’os Manda Imoh darbe „A structural study of Basa death prevention names“ (2023, p. 239–263).

Šios paminėtos vardų tyrimų kryptys pastebimos ir vėlesniuose moksliniuose kongresuose. Galima paminėti onomastikos kongresus ir konferencijas bei jose pristatomas naujas vardų tyrimų kryptis. 2023 m. vykusioje VI tarptautinėje onomastikos konferencijoje, kurios tema „Name and Naming: (In)correctness in Onomastics“, tyrėjams buvo svarbus vardų norminimas, taisyklingumas, sociopolitiniai ir kultūriniai su vardais susiję klausimai. Iš konferencijos programos aprašo

atsiskleidžia platus onomastinių tyrimų laukas, apimantis lingvistinę, sociopolitinę, kultūrinę, istorinę ir normatyvinę perspektyvas. Antroponimikos srityje galima išskirti kelias svarbias tyrimų kryptis: vardai ir tapatybė, vardų vartojimas politinėje ir viešojoje erdvėje, istorinė asmenvardžių analizė rašytiniuose šaltiniuose, skolintinių vardų adaptacija ir vardų teisinis bei institucinis reguliavimas. Šias kryptis konkrečiai reprezentuoja ir pristato keli pranešėjai: Eduardo’as Tadeu Roque Amaral’is apžvelgia vardų vartojimą Brazilijos politiniame gyvenime, vardus tapatina su savireprezentacijos poreikiu; Adrian’as Chircu ir Melinda Szoke pristato tyrimą apie istoriniuose šaltiniuose užrašytus asmenvardžius; Tiina Laansalu aptaria vardų norminimo ir institucinės priežiūros klausimus (plg. Palinkas, 2025, p. 367–373).

Toliau šios tyrimų kryptys plėtojamos 2024 m. Helsinkyje vykusiame 28-ajame tarptautiniame onomastikos mokslų kongrese (ICOS 2024). Kongreso programoje matyti dar naujesni vardų tyrimai, nes asmenvardžiai čia nagrinėjami migracijos, daugiakalbystės, tapatybės, vardų kaitos ir teisinio reguliavimo prieigomis. Programoje išskirtos tokios temos kaip „Names and identity“, „Changing names“, „Personal names in a multicultural context“ ir „Name laws and policies“. Antroponimikos srityje matomos kelios pasikartojančios tyrimų kryptys, nes stiprėjo vardų ir migracijos bei daugiakalbystės tyrimai. Atkreiptinas dėmesys, kad į šią tyrimų kryptį įsitraukė ne tik užsienio tyrėjai, bet ir lietuvių mokslininkė D. Sinkevičiūtė, kuri aptarė imigrantų asmenvardžius Lietuvos Respublikos dokumentuose. Užsienio tyrėjai Birgit’a Eggert ir Ivar’as Utne’is analizavo imigrantų vardų adaptaciją Danijos ir Norvegijos vardų registre. Taip pat toliau plėtoti vardų ir tapatybės tyrimai: Ivona Berešova ir Tereza Nakaya pristatė „gender-neutral“ vardus Japonijoje, Laimutė Balodė ir Renate’a Silina-Pinke aptarė tapatybės atspindžius Latvijos vardyne (žr. ICOS Programme, Book of abstracts, 2024).

Šių temų tęstinumas ir krypingumas matomas 2025 m. Maince (Vokietijoje) surengtoje 10-ojoje vardų konferencijoje „Migration Onomastics: Personal Names in the Context of Migration Movements“. Jau pati konferencijos tema suponuoja, kad migracijos onomastika (angl. *migration onomastics*) tampa savarankiška ir itin aktualia šiuolaikinių vardų tyrimų kryptimi. Konferencijos kvietime pabrėžiama, kad jos tikslas – tirti migracijos poveikį asmenvardžiams, jų teikimui, o išskiriami tokie klausimai kaip gramatinė vardų adaptacija, transliteracija, situacinė-pragmatinė vardų variacija ir vardų kaita (žr. 10th Conference on Names in Mainz (Germany): Call for Papers, 2025).

Nesunku pastebėti, kad numatomas šių tyrimų krypčių tęstinumas, nes planuojamas 2027 m. XXIX Tarptautinis onomastikos kongresas Vienoje, kurio tema – „Names and Condensed Narratives“. Kongreso apraše vardai apibūdinami kaip „sutraukti pasakojimai“ (angl. *condensed narratives*), o taip pat siūlomos dėmesio vertos pranešimų temos, pvz., vardai kaip tapatybės ženklai, teisinis įvardijimo reglamentavimas, vardai socialiniuose tinkluose, vardų keitimas, vardai: tarp

paveldo išsaugojimo ir kultūrinės kaitos ir kt. Tai tik leidžia patvirtinti, kad artimiausiais metais vardų tyrimuose išliks svarbūs tapatybės, vardyno kaitos, teisinio reguliavimo ir šiuolaikinės vartosenos klausimai (žr. XXIX International Congress of Onomastic Sciences, Program).

Apibendrinant pasakytina, kad šiuolaikinėse vardų tyrimų tradicijose tradiciniai vardų kilmės, darybos, semantikos ir raidos tyrimai tebėra svarbūs, tačiau jau XX a. pab. ir ypač XXI a. pirmajame dešimtmetyje vardų tyrimai tapo tarpdisciplininiai. Naujausi tyrimai ir tarptautiniuose onomastikos kongresuose keliama klausimai bei analizuojamos temos leidžia manyti, kad ypač stiprėja socioonomastinės, antropologinės, pragmatinės, migracijos onomastikos ir tapatybės tyrimų kryptys.

2.2. Kalbos vartotojų perspektyva

Šiuolaikiniuose vardų tyrimuose greta mokslininkų atliekamų tyrimų (tyrėjų perspektyva) svarbi vieta tenka ir kalbos vartotojų požiūriui. Kalbos vartotojų perspektyva itin svarbi tiriant vaikų vardų teikimo polinkius, nes gali padėti svarstyti ir (ar) įsivardyti, kokiais kriterijais remiamasi renkant vardą, kokios nuostatos lemia jo patrauklumą ir kaip vardų pasirinkimas siejasi su jų paplitimu tam tikru laikotarpiu.

Vardas vaikui suteikiamas gimus, tačiau jo pasirinkimas gali priklausyti nuo skirtingų tėvų / globėjų nuostatų dėl vardo reikšmės, paskirties ir funkcijų. Vieni vardų teikėjai vardą tapatina su jo semantika, galimu poveikiu žmogaus gyvenimui, o kiti jį suvokia labiau kaip individualų, tik jam priklausančią identifikavimo būdą. Taip pat skiriasi ir pasirenkamų vardų tipai, nes vieniems svarbesni tradiciniai, kitiems – unikalūs, trumpi, ilgi, religiniai (šventųjų) ir kt. Skirtingose kultūrose nevienodai suprantama ir pati teisė suteikti vardą. Nors dažniausiai ji priklauso tėvams, bet tam tikrose kultūrose šį vaidmenį gali perimti vyresnieji, religiniai autoritetai ar kiti šeimos nariai (plg. Abrar, 2023, p. 2). Todėl vardų pasirinkimas priklauso nuo pačių kalbos vartotojų suvokimo, kas yra vardas ir kokia reikšmė jam gali būti suteikiama.

Iš kalbos vartotojų perspektyvos svarbu įsivardyti tuos kriterijus, kuriuos patys vardų teikėjai nurodo kaip svarbius vardų pasirinkimui. Pvz., Emilia'os Aldrin (Emilia Aldrin) straipsnyje „The Choice of First Names as a Social Resource and Act of Identity among Multilingual Families in Contemporary Sweden“ (2009) pristatomas tyrimas apie vaikų vardų pasirinkimą daugiakalbėse šeimose, tyrime bandoma išsiaiškinti, kokius motyvus ir kriterijus tėvai laiko svarbiais rinkdami vaikui vardą. Iš tyrimo rezultatų paaiškėjo, kad respondentams buvo svarbus estetiškas vardo patrauklumas, jo dažnumas ar neįprastumas, vardo reikšmė ir jo asociacijos, taip pat bendras abiejų tėvų pasirinkimas (bendras sutarimas) (plg. Aldrin, 2009, p. 88). Žinoma, daugiakalbėse šeimose svarbus aspektas buvo vardo vartojimo, tarimo ir rašybos patogumas skirtingose kalbose (plg. Aldrin, 2009, p. 89–91).

Kalbos vartotojų perspektyva labiau detalizuojama Mehri'os Yagmurova'os straipsnyje „Social factors in choosing personal names among Turkmens“ (2023), kuriame aptariama, kokie motyvai turkmenų bendruomenėje yra svarbūs renkant vaikui vardą. Autorės atliktas tyrimas išryškino, kad vardų teikėjams svarbios gimimo aplinkybės, religiniai ir kalendoriniai veiksniai, šeimos bei giminės tradicijos, vaiko fizinės ypatybės, apsauginė vardo funkcija ir teigiamos asociacijos. Taip pat autorė atskirai paminė, kad renkant vardą svarbus ir vardo skambumas, trumpumas ir paprastumas. Verta paminėti tai, kad respondentai nurodo, jog vardas turėtų perteikti tam tikras pageidaujamas vaiko savybes, pvz., grožį, stiprybę, sėkmę ar ilgą gyvenimą (plg. Yagmurova, 2023, p. 3–6).

Yra pagrindo teigti, kad vaikų vardų pasirinkimas neatsiejamas nuo kalbos vartotojų nuostatų ir vertybių. Todėl, kalbant apie vardų teikimo polinkius, svarbu atsižvelgti į tai, kokius pasirinkimus ar sprendimus priima vardų teikėjai ir kokie kriterijai tuos pasirinkimus lemia. Ši perspektyva aktuali ir Lietuvos vardyno tyrimams, kuriuose vis labiau pastebimas kalbos vartotojų vaidmuo plečiant vardyną ir renkant naujus vardus. Šiuo požiūriu išskirtinas D. Sinkevičiūtės straipsnis, kuriame aptariami su vardų teikėjais susiję struktūriniai vardyno pokyčiai. Straipsnyje „Nauji 2007–2010 m. lietuviškos kilmės vaikų vardai ir jų davimo polinkiai“ (2011) išryškėja kalbos vartotojų pasirinkimų perspektyva. Autorė daro svarbią išvadą, kad vardų teikėjai nėra pasyvūs nusistovėjusio vardyno perėmėjai, jie aktyviai renkasi, perkuria ir kuria vardus, taip plėsdami vardyno ribas. Tyrėja nurodo du polinkius: siekį suteikti vaikui retesnę ir originalesnę vardą³¹ bei trumpųjų ir dviskiemenių vardų formų patrauklumą (plg. Sinkevičiūtė, 2011, p. 221–226).

Taip pat vardų teikimo polinkiai Lietuvoje išskiriami ir viešojoje kalbinėje erdvėje, kurioje aptariami praktiniai asmenvardžių pasirinkimo, vartojimo ir taisyklingumo klausimai. Atkreipiamas dėmesys į Valstybinės lietuvių kalbos komisijos³² internetinėje svetainėje (*vlkk.lt*) pateikiamus straipsnius įvairiais asmenvardžių vartosenos klausimais. Juose aktualizuojami tiek norminamieji vardų vartosenos klausimai, tiek ir kalbos vartotojų vardų pasirinkimo polinkiai, todėl jie svarbūs norint apžvelgti šiuolaikiniams kalbos vartotojams aktualius kriterijus. 2020 m. rekomendacijose matyti, kad kalbos vartotojams buvo aktualus tiek naujų vardų suteikimas, tiek jau turimų vardų keitimas. Iš pateiktų pavyzdžių išsiskyrė polinkis rinktis retesnius ar lietuvių vardynui mažiau įprastus vardus, pvz., *Liemas*, *Skaila* ir kt., taip pat kitų kalbų vardų formas, pvz., *Enzo*, *Olivia* ir kt. Be to, ryškėjo trumpesnių ir paprastesnių vardų formų patrauklumas, pvz., *Justinas* keičiamas į *Justis*, *Viktoras* – į *Vikas* ir kt. Kalbos vartotojams buvo svarbus ir vardo įtraukimo į kalendorių klausimas, nes teirautasi, ar vardai *Arėja* ir *Viestartas* galėtų būti įtraukti į kalendorių ir turėti vardadienį (žr. vardai.vlkk.lt, *Apie asmenvardžių klausimus 2020 metais*, parengė Aistė Pangonytė). Svarstoma, kad

³¹ Autorė pastebi, kad vaikai pavadinami ir sukurtais vardais, pvz., *Jaunėlis*, *Žemė* (plg. Sinkevičiūtė, 2011, p. 221).

³² Toliau darbe – VLKK.

net jei tam tikri vardai dar nėra įrašyti kalendoriuose, jų teikėjams ar vardo turėtojams gali būti svarbu, kad ir šie vardai būtų pripažinti bendroje vardų tradicijoje.

Panašūs klausimai išliko aktualūs ir 2021 m. Kaip ir 2020 m., kalbos vartotojams buvo svarbus tiek naujų vardų suteikimas, tiek turimų vardų keitimas. Matomas ir tarptautinės bei daugiakalbės aplinkos poveikis, nes konsultuotasi dėl asmenvardžių transkribavimo iš užsienio kalbų į lietuvių kalbą, o kai kurie pageidaujami vardai, pvz., *Jisu* ir *Džisu*, siejami su gyvenimu kitoje kalbinėje ir kultūrinėje aplinkoje (užsienyje) (žr. vardai.vlkk.lt, *Apie asmenvardžių klausimus 2021 metais*, parengė Aistė Pangonytė). Be to, tais metais išsiskyrė padidėjęs susidomėjimas vardu *Kunigunda*, kurį, tikėtina, paskatino to meto populiarioji kultūra³³.

2022 m. VLKK nagrinėti asmenvardžių klausimai tik patvirtina anksčiau pastebėtas vardų pasirinkimo ir norminimo problemas. Palyginus pastebėta, kad 2022 m. pasitaikė ir pavienių, dėmesio vertų atvejų. Vienas jų – berniukui suteiktas vardas *Kosmosas*. Šis pavyzdys – išskirtinis atvejis, tik leidžiantis svarstyti, kad kartais kalbos vartotojams svarbi semantiškai ryški, asociatyvi vardo reikšmė. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, kad tokių vardų pasirinkimo atvejų yra būta, nes VLKK minimi tokie vardai kaip *Visata*, *Žvaigždė*, *Planeta*. Panašiai aktualizuojami ir vietovardiniai asmenvardžiai, pvz., *Vilnius*, greta tokių vardų kaip *Neringa*, *Rusnė*, *Preila*, *Nemunas*, *Kaunas* (žr. vardai.vlkk.lt, *Apie asmenvardžių klausimus 2022 metais*, parengė Aistė Pangonytė). Yra pagrindo manyti, kad kalbos vartotojams vardas gali būti svarbus ir dėl savo semantinės reikšmės ar simbolių sąsajų.

2023–2025 m. VLKK nagrinėti klausimai irgi labiau patvirtino ankstesniais metais išskirtą vardų norminimo problematiką. Nesunku pastebėti, kad toliau aktualūs išliko vardų suteikimo bei keitimo, jų rašybos, norminimo ir vartojimo klausimai. Nustatyta, kad naujų vardų teikimo polinkių šiuo laikotarpiu nepastebėta, bet kaip iliustratyvius galima išskirti kelis skirtingus kalbos vartotojų vardų pasirinkimus. Pvz., 2024 m. patvirtintas moters vardo keitimas į *Mėnaulė* (žr. vardai.vlkk.lt, *Apie asmenvardžių klausimus 2024 metais*, parengė Aistė Pangonytė). Galima tik spėti, kodėl pasirinktas būtent toks vardas, tačiau toks atvejis atkreipia dėmesį į individualizuoto ir neįprasto vardo pasirinkimą. 2025 m. VLKK patvirtino vardą *Barbė* (žr. vardai.vlkk.lt, *Apie asmenvardžių klausimus 2025 metais*, parengė Aistė Pangonytė). Šis pavyzdys rodo galimą populiariosios kultūros sąsają su vardų pasirinkimu³⁴.

Apibendrinant pasakytina, kad VLKK nagrinėjami klausimai padeda atskleisti tam tikrus kalbos vartotojų vardų pasirinkimo prioritetus ir motyvus. Iš aptariamų klausimų ir nutarimų paaiškėjo, kad kalbos vartotojams svarbus ne tik pats vardo taisyklingumas (atitikimas kalbos

³³ Būtent tais metais išpopuliarėjo Vaido Baumilos daina „Kunigunda“.

³⁴ Neatmestina prielaida, kad vardo aktualumui įtakos galėjo turėti ir 2023 m. pasirodęs ir 2024–2025 m. išpopuliarėjęs filmas „Barbė“. Be to, *Barbė* yra populiarus vaikų žaislo pavadinimas (lėlė).

normoms), bet kartais daug svarbesnis tampa jo išskirtinumas ir trumpumas (žr. vardai.vlkk.lt, *Apie asmenvardžių klausimus 2020 metais*, parengė Aistė Pangonytė), o svarbiausia – tarptautiškumas ir vartosenos patogumas. Iš kalbos vartotojų domėjimosi vardais tampa akivaizdu, kad vardai jiems turi asmeninę reikšmę. Paminėti pavieniai atvejai leidžia manyti, kad tam tikrais atvejais svarbi ir vardo semantinė reikšmė, konotacija bei jo sąsajos su vardadienių tradicija ar populiariosios kultūros įtaka.

III. VARDŲ TYRIMŲ METODOLOGIJA: MEDŽIAGOS KAUPIMAS IR TYRIMO PRIEIGOS

Tiriamoji medžiaga šiame darbe yra dvinarė. Pirmąją jos dalį sudaro Registrų centro pateikti 2020–2024 m. vaikams suteiktų vardų duomenys, o antrąją jos dalį – anketinės apklausos metodu surinkti respondentų atsakymai. Tokia tyrimo medžiagos sandara pasirinkta norint tyrimo objektą aptarti iš dviejų perspektyvų: pirmiausia analizuoti vardų mados ir populiarumo kryptingumą, vėliau įvertinti pačių tėvų vardų parinkimo motyvus, nuostatas ir pasirinkimo kriterijus. Gauti tyrimo duomenys leidžia manyti, kad abi tiriamosios medžiagos dalys viena kitą papildo ir sudaro prielaidas išsamiau aptarti šiuolaikinius vaikų vardų parinkimo polinkius.

3.1. Pirminė tiriamoji medžiaga ir tyrimo prieigos

Pirminę šio darbo tiriamąją medžiagą sudaro vaikų vardai iš Registrų centro 2020–2024 m. vardų sąrašų. Ši duomenų grupė yra empirinis tyrimo pagrindas, padedantis tirti realias vaikų vardų suteikimo tendencijas nurodytu laikotarpiu ir nustatyti, kokios vardų mados kryptys išryškėjo ir (ar) susiformavo XXI a. trečiajame dešimtmetyje.

Tyrime naudojami du Registrų centro duomenų rinkiniai. Pirmasis apima Lietuvoje gimusių vaikų vardų statistiką (iš viso 13 719 vardų) (žr. 1 priedas), o antrasis – užsienyje gimusių vaikų vardų statistiką (iš viso 4 423 vardai) (žr. 2 priedas). Toks duomenų atskyrimo principas pasirinktas norint analizuoti vardų suteikimo tendencijas Lietuvoje ir už jos ribų. Taip pat palyginti, ar vardų moda ir jos paplitimo kryptys Lietuvoje bei užsienyje yra panašios, ar jose matyti išryškėjančių skirtumų.

Registrų centro pateikti duomenys apima 2020–2024 m. laikotarpį. Penkerių metų laikotarpis pasirinktas apžvelgti bendresnes vardų kaitos tendencijas. Manytina, kad tai svarbu tiriant vardų madą, nes galima stebėti ir įvertinti, kokių vardų populiarumas išliko stabilus, didėjo ar mažėjo.

Tyrimo medžiaga sudaryta remiantis aiškiais darbo autorės pateiktais atrankos kriterijais. Į duomenis įtraukti Lietuvos Respublikos piliečių vaikų vardų registravimo atvejai. Teritorinis duomenų pasiskirstymas Lietuvoje nustatytas remiantis pirmąja deklaruota vaiko gyvenamąja vieta Lietuvos Respublikos teritorijoje. Lietuvoje gimusių vaikų duomenys teritoriniu lygmeniu pateikiami savivaldybėmis, o užsienyje gimusių vaikų duomenys – valstybėmis.

Registrų centro duomenys pateikti „Excel“ dokumentuose ir suskirstyti pagal metus bei lytį. Kiekvieniems metams atskirai pateikiama berniukų ir mergaičių vardų duomenų statistika. Kiekviename lape vardai išdėstyti pagal jų bendrą dažnumą atitinkamais metais, todėl galima nustatyti populiariausius kiekvienų metų berniukų ir mergaičių vardus bei stebėti jų pokyčius visu nagrinėjamu laikotarpiu.

Tiriamąją medžiagą sudaro keli pagrindiniai kintamieji. Kintamasis *t_metai* nurodo metus, kuriais vardas buvo suteiktas. Kintamasis *t_asm_lytis* žymi vaiko lytį. Kintamasis *t_avd_vardas* nurodo konkretų naujagimio vardą, kuris yra pagrindinis tyrimo objektas. Kintamasis *t_asm_sk* nurodo bendrą konkretausto vardo suteikimo skaičių nurodytais metais. Teritorinį pasiskirstymą nurodo kintamasis *vietove*. Kintamasis *asm_sk* nurodo, kiek kartų konkretus vardas buvo suteiktas konkrečioje savivaldybėje arba konkrečioje valstybėje. Ši kintamųjų visuma sudaro bendrą tyrimo detalumą.

Pažymėtina, kad struktūrinis duomenų pateikimas iš pradžių sudarė prielaidas svarstyti ir teritorinį vardų teikimo pasiskirstymą kaip vieną iš galimų analizės kryptių. Vis dėlto šiame tyrime teritorinis pasiskirstymas nebus išskiriamas kaip atskira analizės kryptis, nes žvalgomoji duomenų peržiūra neatskleidė ryškių skirtumų tarp teritorinių vienetų ir vardų teikimo tendencijų.

Šiame tyrime duomenų apžvalgai taikoma žvalgomoji analizė, nes norima nustatyti pagrindines vardų teikimo tendencijas ir išskirti vardų mados kryptis. Žvalgomoji analizė padėjo išskirti populiariausius 2020–2024 m. vaikų vardus, nustatyti jų dažnumą bei berniukų ir mergaičių vardų mados skirtumus.

Analizuojant pirminę tiriamąją medžiagą taikomi du pagrindiniai tyrimo metodai – kiekybinė analizė ir lyginamoji analizė. Kiekybinės analizės metodas taikomas vardų dažnumui, populiarumui ir kaitai tirti. Juo remiamasi išskiriant konkrečius statistinius rodiklius: bendrą vardų suteikimo skaičių, jų vietą populiariausių vardų sąrašuose ir jų kaitą skirtingais metais. Lyginamosios analizės metodas taikomas norint sugretinti atskiras duomenų grupes: skirtingų metų vardus, berniukų ir mergaičių vardų sąrašus, taip pat Lietuvoje ir užsienyje fiksuotų vardų statistiką.

Vykdamas tyrimą pirmiausia apžvelgiamos bendros 2020–2024 m. vaikų vardų tendencijos Lietuvoje ir užsienyje: vardų įvairovė, jos kaita ir berniukų bei mergaičių vardyno skirtumai. Vėliau nagrinėjami Lietuvoje ir užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių vardai, jų populiarumas, kilmė, reikšmė, daryba ir pozicijų pakitimai populiariausių vardų sąrašuose. Be kita ko, aptariami reti ir unikalūs vardai Lietuvoje, o nagrinėjant užsienio vardyną labiau atkreipiamas dėmesys į lietuviškumo požymius ir mišrias vardų formas. Taip pat lyginami Lietuvos ir užsienio vardynai, aptariami pagrindiniai jų panašumai ir skirtumai. Remiantis pirminės tiriamosios medžiagos duomenimis ir nepriklausomybės laikotarpio vardų dažnumo duomenimis, kuriuos pateikia VLKK³⁵, bus svarstoma, kiek 2020–2024 m. vardų parinkimo tendencijos sietinos su vardų mada, o kiek su vardijimo tradicijos tęstinumu.

Tiriamosios medžiagos aprašyme būtina atsižvelgti į tam tikrus duomenų ribotumus. Laikantis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) reikalavimų, tais atvejais, kai konkrečioje

³⁵ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/>

teritorijoje tam tikro vardo atvejų skaičius yra nuo 1 iki 5, tikslus skaičius nėra pateikiamas. Tokiais atvejais duomenys žymimi ≤ 5 . Šis duomenų pateikimo ribotumas netrukdo tirti pagrindinių vardų suteikimo tendencijų, nes analizei svarbiausi išlieka bendrieji vardų dažnumo, populiarumo ir kaitos dėsningumai.

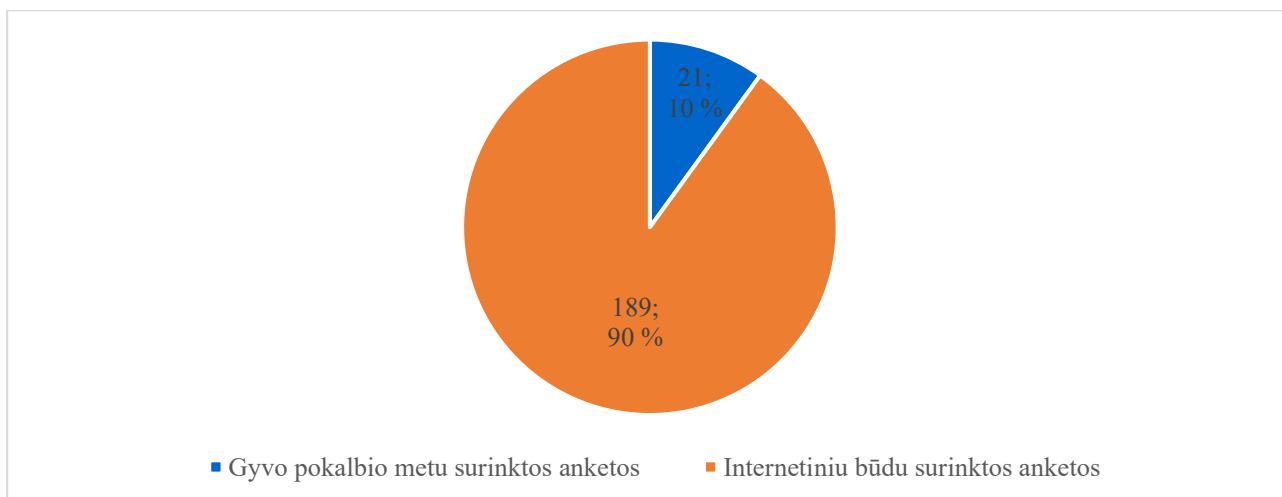
3.2. Antrinė tiriamoji medžiaga ir tyrimo priegos

Norint ištirti vaikų vardų pasirinkimo polinkius XXI a. trečiajame dešimtmetyje, pasirinkta atlikti kiekybinį tyrimą – anoniminę anketinę apklausą, sudarytą iš uždaro, atviro ir mišraus tipo klausimų. Anketinės apklausos metodas pasirinktas todėl, kad norima identifikuoti vardų pasirinkimą lemiančius motyvus, įvertinti jų svarbą ir išsiaiškinti tėvų / globėjų vardijimo nuostatas. Atviro tipo klausimai padėjo surinkti tėvų / globėjų atsakymus pagrindžiančią medžiagą.

Svarbu išskirti ir pačios tiriamosios medžiagos pobūdį. Iš anketų surinkta medžiaga šiame darbe laikoma antrine tiriamąja medžiaga, nes joje fiksuojami respondentų pateikti duomenys apie vaikų vardų parinkimo motyvus, vertinimą, nuostatas ir vardų teikimo polinkius. Tačiau patys anketose nurodyti vaikų vardai yra pirminė tiriamoji medžiaga, nes tai kalbiniai duomenys, tinkami vardyno analizei.

Internetinė apklausa vykdyta anonimiškai, norint užtikrinti, kad respondentai nevaržomai galėtų atskleisti savo asmeninius pasirinkimus, religines ar vertybines nuostatas, taip pat socialines baimes ar lūkesčius (pvz., patyčių rizika, vardo prestižas, tarptautiškumo siekis). Tyrimo anonimiškumas ir anketavimo būdas padėjo gauti asmeniškesnius respondentų atsakymus, taip didinant atsakymų atvirumą.

Iš viso tyrimo metu surinkta 210 anketų, kuriose užfiksuoti 233 vaikų vardai. Anketinė apklausa vykdyta 2026 m. vasario ir kovo mėnesiais. Tyrimo duomenys rinkti mišriu būdu: dalis anketų surinkta gyvo pokalbio su respondentais metu (iš viso 21 anketa), o kita dalis – internetiniu būdu, naudojantis „Google Forms“ platforma. Gyvos apklausos metu buvo surinkta 21 anketa, jas pildė darbo autorė, pateikdama klausimus respondentams. Šis duomenų rinkimo būdas padėjo užtikrinti, kad klausimai būtų suprasti nedviprasmiškai (pvz., jei respondentai prašydavo patikslinti klausimą, darbo autorė pateikdavo argumentuotą paaiškinimą), o atviro tipo klausimuose respondentai pateiktų labiau išplėtotus paaiškinimus. Svarbu pažymėti, kad visos surinktos anketos (21 anketa) vėliau buvo darbo autorės suvestos į „Google Forms“ platformą, taip užtikrinant vienodą visų atsakymų statistinę analizę. Internetinėje apklausoje dalyvavo dar 189 respondentai, todėl iš viso apklausta 210 respondentų (žr. 8 pav.).

8 paveikslas. Tyrimo duomenų rinkimo kanalai

Internetinė apklausa buvo platinama keliais kanalais: (1) „Facebook“ tėvų bendruomenių grupėse: „Lietuvos vaikučių ir mamų turgelis“, „Nėštikių ir mamų klubas“, „Mamų Forumas“, „Vilniaus mamų klubas“, „Mamų bendruomenė „VAIKAMS IR NE TIK“, „Vilniaus Mamų ir ne tik“, „Vaikas ir viskas apie jį“, „TĖVAMS SU VAIKAIS“, „2020/2024 metų mamytės“, „Mamytės ir vaikai: skelbimai ir patarimai“, „Sausio mėnesio mažyliai 2023“, „Lietuvos mamų klubas“, „Vilniaus mamų klubas“, „KAUNO MAMYTĖS“, „Lietuvos vaikučių ir mamų turgelis“, „Auklės Vilniuje“, „Palangos mamytės“, „Mamų turgelis“, „Mazeikių, mamytės“, „Klaipėdos regiono virtuali mamų bendruomenė“, „Nėštukės ir auginančios mažus vaikus mamos“, „Plungės Mamų Bendruomenė“, „2022 Kauno vaikučių mamytės“, „Vilniaus mamų klubas“, „Nėštumas, vaikų auginimas ir viskas apie tai“, „Mamų ir vaikų turgelis“, „Vėžaičių MAMYTĖS“, „3+ DAUGIAVAIKIŲ TĖVŲ GRUPĖ“, „Viskas kūdikiams ir vaikams“, „Veiklos vaikams“, 2023–2026 metų mažyliai“; (2) elektroniniais laiškais darželiams, prašant pasidalinti anketos nuoroda su tėvais; (3) sugeneruoto QR kodo forma, kad anketą būtų patogu pasiekti darželių laukiamuosiuose (nuskenavus kodą telefonu). Iš viso buvo kreiptasi į 132 darželius Kaune, Vilniuje, Klaipėdoje ir Šiauliuose, iš kurių sutiko bendradarbiauti 6: Vilniaus darželis „Strazdanėlės“, Kauno darželis „Herojus“, Kauno Valdorfo darželis „Šaltinėlis“, Kauno lopšelis-darželis „Žingsnelis“, Klaipėdos ugdymo erdvė-darželis „Kokonas“, Klaipėdos darželis „Lotutės namai“. Tokia sklaidos strategija pasirinkta norint pritraukti tikslią anketos auditoriją – 1–5 metų amžiaus vaikų tėvus.

Įvertinus gautus atsakymus, nuspręsta, kad tyrimui tinkamos visos surinktos anketos. Kai kurie respondentai pateikė mažiau informacijos (pvz., įvardijo tik vieną motyvą ar trumpiau pakomentavo atviro tipo klausimuose), tačiau jų atsakymai prisideda prie bendros kiekybinės polinkių analizės. Kiti respondentai, priešingai, pateikė išsamius paaiškinimus ir argumentus atviro tipo klausimuose, todėl praturtino kokybinę tyrimo rezultatų analizę. Be to, darytina prielaida, kad

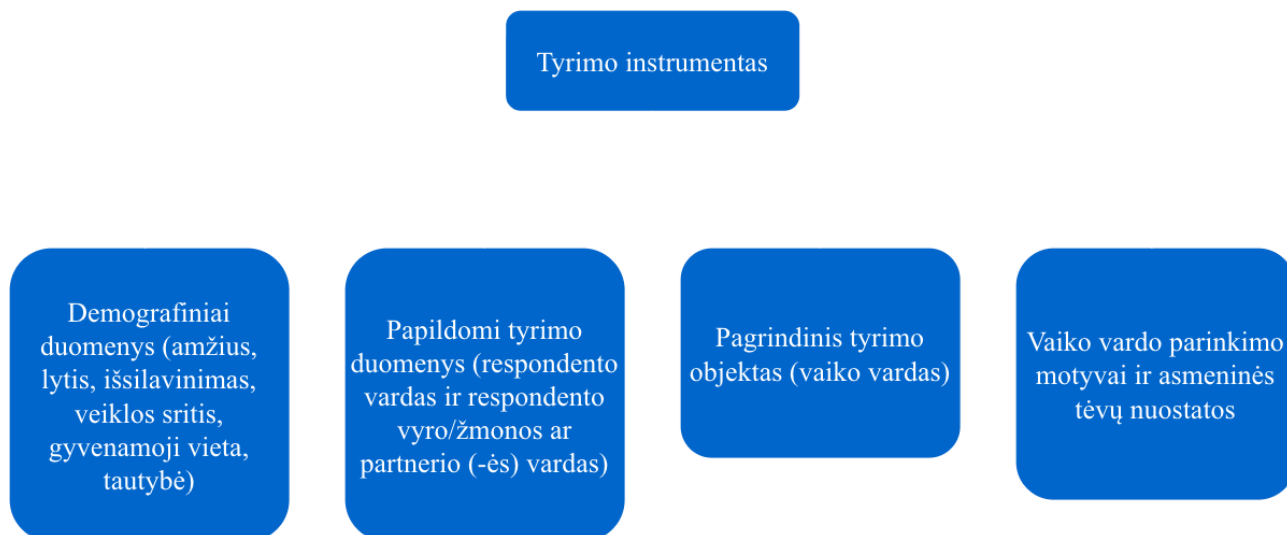
dėl pačios tyrimo temos ir vaiko vardo pasirinkimo kaip jautraus bei asmeniško šeimos sprendimo respondentai buvo linkę atsakinėti atsakingai, todėl anketose nebuvo pateikta su tyrimo objektu nesusijusios šalutinės informacijos.

Rengiant tyrimo instrumentą (anoniminę anketą) siekta, kad klausimai būtų aiškūs, nuoseklūs ir atitiktų tyrimo tikslą – ištirti ir nustatyti Lietuvos Respublikos piliečių 2020–2024 m. vaikams suteiktų vardų parinkimo polinkius, motyvus ir nuostatas, atskleisti vyraujančias vaikų vardų madas. Rengiant klausimyną buvo suformuota fokus grupė, kurią sudarė devyni asmenys, auginantys 1–5 metų amžiaus vaikus. Fokus grupės sudarymo tikslas – įvertinti klausimų formuluočių suprantamumą, tinkamų atsakymo variantų pasirinkimų pateiktį ir anketos pildymo nuoseklumą. Fokus grupės dalyviai pateikė pastabų dėl klausimų eiliškumo, kai kurių sąvokų tikslumo (pvz., tarptautiškumo / rašybos patogumo užsienyje), taip pat pasiūlė papildyti atsakymų variantų sąrašus motyvais ir šaltiniais, kurie gali pasitaikyti tėvams renkant vaikų vardus (pvz., kalendorinės aplinkybės, asociacijos su konkrečiu žmogumi / autoritetu).

Galutinė anketos sandara apima keturias temines klausimų grupes (žr. 3 priedas; 9 pav.):

- (1) demografiniai duomenys (1–5 ir 8–9 kl.): respondento lytis, amžius, išsilavinimas, veiklos sritis, gyvenamoji vieta, tautybė (mišrios šeimos veiksnys). Šie duomenys reikalingi nustatyti, ar vardų pasirinkimo polinkiai siejasi su demografiniais veiksniais.
- (2) papildomi tyrimo duomenys (6–7 kl.): respondento vardas ir respondento vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardas.
- (3) pagrindinis tyrimo objektas (10 kl.): vaiko vardas.
- (4) vardo parinkimo motyvai ir asmeninės tėvų nuostatos (11–29 kl.).

Klausimai skirti išsiaiškinti, kas labiausiai lėmė vaiko vardo parinkimą (pvz., skambesys, originalumas, retumas, madingumas, vardo kilmė, vardo reikšmė ir kt.), taip pat iš kur tėvai sėmėsi idėjų vaiko vardui (pvz., internetas, vardų žodynai, Registrų centro statistika, socialiniai tinklai ir kt.). Taip pat šiai klausimų grupei priklauso klausimai, kuriuose respondentai vertina atskirų kriterijų svarbą (Likerto skalė), pateikia nuomonę apie retus ir populiarius vardus, pravardžiavimo riziką bei atskleidžia požiūrį į vardą kaip asmeninę nuosavybę ar vardyno dalį.

9 paveikslas. Tiriamojo instrumento (anketos) dalykinė sandara

Respondentai, norėdami atsakyti į anketoje pateiktus klausimus, pirmiausia pateikė demografinius duomenis ir papildomus bei pagrindinius tyrimo duomenis (1–10 kl.). 1 klausimu nustatyta respondento lytis, 2 klausimu – amžius (atviro tipo įrašas), 3 klausimu – išsilavinimas ir veiklos / darbo sritis, o 4–5 klausimais – respondento ir jo vyro / žmonos, partnerio / partnerės tautybė. Kaip jau minėta anksčiau (žr. teminės grupės), šie duomenys reikalingi norint įvertinti, ar vardų pasirinkimo motyvai ir nuostatos skiriasi priklausomai nuo lyties, amžiaus, išsilavinimo, darbo / veiklos srities, taip pat ar mišrios šeimos veiksnys turi įtakos tarptautiškumo, rašybos patogumo užsienyje ar, priešingai, tradicijų puoselėjimo kriterijams. 6–7 klausimai (respondento ir jo vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardai) pateikti kaip neprivalomi, jie padeda analizuoti vaiko vardo derėjimą su tėvų vardais (17–18 kl.). 8 klausimu nustatyta gyvenamoji vieta (Lietuvoje / už Lietuvos ribų), 9 klausimu – vardo suteikimo vieta (šalis, miestas / rajonas), o 10 klausimu fiksuotas vaiko vardas – pagrindinis tyrimo objektas.

Toliau anketoje pereinama prie vardų pasirinkimo motyvų ir asmeninių tėvų nuostatų (11–29 kl.). 11 klausimas („Kas labiausiai lėmė Jūsų vaiko vardo pasirinkimą?“) yra uždaro tipo ir kelių galimų pasirinkimų, padedantis išsiaiškinti, kurie motyvai (skambesys, originalumas, retumas, madingumas, šiuolaikiškumas, vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje, šeimos tradicijos, šventojo vardas, kilmė, reikšmė, lietuviškumo puoselėjimas, asociacijos su konkrečiu žmogumi / autoritetu, kalendorinės aplinkybės) lėmė vaiko vardo pasirinkimą. Klausimu nustatomi tam tikri motyvų pasirinkimo panašumai ir skirtumai, t. y. kurių pasirinkimų visuma formuoja šiuolaikinius vardų pasirinkimo polinkius. 12 klausimas („Iš kur sėmėtės idėjų vaiko vardui?“) taip pat yra kelių galimų pasirinkimų ir skirtas išsiaiškinti informacijos ir idėjų šaltinius (šeima / giminės, draugai /

pažįstami, vardų žodynai, internetiniai šaltiniai, Registrų centro vardų statistika, populiarumo sąrašai, socialiniai tinklai, filmai / serialai, knygos, žinomi žmonės, nuomonės formuotojai ir kt.).

13–14 klausimais norėta pasiteirauti, ar tėvai rinkdami vaikui vardą domėjosi jo kilme ir reikšme. Abu klausimai turi uždarus atsakymo variantus (taip / iš dalies / ne / žinojau) ir papildomą atviro tipo klausimą („Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą“), kuriame respondentai argumentuoja savo atsakymą³⁶, pvz., nurodo, ar domėjimasis buvo tikslingas, ar kilmė / reikšmė buvo žinoma, o gal neturėjo jokios įtakos. Šie atsakymai vėliau buvo tematiškai grupuojami.

15 klausimu respondentai įvertina atskirų kriterijų svarbą vardo parinkimui, naudojant Likerto skalę (nuo „visiškai nesvarbu“ iki „labai svarbu“, taip pat galimas pasirinkimas „neaktualu“). 16–22 klausimai papildė šį vertinimą konkretesniais penkiabalės skalės klausimais. Vertinamas vardo socialinis ir praktinis pragmatiškumas: derėjimas su pavarde (16 kl.), su respondento vardu (17 kl.), su respondento vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu (18 kl.), su kitų vaikų vardais šeimoje (jei yra kitų vaikų šeimoje) (19 kl.), tinkamumas vaikui ir suaugusiam (20 kl.), trumpinimo patogumas (21 kl.), taip pat rizika, kad pagal vardą bus lengvai kuriamos pravardės (22 kl.).

23 klausimas („Kas buvo įsitraukę į vaiko vardo rinkimą?“) yra sudarytas iš kelių pasirinkimo variantų ir skirtas išsiaiškinti sprendimo priėmimo veiksnius: ar vardas buvo individualus vieno iš tėvų / globėjų pasirinkimas, poros sprendimas, ar įtakos turėjo šeima (seneliai, giminaičiai), ar vardo pasirinkimui įtakos turėjo socialinė aplinka (draugai / pažįstami, socialinė erdvė).

24–25 klausimai skirti pasidomėti tėvų nuostatomis dėl retų ir populiarių vardų. Respondentai vertina, ar labai retas / neįprastas vardas ir labai populiarius tos kartos vardas labiau laikytini trūkumu ar privalumu, ir papildomai prašoma savo atsakymą pagrįsti atviro tipo klausimu („Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą“). Klausimai susiję su vaikų vardų mados tendencijomis, nes padeda išsiaiškinti, ar respondentai linkę rinktis išskirtinumą / retumą, ar priešingai – populiarumą, ir kokiais argumentais tai pagrindžia (pvz., patyčių rizika, įsimintinumas ir kt.).

26–27 klausimais siekta sužinoti tėvų nuostatas dėl vardo socialinės ir simbolinės įtakos (vardo mistiškumo). Vertinama, ar vardas gali lemti požiūrį į žmogų (26 kl.) ir ar vardas turi įtakos žmogaus likimui (27 kl.). 28 klausimas papildė šią analizę, juo norima išsiaiškinti, ar renkant vardą buvo vengta neigiamų asociacijų (pvz., siejimo su nepalankiai vertinamais asmenimis).

29 klausimas yra apibendrinamasis atviro tipo klausimas, kuriuo respondentų prašyta pasvarstyti, ar vardas jiems labiau yra asmeninė vaiko, šeimos „nuosavybė“, ar Lietuvos vardyno dalis. Šis klausimas svarbus interpretaciniu požiūriu, iš jo atsakymų galima nustatyti respondentų kalbinį sąmoningumą ir pilietiškumą.

³⁶ Atviro tipo respondentų atsakymus rengdama analizei, darbo autorė ištaisė tik grubiausias respondentų rašybos ir skyrybos klaidas, nekeisdama atsakymų formuluočių, turinio ir stiliaus.

IV. VAIKŲ VARDŲ MADOS 2020–2024 M.: REGISTRŲ CENTRO DUOMENŲ ANALIZĖ

Šiame analitiniame darbo skyriuje nagrinėjami Registrų centro pateikti 2020–2024 m. vaikų vardai. Remiamasi dviem Registrų centro duomenų rinkiniais. Analizuojant pirmiausia aptariamos bendrosios Lietuvoje suteiktų vardų tendencijos: bendras skirtingų vardų skaičius, mergaičių ir berniukų vardyno skirtumai, bendrieji įvairovės pokyčiai. Toliau nagrinėjami populiariausi berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita 2020–2024 m. Atskirai aptariami reti ir unikalūs vardai Lietuvoje. Tokia pati analizės seka taikoma ir užsienyje gimusių vaikų vardams tirti. Skyriaus pabaigoje aptariami bendrieji Lietuvoje ir užsienyje gimusių vaikų vardyno skirtumai bei išskiriama svarbi įžvalga dėl mados ir tradicijos ryšio vardijimo kultūroje.

4.1. 2020–2024 m. Lietuvoje suteiktų vaikų vardų bendrosios tendencijos

Iš pirminės tyrimo medžiagos paaiškėjo, kad 2020–2024 m. Lietuvoje mažėjo bendras skirtingų vaikų vardų skaičius. 2020 m. užfiksuoti 1 493 skirtingi berniukų vardai (žr. 2020_vyrai) ir 1 483 skirtingi mergaičių vardai (žr. 2020_moterys), taigi iš viso 2 976 skirtingi vardai. 2021 m. bendras skirtingų vardų skaičius sumažėjo iki 2 930, 2022 m. – iki 2 771, 2023 m. – iki 2 601, o 2024 m. – iki 2 441. Šie duomenys atskleidžia, kad nagrinėjamu laikotarpiu skirtingų užfiksuotų vardų skaičius mažėjo.

Atskirai įvertinus berniukų ir mergaičių vardyną, matyti, kad vardų variantiškumo tendencijos buvo panašios, tačiau tam tikrais metais berniukų vardynas buvo kiek įvairesnis. 2020 m. berniukų vardų buvo šiek tiek daugiau negu mergaičių – 1 493 ir 1 483 (žr. 2020_vyrai; 2020_moterys), tačiau 2021 m. mergaičių vardų jau užfiksuota daugiau – 1 511 (žr. 2021_moterys), o berniukų – 1 419 (žr. 2021_vyrai). 2022 m. trimis vardais daugiau fiksuota berniukų – 1 387 (žr. 2022_vyrai), o mergaičių – 1 384. 2023 m. jau vėl matomas įvairesnis mergaičių vardynas: 1 348 mergaičių ir 1 253 berniukų vardų. 2024 m. skirtumas vėl sumažėjo – 1 227 berniukų ir 1 214 mergaičių vardų. Kaip matyti iš pirminių tyrimo duomenų, berniukų vardynas 2020–2024 m. laikotarpiu buvo iš dalies įvairesnis nei mergaičių, nors bendra vardų įvairovės mažėjimo tendencija būdinga abiem grupėms.

Šiuos duomenis galima palyginti su bendrąja gimstamumo kaita. Remiantis oficialiais statistiniais duomenimis, kurie skelbiami *Oficialios statistikos portale*³⁷: 2020 m. Lietuvoje gimė 23 556 vaikai, iš jų 12 172 berniukai ir 11 384 mergaitės, 2021 m. – 23 330 vaikų, iš jų 11 891 berniukas ir 11 439 mergaitės, 2022 m. – 22 068 vaikai, iš jų 11 198 berniukai ir 10 870 mergaičių, 2023 m. – 20 623 vaikai, iš jų 10 497 berniukai ir 10 126 mergaitės, o 2024 m. – 19 086 vaikai, iš jų 9 851 berniukas ir 9 235 mergaitės. Iš pateiktų duomenų matomas nuoseklus gimusių vaikų skaičiaus

³⁷ Žr. <https://osp.stat.gov.lt/>

mažėjimas, todėl mažėjanti vardų įvairovė siejama su mažėjančiu naujagimių skaičiumi. Taip pat didesnė berniukų vardyno įvairovė sutampa su didesniu gimusių berniukų skaičiumi 2020–2024 m.

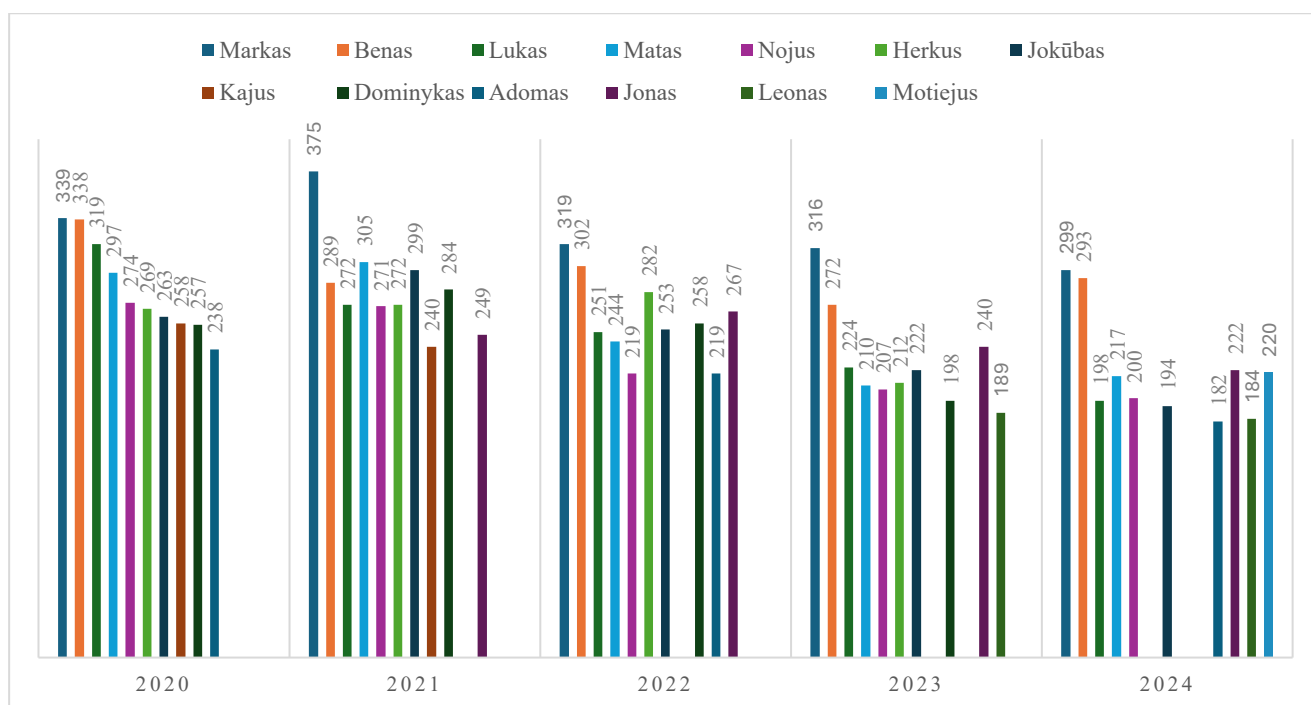
Bendrosios tendencijos pastebimos ir aptariant pasikartojančius populiariausius vardus. Berniukų vardyne visais nagrinėjamais metais tarp dažniausių vardų išliko *Markas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai) ir *Benas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai), o mergaičių vardyne – *Amelija* (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys) ir *Sofija* (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Be to, nuolat aukštas pozicijas išlaikė ir *Matas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai), taip pat *Emilija* (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys).

Taigi bendroji Lietuvoje suteiktų vaikų vardų dinamika leidžia daryti dvi pagrindines apibendrinamąsias išvagas. Matoma, kad 2020–2024 m. mažėjo berniukų ir mergaičių vardų įvairovė³⁸. Taip pat tuo pačiu laikotarpiu pakankamai stabilus išliko populiariausių berniukų (vardas *Markas* visu nurodytu laikotarpiu išliko populiariausias) ir mergaičių vardų trejetukas, nors skirtingais metais pastebima pozicijų kaita.

4.2. Populiariausi 2020–2024 m. Lietuvoje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita

2020 m. dešimt populiariausių berniukų vardų Lietuvoje buvo *Markas* (339), *Benas* (338), *Lukas* (319), *Matas* (297), *Nojus* (274), *Herkus* (269), *Jokūbas* (263), *Kajus* (258), *Dominykas* (257) ir *Adomas* (238) (žr. 2020_vyrai). 2021 m. dešimtuką sudarė *Markas* (375), *Matas* (305), *Jokūbas* (299), *Benas* (289), *Dominykas* (284), *Herkus* (272), *Lukas* (272), *Nojus* (271), *Jonas* (249) ir *Kajus* (240) (žr. 2021_vyrai). 2022 m. populiariausi buvo *Markas* (319), *Benas* (302), *Herkus* (282), *Jonas* (267), *Dominykas* (258), *Jokūbas* (253), *Lukas* (251), *Matas* (244), *Nojus* (219) ir *Adomas* (219) (žr. 2022_vyrai). 2023 m. pirmąjį dešimtuką sudarė *Markas* (316), *Benas* (272), *Jonas* (240), *Lukas* (224), *Jokūbas* (222), *Herkus* (212), *Matas* (210), *Nojus* (207), *Dominykas* (198) ir *Leonas* (189) (žr. 2023_vyrai). 2024 m. dešimt populiariausių berniukų vardų buvo *Markas* (299), *Benas* (293), *Jonas* (222), *Motiejus* (220), *Matas* (217), *Nojus* (200), *Lukas* (198), *Jokūbas* (194), *Leonas* (184) ir *Adomas* (182) (žr. 2024_vyrai; 10 pav.).

³⁸ Siejama su demografiniais rodikliais.

10 paveikslas. Dešimt populiariausių berniukų vardų Lietuvoje 2020–2024 m.

Remiantis pirminiais tyrimo duomenimis, apibendrinama, kad berniukų vardyne viena labiausiai pastebimų ypatybių yra stabilumas. Visus penkerius metus pirmoje vietoje išliko vardas *Markas*: 339 atvejai 2020 m. (žr. 2020_vyrai), 375 – 2021 m. (žr. 2021_vyrai), 319 – 2022 m. (žr. 2022_vyrai), 316 – 2023 m. (žr. 2023_vyrai), 299 – 2024 m. (žr. 2024_vyrai). Taip pat populiarius vardas buvo ir *Benas*, nes jis visą laikotarpį išliko tarp pirmųjų keturių populiariausių vardų. Aukštas ir gana stabilias pozicijas populiariausių berniukų vardų dešimtuose išlaikė *Lukas* ir *Matas*, o 2022–2024 m. į populiariausių vardų penketuką pakilo vardas *Jonas*.

Taip pat matyti ir lėtesni vardų populiarumo pokyčiai, pvz., vardas *Jonas* 2021 m. buvo devintoje vietoje (249) (žr. 2021_vyrai), 2022 m. pakilo į ketvirtą vietą (267) (žr. 2022_vyrai), 2023 m. – į trečią vietą (240) (žr. 2023_vyrai), o 2024 m. taip pat išliko trečioje vietoje (222) (žr. 2024_vyrai). Tuo tarpu vardas *Kajus*, 2020 m. buvęs aštuntoje vietoje (258) (žr. 2020_vyrai) ir 2021 m. dešimtoje vietoje (240) (žr. 2021_vyrai), vėlesniais metais į dešimtuką jau nepateko. Panašus kryptingumas matyti ir vardo *Dominykas* atveju, nes 2020 m. ir 2023 m. jis buvo devintas, 2021 m. ir 2022 m. penktas, o 2024 m. iš dešimtuko pasitraukė (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Sprendžiant iš pirminėje tyrimo medžiagoje išryškėjusio populiariausių berniukų vardų dešimtuko, daroma prielaida, kad berniukų vardyne nurodytu laikotarpiu vyravo bendras vardų pozicijų stabilumas, kuris šiek tiek kito, atsižvelgiant į atskirų vardų pozicijų pasikeitimus.

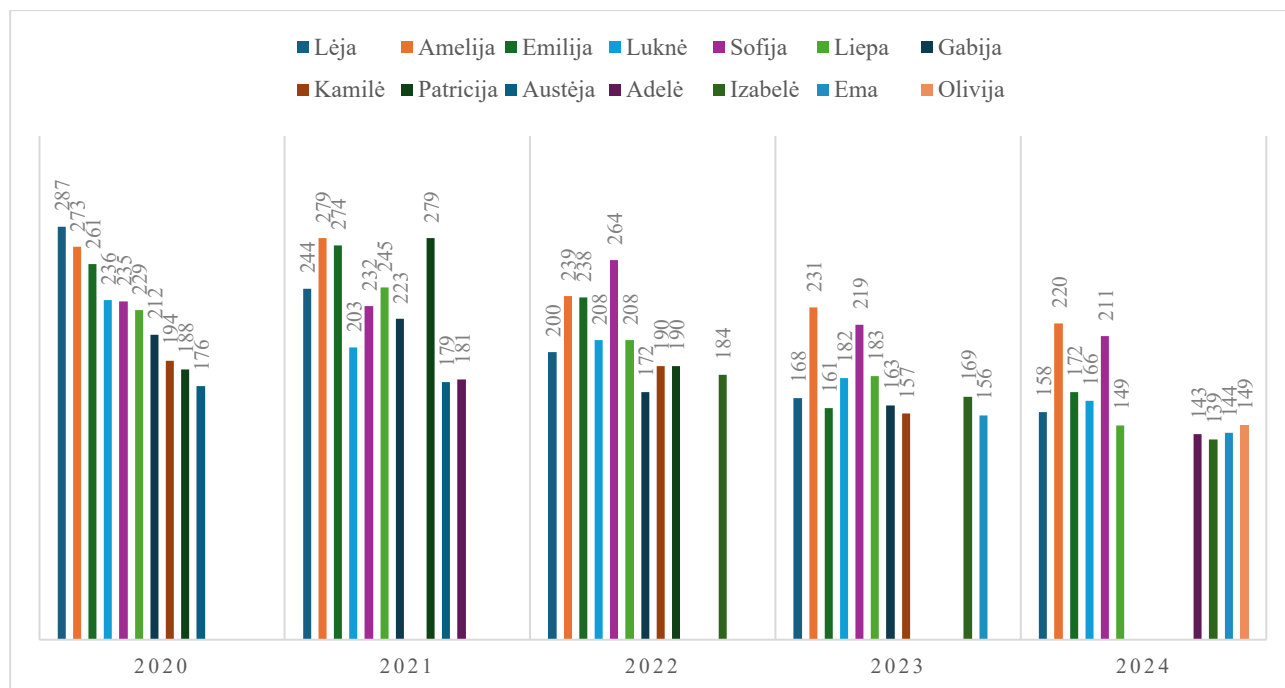
Populiariausių berniukų vardų dešimtuke pasitaikė ir atsitiktinių, tik tais metais į dešimtuką patekusių vardų. Pvz., 2023 m. į dešimtuką pateko vardas *Leonas* (189) (žr. 2023_vyrai), o 2024 m. – vardas *Motiejus* (220) (žr. 2024_vyrai).

Taip pat populiariausių vardų grupę verta aptarti ir išskiriant vardų kilmę, reikšmę ir darybą. Kaip jau minėta šiame darbe, etimologiniu požiūriu vardai nagrinėti daugelio Lietuvos ir užsienio mokslininkų, tačiau tam tikrus kilmės, reikšmės bei darybos bruožus privalu aptarti ir kalbant apie populiariausius 2020–2024 m. vaikų vardus, todėl toliau išsamiau aptariami trys populiariausi 2020–2024 m. berniukų vardai Lietuvoje – *Markas*, *Benas* ir *Matas*. Pirmiausia išskiriamas vardas *Markas*, kuris visu nagrinėjamu laikotarpiu buvo populiariausias berniukų vardas Lietuvoje. Šis vardas yra svetimos kilmės, lotyniškas asmenvardis. Tai romėnų giminės vardas *Marcus*, kuris kildinamas iš lot. *Marcus*, reiškiančio „priklausantis Marsui“. Krikščioniškoje tradicijoje vardas paplito dėl šv. *Morkaus* kulto, o Lietuvoje vardas ėmė populiarėti nuo XX a. pabaigos, veikiamas anglų kalbos įtakos (plg. *Mark*)³⁹. A. Vanagas taip pat nurodo, kad vardai *Markus* ir *Morkus* yra kilę iš lotyniško vardo *Marcus*, kuris yra priesaginis vedinis iš lot. *Mars* (kilm. *Martis*) „Marsas“, taigi vardas *Markas* laikytinas tos pačios kilmės vardo forma (plg. Vanagas, 2008, p. 439). Tarp populiariausių berniukų vardų Lietuvoje svarbią vietą užima ir vardas *Benas*. Šis vardas yra sutrumpinta vardo *Benjaminas* forma (trumpinys). Vardas *Benjaminas* yra hebrajiškos kilmės krikštavardis, kilęs iš hebrajų kalbos *ben-jamin* „dešinės rankos sūnus, mylimas sūnus“ (Vanagas, 2008, p. 357). A. Vanagas pažymi, kad šis vardas buvo populiarus (plg. ten pat), o tai patvirtina ir nagrinėjami Registrų centro duomenys, kuriuose vardas *Benas* visu 2020–2024 m. laikotarpiu išliko tarp populiariausių berniukų vardų Lietuvoje (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Trečiasis iš aptariamų vardų – *Matas*, kuris yra hebrajiškos kilmės krikštavardis, kilęs iš hebrajų kalbos *matittjahu*, *matittjah* „Jahvės (Dievo) dovana“. Darybos požiūriu vardas *Matas* yra trumpinys iš vardo *Motiejus*. A. Vanagas pabrėžia, kad Lietuvoje šis vardas buvo labai populiarus, o nagrinėjami Registrų centro duomenys rodo, kad jis išlieka populiarus ir 2020–2024 m. (plg. Vanagas, 2008, p. 374–375; žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Iš aptartų pavyzdžių matyti, kad šiuolaikiniame Lietuvos berniukų vardyne vyrauja svetimos kilmės krikščioniški vardai. Jų kilmė dažniausiai siejama su lotynų ir hebrajų kalbomis. Darybos požiūriu populiariausių vardų sąrašė matyti trumpesnės, adaptuotos arba sutrumpintos vardų formos. Svarbu paminėti, kad tarp populiariausių berniukų vardų Lietuvoje vyrauja krikščioniško vardino tradicijai priklausantys, lietuvių kalboje įsitvirtinę asmenvardžiai. Vis dėlto vien iš pirminių tyrimo duomenų negalima nustatyti, ar populiaraus vardo pasirinkimas tiesiogiai priklausė nuo jo reikšmės, bet, kaip aiškėja iš pateiktų pavyzdžių, tikėtina, kad vardo *Markas* populiarumą labiau lėmė jo įsitvirtinimas

³⁹ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Markas>

populiariausių vardų sąrašė negu pirminė etimologinė reikšmė. Tuo tarpu vardų *Benas* ir *Matas* reikšmės teoriškai galėtų būti susijusios su jų pasirinkimu. Tačiau ši prielaida vertinama atsargiai, nes vardo reikšmės svarba jo pasirinkimui bus apžvelgta remiantis respondentų anketomis. Respondentams buvo pateiktas klausimas (14 kl.), ar jie domėjosi renkamų vardų reikšmėmis, todėl antrojoje empirinio tyrimo dalyje bus galima tiksliau įvertinti, kiek vardo reikšmė iš tikrųjų buvo svarbi ir (ar) lėmė pasirinkimą (žr. 5.7. Vardų kilmė ir reikšmė).

Surinkti Registrų centro duomenys atskleidžia dinamiškesnę mergaičių vardyno kaitą. 2020 m. dešimt populiariausių mergaičių vardų Lietuvoje buvo *Lėja* (287), *Amelija* (273), *Emilija* (261), *Luknė* (236), *Sofija* (235), *Liepa* (229), *Gabija* (212), *Kamilė* (194), *Patricija* (188) ir *Austėja* (176) (žr. 2020_moterys). 2021 m. dešimtuką sudarė *Amelija* (279), *Emilija* (274), *Liepa* (245), *Lėja* (244), *Sofija* (232), *Gabija* (223), *Luknė* (203), *Adelė* (181), *Austėja* (179) ir *Patricija* (179) (žr. 2021_moterys). 2022 m. į pirmąjį dešimtuką pateko *Sofija* (264), *Amelija* (239), *Emilija* (238), *Luknė* (208), *Liepa* (208), *Lėja* (200), *Kamilė* (190), *Patricija* (190), *Izabelė* (184) ir *Gabija* (172) (žr. 2022_moterys). 2023 m. populiariausi mergaičių vardai buvo *Amelija* (231), *Sofija* (219), *Liepa* (183), *Luknė* (182), *Izabelė* (169), *Lėja* (168), *Gabija* (163), *Emilija* (161), *Kamilė* (157) ir *Ema* (156) (žr. 2023_moterys). 2024 m. dešimtuką sudarė *Amelija* (220), *Sofija* (211), *Emilija* (172), *Luknė* (166), *Lėja* (158), *Liepa* (149), *Olivija* (149), *Ema* (144), *Adelė* (143) ir *Izabelė* (139) (žr. 2024_moterys; 11 pav.).

11 paveikslas. Dešimt populiariausių mergaičių vardų Lietuvoje 2020–2024 m.

Mergaičių vardų grupėje taip pat išlieka dažnai pasikartojantys vardai, tačiau jų populiarumo pozicijų kaita buvo didesnė negu berniukų grupėje. Tai ypač akivaizdu, jei lygintume *Amelijos*,

Sofijos ir *Lėjos* vardų duomenis. Vardas *Amelija* 2020 m. buvo antroje vietoje (273), 2021 m. pirmoje (279), 2022 m. antroje (239), 2023 m. (231) ir 2024 m. (220) pakilo į pirmą vietą (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Vardas *Sofija* 2020 m. (235) ir 2021 m. (232) buvo penktoje vietoje, 2022 m. pakilo į pirmą vietą (264), o 2023 m. (219) ir 2024 m. (211) nukrito į antrą vietą (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Vardas *Lėja* 2020 m. buvo pirmoje vietoje (287), tačiau 2021 m. nukrito į ketvirtą, 2022 m. (200) ir 2023 m. (168) – į šeštą, o 2024 m. pakilo į penktą (158) (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Pastebima, kad mergaičių vardų grupėje populiariausių vardų sąrašas išlieka gana panašus, bet jų tarpusavio pozicijos keičiasi sparčiau.

Pokyčiai mergaičių vardyne matomi ir iš dešimtuose atsiradusių naujų vardų. 2022 m. pirmą kartą tarp dešimties populiariausių vardų aptinkamas vardas *Izabelė* (184) (žr. 2022_moterys), kuris 2023 m. net pakilo į penktą vietą (169) (žr. 2023_moterys). Atkreiptinas dėmesys, kad 2024 m. pirmą kartą tarp dešimties populiariausių vardų atsirado ir vardas *Olivija* (149) (žr. 2024_moterys).

Lyginant su Lietuvos berniukų vardynu, mergaičių vardyne mažiau vardų, kurie į populiariausių vardų dešimtuką pateko tik pavieniui. Kaip gerą pavyzdį galima paminėti vardą *Olivija*, kuris tarp dešimties populiariausių mergaičių vardų nurodytu laikotarpiu užfiksuotas tik 2024 m. (149) (žr. 2024_moterys).

Populiariausių mergaičių vardų grupė svarbi ir kilmės, reikšmės bei darybos požiūriu. Todėl toliau aptariami trys populiariausi mergaičių vardai 2020–2024 m. – *Amelija*, *Sofija* ir *Emilija*. Vardas *Amelija* yra germaniškos kilmės krikščioniškas asmenvardis, laikomas vardo *Amalija* variantu. Šis vardas kilo iš sulotyninto germaniško vardo *Amalia*, kuris laikomas dvikamienių vardų su kamieniu *Amel-* trumpiniu, plg. sva. *amal* „kova“ (Vanagas, 2008, p. 454). Taigi darybos požiūriu vardas *Amelija* yra trumpinio forma, atsiradusi iš ilgesnių germaniškų dvikamienių vardų (plg. Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 53). Vardas *Sofija* yra svetimos kilmės, sulotynintas graikiškas asmenvardis. Jis kilo iš vardo *Sophia*, graikų kalba *sophia* reiškia „išmintis“ (Vanagas, 2008, p. 418; Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 294). Darybos požiūriu tai pirminė, netrumpinta vardo forma. Vardas *Emilija* yra svetimos kilmės, lotyniškas asmenvardis. K. Kuzavinis ir B. Savukynas šį vardą apibūdina kaip trumpinį iš vardo *Emilijona* (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 124). A. Vanagas mini, kad vardas kildinamas iš lotyniško *Aemilianus*, kuris yra priesagos *-anus* vedinys iš *Aemilius*, lot. *aemulus* „veržlus, nepralenkiamas“ (Vanagas, 2008, p. 430). Todėl vardas *Emilija* reiškia „veržli, nepralenkiama“. Iš aptartų pavyzdžių matyti, kad populiariausių mergaičių vardų grupė yra artima populiariausių berniukų vardų grupei, nes abiejuose populiariausių vardų sąrašuose vyrauja svetimos kilmės, krikščioniškajai tradicijai priklausantys vardai. Kaip ir berniukų vardyne, čia neaptinkama senųjų lietuviškų dvikamienių asmenvardžių ar jų trumpinių. Palyginus pasakytina, kad darybos

požiūriu populiariausių mergaičių vardų grupė kiek įvairesnė, nes greta trumpinių ar iš ilgesnių vardų atsiradusių formų matomas ir pirminis, netrumpintas vardas *Sofija*. Skirtingai negu berniukų vardyne, mergaičių vardų reikšmės taip pat gali būti susijusios su jų pasirinkimu, nes visų trijų aptartų mergaičių vardų reikšmės turi teigiamą semantinę konotaciją. Kaip jau minėta anksčiau, vien iš pirminės tyrimo medžiagos negalima nustatyti, kiek vardo reikšmė iš tikrųjų buvo svarbi tėvų / globėjų pasirinkimui, todėl ši prielaida bus nagrinėjama antrojoje empirinio tyrimo dalyje (žr. 5.7. Vardų kilmė ir reikšmė).

Vertinant pačių populiariausių vardų formą, matyti, kad tiek berniukų, tiek mergaičių dešimtuose įsitvirtinę vienanariai vardai. Tokie berniukų vardai kaip *Markas, Benas, Jonas* ir kt., taip pat mergaičių vardai, pvz., *Amelija, Sofija, Emilija*. Dvinarių vardų šioje grupėje nėra.

Iš pirminės tiriamosios medžiagos galima daryti kelias apibendrinamąsias išvagas. Pastebima, kad populiariausių berniukų vardų grupėje 2020–2024 m. vyravo didesnis stabilumas. Matoma, kad populiariausių mergaičių vardų grupėje dažniausių vardų sąrašas išliko panašus, tačiau jų pozicijų kaita buvo dinamiškesnė. Taip pat abiejose grupėse populiariausių vardų sąraše matomos vienanarės, lietuvių kalbai būdingos vardų formos. Be to, populiariausių berniukų ir mergaičių vardų kilmės bei darybos analizė parodė, kad šiame vardino sluoksnyje vyrauja svetimos kilmės, krikščioniškajai tradicijai priklausantys vardai. Iš pirminės tiriamosios medžiagos aiškėja, kad nagrinėjamu laikotarpiu populiariausių vardų sąraše nepastebima esminių pokyčių, labiau išryškėja nuoseklus dažniausių vardų kartojimasis, kintančios pozicijos populiariausių vardų sąraše.

4.3. Retų ir unikalių vardų paplitimas Lietuvoje 2020–2024 m.

Retų ir unikalių vardų analizė skirta palyginti atsiskleidžiančius skirtumus tarp retų ir unikalių vardų bei populiariausių vardų grupės. Kadangi daugumos šių vardų dažnumas Registrų centro duomenyse žymimas ≤ 5 , analizė nėra orientuota į tikslų jų skaičių (dažnumą). Dėmesys atkreipiamas į vardų struktūrą, rašybą ir formų įvairovę. Kaip jau minėta anksčiau, populiariausių vardų sąraše vyrauja gana stabilūs, vienanariai ir lietuvių kalbai būdingi vardai, o retesnių vardų sluoksnyje ryškėja gerokai didesnė formų įvairovė, tarptautinių formų gausa ir dvinariai vardai. Būtent šiame vardino sluoksnyje labiausiai išsiskiria individualūs tėvų vardų pasirinkimai, kai norima išrinkti išskirtinį vardą vaikui.

Išvelgiama, kad reti vardai dažnai yra dvinarės struktūros. Berniukų vardyne išskiriami tokie vardai kaip *Augustas Ažuolas* (žr. 2020_vyrai), *Jonas Emilis* (žr. 2021_vyrai), *Benediktas Jonas* (žr. 2022_vyrai), *Lukas Marius* (žr. 2023_vyrai), *Vytas Adomas* (žr. 2024_vyrai) ir kt. Mergaičių vardyne aptinkami tokie vardai kaip *Ona Perkūnija* (žr. 2020_moterys), *Skaistė Aušrinė* (žr. 2021_moterys), *Bernadeta Marija* (žr. 2022_moterys), *Radvilė Agota* (žr. 2023_moterys), *Tėja Emilija* (žr. 2024_moterys) ir kt. Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad retesnių vardų grupėje dažniau aptinkami

dvinariai vardai. Ši tendencija matoma ir kituose vardų teikimo pokyčiuose, nes dar 2015 m. D. Sinkevičiūtė atkreipė dėmesį, kad Lietuvoje stiprėja dviejų vardų moda ir kad, palyginti su ankstesniais dešimtmečiais, tokių atvejų daugėja⁴⁰. Numanoma, kad vienas iš individualizacijos būdų yra dviejų vardų junginys, derinimas tarpusavyje, o ne tik reto vardo parinkimas vaikui.

Retų vardų grupėje (tiek mergaičių, tiek berniukų) taip pat matomas lietuviškų ir kitų kalbų vardų formų derinimas. Tai pastebima iš tokių pavyzdžių kaip *Nemunas Matias* (žr. 2020_vyrai), *Benediktas Mcintyre* (žr. 2021_vyrai), *Augustas Robert* (žr. 2022_vyrai), *Albert Merkurijus* (žr. 2023_vyrai), *Kasparas Eldar* (žr. 2024_vyrai) ir kt., taip pat mergaičių varduose *Liepa Ella* (žr. 2020_moterys), *Aušra Noanna Marta* (žr. 2021_moterys), *Victoria Laima* (žr. 2022_moterys), *Gabriella Goda* (žr. 2023_moterys), *Aprameyaa Gabija* (žr. 2024_moterys) ir kt. Tokiuose dvinariuose varduose vienas vardas yra kitos kalbos, o kitas – lietuvių vardynui ir lietuvių kalbai būdingas. Šią tendenciją pastebi ir D. Sinkevičiūtė teigdamą, kad abu dvinario vardo dėmenys gali būti tos pačios kilmės, pvz., abu apeliatyviniai ar krikščioniškos kilmės, tačiau mišrioje šeimoje vienas vardas neretai duodamas svetimos kilmės, o kitas – lietuviškas. Tyrėja taip pat pažymi, kad jei vaikas gimęs užsienyje, svetimos kilmės vardas kartais užrašomas ir be galūnių, ir be lietuviškų rašmenų⁴¹. Lietuvos Respublikos asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymas, priimtas 2022 m. sausio 18 d., nustato, kad Lietuvos Respublikos piliečio vardas ir pavardė dokumentuose gali būti nurašomi arba perrašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis be diakritinių ženklų, jeigu asmuo arba jo giminės protėviai turėjo ar turi kitos valstybės pilietybę ir vardas tokia forma yra įrašomas į dokumentą, arba jeigu asmuo vardą įgijo užsienio valstybėje, kurioje gyvena ar gyveno⁴². Kadangi Registrų centro duomenyse nepateikiama informacija apie šeimos kalbinę ar kultūrinę aplinką, pačių vardo pasirinkimų motyvų nustatyti neįmanoma, tačiau pats tokių vardų egzistavimas rodo, kad Lietuvos vardyne randasi mišresnių formų vardų, o tai susiję su kintančia mūsų demografija.

Aptariant vardų rašybą ir mišrių vardų formų vartoseną, atkreipiamas dėmesys, kad greta norminamojo ir teisinio požiūrio į vardų reglamentavimą pastebėtina ir kitokia, labiau prieštaraujanti pozicija. Arūnas Sverdiolas mini, kad reikėtų mažinti kalbų politikos įtaką asmenvardžiams, o pačią kalbų politiką reikėtų depolitizuoti ir dekriminalizuoti.⁴³ Filosofas pabrėžia, kad kalbos įstatymai prieštarauja demokratinės valstybės principams. Svarbu nurodyti, kad ne su visais autoriaus teiginiais šiame darbe sutinkama. Nėra pagrindo visiškai atskirti asmenvardį nuo kalbos normų, nes vardų vartoseną ir rašybą neišvengiamai susijusi su kalbų politikos klausimais.

Atskirai paminėtini ir vienanariai nelietuviškos rašybos vardai, pvz., berniukų vardyne matomi tokie vardai kaip *Tabeer* (žr. 2020_vyrai), *Cillian* (žr. 2021_vyrai), *Max* (žr. 2022_vyrai),

⁴⁰ Žr. Kuskiene A. D. „Sinkevičiūtė: į Lietuvą ateina nauja vardų moda“ (2015).

⁴¹ Žr. Kuskiene A. D. „Sinkevičiūtė: į Lietuvą ateina nauja vardų moda“ (2015).

⁴² Žr. https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=39291&p_k=1

⁴³ Žr. Sverdiolas A. „Kalbos politika ir/ar apolitika“ (2021).

Ayaz (žr. 2023_vyrai), *Elyas* (žr. 2024_vyrai) ir kt. Mergaičių vardyne išsiskiria tokie pavyzdžiai kaip *Bella* (žr. 2020_moterys), *Aliya* (žr. 2021_moterys), *Claudia* (žr. 2022_moterys), *Karilla* (žr. 2023_moterys), *Cloe* (žr. 2024_moterys) ir kt. Tokios vardų formos nėra būdingos lietuvių kalbos sistemai. Šių vardų atsiradimas Lietuvos vardyne sietinas su tuo, kad jie pirmiausia buvo registruoti užsienyje⁴⁴. Tai leidžia daryti svarbią prielaidą, kad net ir kalbant apie Lietuvos vardyną, retesnių vardų sluoksnyje atsispindi globalus vardų sluoksnis. Tokių vardų patekimas į Lietuvos vardyną aiškiai rodo, kad jis nėra izoliuotas, o jo periferijoje randasi vardų, kurie atspindi migraciją, gyvenimą užsienyje, mišrias šeimas ir kt. Taip pat dar 2011 m. D. Sinkevičiūtė atkreipė dėmesį, kad šiuolaikiniame Lietuvos vardyne vis dažniau pasitaiko lietuvių kalbos taisyklių neatitinkančių vardų – be lietuvių kalbai būdingų galūnių arba užrašomi norint išlaikyti originalią, kitų kalbų rašyseną⁴⁵.

Retų vardų sluoksnyje galima pastebėti ir semantiškai ryškesnių vardų. Berniukų vardyne tai iliustruoja tokie pavyzdžiai kaip *Sniegas* (žr. 2020_vyrai), *Rytojus Adas* (žr. 2020_vyrai), *Daukantas Perkūnas* (žr. 2020_vyrai), *Deimantas Vėjas* (žr. 2021_vyrai), *Viesulas* (žr. 2021_vyrai), *Titanas* (žr. 2022_vyrai), *Berlynas* (žr. 2022_vyrai), *Rytas* (žr. 2022_vyrai), *Vandenynas* (žr. 2022_vyrai), *Kosmosas* (žr. 2022_vyrai; plg. vardai.vlkk.lt, *Apie asmenvardžių klausimus 2022 metais*, parengė Aistė Pangonytė), *Gėris* (žr. 2023_vyrai), *Dangus* (žr. 2023_vyrai), *Sidabris* (žr. 2023_vyrai), *Žaibas* (žr. 2023_vyrai), *Svajus* (žr. 2023_vyrai), *Uosis* (žr. 2024_vyrai), *Uraganas* (žr. 2024_vyrai), *Jausmas* (žr. 2024_vyrai), *Gruodis* (žr. 2024_vyrai). Moterų vardyne išskiriami tokie pavyzdžiai kaip *Aguona* (žr. 2020_moterys), *Ona Perkūnija* (žr. 2020_moterys), *Gelmė* (žr. 2020_moterys; 2024_moterys), *Banga* (žr. 2020_moterys; 2023_moterys), *Ventė* (žr. 2020_moterys), *Ema Upė* (žr. 2020_moterys), *Migla Augustė* (žr. 2021_moterys), *Bitė* (žr. 2021_moterys; 2022_moterys), *Vėjūnė Rusnė* (žr. 2022_moterys), *Venecija* (žr. 2022_moterys), *Žiedė Meilė* (žr. 2022_moterys), *Smilga* (žr. 2022_moterys), *Gruodė* (žr. 2022_moterys), *Jazmina* (žr. 2023_moterys), *Odė* (žr. 2023_moterys), *Jūra* (žr. 2023_moterys), *Liepsna* (žr. 2023_moterys), *Svajūnė* (žr. 2024_moterys), *Venera* (žr. 2024_moterys). Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad retesnių vardų grupėje, palyginti su populiariausiais vardais, dažniau pasirenkami vardai, kurių reikšmė yra lengvai atpažįstama bendrinėje kalboje. Tai leidžia manyti, kad retesnių vardų pasirinkimas ne tik susijęs su išskirtinumo siekiu, kartais ieškoma prasmingo vardo vaikui, kurio reikšmė būtų lengvai atpažįstama.

Pastebėjimą apie siekį parinkti vaikui unikalų, išskirtinį vardą galima papildyti ir D. Sinkevičiūtės mintimi, kad šiuolaikiniame vardyne stiprėja originalumo paieškos ir tėvų noras išrinkti vaikui išsiskiriantį, nesikartojantį vardą⁴⁶. Be to, unikalių vardų gausėjimą Lietuvoje galima būtų

⁴⁴ Žr. https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=39291&p_k=1

⁴⁵ Žr. Sinkevičiūtė D. „Nauji 2007–2010 m. lietuviškos kilmės vaikų vardai ir jų davimo polinkiai“ (2011).

⁴⁶ Žr. Kuskienė A. D. „Sinkevičiūtė: į Lietuvą ateina nauja vardų mada“ (2015).

palyginti ir su kitose šalyse matomomis vardų teikimo tendencijomis. Yuji'o Ogihara'o straipsnyje „Popular names are given less frequently to babies in individualistic countries: Further validation of unique names as an indicator of individualism“ (2023) apžvelgiama tendencija, kad keliose pasaulio šalyse, pvz., Jungtinėse Amerikos Valstijose, Japonijoje, Vokietijoje ir Kinijoje, ilgainiui sumažėjo populiarių vardų skaičius, bet unikalių ar retesnių vardų skaičius tik augo⁴⁷. Autorius įžvelgia, kad unikalių vardų gausėjimui įtakos turi individualizmo stiprėjimas individualistinėse kultūrose. Šios įžvalgos aktualios ir analizuojant Lietuvos vardyną, nes Lietuva irgi yra individualistinė šalis⁴⁸. Tačiau kitame tyrime (2024)⁴⁹ tokiu apibendrinimu abejojama, nes konkrečiau paaiškinama, kad tikrai ne visomis individualistinėmis kultūrinėmis vertybėmis būtų galima paaiškinti unikalių vardų gausėjimą. Tyrime nurodoma, kad didėjantis unikalių vardų paplitimas rodo didesnį unikalumo siekį. Tyrėjai paaiškina, kad vardų parinkimą labiausiai lemia individualus noras išskirti (arba išsiskirti), o ne tokios individualizmui būdingos vertybės kaip nepriklausomybė, konkurencingumas ir kt.

4.4. 2020–2024 m. užsienyje suteiktų vaikų vardų bendrosios tendencijos

Iš pateiktų Registrų centro duomenų matyti, kad 2020–2024 m. užsienyje registruotų vaikų vardų įvairovė taip pat mažėjo. 2020 m. užfiksuoti 564 skirtingi berniukų vardai (žr. 2020_vyrai) ir 529 skirtingi mergaičių vardai (žr. 2020_moterys), taigi iš viso 1 093 skirtingi vardai. 2021 m. bendras skirtingų vardų skaičius sumažėjo iki 1 023, 2022 m. – iki 890, 2023 m. – iki 761, o 2024 m. – iki 656. Šie duomenys rodo, kad užsienyje registruotų vaikų vardų įvairovė per nagrinėjamą laikotarpį nuosekliai mažėjo.

Atskirai įvertinus berniukų ir mergaičių vardų skaičių, matyti, kad 2020 m. berniukų vardų buvo daugiau negu mergaičių – 564 ir 529, tačiau vėlesniais metais mergaičių vardų įvairovė buvo didesnė negu berniukų. 2021 m. užfiksuoti 507 berniukų ir 516 mergaičių vardai, 2022 m. – 429 berniukų ir 461 mergaičių vardas, 2023 m. – 362 berniukų ir 399 mergaičių vardai, o 2024 m. – 309 berniukų ir 347 mergaičių vardai. Nustatoma, kad Lietuvos ir užsienio duomenys šiuo požiūriu nesutampa. Lietuvos vardyne didesnė įvairovė būdinga berniukų vardams,⁵⁰ o užsienio vardyne – mergaičių vardams.

Bendrosios tendencijos pastebimos ir aptariant dažniausiai pasikartojančius vardus. Berniukų grupėje per visą laikotarpį populiariausių sąrašė laikosi *Markas*, *Lukas*, *Benas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai) ir *Jonas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai). Mergaičių grupėje matomi vardai *Lėja*, *Sofija*, *Amelija* (žr. 2020_moterys;

⁴⁷ Žr. Ogihara Y. „Popular names are given less frequently to babies in individualistic countries: Further validation of unique names as an indicator of individualism“ (2023).

⁴⁸ Žr. Hofstede Insights. „Country Comparison Tool“.

⁴⁹ Žr. Bao S. W. H., Cai H., Jing Y. „Understanding the Rise of Unique Names: The Emphasis on Uniqueness Matters“ (2024).

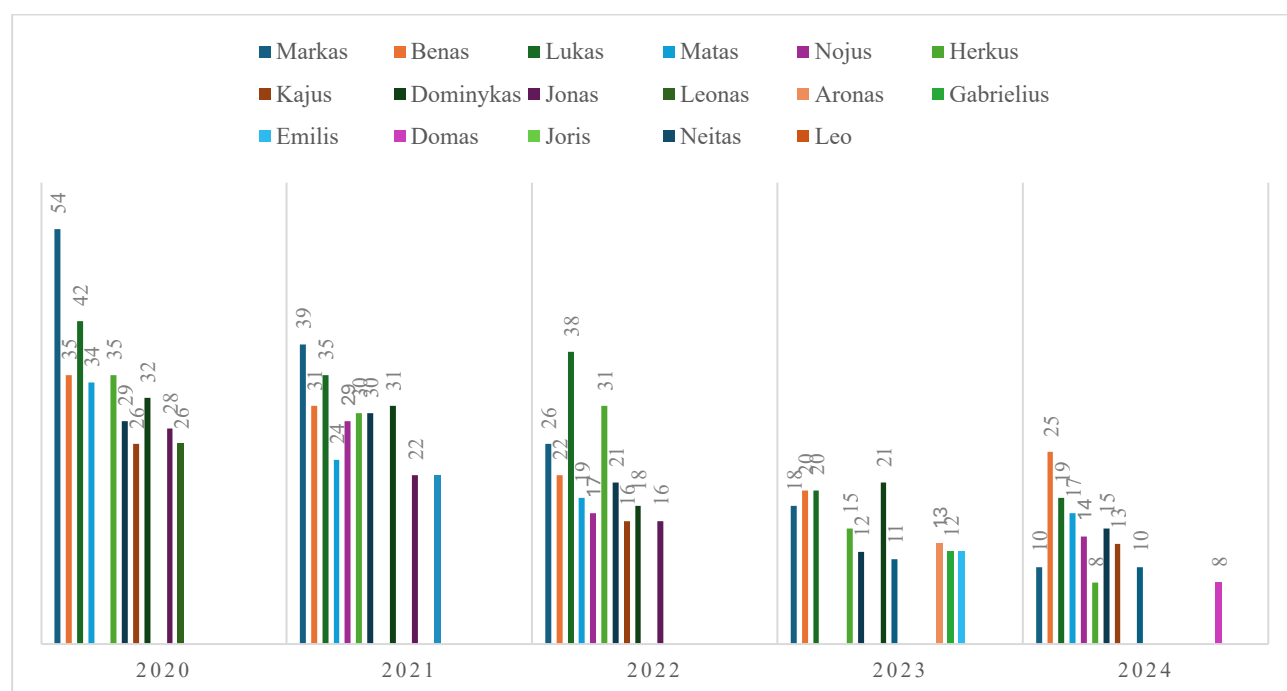
⁵⁰ Sietina su didesniu berniukų gimstamumu Lietuvoje.

2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Taip pat aptinkamos tarptautinės nurodytų vardų formos *Sofia* ir *Amelia* (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2024_moterys). Iš pateiktų pavyzdžių pastebima, kad ir užsienio vardyne matoma gana aiški populiariausių vardų grupė, tačiau joje išryškėja formų variantiškumas.

Iš aptartų bendrųjų užsienio vardyno tendencijų nustatyta, kad 2020–2024 m. nuosekliai mažėjo bendras skirtingų vardų skaičius (kito įvairovė) ir populiariausių mergaičių vardų sąrašė aptinkama kitų kalbų vardų formų (*Amelia*, *Sofia*), taip pat vienas atvejis 2024 m. pastebėtas ir berniukų populiariausių vardų dešimtuose, į devintą vietą pakilo vardas *Leo* (lietuviškas atitikmuo *Leonas*) (žr. 2024_vyrai).

4.5. Populiariausi 2020–2024 m. užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita

2020 m. dešimt populiariausių užsienyje gimusių berniukų vardų buvo *Markas* (54), *Lukas* (42), *Benas* (35), *Herkus* (35), *Matas* (34), *Jonas* (32), *Kajus* (29), *Aronas* (28), *Gabrielius* (26) ir *Dominykas* (26) (žr. 2020_vyrai). 2021 m. pirmąjį dešimtuką sudarė *Markas* (39), *Lukas* (35), *Benas* (31), *Jonas* (31), *Kajus* (30), *Herkus* (30), *Nojus* (24), *Matas* (24), *Emilis* (22) ir *Aronas* (22) (žr. 2021_vyrai). 2022 m. populiariausi berniukų vardai buvo *Lukas* (38), *Herkus* (31), *Markas* (26), *Benas* (22), *Kajus* (21), *Matas* (19), *Jonas* (18), *Nojus* (17), *Aronas* (16) ir *Dominykas* (16) (žr. 2022_vyrai). 2023 m. dešimtuką sudarė *Jonas* (21), *Benas* (20), *Lukas* (20), *Markas* (18), *Herkus* (15), *Domas* (13), *Joris* (12), *Kajus* (12) ir *Leonas* (11) (žr. 2023_vyrai). 2024 m. populiariausi berniukų vardai buvo *Benas* (25), *Lukas* (19), *Matas* (17), *Kajus* (15), *Nojus* (14), *Dominykas* (13), *Leonas* (10), *Markas* (10), *Leo* (8) ir *Herkus* (8) (žr. 2024_vyrai; 12 pav.).

12 paveikslas. Dešimt populiariausių berniukų vardų užsienyje 2020–2024 m.

Matoma, kad užsienyje gimusių berniukų vardų grupėje populiariausių vardų sąrašas iš esmės buvo gana pastovus, tačiau vardų pozicijų kaita buvo didesnė negu Lietuvoje. 2020 m. ir 2021 m. populiariausias vardas buvo *Markas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai), 2022 m. į pirmą vietą pakilo vardas *Lukas* (žr. 2022_vyrai), 2023 m. – *Jonas* (žr. 2023_vyrai), o 2024 m. – *Benas* (žr. 2024_vyrai). Yra pagrindo teigti, kad užsienio berniukų vardyne nebuvo vieno vardo, kuris visą laikotarpį būtų pats populiariausias, tačiau buvo vardų, kurie visą laikotarpį išsilaikė populiariausių dešimtuکه. Iš tokių vardų reikėtų išskirti *Marką*, *Luką*, *Beną* ir *Joną*. Iš to galima daryti apibendrinamąją išvagę, kad užsienyje gimusių berniukų vardų grupėje pastebimi ir pastovūs populiariausi vardai, tačiau jų kaita buvo didesnė nei Lietuvoje.

Taip pat matyti ir tam tikri vardų kaitos procesai, nes visu nurodytu laikotarpiu kito pats populiariausias vardas. Vardas *Markas* 2020 m. buvo pirmoje vietoje su 54 atvejais (žr. 2020_vyrai), 2021 m. taip pat pirmoje vietoje su 39 atvejais (žr. 2021_vyrai), tačiau 2022 m. nukrito į trečią vietą (26), 2023 m. – į ketvirtą (18), o 2024 m. buvo tik aštuntoje vietoje su 10 atvejų (žr. 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Tuo tarpu vardas *Benas* per nurodytą laikotarpį sustiprino savo pozicijas, nes 2020 m. (35) ir 2021 m. (31) buvo trečioje vietoje, 2022 m. nukrito į ketvirtą vietą (22), 2023 m. pakilo į antrą vietą (20), o 2024 m. pakilo net į pirmą vietą su 25 atvejais (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Vardas *Lukas* taip pat išliko populiarius visu nurodytu laikotarpiu: 2020 m. (42) ir 2021 m. (35) buvo antroje vietoje, 2022 m. pakilo į pirmą vietą su 38 atvejais, 2023 m. nukrito į trečią vietą (20), o 2024 m. vėl pakilo į antrą vietą (19) (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai).

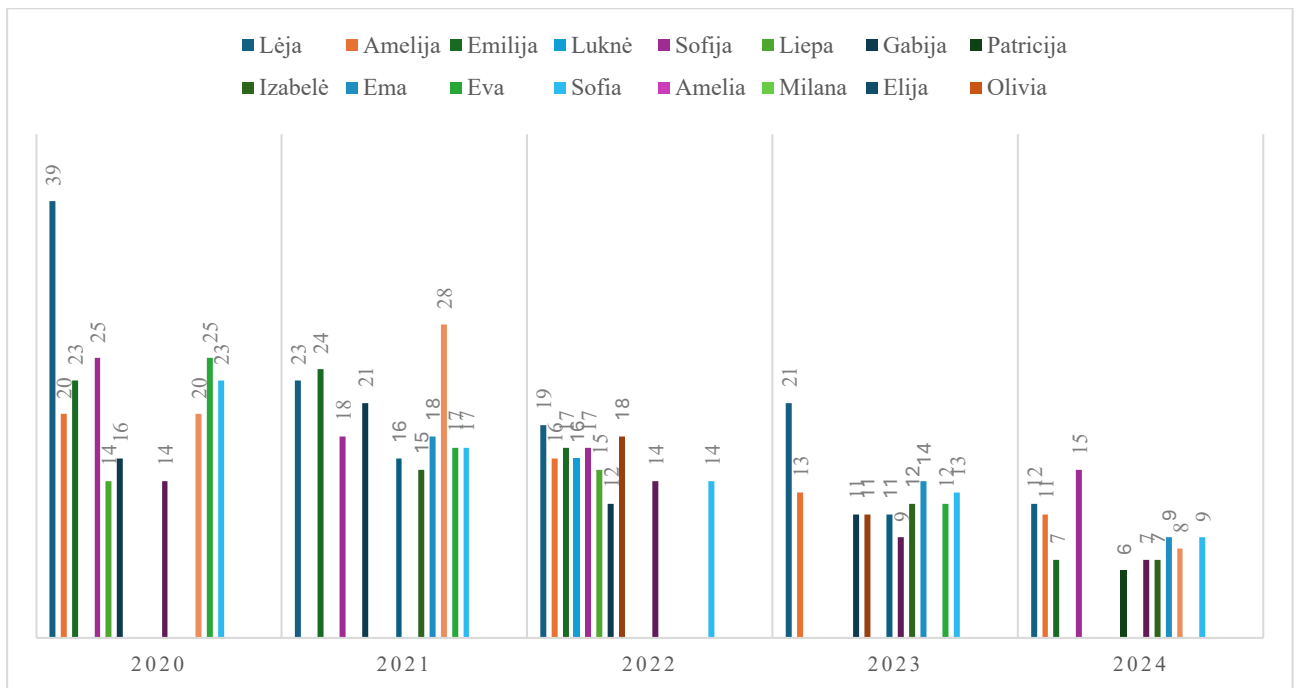
Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad 2024 m. populiariausių užsienyje gimusių berniukų vardų dešimtuکه greta *Leono* vardo atsiranda ir *Leo* vardo forma (žr. 2024_vyrai). Tai leidžia pastarąją laikyti tarptautiniu vardo *Leonas* variantu. Nors vienas atvejis nesudaro tvirto pagrindo apibendrinamajai išvagai, tačiau manoma, kad užsienio vardyne greta lietuvių kalbai būdingų vardų formų įsitvirtina ir trumpesni, kitų kalbų jų variantai.

Lyginant su Lietuvos vardyno duomenimis, užsienio berniukų vardyne labiau pastebimi pavieniai, tik vienais metais į populiariausių vardų dešimtuką patekę vardai. Lietuvos berniukų vardyne tokių atvejų buvo mažiau, o užsienio berniukų vardyne greta pastovaus populiariausių vardų branduolio fiksuojama daugiau vardų, kurie į dešimtuką pateko epizodiškai. Kaip pavyzdžiai išskiriami tokie vardai kaip *Gabrielius* (žr. 2020_vyrai), *Emilis* (žr. 2021_vyrai), *Domas*, *Joris* ir *Neitas* (žr. 2023_vyrai), taip pat *Leo* (žr. 2024_vyrai).

Lietuvos vardyno analizė atskleidė, kad populiariausių vardų grupės aptarimas yra svarbus ir kilmės, reikšmės bei darybos požiūriu. Šis analizės principas taikytinas ir užsienyje gimusių berniukų vardynui, juolab kad dalis populiariausių vardų kartojasi tiek Lietuvos, tiek užsienio vardyne. Apibendrinus 2020–2024 m. duomenis matyti, kad trys populiariausi užsienyje gimusių berniukų

vardai buvo *Lukas*, *Markas* ir *Benas*. Kadangi vardų *Markas* ir *Benas* kilmė, reikšmė bei daryba jau aptarta (žr. 4.2. Populiariausi 2020–2024 m. Lietuvoje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita), toliau išsamiau aptariamas vardas *Lukas*. Šis vardas yra svetimos kilmės, lotyniškas krikščioniškas asmenvardis. A. Vanagas nurodo, kad vardai *Lukas* ir *Lukošius* (pasenęs vardas) kilo iš lotyniško vardo *Lucas*, reiškusio „Lukanijos gyventojas, lukanietis“. Pasak A. Vanago, darybos požiūriu vardas *Lukas* laikomas vardo *Lukošius* trumpiniu (Vanagas, 2008, p. 438). Taigi, kaip ir vardai *Markas* bei *Benas*, vardas *Lukas* priklauso svetimos kilmės krikščioniškų vardų sluoksniui. A. Vanagas taip pat pažymi, kad ankstesniais laikais šis vardas buvo populiarus, o nagrinėjami Registrų centro duomenys rodo, kad jis vis dar tokiu išlieka, nes 2020–2024 m. buvo tarp populiariausių tiek Lietuvoje, tiek užsienyje gimusių berniukų vardų (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Iš aptartų pavyzdžių matyti, kad užsienyje gimusių populiariausių berniukų vardų grupė kilmės ir darybos požiūriu yra artima Lietuvos populiariausių berniukų vardų grupei. Kaip ir Lietuvoje, taip ir užsienyje tarp populiariausių berniukų vardų vyrauja svetimos kilmės, krikščioniškajai tradicijai priklausančys vardai. Darybos požiūriu šioje grupėje išsiskiria trumpesnės vardų formos. Tikėtina, kad, kaip ir Lietuvos berniukų vardyne, vardų *Markas* ir *Lukas* populiarumą veikiausiai labiau lėmė jų paplitimas ir įsitvirtinimas vardų madoje negu pirminė reikšmė. Tačiau vardo *Benas* reikšmė teoriškai galėtų būti siejama su jo pasirinkimu, nors ir ši prielaida negali būti patvirtinta remiantis vien tik pirminiais tyrimo duomenimis.

2020 m. dešimt populiariausių užsienyje gimusių mergaičių vardų buvo *Lėja* (39), *Eva* (25), *Sofija* (25), *Emilija* (23), *Sofia* (23), *Amelia* (20), *Amelija* (20), *Gabija* (16), *Milana* (14) ir *Liepa* (14) (žr. 2020_moterys). 2021 m. pirmąjį dešimtuką sudarė *Amelia* (28), *Emilija* (24), *Lėja* (23), *Gabija* (21), *Ema* (18), *Sofija* (18), *Eva* (17), *Sofia* (17), *Elija* (16) ir *Izabelė* (15) (žr. 2021_moterys). 2022 m. populiariausi mergaičių vardai buvo *Lėja* (19), *Olivia* (18), *Sofija* (17), *Emilija* (17), *Amelija* (16), *Luknė* (16), *Liepa* (15), *Sofia* (14), *Milana* (14) ir *Gabija* (12) (žr. 2022_moterys). 2023 m. pirmąjį dešimtuką sudarė *Lėja* (21), *Ema* (14), *Amelija* (13), *Sofia* (13), *Izabelė* (12), *Eva* (12), *Elija* (11), *Gabija* (11), *Olivia* (11) ir *Milana* (9) (žr. 2023_moterys). 2024 m. populiariausių vardų dešimtuką sudarė *Sofija* (15), *Lėja* (12), *Amelija* (11), *Sofia* (9), *Ema* (9), *Amelia* (8), *Emilija* (7), *Milana* (7), *Izabelė* (7) ir *Patricija* (6) (žr. 2024_moterys).

13 paveikslas. Dešimt populiariausių mergaičių vardų užsienyje 2020–2024 m.

Užsienyje gimusių mergaičių vardų grupėje pastebimas pasikartojantis dažniausių vardų sąrašas, tačiau jame dar labiau negu berniukų grupėje matyti vardų formų įvairovė. Nurodytu laikotarpiu tarp populiariausių vardų kartojosi *Lėja*, *Sofija* (kita forma *Sofia*), *Emilija*, *Amelija* (kita forma *Amelia*), *Ema*, *Gabija*, *Milana* ir *Izabelė* (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Tačiau šalia lietuviškų formų nuolat pasitaiko ir kitų kalbų rašybos variantai – *Sofia*, *Amelia* ir *Olivia*. Palyginimui pasakytina, kad vardas *Olivia* pateko į pačių populiariausių mergaičių vardų sąrašą ir Švedijoje. Taip pat pastebėtina, kad šis vardas ten jau ilgesnį laiką laikosi tarp populiariausių – 2013–2022 m⁵¹. Iš to daroma apibendrinamoji išvalga, kad užsienyje gimusių mergaičių vardyne vardų populiarumas glaudžiai susijęs su jų forma, tarptautiškumu. Taip pat atsižvelgiama į vardo patogumą gyvenant užsienio šalyje.

Ši tendencija ypač išryškėja lyginant *Sofija* / *Sofia* ir *Amelija* / *Amelia* atvejus. 2020 m. tarp populiariausių vardų buvo ir *Sofija* (25), ir *Sofia* (23), taip pat *Amelija* (20) ir *Amelia* (20) (žr. 2020_moterys). 2021 m. pirmoje vietoje buvo vardas *Amelia* (28), o šeštoje vietoje vardas *Sofija* (18) ir septintoje vietoje vardas *Sofia* (17) (žr. 2021_moterys). 2022 m. lietuviška vardo forma *Sofija* (17) buvo populiareesnė nei tarptautinė *Sofia* (14) (žr. 2022_moterys), tačiau 2023 m. populiariausių vardų dešimtuose matome tik vardą *Sofia* (13). Atkreiptinas dėmesys, kad 2024 m. į pirmą vietą pakilo vardas *Sofija* (15), tačiau ketvirtoje vietoje matome išlikusį ir vardą *Sofia* (9), o šeštoje vietoje – *Amelia* (8) (žr. 2024_moterys). Iš pateiktų pavyzdžių matoma, kad užsienio mergaičių vardyne tas pats vardas

⁵¹ Leibring K. „Popular Names of Newborns in Sweden: Defining a Name in Statistics“ (2024).

gali būti kelių skirtingų formų, taip vardą pritaikant patogumui užsienyje. Pabrėžtina, kad tai yra vienas iš ryškiausių skirtumų tarp Lietuvos ir užsienio populiariausių vardų.

Kaip ir berniukų, taip ir mergaičių vardų grupėje pastebima tam tikrų vardų kaitos procesų. Taip pat visu nurodytu laikotarpiu kito pats populiariausias vardas. Vardas *Lėja* 2020 m. buvo pirmoje vietoje su 39 atvejais (žr. 2020_moterys), 2021 m. nukrito į trečią vietą su 23 atvejais (žr. 2021_moterys), o 2022 m. (19) ir 2023 m. (21) vėl pakilo į pirmą vietą (žr. 2022_moterys; 2023_moterys), tačiau 2024 m. nukrito į antrą vietą su 12 atvejų (žr. 2024_moterys). Pastebėtina, kad vardas registruojamas su lietuvišku diakritiniu ženklu *ė*, nors suteiktas užsienyje. Taigi net ir užsienyje gyvenantys lietuviai renkasi išlaikyti lietuvišką vardo formą, neatsisakydami lietuvių kalbai būdingų diakritinių (skiriamųjų) ženklų.

Lyginant su Lietuvos mergaičių vardynu, užsienio mergaičių vardyne pavienių, tik vienais metais į populiariausių vardų dešimtuką patekusių vardų buvo šiek tiek daugiau. Lietuvos mergaičių vardyne vienintelis pavyzdys yra vardas *Olivija*, kuris tarp populiariausių vardų matomas tik 2024 m. (žr. 2024_moterys), o užsienio mergaičių vardyne tokių pavyzdžių yra daugiau, pvz., vardas *Luknė* į dešimtuką pateko tik 2022 m. (16) (žr. 2022_moterys), o vardas *Patricija* užfiksuotas tik 2024 m. (6) (žr. 2024_moterys).

Populiariausių užsienyje gimusių mergaičių vardų grupė, kaip ir Lietuvos, aptariama kilmės, reikšmės bei darybos požiūriu. 2020–2024 m. trys populiariausi užsienyje gimusių mergaičių vardai buvo *Lėja*, *Sofia* ir *Sofija*. Kadangi vardų *Sofija* ir *Sofia* kilmė ir reikšmė yra tokia pati, o skiriasi tik jų forma, į aptariamų vardų grupę papildomai įtraukiamas ir ketvirtas pagal dažnumą vardas *Emilija*. Vardų *Sofija* ir *Emilija* kilmė, reikšmė bei daryba jau aptarta anksčiau (žr. 4.2. Populiariausi 2020–2024 m. Lietuvoje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita), todėl toliau aptariamas vardas *Lėja*. Šis vardas buvo populiarus ne tik užsienyje, bet ir Lietuvoje, nors Lietuvoje 2020–2024 m. nepateko tarp trijų populiariausių mergaičių vardų. Vardas *Lėja* yra hebrajiškos kilmės krikštavardis; kilęs iš hebrajų kalbos *Lea*, reiškiančios „antilopė“ (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 211). A. Vanagas pažymi, kad Lietuvoje šis vardas retas (Vanagas, 2008, p. 370), tačiau iš nagrinėjamų Registrų centro duomenų paaiškėjo, kad 2020–2024 m. jis buvo dažnas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Darybos požiūriu tai netrumpinta vardo forma. Iš aptartų pavyzdžių aiškėja, kad užsienyje gimusių populiariausių mergaičių vardų sąrašė vyrauja svetimos kilmės, krikščioniškai tradicijai priklausantys vardai. Kaip jau minėta anksčiau, aptariant Lietuvos mergaičių vardyną, vardų *Sofija* ir *Emilija* reikšmė galėtų būti siejama su jų pasirinkimu, tačiau vardo *Lėja* populiarumą, tikėtina, labiau lėmė paties vardo paplitimas.

Aptarus populiariausių vardų formą išskiriami keli apibendrinamieji teiginiai. Kaip ir Lietuvos duomenyse, užsienio populiariausių vardų grupėje matomi vienanariai vardai. Pvz.,

berniukų vardų grupėje matome tokius vardus kaip *Markas, Lukas, Benas, Jonas, Kajus, Matas* ir kt. (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai), o mergaičių grupėje – *Lėja, Sofija, Emilija, Amelija, Gabija, Milana* ir kt. (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Taip pat užsienio duomenyse randama ir kitų kalbų vardų formų, todėl užsienio vardų grupė išsiskiria didesniu formų variantiškumu.

Atlikus Lietuvos ir užsienio vardynų analizę apibendrinama, kad 2020–2024 m. užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių populiariausi vardai išliko gana panašūs, tačiau jų vietos sąrašė keitėsi dažniau negu Lietuvoje. Berniukų vardų grupėje pirmaujantis vardas keitėsi dažniau, nors vardai *Markas, Lukas, Benas* ir *Jonas* išliko tarp populiariausių. Mergaičių vardų grupėje labiausiai pastebimas lietuviškų ir tarptautinių formų įvairavimas (*Sofija / Sofia; Amelija / Amelia*). Kilmės ir darybos požiūriu aptarti vardai atskleidė, kad populiariausių užsienyje gimusių vaikų vardų sąrašuose vyrauja daugiausia svetimos kilmės, krikščioniškajai tradicijai priklausantys vardai, o mergaičių vardyne dar pastebimas ir to paties vardo formų variantiškumas. Vadinasi, užsienio vardyno populiariausių vardų grupėje matomi ir lietuvių vardynui būdingi vardai, ir didesnis kitų kalbų formų įvairavimas.

4.6. Lietuviškumo raiška ir mišrios vardų formos užsienyje 2020–2024 m.

Šiame poskyryje dėmesys skiriamas lietuviškumo raiškai užsienio vardyne ir mišrioms vardų formoms. Kaip ir Lietuvoje, daugelio tokių vardų dažnumas Registrų centro duomenyse pažymėtas ≤ 5 , todėl šiame poskyryje nėra svarbus tikslus vardų pasikartojimo skaičius. Dėmesys atkreiptinas į vardų formų įvairovę ir struktūrą. Užsienio vardyno retesnis sluoksnis aptariamas atsižvelgiant į lietuviškų vardų formų išlaikymą ir lietuviškų bei tarptautinių elementų derinimą varde.

Pirmiausia atkreiptinas dėmesys į tuos atvejus, kuriuose matomas lietuviškų vardų formų išlaikymas užsienyje. Tokiais pavyzdžiais laikytini vardai *Šarūnas* (žr. 2020_vyrai), *Ričardas* (žr. 2020_vyrai), *Ažuolas Jonas* (žr. 2020_vyrai), *Pranciškus* (žr. 2020_vyrai; 2022_vyrai), *Džiugas* (žr. 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2024_vyrai), *Algirdas Pranciškus* (žr. 2021_vyrai), *Vėjas* (žr. 2021_vyrai; 2022_vyrai), *Ažuolas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai), *Amadėjus* (žr. 2023_vyrai), *Matėjus* (žr. 2023_vyrai), *Matėjas* (žr. 2024_vyrai), *Emanuelė* (žr. 2020_moterys), *Laisvė* (žr. 2020_moterys), *Smiltė* (žr. 2021_moterys), *Vėja* (žr. 2021_moterys), *Uršulė* (žr. 2021_moterys), *Vasarė* (žr. 2021_moterys; 2024_moterys), *Jogailė* (žr. 2021_moterys), *Mėta* (žr. 2021_moterys; 2023_moterys), *Rugilė* (žr. 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys), *Rūta* (žr. 2022_moterys; 2024_moterys), *Aistė* (žr. 2023_moterys), *Gilė* (žr. 2023_moterys), *Meilė* (žr. 2024_moterys), *Upė* (žr. 2024_moterys). Iš pateiktų pavyzdžių matoma, kad užsienyje gimusių vaikų vardynas neatsiejamas nuo lietuviškos tapatybės išlaikymo. Tokie vardai kaip *Ažuolas, Rūta, Upė, Vėjas* ir kt. rodo tautinį sąmoningumą, tačiau šis apibendrinamasis teiginys formuluotinas atsargiai,

nes Registrų centras neteikia duomenų apie šeimos tautinę sudėtį, t. y. ar konkretus vardas suteiktas mišrioje, ar nemišrioje šeimoje, todėl vardo suteikimo motyvų nustatyti neįmanoma. Vis dėlto pats faktas, kad užsienio vardyne išlaikomi lietuviški diakritiniai ženklai ir vardai, leidžia manyti, kad lietuviškas vardas užsienyje suprantamas kaip sąmoningai palaikomas ryšys su kalba, kilme ir kultūrine tapatybe. Tai antrina ir D. Sinkevičiūtės pastebėjimai, kad baltiškos kilmės vardai, suteikiami lietuvių emigrantų vaikams pagrindinėse emigracijos šalyse (Airija, Norvegija ir Vokietija), rodo tėvų etninės tapatybės siekį, o jų pasirinkimas yra gana stabilus⁵².

Svarbu ir tai, kad užsienyje vaikams suteikiami lietuviški vardai gali skirtis, nes vieni išlieka lietuviškos vardo formos, o kiti pritaikomi prie kitos kalbos. Išskiriami tokie pavyzdžiai kaip *Azuolas* (žr. 2022_vyrai; 2023_vyrai), *Laime Saule* (žr. 2024_moterys), kai lietuviškas vardas registruojamas be lietuviškų diakritinių ženklų. Tačiau, pvz., vardai *Millė* (žr. 2021_moterys) ir *Isabellė* (žr. 2024_moterys) yra nelietuviškos kilmės ir rašybos, bet papildomi lietuviška galūne.

Kaip ir Lietuvos vardyne, taip ir užsienio vardyne aptinkami dvinariai vardai, kurių abu dėmenys yra lietuvių kalbai būdingi, lietuviškumas išlaikomas ir dvinariame varde. Berniukų vardyne matomi tokie pavyzdžiai kaip *Darius Augustas* (žr. 2020_vyrai), *Jonas Martynas* (žr. 2021_vyrai), *Dominykas Kęstutis* (žr. 2022_vyrai), *Markas Vytautas* (žr. 2023_vyrai), *Augustas Aidas* (žr. 2024_vyrai) ir kt. Mergaičių vardyne aptinkama tokių pavyzdžių kaip *Saulė Vaiva* (žr. 2020_moterys), *Meilė Barbora* (žr. 2021_moterys), *Aida Ramunė* (žr. 2022_moterys), *Izabelė Marija* (žr. 2023_moterys), *Perla Kristina* (žr. 2024_moterys) ir kt. Aptarti pavyzdžiai rodo, kad užsienyje gana dažnai išlaikomos lietuviškos vardų formos.

Lietuviškų ir kitų kalbų vardų formų derinimas matomas dvinariuose varduose, kuriuose vienas dėmuo būdingas lietuvių kalbos sistemai, o kitas būdingas kitai kalbai. Berniukų vardyne nurodomi tokie pavyzdžiai kaip *Aleksander Jonas* (žr. 2020_vyrai), *Deividas George* (žr. 2020_vyrai), *Dovydas Thomas* (žr. 2020_vyrai), *Benjamin Tauras* (žr. 2021_vyrai), *Mason Lukas* (žr. 2021_vyrai), *Josef Perkūnas* (žr. 2022_vyrai), *Clovis Mindaugas* (žr. 2022_vyrai), *Pranas Tomasson* (žr. 2023_vyrai), *Gintaras Nawalwinaq* (žr. 2023_vyrai), *Antonio Sigitas* (žr. 2024_vyrai), *Kasparas Eldar* (žr. 2024_vyrai) ir kt. Mergaičių vardyne aptinkami tokie pavyzdžiai kaip *Oyindamola Izabelė* (žr. 2020_moterys), *Marija Elizabeth* (žr. 2020_moterys), *Viltė Emma* (žr. 2021_moterys), *Patricija Naya* (žr. 2021_moterys), *Summer Amelija* (žr. 2022_moterys), *Ella Kotryna* (žr. 2022_moterys), *Naia Gilė* (žr. 2023_moterys), *Monika Anna* (žr. 2023_moterys), *Dorothea Žemyna* (žr. 2024_moterys), *Isabele Ona* (žr. 2024_moterys). Apibendrintai pasakytina, kad užsienio vardyne gana dažnai pasirenkami mišrūs junginiai, kuriuose derinami skirtingų kalbinių tradicijų vardai.

⁵² Žr. Sinkevičiūtė D. „Naming trends of Lithuanian emigrants in Ireland, Norway, and Germany (1991–2020), with focus on names of Baltic origin“ (2025).

Numanoma, kad tokie vardai rodo lygiavertišką įsisąmoninimą, lygiavertį lietuviško ir kitos kalbos vardyno santykį. Tokiais atvejais lietuviška vardo forma išlaikoma greta kitos kalbos vardo. Pati tokių mišrių junginių gausa rodo, kad užsienio vardyne lietuviškumas gali būti išsaugomas ir derinamas su globalia (kitų kalbų) vardų tradicija.

4.7. Lietuvos ir užsienio vardyno panašumai ir skirtumai 2020–2024 m.

Lietuvos ir užsienio duomenų palyginimas padėjo tiksliau įvertinti, kaip 2020–2024 m. kito vaikų vardų teikimo tendencijos ir kuo skyrėsi abiejų vardynų struktūra. Kaip matoma iš pirminių tyrimo duomenų, tiek Lietuvos, tiek užsienio vardyne pastebimas bendras skirtingų vardų skaičiaus mažėjimas⁵³ ir gana panašus populiariausių vardų sąrašas.

Kaip jau minėta anksčiau, Lietuvoje ir užsienyje berniukų ir mergaičių vardų įvairovė skiriasi, nes 2020–2024 m. laikotarpiu berniukų vardynas buvo įvairesnis⁵⁴ nei mergaičių. Patys skirtumai nebuvo dideli ir kai kuriais metais didesnė įvairovė pastebėta mergaičių vardyne. Lyginant su užsienio duomenimis, matyti, kad, išskyrus 2020 m., vėlesniais metais didesnė įvairovė jau matoma mergaičių vardyne.

Taip pat abiejuose vardynuose matomas panašus populiariausių vardų dešimtukas. Lietuvos berniukų vardyne visą nagrinėjamą laikotarpį populiariausias vardas buvo *Markas*, kuris 2020–2024 m. įsitvirtino pirmoje vietoje. Be to, populiariausių vardų sąrašė buvo pastebimi tokie vardai kaip *Benas*, *Lukas* ir vėliau aukščiau į populiariausių dešimtuką pakilęs vardas *Jonas*. Užsienio berniukų vardyne taip pat kartojasi tie patys vardai – *Markas*, *Lukas*, *Benas* ir *Jonas*, tačiau jų pozicijų kaita buvo didesnė. Iš pirminės tyrimo medžiagos matyti, kad užsienio berniukų vardyno populiariausių vardų grupėje vyravo didesnė kaita negu Lietuvos berniukų vardyne.

Panaši tendencija išryškėja ir iš mergaičių vardų grupės. Lietuvos vardyne pastebimi pasikartojantys vardai *Amelija*, *Sofija*, *Emilija*, *Lėja*, *Luknė*, *Liepa*. Iš užsienio duomenų taip pat matomi pasikartojantys vardai *Lėja*, *Sofija* (kita forma *Sofia*), *Amelija* (kita forma *Amelia*), *Emilija*, *Ema*, *Gabija*, *Milana*, *Izabelė*, pastebima vardų formų kaita. Apibendrintai pasakytina, kad Lietuvos ir užsienio mergaičių vardyne tam tikrais metais buvo aptinkami tokie patys populiariausi vardai (*Lėja*, *Amelija*, *Sofija*, *Emilija*), tačiau tarp užsienio duomenų pastebėta vardų formų variacija.

Būtent vardų forma yra vienas svarbiausių Lietuvos ir užsienio vardyno skirtumų. Lietuvos populiariausių vardų sąrašuose fiksuojamos tik lietuvių kalbai būdingos vardų formos, o užsienio populiariausių vardų sąrašuose greta lietuviškų vardų formų aptinkami ir kitų kalbų variantai (*Sofija* / *Sofia* ir *Amelija* / *Amelia*; taip pat *Olivia*). Tačiau berniukų vardyne kitų kalbų vardų formų aptinkama gerokai rečiau, aiškesnis pavyzdys tėra 2024 m. populiariausių vardų dešimtuose pasirodžiusi vardo

⁵³ Siejama su demografiniais duomenimis.

⁵⁴ Gali būti siejama su didesniu berniukų gimstamumu Lietuvoje.

forma *Leo*, kuris laikomas kitos kalbos vardo *Leonas* variantu. Įžvelgiama, kad užsienio mergaičių vardynui labiau būdingas nuoseklus lietuviškų ir kitų kalbų vardų formų įvairavimas, o berniukų vardynui tokia tendencija būdinga mažiau.

Kitas svarbus skirtumas pastebimas retesnių Lietuvos ir užsienio vardų sluoksnyje. Tiek iš Lietuvos, tiek iš užsienio pirminių tyrimo duomenų matyti didesnė struktūrinė vardų įvairovė, nes aptinkami dvinariai vardai ir lietuviškų bei kitų kalbų vardų deriniai. Išskirtina, kad iš Lietuvos vardyno labiau išryškėja bendras retų ir unikalių vardų formų įvairavimas, pastebima semantiškai ryškesnių vardų, o iš užsienio vardyno – lietuviškumo raiška: lietuviškų vardų formų išlaikymas, lietuviški diakritiniai ženklai varduose, lietuviškos formos dvinariai vardai ir mišrūs dvinariai vardai.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad iš pirminių tyrimo duomenų paaiškėjo, jog užsienio vardyne vienais atvejais išlaikoma lietuviška vardo forma su diakritiniais ženklais, kitais – lietuviškas vardas registruojamas be diakritinių ženklų, o dar kitais – kitos kalbos vardai pritaikomi lietuvių kalbai pridėdant lietuvišką galūnę. Tokie vardai rodo lietuviškos tapatybės išlaikymą užsienyje gyvenančių lietuvių šeimose.

Kilmės, reikšmės ir darybos požiūriu tiek Lietuvos, tiek užsienio populiariausių berniukų ir mergaičių vardų sąrašuose (trejetuke) aptinkami svetimos kilmės, krikščioniškai tradicijai priklausantys vardai. Darybos požiūriu daugiausia išsiskiria vardų trumpiniai, o ne senajam lietuvių vardynui būdingi dvikamieniai asmenvardžiai. Aptarus populiariausių vardų reikšmę, formuluojama prielaida, kad populiariausių vardų sąrašuose esama ir tokių vardų, kurių pirminė etimologinė reikšmė veikiausiai negalėjo būti pagrindinis jų pasirinkimo motyvas. Atsižvelgiant į tokių vardų reikšmę, pasakytina, kad vardų pasirinkimui didesnę įtaką galėjo turėti jų paplitimas, įsitvirtinimas vardų madoje ir (ar) vartosenos tradicijoje. Kaip ir minėta anksčiau, esama ir tam tikrų skirtumų, nes mergaičių vardynui būdingas to paties vardo formų variantiškumas, pvz., *Sofija* / *Sofia* ir *Amelija* / *Amelia*.

Iš pirminės tiriamosios medžiagos daromos kelios apibendrinamosios išvagos. Iš Lietuvos ir užsienio vardyno duomenų matyti, kad 2020–2024 m. abiejuose vardynuose mažėjo bendras skirtingų vardų skaičius, tačiau ši tendencija labiau susijusi su mažėjančiu gimusių vaikų skaičiumi (demografiniai rodikliai). Be to, berniukų ir mergaičių vardų įvairovė Lietuvos ir užsienio vardynuose buvo skirtinga, nes Lietuvos vardyne labiau išsiskyrė berniukų vardų įvairovė⁵⁵, o užsienio vardyne – mergaičių. Pirminėje tiriamojoje medžiagoje tiek Lietuvoje, tiek užsienyje matomas panašus populiariausių vardų branduolys, tačiau užsienio vardyne, ypač mergaičių, dinamiškesnė vardų pozicijų ir formų kaita. Vienas svarbiausių Lietuvos ir užsienio populiariausių vardų dešimtuko skirtumų yra vardų forma, nes Lietuvoje jame matomos tik lietuvių kalbai pritaikytos vardų formos,

⁵⁵ Gali būti siejama su didesniu berniukų gimstamumu Lietuvoje.

o užsienio vardyne greta jų dažniau aptinkami ir kitų kalbų vardų variantai. Taip pat retesnių vardų sluoksnyje Lietuvos vardyne labiau matomas bendras formų įvairavimas, semantiškai ryškesni vardai, o užsienio vardyne – lietuviškumo raiška. Galiausiai kilmės ir darybos požiūriu abiejų vardynų populiariausių vardų grupė (vardų trejetukas) iš esmės yra panaši, nes populiariausių vardų sluoksnyje vyrauja svetimos kilmės, krikščioniškajai tradicijai priklausančios vardai, nors užsienyje gimusių mergaičių vardyne labiau negu kituose tirtuose vardyno sluoksniuose matyti to paties vardo formų variantiškumas.

4.8. Vardų parinkimas 2020–2024 m.: tarp mados ir tradicijos

Atlikta pirminių tyrimo duomenų analizė leidžia svarstyti, ar visus 2020–2024 m. vardų teikimo polinkius galima įvardyti kaip madą. Dalis populiariausių vardų veikiau rodo vardijimo tradicijos tęstinumą, o kita dalis – naujesnius, dabartinei vartosenai būdingus pasirinkimus, o tai galėtų būti siejama su mada. Žvalgomoji populiariausių Lietuvos ir užsienio berniukų bei mergaičių vardų penketuko analizė visu nepriklausomybės laikotarpiu parodė, kad šiuolaikiniame vardyne susipina mada ir tradicija. Vieni vardai išlieka populiarius ilgą laiką dėl vardijimo tradicijos įsitvirtinimo, o kiti – dėl naujų vardų madų.

Iš apibendrintų 2020–2024 m. Registrų centro duomenų matyti, kad Lietuvoje penki populiariausi berniukų vardai buvo *Markas*, *Benas*, *Matas*, *Lukas* ir *Jokūbas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai), o penki populiariausi mergaičių vardai – *Amelija*, *Sofija*, *Emilija*, *Lėja* ir *Liepa* (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys). Iš užsienyje gimusių berniukų vardyno matyti, kad penki populiariausi vardai buvo *Lukas*, *Markas*, *Benas*, *Herkus* ir *Jonas* (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai), o mergaičių – *Lėja*, *Sofia*, *Sofija*, *Emilija* ir *Amelija* (žr. 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys).

Lyginant šiuos duomenis su VLKK⁵⁶ pateiktu nepriklausomybės laikotarpio Lietuvos Respublikos piliečių vardų sąvadu, matyti, kad dalis 2020–2024 m. populiariausių vardų labiau vertinami kaip vardijimo tradicijos tęsa. Berniukų vardyne aiškiausias tradicijos tęstinumo pavyzdys yra vardas *Jonas*, kuris buvo dažnas tėvų pasirinkimas visu nepriklausomybės laikotarpiu, kita vertus, šis vardas Lietuvoje buvo labai populiarus jau tarpukariu, o didžiausią savo populiarumą pasiekė pokario laikotarpiu (1949 m.). Todėl šis vardas yra įsitvirtinęs lietuvių vardijimo tradicijoje. Atkreipiamas dėmesys, kad nepriklausomybės laikotarpiu jo populiarumas mažėjo, nes 2000–2005 m. vardo dažnumas buvo sumažėjęs, tačiau nuo 2009 m. vardas vėl pradėjo populiarėti ir nepriklausomybės laikotarpiu populiariausias buvo 2016 m. Vis dėlto nepriklausomybės laikotarpiu, palyginti su tarpukario ir pokario laikotarpiais, pastebimas tam tikras populiarumo mažėjimas, nors

⁵⁶Žr. <https://vardai.vlkk.lt/>

vardas ir toliau išlieka tarp populiariausių berniukų vardų. Darytina prielaida, kad tokį vardo populiarumo mažėjimą galima sieti ir su agrarinės bei urbanistinės sanglaudos persiskirstymu, augančiu naujų vardų populiarėjimu. Tokiems pastebėjimams antrina ir D. Sinkevičiūtė⁵⁷, mininti, kad daugiau nei šimtmetį vardas *Jonas* yra vienas mėgstamiausių lietuvių vardų, nes nuo XX a. pradžios jis suteiktas daugiau nei 126 tūkst. Lietuvos vyrų. Autorė atkreipia dėmesį, kad šis vardas išlieka populiarus ir XXI a., nes patenka tarp dažniausių Lietuvos naujagimių vardų, taip pat yra mėgstamas emigrantų. Be kita ko, tyrėja išskiria, kad nuo 7 dešimtmečio pradžios vardo dažnumas ėmė mažėti, nes formavosi bendri lietuvių vardyno pokyčiai ir kito asmenvardžių mados. D. Sinkevičiūtė papildomai nurodo, kad vis dėlto XXI a. pradžioje pastebima nauja *Jono* vardo populiarėjimo banga, kurią autorė sieja su mada vaikus vadinti senelių vardais. Todėl, kaip jau minėta anksčiau, vardą *Jonas* galima laikyti ilgalaikės vardijimo tradicijos vardu. Panašiai vertintinas ir vardas *Lukas*, kurio populiarumas išaugo jau ankstyvuju nepriklausomybės laikotarpiu, o aukščiausią populiarumo viršūnę pasiekė 1998–2000 m. Šis vardas per visą nepriklausomybės laikotarpį išliko gana populiarus, todėl jis negali būti tik trumpalaikės mados vardas. Vardijimo tradicijos tęstinumas matomas ir vardo *Matas* atveju, kurio populiarumo augimas prasidėjo nuo 1995 m. ir dar labiau sustiprėjo 1998 m., o kaip dažnas tėvų pasirinkimas jis išliko iki pat XX a. trečiojo dešimtmečio. Iš aptartų pavyzdžių matyti, kad XX a. trečiajame dešimtmetyje buvo madinga tradicija, pasikartojantis populiarumo tęstinumas.

Kitoje vardų grupėje matomos vėlesniu nepriklausomybės laikotarpiu sustiprėjusios populiarumo tendencijos. Vardas *Benas* Lietuvoje buvo pasirenkamas tėvų / globėjų visą nepriklausomybės laikotarpį, tačiau labiau populiarėti pradėjo nuo 2008 m., o madingas šis vardas tapo XXI a. antrajame dešimtmetyje. Panašiai ir vardas *Markas* labiau atspindi XXI a. antrojo dešimtmečio pabaigos madą. Iki XXI a. pirmojo dešimtmečio pabaigos jis buvo gana retas, o sparčiau populiarėti pradėjo nuo XXI a. antrojo dešimtmečio vidurio. Vardas *Jokūbas* taip pat nepriklausomybės laikotarpiu išpopuliarėjo ne iš karto, nes iki 2001 m. šis vardas buvo gana retas, bet nuo 2007 m. jo populiarumas greitai spartėjo ir išliko iki pat XXI a. trečiojo dešimtmečio. Geriausias šiuolaikinės vardų mados pavyzdys yra vardas *Herkus*. Iki XXI a. antrojo dešimtmečio vidurio šis vardas nebuvo populiarus, spartus vardo pasirinkimo augimas pastebimas tik nuo 2015 m., o didžiausias dažnumas fiksuotas 2017 m. ir 2019 m. Daroma apibendrinamoji įžvalga, kad vardyne greta seniau vartojamų ir tradicinių vardų atsiranda ir naujesnių vardų, kurių populiarumas veikiau rodo vėlesnio laikotarpio vardų madas.

Iš populiariausių mergaičių vardų penketuko apžvalgos irgi darosi aišku, kad vieni vardai labiau rodo tradicijos tęstinumą, o kiti – dabartinę vardų madą. Kaip pavyzdį galima pateikti *Emilijos*

⁵⁷ Žr. Sinkevičiūtė D. „Jono vardas XX–XXI a. Lietuvoje“ (2024).

vardą, kurio populiarumo augimas prasidėjo nuo 1995 m. ir tęsėsi iki pat 2009 m., kai šis vardas buvo pats populiariausias. Nepaisant vėliau pastebimų kiek didesnių populiarumo svyravimų, šis vardas geriausiai iliustruoja vardijimo tradicijos tąsą. Prieš tai minėtas pavyzdys nėra identiškas vardo *Amelija* atveju, nes iki XXI a. pirmojo dešimtmečio pradžios šis vardas buvo beveik nefiksuojamas, o nuoseklesnis jo populiarumo didėjimas matyti nuo 2004 m. ir dar labiau sustiprėjo nuo 2012 m. Dėl to *Amelijos* vardas yra būdingas vėlesnei nepriklausomybės laikotarpio vardų madai. Panašiai vertinamas ir vardas *Sofija*, kurio populiarumas iki 2005 m. buvo labai nedidelis, tačiau nuo 2007 m. prasidėjo didesnis vardo dažnumo augimas, kuris suintensyvėjo 2012 m. ir populiarumo viršūnę pasiekė 2019 m. Išskirtinas ir vardas *Lėja*, kuris nepriklauso senajam tradiciniam vardų sluoksniui, nes iki XXI a. pradžios buvo retas, o jo dažnumas pradėjo didėti nuo 2008 m. ir į populiarumo viršūnę užkopė 2018 m. Vardas *Liepa* iki 2002 m. buvo labai retas, tačiau nuo 2007 m. šis vardas pradėjo sparčiai populiarėti ir 2014 m. pasiekė aukščiausią populiarumo tašką. Atsižvelgiant į tai, kas buvo aptarta, paminėtina, kad mergaičių populiariausių vardų sąrašė tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, labiau negu berniukų populiariausių vardų sąrašė tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, matomi vardai, kurių populiarumas būdingas būtent vėlesniam nepriklausomybės laikotarpiui.

Apibendrinant pirminę tiriamąją medžiagą, pasakytina, kad 2020–2024 m. vardų pasirinkimo tendencijos nevertinamos tik kaip trumpalaikė mada. Žvalgomoji populiariausių vardų penketuko analizė visu nepriklausomybės laikotarpiu atskleidė, kad tradiciniai vardai taip pat gali būti madingi, nes tarp populiariausių vardų išlieka *Jonas*, *Lukas*, *Matas* ir *Emilija*, kurių išsilaikymas populiariausių vardų sąrašė būdingas lietuvių vardijimo tradicijai. Taip pat išskirta, kad greta tokių vardų atsiranda ir vardai, kurių populiarumas sustiprėjo tik vėlesniu nepriklausomybės laikotarpiu, pvz., *Markas*, *Benas*, *Jokūbas*, *Herkus*, taip pat *Amelija*, *Sofija*, *Lėja* ir *Liepa*, todėl jų parinkimo dažnumas neabejotinai siejamas su naujesnėmis vardų madomis. Darytina prielaida, kad XXI a. trečiojo dešimtmečio Lietuvos vardynas leidžia pastebėti glaudų tradicijos ir mados ryšį, nes dalis vardų išlaiko ilgalaikį tradicijos tęstinumą, o dalis palaipsniui įsitvirtina populiariausiame vardyno sluoksnyje. Šios iš pirminių duomenų kylančios prielaidos toliau bus tikslinamos anketos duomenų analizėje (žr. V. Parinkimo polinkiai ir nuostatos), kur bus galima tiksliau įvertinti, kiek vardų parinkimą lėmė skirtingi veiksniai ir kriterijai, pvz., madingumas, šiuolaikiškumas ir kt.

V. PARINKIMO POLINKIAI IR NUOSTATOS

Šiame analitiniame darbo skyriuje tiriami tėvų / globėjų vardų parinkimo polinkiai ir nuostatos 2020–2024 m. Analizuojant respondentų vardų parinkimo polinkius ir nuostatas, norima išsiaiškinti, kokie kriterijai tėvams / globėjams yra svarbiausi renkant vaikui vardą.

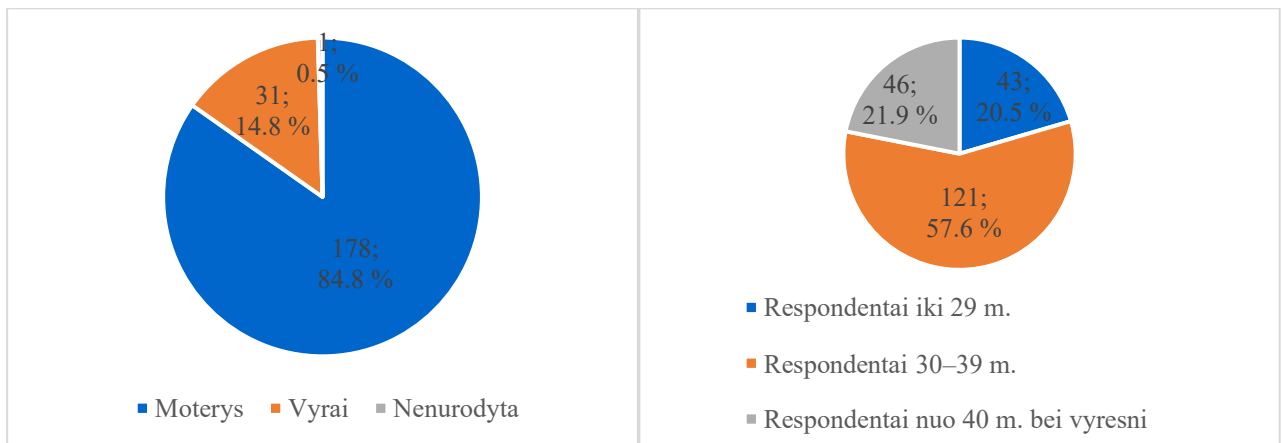
5.1. Bendrieji anketinės apklausos duomenys

Iš viso tyrimo metu surinkta 210 anketų, jose fiksuoti 233 vaikų vardai. Didesnis vardų negu anketų skaičius atsiranda dėl to, kad dalis respondentų, nepaisydami anketos apraše pateikto prašymo, jog turint daugiau negu vieną vaiką apie kiekvieno vaiko vardą būtų pildoma atskira anketa, vienoje anketoje pateikė informaciją apie daugiau negu vieną vaiką. Taip pat vienoje iš anketų nebuvo nurodytas vaiko vardas, tačiau visos respondentų anketos buvo apsvarstytos kaip tinkamos anketinės apklausos duomenų analizei. Jose pateikti atsakymai atitiko tyrimo tikslą ir prisidėjo prie bendro vardų parinkimo polinkių nustatymo. Be to, manytina, kad dėl jautraus tyrimo objekto (vaikų vardų) respondentai buvo linkę atsakinėti atsakingai, todėl nėra svaraus pagrindo šių anketų laikyti netinkamomis vien tik todėl, kad jose buvo pateikta informacija apie daugiau negu vieną vaiką. Toliau šiame poskyryje aptariami pagrindiniai respondentų demografiniai rodikliai.

Pirmiausia analizuojamas respondentų pasiskirstymas pagal lytį ir amžių, vėliau – pagal išsilavinimą, veiklos sritį, tautybę ir gyvenamąją vietą. Svarbu pabrėžti, kad respondentų amžius, išsilavinimas ir veiklos laukas šiame tyrime laikomi papildoma, šalutine informacija, kuri tik padeda įvertinti, ar tam tikri demografiniai ir sociokultūriniai veiksniai gali būti siejami su vaiko vardo pasirinkimu. Šie duomenys svarbūs tik svarstant, ar skirtingo amžiaus, skirtingo išsilavinimo ir skirtingose veiklos srityse dirbantys tėvai / globėjai dažniau linksta rinktis semantiškai ryškesnius bei kitaip išsiskiriančius vardus.

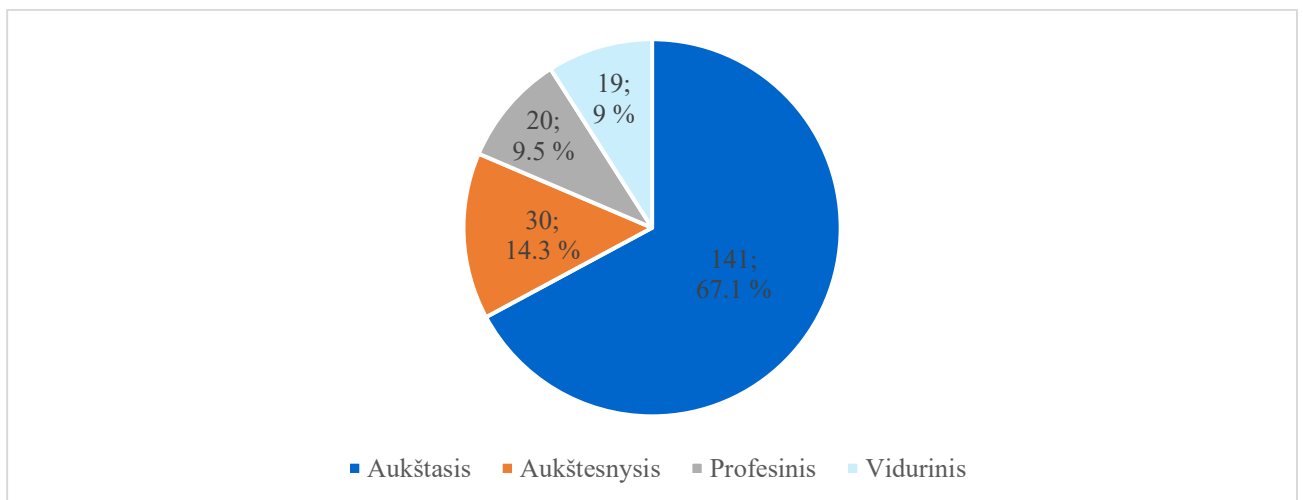
Tyrime aktyviau dalyvavo moterys, nes iš 210 apklausoje dalyvavusių respondentų 84,8 % sudarė moterys (178 respondentės), 14,8 % sudarė vyrai (31 respondentas), o 0,5 % (1 respondentas) pasirinko lyties nenurodyti (žr. 14 pav.). Formuliuotina atsargi prielaida, kad vaikų ugdymo, priežiūros ir su šeimos sprendimais susijusiose apklausose dažniau dalyvauja moterys.

Atsižvelgiant į tai, kad respondentai amžių nurodė atviro tipo įrašu, vėlesnei analizei šie duomenys buvo sugrupuoti į amžiaus grupes. Kadangi amžius šiame tyrime laikomas papildomu rodikliu, respondentai buvo suskirstyti į tris grupes: iki 29 m., 30–39 m. ir 40 m. bei vyresni. Toks skirstymas pasirinktas norint atskirti jaunesnes, vidutinio amžiaus ir vyresnes šeimas bei įvertinti, ar amžius gali įtakoti skirtingus vaikų vardų parinkimo polinkius. Daugiausia apklausoje dalyvavo 30–39 m. amžiaus respondentų – 121 asmuo (57,6 %). Iki 29 m. amžiaus grupei priklausė 43 respondentai (20,5 %), o 40 m. ir vyresnių amžiaus grupę sudarė 46 respondentai (21,9 %) (žr. 15 pav.).

14 ir 15 paveikslai. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį ir amžių

Išskiriant respondentų pasiskirstymą pagal išsilavinimą, matyti, kad tyrime daugiausia dalyvavo aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų. Siekiant aiškesnio duomenų apibendrinimo, pavieniai respondentai, nurodę magistro (1) ir daktaro laipsnį (1) kaip atskirą išsilavinimo kategoriją, buvo priskirti aukštojo išsilavinimo grupei. Aukštąjį išsilavinimą nurodė turintys 141 respondentas (67,1 %), aukštesnįjį išsilavinimą buvo įgiję 30 respondentų (14,3 %), profesinį – 20 (9,5 %), o vidurinį – 19 respondentų (9 %) (žr. 16 pav.).

16 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

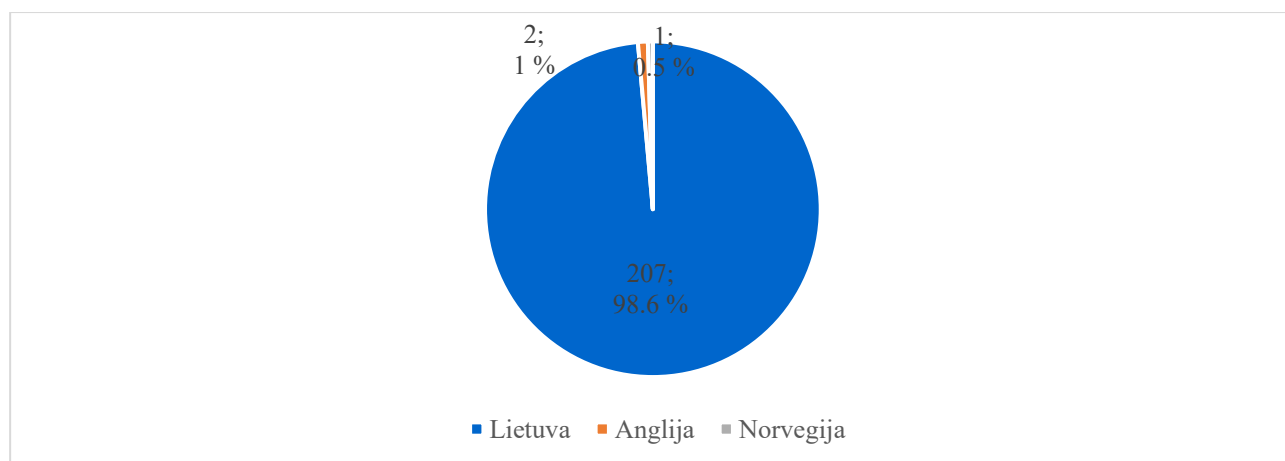
Kaip jau minėta, respondentų veiklos sritis tolesnėje duomenų analizėje laikoma papildoma informacija, kuri bus reikalinga tik komentuoti retesnius, semantiškai ryškesnius vardus, pvz., *Uosis*, *Aguona* ir kt. Iš 210 respondentų dažniausiai nurodyta veiklos sritis buvo medicina – 18 atvejų (8,6 %), taip pat švietimas – 12 atvejų (5,7 %), informacinės technologijos – 8 atvejai (3,8 %) ir finansai – 6 atvejai (2,9 %). Kadangi likusios veiklos sritys buvo pavienės, šiame darbe jos nėra išsamiau grupuojamos.

Iš anketos duomenų paaiškėjo, kad tyrimo daugumą sudarė lietuvių tautybės asmenys. Iš 210 respondentų 203 (96,7 %) nurodė esantys lietuviai, 4 (1,9 %) – lenkai, 1 (0,5 %) – baltarusis, o 2

(1 %) tautybės nenurodė. Taigi respondentų imtis tautybės požiūriu yra gana homogeniška, todėl vardų pasirinkimo polinkiai daugiausia atspindi lietuvišką sociokultūrinį vardų tyrimų lauką. Iš partnerių tautybės duomenų paaiškėjo, kad taip pat vyrauja lietuvių tautybės asmenų dauguma, nes 190 partnerių (90,5 %) nurodyti kaip lietuviai, 7 (3,3 %) – lenkai, 4 (1,9 %) – rusai, po 1 (0,5 %) – baltarusis, ispanas, turkas, norvegas ir egiptietis, o 5 atvejais (2,4 %) partnerio tautybė nebuvo nurodyta. Respondentų tautybės atskleidimas reikalingas analizuojant vardų tarptautiškumo, rašybos ir lietuviškumo išlaikymo klausimus.

Anketoje buvo domimasi (6 ir 7 neprivalomi klausimai) respondento ir jo vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardais. Pabrėžtina, kad šiame tyrime nesudaromas ir neaptariamas pačių respondentų vardų sąrašas. Respondentų ir jų vyrų / žmonių ar partnerių vardai pasitelkiami tik kaip šalutinė informacija, reikalinga vėlesnei 17 ir 18 klausimų atsakymų analizei ir interpretacijai.

Tyrimo imtį beveik visiškai sudarė Lietuvoje gyvenantys asmenys, nes iš 210 respondentų 207 (98,6 %) nurodė gyvenantys Lietuvoje, 2 (1 %) – Anglijoje, o 1 (0,5 %) – Norvegijoje. Iš pateiktų duomenų akivaizdu, kad respondentų anketų analizė labiausiai orientuota į Lietuvoje gyvenančių tėvų / globėjų vardų parinkimo polinkius ir nuostatas. Vis dėlto tyrime dalyvavo ir kitoje kalbinėje ir kultūrinėje aplinkoje gyvenantys asmenys (3), todėl šie duomenys, kaip ir respondentų tautybės pasiskirstymo atveju, naudingi aptariant tarptautiškumo, rašybos patogumo užsienyje ir lietuviškumo išlaikymo aspektus.

17 paveikslas. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Tyrime taip pat teirautasi apie vaiko vardo suteikimo geografinę vietą (9 kl.). Šis rodiklis į tyrimą įtrauktas norint svarstyti, ar vaikų vardų parinkimo polinkius galėjo lemti geografinė vieta, t. y. ar vardas suteiktas Lietuvoje, ar užsienyje, taip pat mieste ar rajone. Žvalgomoji anketos duomenų analizė, kaip ir pirminės tyrimo medžiagos analizė, parodė, kad tarp Lietuvos miestų ir rajonų reikšmingesnių vardijimo skirtumų nenustatyta, todėl šiame darbe šio klausimo atsakymai nedetalizuojami. Tačiau užsienyje suteiktų vardų atvejai laikomi svarbiais, nes juos, kaip ir tautybės

bei gyvenamosios vietos veiksniais, galima aptarti svarstant tarptautiškumo, rašybos patogumo užsienyje ir lietuviškumo išlaikymo klausimus. Daugiausia vardų buvo suteikta didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Dažniausiai nurodytas Kaunas – 72 atvejai (34,3 %), mažiau Vilnius – 57 atvejai (27,1 %) ir mažiausiai Klaipėda – 22 atvejai (10,5 %). Dar 19 respondentų (9 %) pažymėjo, kad vardas suteiktas Lietuvoje, tačiau miesto ar rajono nenurodė. Vienoje respondento anketoje buvo įrašyta „LY“, tikėtina, kad tai sutrumpintas Lietuvos pavadinimo variantas, atsiradęs dėl rašybos netikslumo. Toliau pagal dažnumą išsiskiria Raseiniai – 6 atvejai (2,9 %), Kauno rajonas – 5 atvejai (2,4 %), Mažeikiai – 4 atvejai (1,9 %), Palanga ir Klaipėdos rajonas – po 3 atvejus (po 1,4 %), Plungė, Vilniaus rajonas ir Londonas (Jungtinė Karalystė) – po 2 atvejus (po 1 %). Po vieną atvejį (po 0,5 %) užfiksuota Plungės rajone, Gargžduose, Radviliškyje, Šiauliuose, Šiaulių rajone, Utenoje, Jonavoje, Telšiuose, Šalčininkuose, taip pat Edinburge (Škotija). Taip pat vienoje anketoje vaiko vardo suteikimo geografinė vieta nebuvo nurodyta.

Toliau anketos duomenys analizuojami sujungiant tiriamųjų atsakymus į skirtingus klausimus. Vėlesniuose darbo poskyriuose respondentų nurodyti vardų pasirinkimo motyvai ir nuostatos bus aptariami siejant juos su kitais anketos duomenimis.

5.2. Vardų tendencijos tiriamojoje grupėje

Šiame poskyryje analizuojami respondentų anketose pateikti vaikų vardai, atkreipiamas dėmesys į dažniau pasikartojančius vardus. Taip pat norima įvertinti, kiek anketų duomenys sutampa su bendresnėmis 2020–2024 m. vardyno tendencijomis ir madomis, pastebėtomis analizuojant Registrų centro duomenis.

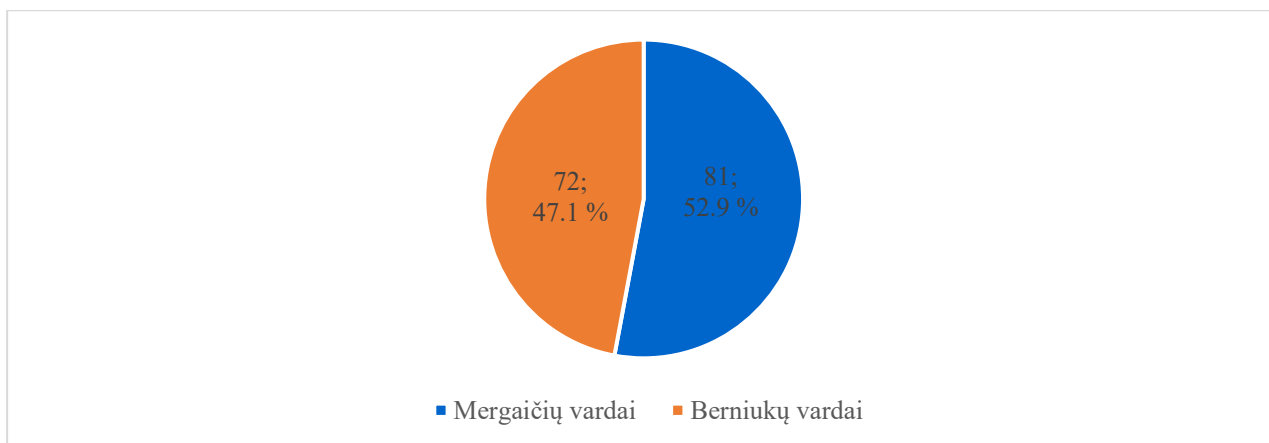
Toliau pateikiama lentelė, kurioje užrašyti visi anketose užfiksuoti vaikų vardai ir jų dažnis (žr. 1 lent.).

Vardas	Skaičius	Vardas	Skaičius	Vardas	Skaičius	Vardas	Skaičius
Adam	1	Adas	3	Adelė	2	Adomas	8
Agata	1	Aguona	1	Aleksas	1	Algirdas	1
Amelia	1	Amelija	1	Ana	1	Anelė	1
Anupras	1	Aretė	1	Armandas	1	Artas	1
Atas	1	Augustas	2	Augustė	1	Aurėja	1
Austėja	1	Ažuolas	5	Barbora	1	Beatričė	1
Benas	3	Danielius	1	Deividas	1	Deivydas	1
Domas	1	Dominyka	1	Dominykas	2	Dovydas	1
Džiugas	1	Eglė	1	Eldaras	2	Elė	1
Elena	4	Elena Morta	1	Elias	2	Elija	2
Elijus	2	Elzė	1	Elžbieta	1	Ema	1
Emilė	1	Emilija	2	Emilis	3	Erikas	2
Estelė	1	Eva	1	Gabija	1	Gabrielė	3
Gertrūda	1	Grantas	1	Greta	1	Guosta	1
Gustas	2	Harry	1	Herkus	2	Ieva	2
Ignė	1	Izabele	1	Izabelė	2	Jaunius	2

Vardas	Skaičius	Vardas	Skaičius	Vardas	Skaičius	Vardas	Skaičius
Jokūbas	4	Jonas	7	Joris	1	Julian	1
Julija	1	Jurgis Rapolas	1	Kamilė	1	Karilė	1
Karolina	1	Karolis	1	Kasparas	2	Kevinas	1
Kornelija	1	Kotryna	1	Kristijonas	1	Leonardas	1
Leonas	2	Liepa	6	Lina	1	Liucija	1
Liutauras	1	Luka	1	Lukas	2	Luna	1
Maja	1	Maksas	1	Malsymilian	1	Mantilė	1
Markas	7	Matas	1	Matas Radvilas	1	Matėja	1
Mažvydas	2	Meda	1	Medeina	1	Meida	1
Melisa	2	Mėta	1	Miglė	2	Mija	1
Mikas	1	Mykolas	2	Milda	2	Milita	1
Morta	2	Motiejus	1	Natas	1	Neila	2
Noelė	1	Noelis	1	Nojus	1	Norbertas	1
Olivia	1	Olivija	2	Olivija Elizabeta	1	Ona	1
Oskar	1	Patricija	2	Paula	2	Pijus	2
Povilas	1	Pranas	1	Rapolas	1	Rytis	2
Rojus	2	Rokas	2	Rugilė	2	Rusnė	1
Salomėja	2	Samanta	1	Samuelis	2	Santa	1
Saulė	4	Sebastian	1	Simonas	1	Smiltė	1
Sofija	1	Tautvydas	1	Tėja	1	Teodoras	1
Ugnė	1	Ūla	2	Uosis	1	Vanessa	1
Vytautė	1	Vytė	1	Vytis	1	Žakas	1
Žemyna	1						

1 lentelė. Vaikų vardai užfiksuoti tiriamųjų anketose

Remiantis 1 lentele, tiriamojoje grupėje užfiksuoti 153 skirtingi vaikų vardai. Iš jų 72 (47,1 %) yra berniukų vardai, 81 (52,9 %) – mergaičių vardas (žr. 18 pav.). Bendras užfiksuotų vardų skaičius yra 233. Skaičiuojant nebuvo įtrauktas vienas netinkamas anketos įrašas „Ne“, nelaikytinas vaiko vardu. Taip pat tiriamojoje grupėje matyti kiek didesnė mergaičių vardų įvairovė negu berniukų. Ši tendencija nesutampa su nagrinėtais 2020–2024 m. Lietuvos Registrų centro duomenimis, kuriuose berniukų vardynas buvo iš dalies įvairesnis nei mergaičių, tačiau ši tendencija sutampa su 2020–2024 m. užsienio vardyno duomenimis, nes jame vėlesniais metais didesnė įvairovė buvo būdinga mergaičių vardynui.

18 paveikslas. Anketose užfiksuotų vaikų vardų pasiskirstymas pagal lytį

Atskirai analizuojant berniukų vardus pastebima, kad dažniausiai kartojosi vardai *Adomas* (8), *Markas* (7), *Jonas* (7), *Ažuolas* (5), *Jokūbas* (4), taip pat *Benas* (3), *Emilis* (3) ir *Adas* (3), o po du kartus užfiksuoti vardai *Augustas*, *Dominykas*, *Eldaras*, *Elias*, *Elijus*, *Gustas*, *Herkus*, *Jaunius*, *Kasparas*, *Leonas*, *Lukas*, *Mažvydas*, *Mykolas*, *Pijus*, *Rytis* ir *Samuelis*. Lyginant šiuos duomenis su Registrų centro medžiaga, matyti, kad tiriamojoje vaikų vardų grupėje pastebėtini pasikartojantys vardai iš populiariausių 2020–2024 m. berniukų vardų sąrašo, tokie kaip *Adomas*, *Markas*, *Jonas*, *Jokūbas*, *Benas*, *Dominykas*, *Herkus*, *Leonas* ir *Lukas* (žr. 4.2. Populiariausi 2020–2024 m. Lietuvoje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita). Be to, tiriamojoje grupėje išryškėja *Ažuolo* vardo populiarumas, kuris, nors nepateko į populiariausių vardų dešimtuką, Lietuvoje buvo pastebimas tarp dažnesnių vardų ir pateko į populiariausių vardų dvidešimtuką, tačiau užsienyje 2020–2024 m. šis vardas buvo nepopuliarus, Registrų centro duomenyse jo dažnumas žymimas ≤ 5 . (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai; 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Lyginant anketos duomenis su užsienyje gimusių berniukų populiariausių vardų sąrašu, aiškiausiai kartojasi vardai *Markas*, *Jonas*, *Benas*, *Lukas*, *Herkus*, *Leonas* ir *Emilis* (žr. 4.5. Populiariausi 2020–2024 m. užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita). Kadangi tiriamojoje vaikų vardų grupėje kartojasi dalis tų pačių vardų, kurių populiarumas pastebėtas ir iš Registrų centro duomenų, apibendrinama, kad anketos duomenys iš dalies atspindi bendrąsias 2020–2024 m. vardyno tendencijas.

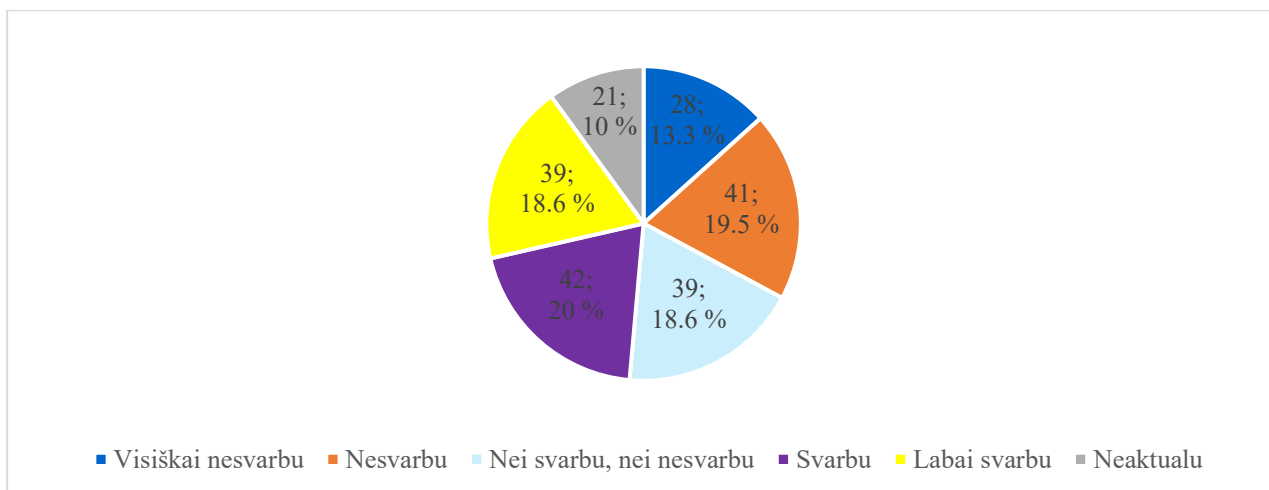
Analizuojant anketų atsakymus išskirtinas ir populiariausias mergaičių vardų sąrašas: *Liepa* (6), *Elena* (4), *Saulė* (4), *Gabrielė* (3), taip pat po du užfiksuoti vardai *Adelė*, *Emilija*, *Izabelė*, *Melisa*, *Miglė*, *Morta*, *Neila*, *Olivija*, *Patricija*, *Paula*, *Rugilė*, *Salomėja* ir *Ūla*. Lyginant šiuos duomenis su Registrų centro medžiaga, taip pat pastebima, kad tiriamojoje grupėje randama dalis 2020–2024 m. populiariausių mergaičių vardų: *Liepa*, *Emilija*, *Adelė*, *Izabelė*, *Olivija* ir *Patricija* (žr. 4.2. Populiariausi 2020–2024 m. Lietuvoje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita). Lyginant tiriamosios grupės mergaičių vardus su užsienyje gimusių mergaičių populiariausių vardų sąrašu, matoma, kad čia taip pat kartojasi dalis tų pačių vardų: *Liepa*, *Emilija*, *Izabelė* ir *Olivija* (žr. 4.5.

Populiariausi 2020–2024 m. užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita). Iš anketinės apklausos duomenų paaiškėjo, kad tiriamųjų vardų grupėje taip pat populiarius vardai buvo *Elena* ir *Saulė*. Remiantis Registrų centro duomenimis, pastebima, kad vardo *Elena* populiarumas Lietuvoje nagrinėjamu laikotarpiu nuosekliai didėjo, nes 2020 m. jis buvo 49-oje vietoje, o 2024 m. pakilo į 23-ią vietą. Užsienio vardyne šis vardas 2022 m. buvo 24-oje vietoje, o 2023 m. – 25-oje vietoje. 2020–2021 m. ir 2024 m. vardo dažnumas žymimas ≤ 5 . Vardas *Saulė* nagrinėjamu laikotarpiu taip pat populiarėjo, nes nuo 2020 m. iki 2024 m. pakilo iš 23-ios vietos į 15-ą vietą ir nuo 2023 m. pateko į populiariausių vardų dvidešimtuką Lietuvoje, tačiau užsienio vardyne šis vardas buvo mažiau populiarius nagrinėjamu laikotarpiu, nes 2021 m. buvo 35-oje vietoje, o 2022 m. – 30-oje vietoje, kitais nagrinėjamo laikotarpio metais vardo dažnumas žymimas ≤ 5 . Manytina, kad tiriamojoje grupėje dažnesnis vardų *Elena* ir *Saulė* fiksavimas nėra atsitiktinis, nes abu vardai, ypač Lietuvos vardyne, nagrinėjamu laikotarpiu buvo populiarėjantys.

Sudarytame vaikų vardų sąrašė (žr. 1 lent.) pastebima nelietuviškos rašybos arba kitų kalbų vardų formų: *Adam, Amelia, Elias* (2), *Harry, Julian, Malsymilian, Oskar, Olivia, Sebastian, Vanessa*. Lyginant šiuos vardus su iš Registrų centro duomenų matomais užsienyje gimusių populiariausių vardų dešimtukais, išskiriami vardai *Amelia* ir *Olivia*, kurie pateko į užsienyje gimusių mergaičių populiariausių vardų sąrašą (žr. 4.5. Populiariausi 2020–2024 m. užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita). Taip pat atskirai aptartini visi nelietuviškos formos ir rašybos vardai, kurių pasirinkimas konkrečiau svarstomas remiantis anketos duomenimis apie tėvų / globėjų tautybę, gyvenamąją vietą ir pačių respondentų nurodytus vardų pasirinkimo motyvus. Pvz., vardas *Olivia* suteiktas užsienyje (Londone, Jungtinėje Karalystėje), nors abu tėvai / globėjai yra lietuviai ir šiuo metu gyvena Lietuvoje. Kaip vieną svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių (11 kl.) respondentė nurodė vardo tarimo ir rašybos patogumą užsienyje. Manytina, kad nelietuviškos formos vardas kartais pasirenkamas ir lietuvių šeimoje, jei svarbus kriterijus yra vardo patogumas kitoje kalbinėje aplinkoje. Taip pat tikėtina, jog šeima kurį laiką gyveno užsienyje. Kaip panašūs atvejai aptariami vardai *Amelia* ir *Elias*. Viena respondentė nurodė turinti du vaikus ir esanti lietuvė, tačiau jos vyras – egiptietis. Nors šeima gyvena Lietuvoje, tarp svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių taip pat nurodo vardo tarimo ir rašybos patogumą užsienyje. Vardas *Elias* užfiksuotas ir kitos respondentės anketoje, tačiau kaip vardo pasirinkimą lėmę veiksniai buvo nurodyti retumas, šventojo vardas, reikšmė ir kilmė. Būtent atsakydama į klausimą apie vardo kilmę (13 kl.) respondentė nurodė, kad „Norėjome, kad vardas būtų tarptautinis“. Akivaizdu, kad vardas pasirenkamas dėl tarptautiškumo siekio. Dar vienas pavyzdys yra vardas *Harry*. Respondentė nurodė, kad pati yra lietuvė, o jos vyras / partneris – turkas. Tarp vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių ji taip pat pažymėjo vardo tarimo ir rašybos patogumą užsienyje. Anketose fiksuotas ir vardas *Julian*, šiuo atveju abu tėvai / globėjai yra lenkai, gyvenantys Lietuvoje. Tarp labiausiai vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių

nenurodomas vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje, tačiau atsakant į 15 klausimą, kuriame reikėjo Likerto skalėje įvertinti atskirų kriterijų svarbą, šis veiksnys nurodytas kaip svarbus. Atskirai aptartini ir vardai *Malsymilian* ir *Oskar*. Respondentė nurodė, kad abu tėvai / globėjai yra lietuviai, tačiau jų pačių vardai, o tiksliau jų forma (*Justyna* ir *Symon*), nėra būdinga lietuvių kalbai. Tarp svarbiausių vardų pasirinkimą lėmusių veiksnių respondentė nepažymėjo tarimo ir rašybos patogumo užsienyje, tačiau atsakydama į 15 klausimą, vertindama atskirų kriterijų svarbą, nurodė, kad patogumas užsienyje renkant vardą buvo labai svarbus. Taip pat išskiriamas ir vardų *Sebastian* bei *Vanessa* pasirinkimas. Respondentė nurodė, kad abu tėvai / globėjai yra lenkai ir gyvena Lietuvoje. Tarp labiausiai vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių ji taip pat pažymėjo vardo tarimo ir rašybos patogumą užsienyje. Apibendrinant aptartus atvejus pateikiamo kelios įžvalgos. Pirmiausia nelietuviškos vardo formos pasirinkimas tiriamojoje grupėje tam tikrais atvejais aiškiai nurodo mišrios šeimos veiksnį, kai bent vienas iš tėvų / globėjų yra užsienietis, tačiau kitais atvejais tokie vardai pasirenkami ir lietuvių šeimose. Be to, iš tiriamosios grupės duomenų aiškėja, kad nelietuviškų vardų formų pasirinkimas gali būti susijęs ir su tarptautiškumo siekiu. Taip pat vienas dažniausių šių vardų pasirinkimo motyvų yra vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje, todėl toliau išskiriama šio kriterijaus svarba respondentams.

Apie vardo tarimo ir rašybos patogumą užsienyje anketoje buvo teirautasi 11 ir 15 klausimais. 11 klausime respondentai galėjo jį pažymėti kaip vieną svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių, o 15 klausime – Likerto skalėje įvertinti bendrą šio kriterijaus svarbą. Prie 11 klausimo šį kriterijų kaip vieną iš svarbiausių (4 vietoje pagal svarbumą) vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių pažymėjo 51 (24,3 %) respondentas. 15 klausime iš 210 respondentų 42 (20 %) respondentai pažymėjo, kad vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje buvo svarbus, 39 (18,6 %) nurodė, kad buvo labai svarbus. Tačiau 28 (13,3 %) respondentai pažymėjo, kad tarimo ir rašybos patogumas užsienyje buvo visiškai nesvarbus, 41 (19,5 %) respondentas nurodė, kad šis kriterijus buvo nesvarbus, o 39 (18,6 %) respondentai šį kriterijų vertino neutraliai, t. y. nei svarbu, nei nesvarbu. Dar 21 (10 %) respondentui šis kriterijus buvo neaktualus. Anketinės apklausos rezultatai parodė, kad vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje didesnės dalies respondentų buvo laikomas svarbiu kriterijumi, nes 81 (38,6 %) respondentas atsakyme į 15 klausimą šį kriterijų nurodė kaip svarbų arba labai svarbų (žr. 19 pav.). Apibendrinama, kad daliai respondentų renkant vaikui vardą buvo svarbu, kad vardas lengvai pritaptų kitoje kalbinėje aplinkoje. Tokia tendencija svarstoma ir siejama su didėjančiu pasaulio globalumu, mūsų didesne laikino migravimo kultūra.

19 paveikslas. Vardo tarimo ir rašybos patogumo užsienyje svarba

Taip pat iš tiriamųjų anketose fiksuotų vaikų vardų (žr. 1 lent.) aptarimai ir semantiškai ryškesni vardai, kurių reikšmė lengvai atpažįstama bendrinėje kalboje. Be to, smulkiau skirstomi iš augalų pavadinimų kilę vardai, mitologiniai bei vietovardiniai vardai.

Tiriamosioje grupėje prie semantiškai ryškesnių vardų priskiriami labai reti iš augalų pavadinimų kilę⁵⁸ vaikų vardai, pvz., *Aguona* (2020 m. – 1; žr. 2020_moterys) ir *Uosis* (2020 m. – 3; žr. 2020_vyrai). Abi respondentės priklauso 40 m. ir vyresnių respondentų amžiaus grupei ir turi aukštąjį išsilavinimą bei yra lietuvių tautybės, kaip ir jų vyrai ar partneriai. Viena respondentė (vaiko vardas *Aguona*) prie 11 klausimo apie labiausiai vaiko vardo pasirinkimą lėmusius veiksnius pažymi: originalumas, retumas ir lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas. Respondentės veiklos sritis – pardavimai. Kita respondentė (vaiko vardas *Uosis*) prie 11 klausimo apie labiausiai vaiko vardo pasirinkimą lėmusius veiksnius nurodo tik lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą. Respondentės veiklos sritis – projektavimas. Formuluojuama atsargi prielaida, kad nėra pagrindo manyti, jog vaikų vardų pasirinkimą vienaip ar kitaip lėmė respondenčių profesinė veikla, todėl tikėtina, kad svarbesni buvo nurodyti individualūs motyvai.

Svarbu nurodyti ir kitus retus semantiškai ryškesnius vaikų vardus: *Melisa* (2) (2020 m. – 24; žr. 2020_moterys) ir *Rojus* (2) (2020 m. – 29; žr. 2020_vyrai), tačiau šių vardų semantika vertinama kiek atsargiau. Nors vardas *Melisa* gali asocijuotis su gerai žinomu augalo pavadinimu *melisa*⁵⁹, tačiau etimologiškai tai yra graikiškos kilmės vardas⁶⁰. Panašiai vertinamas ir vardas *Rojus*, nes lietuvių kalboje jis asocijuojasi su bendriniu daiktavardžiu *rojus*, tačiau pati vardo forma yra perimta iš anglų kalbos, plg. angl. *Roy*, kuri atsirado iš gėlių kalbos *ruadh* „raudonas“⁶¹, todėl ryšys su lietuvių

⁵⁸ Z. Zinkevičiaus išskirta pravardyno kategorija. Iš augalų pavadinimų kilę vardai (plg. Zinkevičius, 2008, p. 490).

⁵⁹ *Melisa* (1) – lūpažiedžių šeimos augalas (*Melissa officinalis*) (LKŽ).

⁶⁰ Vardas kildinamas iš graikų kalbos žodžio μέλισσα, reiškiančiu „bitė“. Iš tos pačios šaknies kilo ir augalo *melisa* pavadinimas, siejamas su graikų kalbos žodžiu μέλι, reiškiančiu „medus“. Žr. <https://outils.bibliissima.fr/fr/eulexis-web/?lemma=μέλισσα&dict=LSJ>

⁶¹ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Rojus>

bendrinės kalbos žodžiu *rojus* yra asociatyvus. Taip pat verta atkreipti dėmesį į šių vardų pasirinkimo motyvus. Vardas *Melisa* anketose fiksuotas du kartus. Viena respondentė priklauso iki 29 m. amžiaus grupei, o kita – 30–39 m. amžiaus grupei ir jos abi yra lietuvių tautybės, kaip ir jų vyrai ar partneriai. Abi turi aukštąjį išsilavinimą, viena iš jų dirba aptarnavimo srityje, o kita – finansų. Tik viena iš respondenčių prie 11 klausimo nurodo, kad vardo pasirinkimą lėmė ir lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas ir prie 13 klausimo pažymi, kad vardo kilme domėjosi, bei teigia: „Nes nuoširdžiai tiesiog įdomu. Žinau kiekvieno savo šeimos nario vardo kilmę, įdomu ir jo reikšmė“. Tikėtina, kad vardo kilme respondentė nesidomėjo ir vardą *Melisa* siejo su Lietuvoje žinomo augalo pavadinimu. Kita respondentė prie 11 klausimo nenurodo lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimo motyvo ir vardo kilme bei reikšme nesidomėjo, nes „Melisa atrodė vardas ir taip aiškios reikšmės, papildomai neieškojome“. Darytina prielaida, kad respondentė vardą *Melisa* asociatyviai siejo su augalo pavadinimu ir vardo reikšme nesidomėjo. Atskirai paminėtini ir *Rojaus* vardo atvejai, kurie anketose fiksuoti du kartus. Abi respondentės priklauso 30–39 m. amžiaus grupei. Viena iš jų turi aukštąjį išsilavinimą (veiklos sritis – auditas), o kita – aukštesnįjį (veiklos sritis – projektavimas) ir abi yra lietuvių tautybės, kaip ir jų vyrai ar partneriai. Viena iš respondenčių kaip svarbiausią vaiko vardo pasirinkimo motyvą išskyrė reikšmę, bet nei vardo kilme, nei reikšme nesidomėjo. Tikėtina, kad vardo reikšmę siejo su bendrinio daiktavardžiu *rojus*. Kita respondentė kaip svarbiausius vardo parinkimo motyvus įvardija retumą ir trumpumą, vardo kilme domėjosi iš dalies, o vardo reikšme domėjosi ir motyvuoja: „Kad nebūtų kokia negraži, nes vaikai šiais laikais žiaurūs“. Tiesa, respondentė anketoje nurodė ir kito vaiko vardą – *Natas*. Abiejų vaikų vardai šioje šeimoje yra reti ir neįprasti. Atkreiptinas dėmesys, kad ir respondentės vyro ar partnerio vardas irgi yra retas – *Auridas*, todėl noras išrinkti vaikams retus vardus kartais priklauso ir nuo šeimos vardijimo tradicijos. Taip pat, kaip ir vardų *Aguona* ir *Uosis* atvejais, darytina atsargi prielaida, kad vaikų vardų pasirinkimas nesusijęs su respondenčių profesine veikla.

Taip pat prie iš augalų pavadinimų kilusių vardų priskiriami ir populiariesni ar net labai madingi vaikų vardai, pvz., *Ažuolas* (5) (2020 m. – 163; žr. 2020_vyrai), *Liepa* (6) (2020 m. – 232; žr. 2020_moterys), *Mėta* (2020 m. – 103; žr. 2020_moterys). Be to, prie semantiškai ryškesnių vardų minėtini vardai *Ugnė* (2020 m. – 131; žr. 2020_moterys) ir *Saulė* (4) (2020 m. – 126; žr. 2020_moterys). Vardo *Ažuolas* atveju beveik visi respondentai nurodė, kad svarbus buvo lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas, išskyrus vieną respondentę, kuri vaiko vardo parinkimo motyvu nurodė vaiko fizinius (išvaizdos) bruožus: „Gimė didelis ir stiprus berniukas su aukštų tėvų genais, iškart prilipo vardas, tik paskui pamatė, kaip išpopuliarėjo“. Visi respondentai priklauso 30–39 m. ir 40 m. bei vyresnių amžiaus grupėms. Paminėtini ir vardų *Saulė* bei *Liepa* atvejai, kai beveik visi respondentai nurodė, kad buvo svarbus lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas renkant vaikui vardą, išskyrus atvejį, kai respondentei renkant vaikui vardą svarbesnės buvo kalendorinės

aplinkybėmis: „Sutapo su gimimo mėnesiu“ (vaiko vardas *Liepa*). Be to, respondentė, kurios vaiko vardas *Mėta*, nurodo, kad svarbiausia buvo lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas renkant vaikui vardą ir vardo kilme bei reikšme nesidomėjo, tačiau argumentuoja, kad „Gražus, lietuviškas vardas, to ir užteko“. Didžioji dauguma respondentų, nurodžiusių vaikų vardus *Saulė*, *Liepa* ir *Mėta*, priklauso 30–39 m. ir 40 m. bei vyresnių amžiaus grupėms. Kiek įdomesnis yra vardo *Ugnė* atvejis, nes vaiko vardas pasirinktas dėl mamos vardo reikšmės: „Mama Gabija ugnies deivė, dėl to dukra Ugnė“.

Atskirai aptariami ir anketose pastebėti mitologiniai vaikų vardai: *Medeina* (2020 m. – 33; žr. 2020_moterys) ir *Žemyna* (2020 m. – 61; žr. 2020_moterys). Abi respondentės lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą nurodo kaip vieną iš svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių kriterijų. Be to, viena respondentė priklauso iki 29 m. amžiaus grupei, o kita – 30–39 m. amžiaus grupei.

Taip pat užfiksuoti du vienodi vietovardiniai vaikų vardai – *Ūla*⁶²(2) (2020 m. – 82; žr. 2020_moterys) bei vardas *Guosta*⁶³ (2020 m. – 0; žr. 2020_moterys). Viena iš respondenčių (iki 29 m. amžiaus grupė) lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą nurodo kaip vieną iš svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių kriterijų (vaiko vardas *Guosta*). Kita respondentė (30–39 m. amžiaus grupė) vardo pasirinkimą sieja su vardo skambesiu („suskambėjimu“): „Pirmosios mergaitės (Lunos) laukiausi dirbdama naktimis, tai ji buvo mėnuliukas, dėl to toks vardas, o antrosios (Ūlos) atsitiktinai suskambėjo, niekaip neapsisprendė su vyru dėl vardo ir kai išgirdome šį, abiem jis suskambėjo“.

Atlikta surinktų vaikų vardų ir respondentų demografinių duomenų analizė leidžia daryti atsargią apibendrinamąją išvagę, kad lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas buvo svarbus respondentams, kurie vaikams parinko semantiškai ryškesnius ir lietuviškos kilmės vardus. Taip pat pastebima, kad lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas renkant vaikui vardą svarbesnis sąlygiškai brandesnėse šeimose. Būtent 30–39 ir 40 m. bei vyresnių respondentų amžiaus grupėse anketose dažniau matomi semantiškai ryškesni ir lietuviškos kilmės vaikų vardai. Svarstyтина, kad sąlygiškai brandesnėse šeimose vardas dažniau yra svarbi etninės tapatybės ir lietuviškumo (tautiškumo) dalis. Svarbu paminėti, kad kai kurie vardai, pvz., *Melisa* ir *Rojus*, buvo siejami su lietuvių kalboje atpažįstamomis reikšmėmis, nors etimologiškai jie nėra lietuviškos kilmės. Šių vardų reikšmę respondentai siejo asociatyviai.

5.3. Šeimos vardų kontekstas

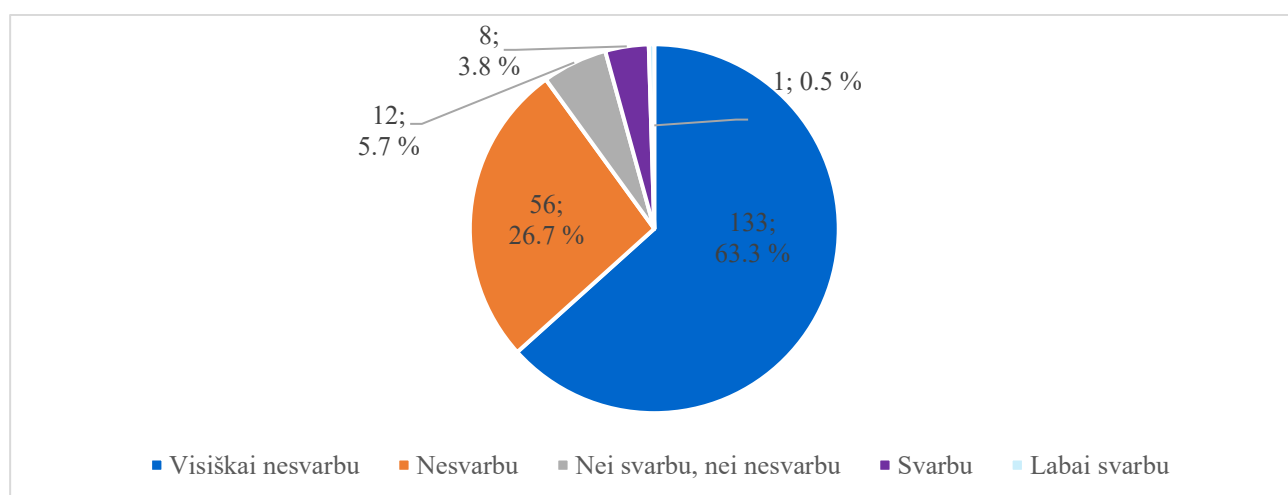
Šiame poskyryje aptariama šeimos įtaką renkant vaikui vardą, bandoma nustatyti, kiek vaiko vardo parinkimas buvo susijęs su kitais šeimos įvardijimo elementais (asmenvardžiais: vardu ir pavarde). Analizėje dėmesys atkreipiamas į vaiko vardo derėjimą su tėvų / globėjų ar brolių / seserų

⁶² Iš upės pav. *Ūla* (Marcinkonys). Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Ula>

⁶³ Iš upės pav. *Guostė* (Stalkiškės). Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Guoste>

vardais ir pavarde (16–19 kl.), taip pat aptariama, kas buvo įsitraukę į vaiko vardo rinkimą (23 kl.) bei iš kokių šaltinių buvo semtasi idėjų vaiko vardui (12 kl.).

Iš antrinių tyrimo duomenų aiškėja, kad daugumai respondentų vaiko vardo derėjimas su jų pačių vardu nebuvo svarbus (17 kl.). Iš 210 respondentų net 133 (63,3 %) nurodė, kad tai buvo visiškai nesvarbu, dar 56 (26,7 %) pažymėjo, kad tai nesvarbu. Neutraliai, t. y. nei svarbu, nei nesvarbu, atsakė 12 respondentų (5,7 %). Tik 8 (3,8 %) respondentai atsakė, kad vaiko vardo derėjimas su paties respondento vardu buvo labai svarbus, o 1 (0,5 %) respondentas pažymėjo, kad tai buvo svarbu (žr. 20 pav.).

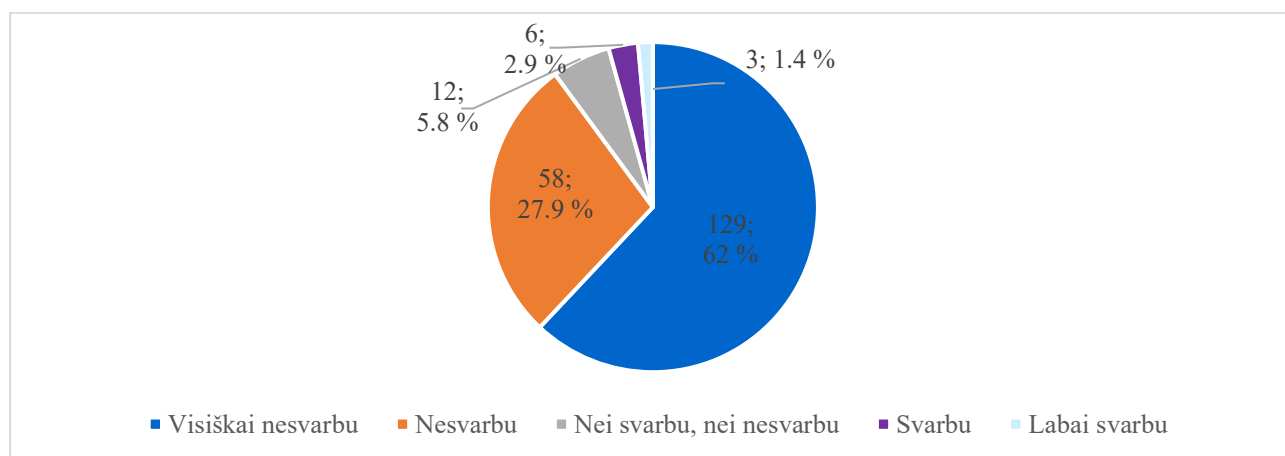

20 paveikslas. Vaiko vardo derėjimo su respondento vardu svarba

Nors remiantis šiais tyrimo duomenimis (žr. 20 pav.) daroma apibendrinamoji išvalga, kad tiriamojoje grupėje vaiko vardo derinimas su paties respondento vardu nebuvo laikomas svarbiu vaiko vardo parinkimo kriterijumi, tačiau būtų tikslinga paminėti tuos atvejus, kai respondentai tai nurodė kaip svarbų vardo pasirinkimą lėmusį veiksnį. Vienas iš tokių atvejų pateikiamas respondentės *Jurgitos* anketoje, kurios vyro / partnerio vardas *Julius*, o vaikui suteiktas vardas *Jurgis Rapolas*. Respondentė nurodė, kad vaiko vardo derėjimas su jos pačios vardu buvo svarbus, o savo pasirinkimą argumentavo taip: „Iš J raidės – šeimos tradicija“. Buvo rasta ir daugiau pavyzdžių, tokių kaip: respondentės vardas *Kristina*, o jos vyro / partnerio – *Karolis*, ir jie vaikui išrinko vardą *Karilė*; savo pasirinkimą argumentavo vardų derinimo tradicija šeimoje, nes „Mūsų visų 5 šeimos narių vardai prasideda raide K, tai buvo pagrindinis kriterijus“. Taip pat kiti atvejai: respondentė *Kristina*, kurios vyro / partnerio vardas *Darius*, o dukrai suteiktas vardas *Karolina*; respondento vardas *Mantas*, o vaikui išrinktas vardas *Markas*; respondentės vardas *Laima*, jos vyro / partnerio vardas *Linus*, o dukrai išrinktas vardas *Liepa*; respondento vardas *Matas*, jo žmonos / partnerės vardas *Ineta*, o vaiko vardas *Markas*; respondentės vardas *Evelina*, jos vyro / partnerio vardas *Miroslav*, o vaikui išrinktas vardas *Ema*. Pasitaikė ir tokių atvejų, kai vaiko vardo derėjimas su pačių respondentų vardais buvo nurodytas kaip svarbus, tačiau tikslesnių tokio pasirinkimo motyvų nustatyti neįmanoma. Pvz., vienu atveju

nurodytas tik vaiko vardas (*Julija*), tačiau nepateikta papildomos informacijos (respondento ir jo partnerio (-ės) ar vyro / žmonos vardas), kuri padėtų įvertinti, kaip vaiko vardas buvo derinamas. Kitu atveju respondento vardas – *Rokas*, žmonos / partnerės vardo pateikta tik pirmoji raidė *B*, o vaikui teiktas vardas *Pijus*, todėl sunku patvirtinti, kad vardas iš tikrųjų buvo derinamas su tėvų vardais.

Toliau aptariama, kiek svarbus respondentams buvo vaiko vardo derinimas su vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu (18 kl.). Iš antrinių tyrimo duomenų matyti, kad daugumai respondentų vaiko vardo derėjimas su vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu taip pat nebuvo svarbus. Iš 210 respondentų 2 šį klausimą praleido, todėl iš viso gauti 208 atsakymai. Iš jų 129 (62 %) respondentai nurodė, kad tai buvo visiškai nesvarbu, 58 (27,9 %) respondentai nurodė, kad nesvarbu. Nei svarbu, nei nesvarbu pažymėjo 12 respondentų (5,8 %). Tik 6 (2,9 %) respondentai nurodė, kad vaiko vardo derėjimas su vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu buvo svarbus, 3 (1,4 %) respondentai pažymėjo, kad tai buvo labai svarbu (žr. 21 pav.).

21 paveikslas. Vaiko vardo derėjimo su respondento vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu svarba

Kaip ir vardo derinimas su savo vardu, taip ir su vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu nebuvo laikomas svarbiu vaiko vardo parinkimo kriterijumi, tačiau naudinga išskirti keletą pavienių atvejų, kai respondentai vardo derinimą prie vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardo žymėjo kaip svarbų arba labai svarbų. Keletas tokių pavyzdžių šiame darbe jau minėti, tai vaikų vardų *Jurgis Rapolas*, *Karilė* ir *Liepa* atvejai, kai abu tėvai / globėjai prie savo vardų derino vaiko vardą. Iš antrinės tiriamosios medžiagos pastebėti ir tokie pavyzdžiai, kai vaiko vardas derinamas tik prie vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardo, pvz., respondentės vardas *Karolina*, jos vyro / partnerio vardas *Andrius*, o sūnaus vardas *Anupras*; respondentė prie 11 klausimo apie svarbiausius vardo pasirinkimą lėmusius veiksnius nurodo, kad „Sąskambis ir su pavarde bei iš vyro vardo pirmosios raidės“. Dėmesio vertas vaiko vardo *Benas* derinimas: respondentės vardas *Samanta*, o jos vyro / partnerio vardas *Barge* (norvegiškas vardas). Kaip ir aptariant vaiko vardo derėjimą su paties respondento vardu, taip ir šiuo atveju pasitaikė atsakymų, kuriuose pažymėta, kad vaiko vardo derinimas su vyro / žmonos ar

partnerio (-ės) vardu buvo svarbus, tačiau iš pateiktų duomenų konkretaus derinimo nustatyti neįmanoma arba jis atrodo abejotinas. Pvz., vyro / partnerio vardas – *Ruslanas*, o dukrai suteiktas vardas *Dominyka*. Panašiai vertintinas ir atvejis, kai respondentės vardas – *Evelina*, vyro / partnerio – *Miroslav*, o vaikui suteiktas vardas *Ema*. Respondentė pažymėjo, kad vardą buvo svarbu derinti su vyro / partnerio vardu, tačiau ne su savo pačios, nors darytina prielaida, kad respondentė suklydo ir vaiko vardą derino su savo vardu.

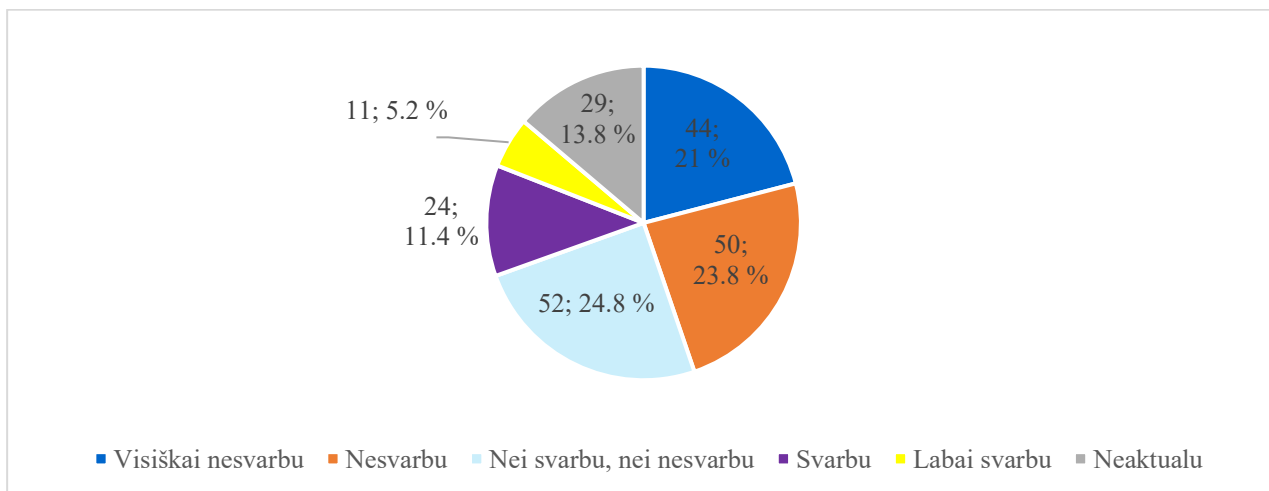
Pasitaikė ir tokių atvejų, kai vaiko vardas buvo derinamas su kitų šeimos narių vardais, pvz., senelių. Taip pat verta paminėti pavyzdį, kai vaiko vardas derinamas su motinos vardo reikšme. Viena respondentė nurodė, kad vaiko vardas buvo derintas su vyro mamos vardu („Vyro mamos vardas“). Kita respondentė vaiko vardą derino su savo mamos vardu („Mamos vardas“). Taip pat minėtas ir darbe aptartas pavyzdys, kai respondentė savo vardą derino su vaiko vardu pagal reikšmę: „Mama Gabija – ugnies deivė, dėl to dukra Ugnė“. Yra pagrindo teigti, kad vaiko vardas gali turėti ir simbolinį ryšį⁶⁴ su kitais šeimos nariais (ir jų vardais) ar tėvų vardų semantika. Panašus vardo simbolinis ryšys pastebimas ir tyrime⁶⁵ (2023) apie irakiečių vardų teikimo tradicijas. Tyrime minima, kad gimus vaikui tinkamą vardą gali padėti išrinkti giminaičiai bei pažįstami, todėl pats vardas dažniau išrenkamas pagalvojus apie šeimai svarbius žmones. Manytina, kad tas pasirinkimas priimamas norint išsaugoti šeimos ryšį, vaikas gali būti pavadinamas tėvų, senelių ar kitų artimų giminaičių vardu. Taip pat renkant vardą šeimai gali būti svarbus, pvz., artumas, pagarba ir ryšys su artimaisiais. Be kita ko, tyrime pastebima, kad kartais vardas šiek tiek pakeičiamas ir pritaikomas šiuolaikinei vartosenai, tačiau jo ryšys su šeimos nariu išlieka svarbus.

Iš aptartų pavyzdžių matyti, kad vaiko vardas gali būti derinamas ir prie kitų šeimos narių vardų. Todėl toliau aptariama šeimos tradicijų (giminaičių vardai) ir asociacijų su konkrečiu žmogumi / autoritetu (pvz., artimas žmogus, mokytojas, žinomas asmuo ir kt.) svarba renkant vaikui vardą. Iš 11 klausimo respondentų atsakymų matyti, kad šeimos tradicijas kaip vieną svarbiausių vardo pasirinkimą lėmusių kriterijų pažymėjo 12 (5,7 %) respondentų, o asociacijas su konkrečiu žmogumi / autoritetu – 31 (14,8 %) respondentas. 15 klausimo respondentų atsakymai rodo, kad vertindami šeimos tradicijų svarbą, 44 (21 %) respondentų nurodė, kad šis kriterijus buvo visiškai nesvarbus, 50 (23,8 %) respondentų atsakė, kad jis buvo nesvarbus, o 52 (24,8 %) respondentai pažymėjo, kad šis kriterijus buvo nei svarbus, nei nesvarbus. Dar 29 (13,8 %) respondentams šis kriterijus buvo neaktualus, o 24 (11,4 %) respondentai nurodė, kad šeimos tradicijos buvo svarbios, ir 11 (5,2 %) respondentų pažymėjo, kad jos buvo labai svarbios. Taigi apibendrinama, kad daugumai

⁶⁴ Panašaus pobūdžio simbolinių vardų sąsają pasitaiko ir viešojoje erdvėje. Kaip pavyzdį galima paminėti buvusio užsienio reikalų ministro Petro Vaitiekūno sūnaus vardą *Spyglys*. Pats P. Vaitiekūnas yra teigęs, kad šis vardas buvo pasirinktas siejant jį su jo sesers vardu *Eglė*. Be to, vaiko vardas atspindi ir jo charakterį, nes, anot tėvo: „šis vardas jam labai tinka. Jis nėra švelnus charakterio. Spyglys – labai savarankiškas. Sūnus – kietas ir aštrus“. Žr. delfi.lt. „Ministro P. Vaitiekūno sūnus Spyglys bendravardžio dar nesutiko“ (2006).

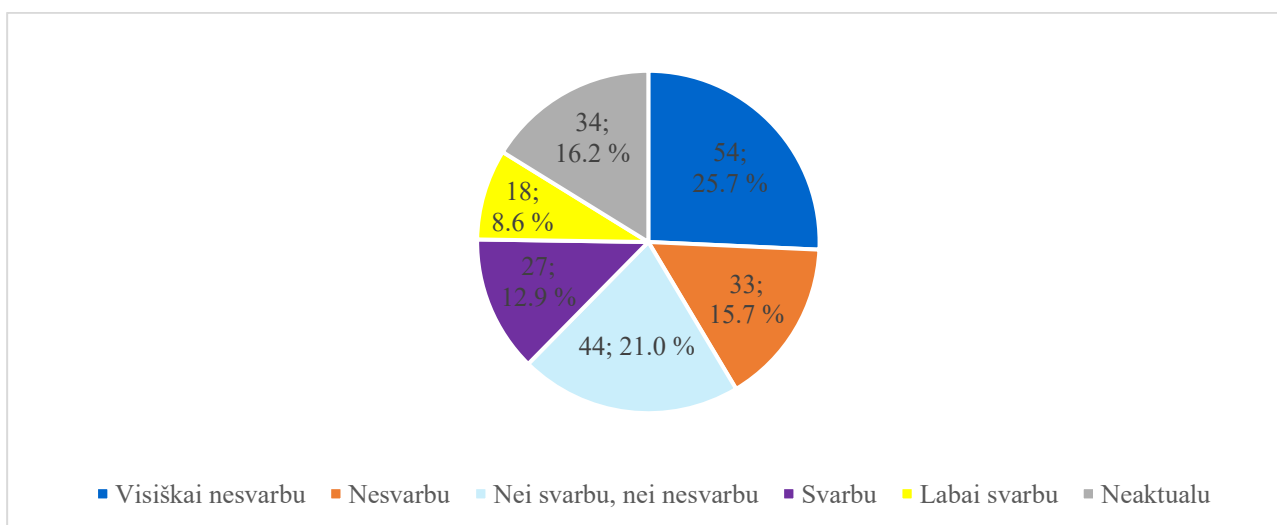
⁶⁵ Agha S. I. F. E., Mahmood I. R. „A Semantic Study of Iraqi Personal Names and Beyond“ (2023).

(94; 44,8 %) respondentų šeimos tradicijos nebuvo svarbus vaiko vardo parinkimo kriterijus (žr. 22 pav.).

22 paveikslas. Šeimos tradicijų svarba

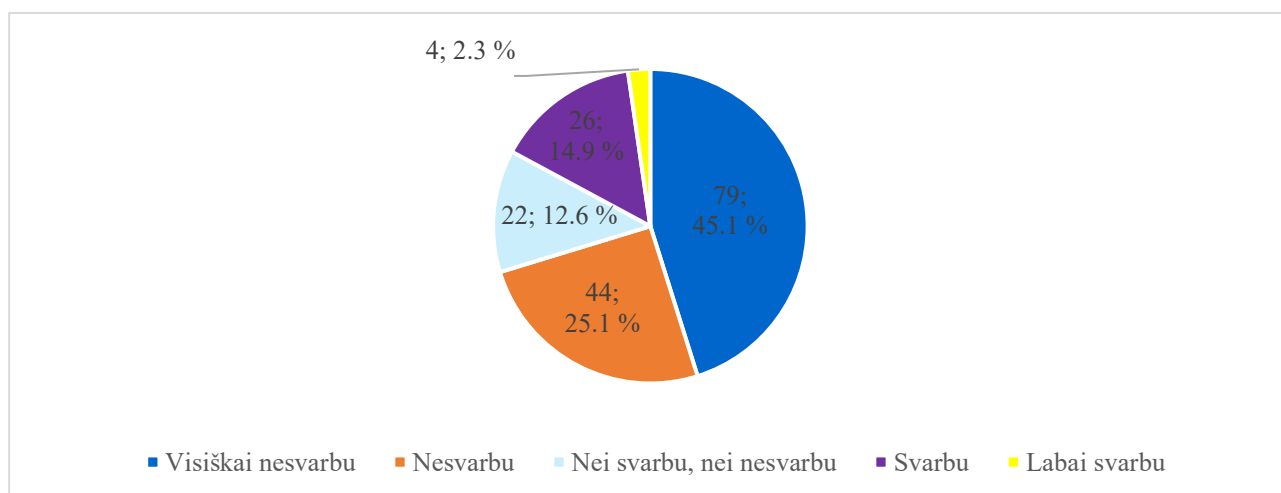
Kiek didesnė svarba buvo teikiama vaiko vardo asociacijoms su konkrečiu žmogumi / autoritetu. Iš 210 respondentų 54 (25,7 %) pažymėjo, kad šis kriterijus buvo visiškai nesvarbus, 33 (15,7 %) respondentai nurodė, kad jis buvo nesvarbus ir 44 (21 %) respondentams šis kriterijus buvo nei svarbus, nei nesvarbus. Tačiau 27 (12,9 %) respondentai atsakė, kad asociacijos su konkrečiu žmogumi / autoritetu buvo svarbios ir 18 (8,6 %) respondentų pažymėjo, kad jos buvo labai svarbios. Išskirtina, kad 34 (16,2 %) respondentams šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 23 pav.). Nors ir šiuo atveju daugumai respondentų šis kriterijus nedarė įtakos vaiko vardo parinkimui, vis dėlto jis buvo svarbesnis (45; 21,5 %) negu šeimos tradicijos.

23 paveikslas. Asociacijų su konkrečiu žmogumi / autoritetu svarba

Iš anketose pateiktų duomenų matoma, kad vaiko vardo derinimas su kitų vaikų vardais šeimoje (19 kl.) respondentams buvo svarbesnis negu derinimas su savo ar vyro / žmonos, partnerio

(-ės) vardu. Iš 210 respondentų į šį klausimą atsakė 175, nes jis buvo aktualus tik tiems, kas augina daugiau negu vieną vaiką šeimoje. Iš atsakiusių 79 (45,1 %) respondentai nurodė, kad vaiko vardo derėjimas su kitų vaikų vardais šeimoje buvo visiškai nesvarbus, 44 (25,1 %) nurodė, kad tai buvo nesvarbu, o 22 (12,6 %) respondentai pasirinko atsakymo variantą nei svarbu, nei nesvarbu. Tačiau 26 (14,9 %) respondentai pažymėjo, kad šis kriterijus buvo svarbus, 4 (2,3 %) respondentai nurodė, kad jis buvo labai svarbus (žr. 24 pav.). Nors daugumai respondentų vaiko vardo derinimas su kitų vaikų vardais šeimoje nebuvo svarbus, tačiau jis buvo svarbesnis negu vardo derinimas su paties respondento ar jo vyro / žmonos, partnerio (-ės) vardu.

24 paveikslas. Vaiko vardo derėjimo su kitų vaikų vardais šeimoje svarba

Atkreiptinas dėmesys, kad anketoje nebuvo atskirai prašoma nurodyti kitų vaikų vardus šeimoje, todėl tikslių tėvų / globėjų pasirinkimo motyvų negalima nustatyti, tačiau, kaip jau minėta anksčiau, keliose anketose respondentai pateikė daugiau negu vieną vaiko vardą, todėl reikėtų aptarti atvejus, kai tėvai / globėjai vaiko vardo derinimą su kitų vaikų vardais šeimoje nurodo kaip svarbų arba labai svarbų. Iš anketų, kuriose respondentai pateikė daugiau negu vieną vaiko vardą, matyti, kad kai kuriais atvejais išvelgiamas tam tikras vardų derinimas. Pvz., vardų *Milita* ir *Matėja* atveju matoma, kad vardai derinti pagal pirmąją vardo raidę. Vardų *Saulė* ir *Vytė* atveju pastebėtina paskutinių vardo raidžių sutaptis, be to, respondentė prie 11 klausimo apie svarbiausius vardo pasirinkimą lėmusius veiksnius nurodo, kad pasirinkimą lėmė skambesys ir tautiškumo puoselėjimas (abu vardai baltiškos kilmės⁶⁶). Anketoje apie vardus *Amelia* ir *Elias* respondentė pažymėjo, kad vardų pasirinkimą lėmė skambesys ir vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje, todėl tikėtina, kad respondentė vardus derino pagal patogumą kitoje kalbinėje aplinkoje. Taip pat išskirtini vardai *Morta* ir *Barbora*. Respondentė nurodė, kad vardų pasirinkimą lėmė kilmė ir lietuviškumo puoselėjimas,

⁶⁶ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Saule>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Vyte>

nors abu vardai yra svetimos kilmės, o ne lietuviški. Vardas *Morta* sulietuvintas iš vardo *Marta*⁶⁷, tačiau nėra lietuviškos kilmės. Tikėtina, kad vardas kalbos vartotojų apibūdinamas kaip lietuviškas, nes yra seniai įsitvirtinęs lietuvių vardyne arba informacijos ieškota nepatikimuose šaltiniuose. Taip pat atskirai paminėtinas atvejis, kai respondentė nurodė vardus *Augustė*, *Gertrūda* ir *Beatričė*. Nors iš pirmo žvilgsnio šie vardai nedera tarpusavyje, respondentė pažymėjo, kad vardų pasirinkimą lėmė tai, kad tai yra šventųjų vardai. Tiek vardas *Gertrūda*, tiek *Beatričė* yra šventųjų vardai, tačiau vardas *Augustė*⁶⁸ nėra šventosios vardas, tai trumpesnė forma iš *Augustina* (šventosios vardas)⁶⁹. Dar vienas vertas paminėjimo atvejis matomas respondentės anketoje, kuri nurodė vardus *Algirdas*, *Jonas*, *Joris* ir *Milda*. Ji pažymėjo, kad vardo derinimas su kitų vaikų vardais šeimoje buvo nei svarbus, nei nesvarbus, tačiau iš pačių vardų visumos matomas bent dalinis sąskambis tarp vardų *Jonas* ir *Joris*. Taip pat aptariamas atvejis, kai respondentė prie 11 klausimo atsakymo nurodė, kad svarbiausia buvo vardo „Derinimas prie kitų šeimos narių“. Be to, prie 13 klausimo apie vaiko vardo kilmę pažymėjo, kad „Rinkom vardą, kuris būtų lietuviškas, trumpas, derėtų su vyresnių brolių vardais (*Aidas* ir *Tauras*)“ (vaiko vardas *Uosis*). Svarbu ir tai, kad abiejų tėvų vardai irgi yra baltiškos kilmės – *Vytautas* ir *Eglė*⁷⁰. Apibendrinant nurodoma, kad vaikų vardai šeimoje dažnai derinami pagal formalų vardų panašumą, t. y. pagal pirmąją arba paskutinę vardo raidę, taip pat pagal fonetinį panašumą (vardo skambesį), tarimo ir rašybos patogumą užsienyje, religinį motyvą (šventųjų vardai) ar paties respondento išskiriamą lietuviškumą (tautiškumą) puoselėjimą. Kadangi anketoje nebuvo atskirai klausiama, koku būdu vardai šeimoje buvo derinami, šios įžvalgos vertintinos tik kaip atsargios interpretacinės prielaidos.

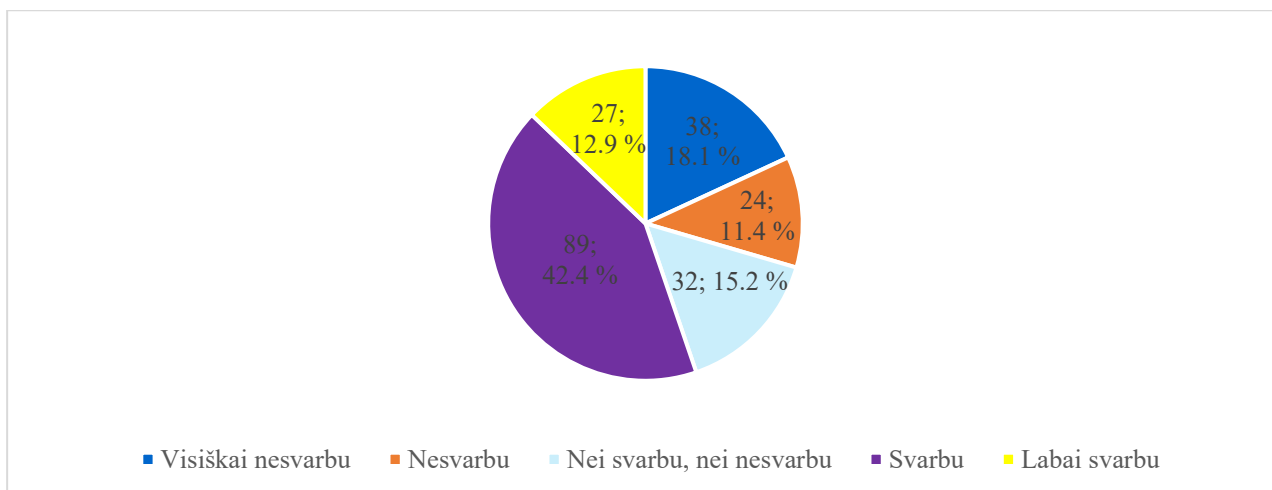
Iš anketinės apklausos duomenų paaiškėjo, kad daug svarbesnis už vardo derėjimą su jų pačių, jų vyrų / žmonių ar partnerių vardu ir kitų vaikų vardais šeimoje buvo vaiko vardo derėjimas su pavarde. Iš 210 respondentų 38 (18,1 %) nurodė, kad tai buvo visiškai nesvarbu, 24 (11,4 %) pažymėjo, kad tai nesvarbu, o 32 (15,2 %) respondentai vertino neutraliai, t. y. nei svarbu, nei nesvarbu. Tačiau 89 (42,4 %) respondentai nurodė, kad vaiko vardo derėjimas su pavarde buvo svarbus, o 27 (12,9 %) respondentai pažymėjo, kad tai buvo labai svarbu. Taigi daugiau nei pusei (116; 55,3 %) respondentų vaiko vardo ir pavardės dermė buvo svarbus vardo pasirinkimo kriterijus (žr. 25 pav.). Manytina, kad vaiko vardas dažniau derinamas ne prie šeimos vardų visumos, bet prie antrojo oficialiojo asmens įvardijimo, t. y. pavardės. Šią įžvalgą papildė ir du atsakymai į 11 klausimą, kuriame tarp svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių buvo tiesiogiai nurodyta: „Skambesys su pavarde“; „Sąskambis ir su pavarde bei iš vyro vardo pirmosios raidės“.

⁶⁷ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Marta>

⁶⁸ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Auguste>

⁶⁹ Panašiai vertinami ir kiti darbe minimi šventųjų vardų trumpiniai. Daug paprastesniu kalbos vartotojų suvokimu jie gali būti laikomi šventųjų vardais.

⁷⁰ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Vytautas>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Egle>

25 paveikslas. Vaiko vardo derėjimo su pavarde svarba

Apžvelgus anketos 16–19 klausimus pateikiamos kelios apibendrinamosios išvalgos. Mažiausiai svarbiu kriterijumi respondantai laikė vaiko vardo derinimą su savo pačių vardu ir su vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu, nes abiem atvejais dauguma respondentų nurodė, kad tai buvo visiškai nesvarbu arba nesvarbu. Vis dėlto iš pavienių pavyzdžių matoma, kad tada, kai toks derinimas buvo laikomas svarbiu, dažniausiai tai buvo formalus vardų panašumas, t. y. derinant pirmąją vardo raidę, pvz., *Jurgita / Julius / Jurgis Rapolas* arba visa šeimos vardų grandinė iš pirmosios *K* raidės. Kiek svarbesnis respondentams buvo vaiko vardo derinimas su kitų vaikų vardais šeimoje, nors dauguma respondentų šio kriterijaus irgi nelaikė svarbiu, tačiau jis buvo reikšmingesnis negu derinimas su savo ar savo vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu. Iš pavienių pavyzdžių matyti, kad vaikų vardai tarpusavyje galėjo būti derinami pagal pirmąją ar paskutinę vardo raidę, fonetinį artumą (skambesį), tarimo ir rašybos patogumą užsienyje, religinį motyvą ar pačių respondentų įvardijamą lietuviškumo puoselėjimą. Kaip svarbiausias vaiko vardo derinimo kriterijus išskirtas derėjimas su pavarde, daugiau nei pusei (116; 55,3 %) respondentų jis buvo svarbus arba labai svarbus. Darytina prielaida, kad tėvams / globėjams svarbu suderinti vaiko vardą su pavarde.

Šeimos vardų kontekstą papildė ir 23 klausimo atsakymai, nes domėtasi, kas buvo įsitraukę į vaiko vardo rinkimą. Iš anketinės apklausos duomenų paaiškėjo, kad dažniausiai vaiko vardo pasirinkimas yra tik abiejų tėvų / globėjų sprendimas, tokį atsakymą pažymėjo 168 (80 %) respondantai. Kur kas rečiau vardo rinkimas buvo nurodytas tik kaip vieno iš tėvų / globėjų sprendimas, nes šį atsakymo variantą pasirinko tik 16 (7,6 %) respondentų. Iš platesnio šeimos rato dažniausiai į vardo rinkimą įsitraukdavo seneliai, tokį atsakymo variantą pažymėjo 38 (18,1 %) respondantai, taip pat broliai ar seserys buvo įsitraukę į 25 (11,9 %) respondentų vaiko vardo rinkimą. Rečiau buvo minima kitų giminaičių (12; 5,7 %), draugų ar pažįstamų (17; 8,1 %) ir krikštėvių (6; 2,9 %) pagalba renkant vaikui vardą. Pavieniais atvejais respondantai nurodė ir kitokias įsitraukimo formas, pvz., socialinę erdvę, kai socialiniuose tinkluose ir (ar) forumuose teirautasi, koks vardas

būtų tinkamas ar gražus, prašyta kitų nuomonės, rekomendacijų bei siūlymų ir pan. (2,1 %). Taip pat kartais nurodoma, koks konkretus šeimos narys buvo įsitraukęs į vaiko vardo rinkimą: „Vyresnioji dukra, mažylio sesuo“, „Tačiau antrai mergaitei vardą pasiūlė mano brolis, kuris vėliau tapo mergaitės krikštatėviu“, „Motina, tėvas, sesuo“. Dėmesio vertas atvejis, kai respondentė nurodė, kad nesiekė kitų žmonių įsitraukimo į vaiko vardo rinkimą, tačiau „Mes kitų netraukėm, jie patys įsitraukdavo net neprašyti“. Remiantis šiais duomenimis išskiriama, kad dažniausiai vaiko vardo parinkimas yra tik abiejų tėvų / globėjų bendras sprendimas (80 % respondentų).

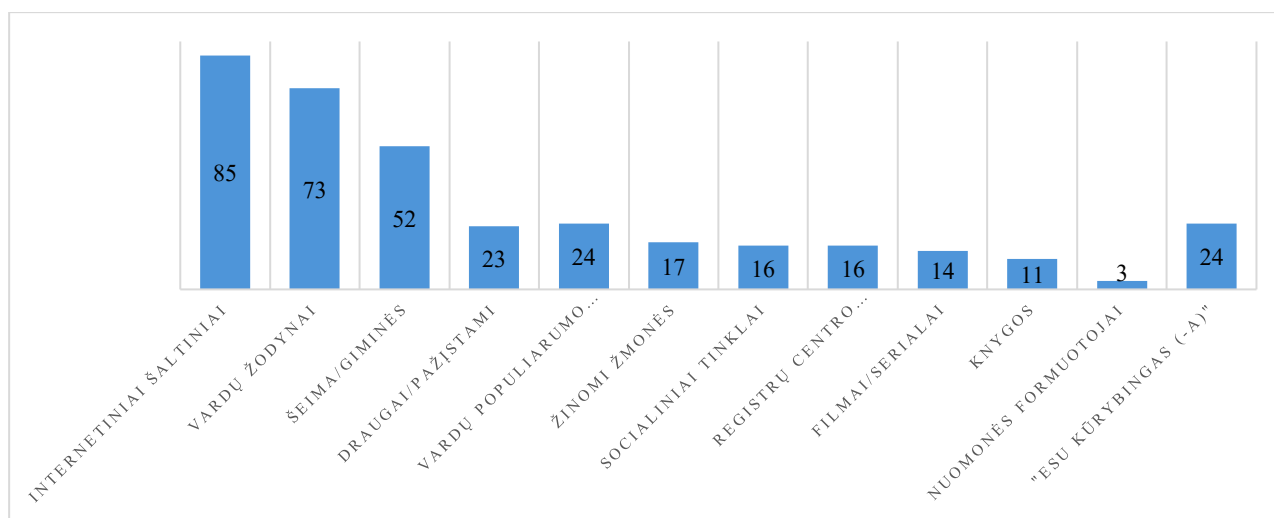
Tai, kad didžioji dalis (80 %) respondentų nurodė, jog vaiko vardą rinko tik tėvai / globėjai, nestebina, nes vaiko vardas dažnai tapatinamas su tėvų / globėjų asmeninėmis patirtimis, vertybėmis, šeimos istorija ir lūkesčiais vaikui. Aelia Ackerman ir Hadas'os Wiseman atliktame kokybiniame tyrime⁷¹ (2025) buvo analizuojama, ar pirmagimio vardo parinkimas yra nulemtas tėvų naratyvinės tapatybės (angl. *Narrative Identity*), jų savęs suvokimo ir santykio su savo pačių vardais. Iš tyrimo rezultatų paaiškėjo, kad pirmagimio vardo suteikimui įtakos turėjo tėvų asmeninė patirtis, šeimos istorija, jų pačių vardai, idealai, poreikiai ir norai. Be to, vaiko vardas tėvams dažniausiai kėlė teigiamas emocijas ir asociacijas, bet tėvų santykis su jų pačių vardais tyrimo metu įvardijamas kaip sudėtingesnis ir ambivalentiškesnis. Autorės teigia, kad vaiko vardo parinkimas yra savaautorystė, nes tėvai per vardą kuria ryšį tarp savęs ir vaiko. Apie vaiko vardo svarbą šeimos ryšio kūrimui kalbama ir tyrime⁷² (2025) apie įvaikinimą Anglijoje bei Velse. Tyrimu atskleista, kad globėjų sprendimai dėl vaiko pervadinimo buvo lydimi prieštarų emocijų ir įvardyti kaip „vardo ambivalencija“. Tai reiškia, kad globėjai vienu metu jautė pagarbą vaiko gimimo vardui, jo tapatybei, tačiau norėjo vardą pakeisti, tikėdamiesi stipresnio šeimos tarpusavio ryšio. Vaiko globėjai gali norėti patys priimti sprendimą dėl vaiko vardo, taip norėdami padėti vaiko įsitraukimui naujoje šeimoje bei įtvirtinti savo, kaip tėvų / globėjų, vaidmenį. Yra pagrindo teigti, kad tiek tėvams, tiek globėjams vaiko vardo parinkimas yra asmenišką sprendimą, reikalingą šeimos ryšio kūrimui tarp savęs ir vaiko.

Šį poskyrį papildė ir 12 klausimo atsakymų duomenys, nurodantys, iš kur respondentai sėmėsi idėjų vaiko vardui. Kadangi tarp dažniausiai nurodomų šaltinių yra šeima ar giminės (trečioje vietoje pagal dažnumą), šie duomenys priklauso šeimos vardų kontekstui. Iš anketinės apklausos duomenų matoma, kad dažniausiai respondentai nurodė internetinius šaltinius – 85 (40,5 %) atsakymai, ir vardų žodynus – 73 (34,8 %) atsakymai. Kaip jau minėta anksčiau, gana dažnai kaip idėjų šaltinis buvo minima šeima / giminės – 52 (24,8 %) atsakymai, tačiau prie šios grupės dar pridėti 4 respondentų individualiai pateikti atsakymai: „Vardą parinko vyresnė sesė“; „Pasitarus su vyru“; „Visada buvo gražus senelės vardas, kitų variantų nesvarstėm.“; „Vyras nusprendė, nebuvo diskusijų ir kitų

⁷¹ Žr. Ackerman A., Wiseman H. „What's in Our Name? Exploring Meaning and Narrative Identity in Parents' Naming of Firstborn“ (2025).

⁷² Coffey A., Deakin-Smith H., Flaherty J., Pilcher J. „Renaming in Adoption: Exploring Name Ambivalence in Adoptive Parents' Name Stories“ (2025).

variantų“. Rečiau respondentai nurodė draugus / pažįstamus – 23 (11 %) atsakymai. Prie draugų / pažįstamų dar galėtų būti priskirtas respondentės atsakymas: „Susipažinau su vaikais tokiais vardais ir norėjau tokių vardų“. Taip pat rečiau respondentai nurodė populiarumo sąrašus – 24 (11,4 %) atsakymai, žinomus žmones – 17 (8,1 %) atsakymų, socialinius tinklus – 16 (7,6 %) atsakymai, Registrų centro statistiką – 16 (7,6 %) atsakymų, filmus / serialus – 14 (6,7 %) atsakymų (pvz., respondentė išrinko vaikui vardą *Kevinas*, nes „Nuo vaikystės buvo gražus vardas Kevin, tam prisidėjo ir mėgstamiausias filmas „Vienas namuose“, todėl jau senokai žinojau, kad vaiko vardas bus Kevinas“), knygas – 11 (5,2 %) atsakymų, nuomonės formuotojus – 3 (1,4 %) atsakymai. Dar 24 (11,4 %) respondentai pažymėjo atsakymą „Esu kūrybingas (-a)“ (žr. 26 pav.).

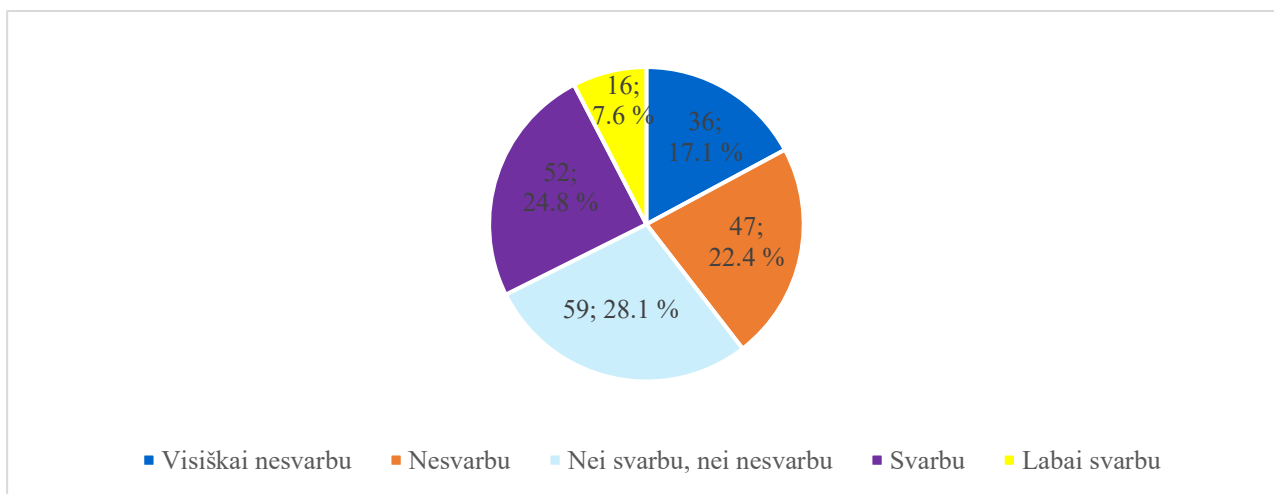
26 paveikslas. Idėjų šaltiniai renkant vaiko vardą

Pasitaikė atsakymų, kuriuos būtų galima įvardyti kaip intuityvius pasirinkimus, kai respondentai nurodo: „Tiesiog atėjo į galvą ir labai patiko“; „Sapnas :)“; „Tiesiog atėjo į galvą gimus vaikui, visiems šeimoje patiko (neturėjom varianto iš anksto)“; „Tiesiog „atėjo“ tas vardas“; „Daug vardų žodynų perskaičiau, bet vardai labiau gimė iš jausmo“; „pagal pajautą laukiantis“; „Tiesiog žinojau, kad toks bus vardas. „Atėjo“ jis dar prieš pradėdant lauktis dukros“. Taip pat išskiriami du atvejai, kai vardo šaltiniu nurodomi tautiniai simboliai, patriotiškumas, bet tai labiau vardo pasirinkimo ar kilmės motyvai: „Istorija ir tėvynė“; „Tautiniai simboliai“. Apibendrinant duomenis nurodoma, kad tėvai / globėjai dažniausiai idėjų vaiko vardui ieško viešai prieinamuose informaciniuose šaltiniuose (85; 40,5 %), vardų žodynuose (73; 34,8 %) ir artimojoje aplinkoje (52; 24,8 %). Taip pat svarbu paminėti, kad vardas yra labai savitas, subtilus pasirinkimo objektas, jautrus tėvų / globėjų sprendimas, kuris ne visada yra tik racionalus ir jį gali lemti daug svarbesnis asmeninis vidinis pajautimas, žinojimas, kas vaikui bus geriausia.

5.4. Vardų estetika

Šiame poskyryje bus aptariama vardų estetika, t. y. vardo skambesys ir trumpinimo patogumas. Poskyryje analizuojami 11, 15 ir 21 klausimų atsakymai. 11 klausimu nustatyta, ar skambesys buvo įvardytas kaip vienas svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių, 15 klausimu – įvertinta, kiek vardo skambesys buvo svarbus (Likerto skalė), o 21 klausimu – apžvelgta vardo trumpinimo patogumo svarba.

Pirmiausia apžvelgiama, kiek svarbus respondentams buvo vardo trumpinimo patogumas (lengvai trumpinamas) ir estetiškumas (gražiai trumpinamas) (21 kl.). Vardo trumpinimas kasdieniame gyvenime svarbus šeimos narių tarpusavio bendravimui, vardo vartojimui visuomenėje. Iš atsakymų pasiskirstymo matyti, kad iš 210 respondentų 36 (17,1 %) nurodė, kad tai buvo visiškai nesvarbu, 47 (22,4 %) pažymėjo, kad tai nesvarbu, o daugiausia respondentų – 59 (28,1 %) nurodė, kad tai buvo nei svarbu, nei nesvarbu. Tačiau 52 (24,8 %) respondentai pažymėjo, kad vardo trumpinimo patogumas buvo svarbus, o 16 (7,6 %) nurodė, kad labai svarbus. Taigi tiriamojoje grupėje vardo trumpinimas buvo labiau nesvarbus (83; 39,5 %) negu svarbus (68; 32,4 %) vardo parinkimo kriterijus (žr. 27 pav.).

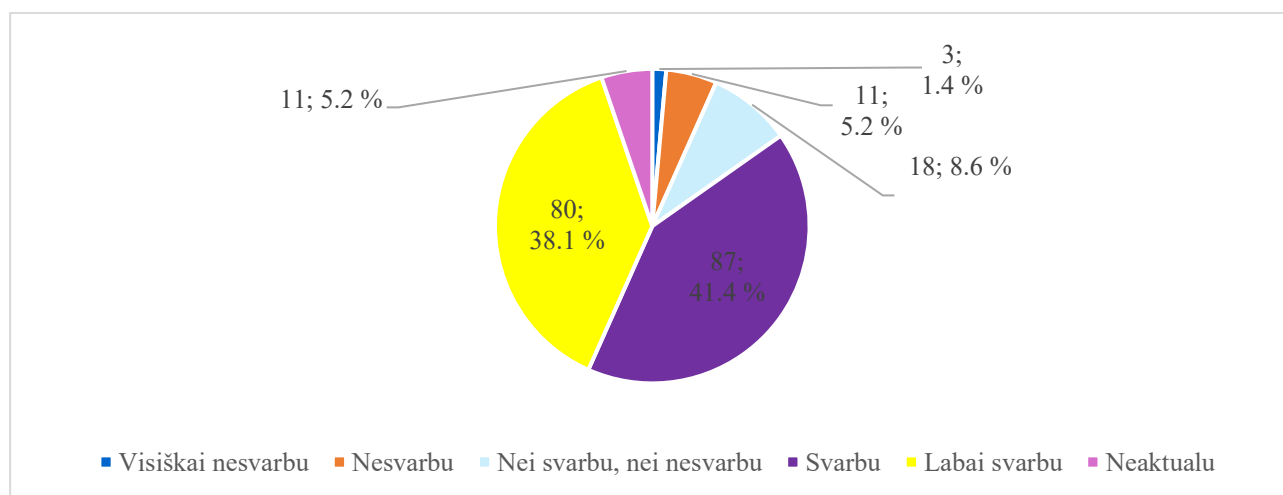

27 paveikslas. Vaiko vardo trumpinimo patogumo svarba

Pavieniai respondentų atsakymai į 11 klausimą parodo, kad tam tikrais atvejais respondentai norėjo iš karto išrinkti vaikui trumpą vardą, kurio nereikėtų trumpinti. Pvz., viena respondentė pažymėjo, kad vaiko vardo trumpinimas buvo labai svarbus (21 kl.), tačiau prie 11 klausimo papildomai nurodė tokį vardo parinkimo kriterijų: „Dviskiemenis, nereikia trumpinti kreipiantis“ (vaiko vardas *Morta*). Kita respondentė nurodė, kad vardas „Trumpas, lengvai tariamas“ (vaiko vardas *Atas*), tačiau prie 21 klausimo pažymėjo, kad trumpinimo patogumas buvo nei svarbus, nei nesvarbus. Taip pat aptartini vaikų vardai *Natas* ir *Rojus*, nes respondentė prie 21 klausimo pažymėjo, kad vardo trumpinimas buvo nei svarbus, nei nesvarbus, tačiau prie 11 klausimo nurodė, kad

svarbiausias kriterijus buvo „trumpumas“. Paminėtinas atvejis, kai respondentė prie 21 klausimo pažymėjo, kad vaiko vardo trumpinimo patogumas visiškai nesvarbus, tačiau prie 11 klausimo pažymėjo, kad labiausiai vardo pasirinkimą lėmė trumpumas: „Trumpas, kad būtų, ir kad nepažinotume nei vienos mergaitės tokiu vardu“ (vaiko vardas *Luka*). Tikėtina, kad trumpas vardas iš karto eliminuoja trumpinimo poreikį, todėl trumpinimo kriterijus nesvarstomas. Iš kitų atsakymų į 11 klausimą matyti, kad respondentai norėjo konkretaus vardo trumpinio. Pvz., viena respondentė nurodė: „Aiškumas, trumpumas arba sutrumpinimas (Liuci)“ (vaiko vardas *Liucija*). Bet pasitaikė ir tokių atvejų, kai respondentai vengė trumpinamos vardo formos. Viena respondentė prie 11 klausimo nurodė, kad „nenorėjome sutrumpinto vardo, norėjosi rimtesnio“ (vaiko vardas *Dominykas*). Manytina, kad kai kuriems respondentams pilnoji, netrumpinta vardo forma asocijavosi su didesniu rimtumu ir solidumu. Taigi iš tiriamosios grupės atsakymų paaiškėjo, kad respondentai vienais atvejais ieško lengvai trumpinamo vardo, kitais – trumpo vardo, kurio išvis nereikėtų trumpinti, o dar kitais – nori išlaikyti pilnąją vardo formą.

Aptarus vardo trumpinimo patogumą, toliau pereinama prie kito svarbaus vardo estetiškumo veiksnio – vardo skambesio. Iš 11 klausimo atsakymų duomenų paaiškėjo, kad vardo skambesys tiriamojoje grupėje buvo pats svarbiausias vaiko vardo pasirinkimo kriterijus, nes jį kaip svarbiausią pažymėjo net 99 (47,1 %) respondentai. Prie 15 klausimo iš 210 respondentų 87 (41,4 %) pažymėjo, kad skambesys buvo svarbus, 80 (38,1 %) nurodė, kad jis buvo labai svarbus. Taigi iš viso 167 (79,5 %) respondentams vardo skambesys buvo svarbus vaiko vardo parinkimo kriterijus. Neutraliai, t. y. nei svarbu, nei nesvarbu, šį kriterijų vertino 18 (8,6 %) respondentų. Tik 11 (5,2 %) respondentų nurodė, kad skambesys buvo nesvarbus, 3 (1,4 %) respondentai pažymėjo, kad jis buvo visiškai nesvarbus, o dar 11 (5,2 %) respondentų šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 28 pav.).

28 paveikslas. Vaiko vardo skambesio svarba

Apibendrinama, kad vardo skambesys tiriamojoje grupėje buvo svarbiausias estetiškumo veiksnys. Ši apibendrinamoji išvalga nėra netikėta, nes vardo skambesio svarba nagrinėta ir kituose

lingvistiniuose tyrimuose. Viena žinoma užsienio interneto svetainė, kurioje nagrinėjamos įvairios vaikams skirtos temos, „My 1'st years“ bendradarbiaudama su Bodo'u Winter'iu, Birminghamo universiteto kognityvinės lingvistikos profesoriumi, analizavo šimtus populiariausių vaikų vardų. Buvo bandoma išsiaiškinti, kurie iš jų yra fonetiškai gražiausiai skambantys Jungtinėje Karalystėje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Analizei buvo pasitelktas garsų simbolizmo vertinimas, nustatomos vardų fonetinės emocinės asociacijos, remiantis ankstesniais lingvistiniais tyrimais. Tyrimo aprašyme nurodoma, kad vardų skambesys vertinamas pagal tai, kokias teigiamas emocijas sukelia atskiri garsai ir jų junginiai. Kaip gražiausiai skambantis mergaitės vardas Jungtinėje Karalystėje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo išskirtas vardas *Sofia*⁷³ (lietuviškas atitikmuo *Sofija*). Pirminėje tiriamojoje šio darbo medžiagoje tarp populiariausių mergaičių vardų dešimtuko tiek Lietuvoje, tiek užsienyje taip pat randamas vardas *Sofia* bei lietuviškas jo atitikmuo *Sofija* (žr. 4.2. Populiariausi 2020–2024 m. Lietuvoje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita; 4.5. Populiariausi 2020–2024 m. užsienyje gimusių berniukų ir mergaičių vardai bei jų kaita). Remiantis mokslinėmis lingvistinėmis įžvalgomis, galima tik patvirtinti, kad anketos tyrimo duomenys sutampa su mokslininkų svarstymais apie vardo skambesio svarbą jo parinkimui. Vardo skambesys iš esmės yra pati vardo forma, garsų dermė varde. Tėvai nori išrinkti vaikui estetiškai patrauklų vardą, kuris galėtų skambėti, pvz., švelniai ar raiškiai ir pan.

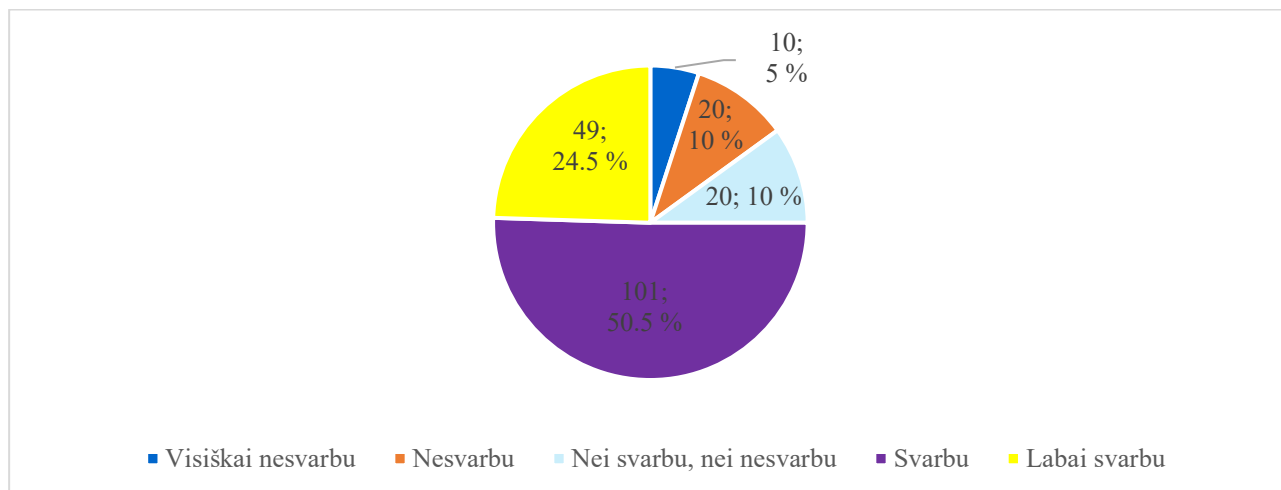
5.5. Vardų pragmatiškumas

Šiame poskyryje nagrinėjamas vardo pragmatiškumo veiksnys, t. y. tai, kiek renkant vaikui vardą buvo atsižvelgiama į jo tinkamumą skirtinguose gyvenimo tarpsniuose ir socialinėse situacijose. Šiame poskyryje analizuojami 20, 22, 24, 25 ir 28 klausimų atsakymai. 20 klausimu vertinta, ar respondentams buvo svarbu, kad vaiko vardas tiktų ir vaikui, ir suaugusiam. 22 klausime nustatyta, ar renkant vardą buvo atsižvelgta į tai, kad pagal jo skambesį nebūtų lengvai kuriamos pravardės. 24 ir 25 klausimai buvo skirti išsiaiškinti respondentų nuostatas dėl labai retų / neįprastų vardų ir labai populiarių tos kartos vardų vertinimo. Kadangi prie abiejų klausimų taip pat buvo prašoma savo atsakymą pagrįsti, šių klausimų atsakymų duomenys buvo aptariami grupuojant atskirus atsakymus pagal temines grupes. 28 klausimo respondentų atsakymai padėjo sužinoti, ar renkant vaiko vardą buvo atsižvelgiama į neigiamas asociacijas, t. y. kad vardas nesisietų su nusikaltėliais ar nepalankiai vertinamais asmenimis. Šio klausimo atsakymai taip pat buvo papildomai aptariami remiantis respondentų pateiktais paaiškinimais (atviro tipo atsakymai).

20 klausimo respondentų atsakymai parodė, kad daugumai respondentų buvo svarbu, kad vaiko vardas tiktų ir vaikui, ir suaugusiam. Iš 210 respondentų net 101 (48,1 %) nurodė, kad tai buvo svarbu, o 49 (23,3 %) pažymėjo, kad tai buvo labai svarbu. Iš viso 150 (71,4 %) respondentų ši

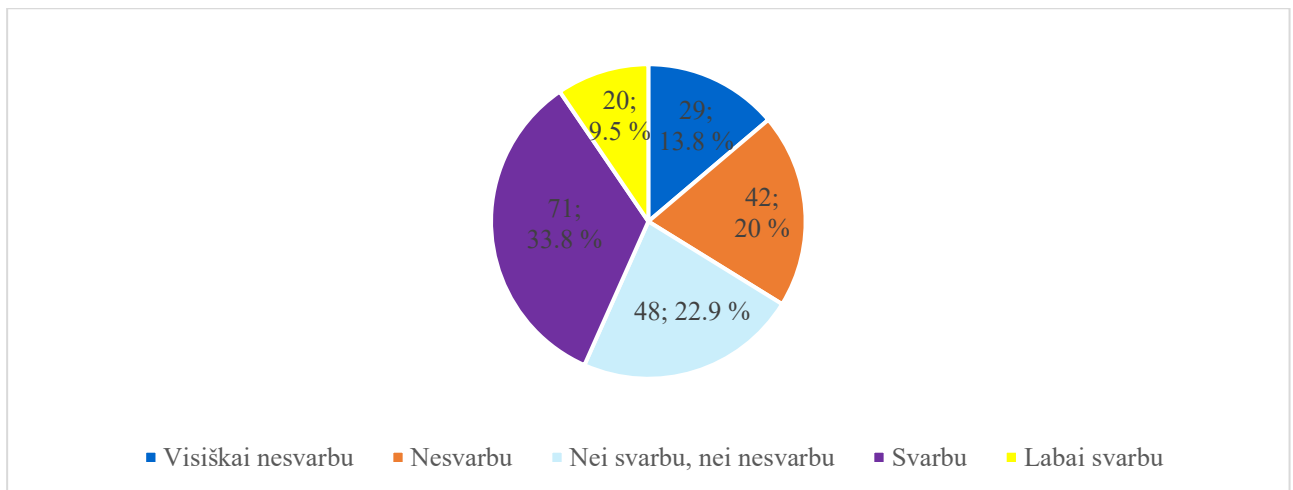
⁷³ Žr. my1styears.com. „The World's Most Beautiful Sounding Names, According To Science“ (2023).

kriterijų laikė svarbiu. Mažesnei daliai respondentų vardo tinkamumas ir vaikui, ir suaugusiam buvo nei svarbus, nei nesvarbus kriterijus, šį atsakymo variantą pažymėjo 20 (9,5 %) respondentų. 20 (9,5 %) respondentų nurodė, kad tai buvo nesvarbu, o 10 (4,8 %) respondentų – kad visiškai nesvarbu (žr. 29 pav.). Apibendrintai pasakytina, kad tiriamojoje grupėje vardas vertinamas kaip visą gyvenimą lydėsiantis asmenvardis, todėl renkant vardą buvo atsižvelgiama į jo tinkamumą skirtingiems amžiaus tarpsniams.

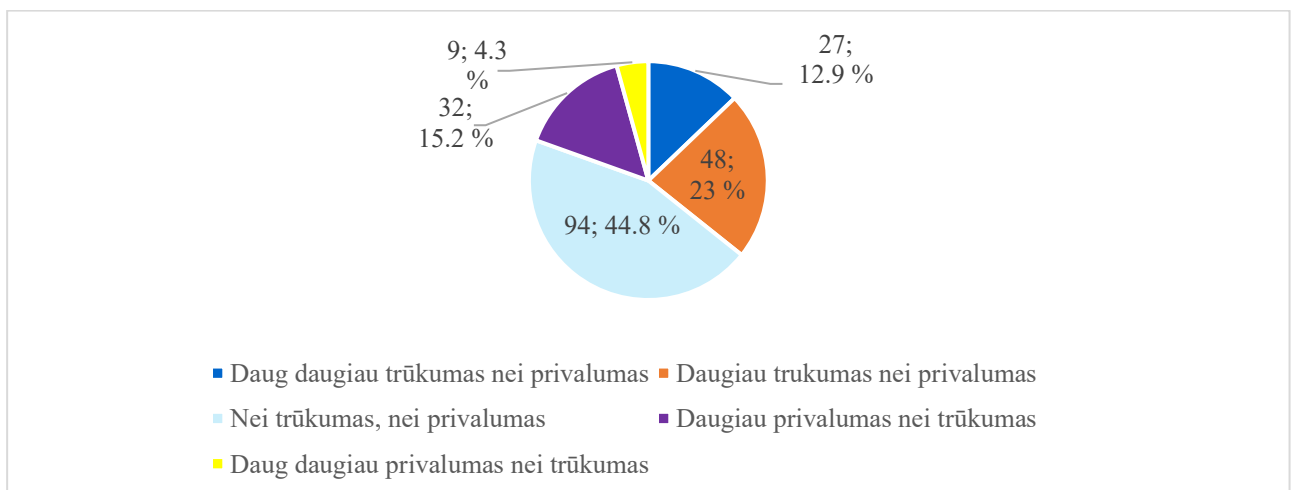
29 paveikslas. Vaiko vardo tinkamumo ir vaikui, ir suaugusiam svarba

22 klausimo respondentų atsakymai taip pat atskleidžia gana pragmatinį respondentų požiūrį į vaiko vardą. Iš 210 respondentų 91 (43,3 %) respondentui šis kriterijus buvo aktualus, nes 71 (33,8 %) respondentas nurodė, kad jiems buvo svarbu, kad pagal vardo skambesį nebūtų lengvai kuriamos pravardės, o 20 (9,5 %) pažymėjo, kad tai buvo labai svarbu. Dar 42 (20 %) respondentai pažymėjo, kad tai buvo nesvarbu, 29 (13,8 %) – kad visiškai nesvarbu, o 48 (22,9 %) respondentams šis kriterijus buvo nei svarbus, nei nesvarbus (žr. 30 pav.). Respondentų atsakymai rodo, kad gana dažnai (91; 43,3 %) renkant vaikui vardą iš anksto buvo galvojama apie galimas vardo asociacijas, taip išvengiant pravardžiavimo ar patyčių rizikos.

30 paveikslas. Vaiko vardo pravardžiavimo rizikos svarba

Socialinis respondentų vardo vertinimas išskiriamas pagal 24 ir 25 anketos klausimų atsakymus. Atsakydami į klausimą, kaip vertinamas labai retas / neįprastas vaiko vardas socialinėje aplinkoje (vaikui socializuojantis) (24 kl.), iš 210 respondentų 94 (44,8 %) nurodė, kad labai retas / neįprastas vaiko vardas yra nei trūkumas, nei privalumas, t. y. vertino neutraliai. 48 (22,9 %) respondentai pažymėjo, kad tai yra daugiau trūkumas, o 27 (12,9 %) respondentai – kad daug daugiau trūkumas nei privalumas. Tačiau 32 (15,2 %) respondentai nurodė, kad toks vardas yra daugiau privalumas, o 9 (4,3 %) respondentai pažymėjo, kad toks vardas yra daug daugiau privalumas nei trūkumas. Apklausos rezultatai rodo, kad iš viso 75 (35,7 %) respondentai retą / neįprastą vaiko vardą vertina labiau kaip trūkumą, o 41 (19,5 %) respondentas – labiau kaip privalumą (žr. 31 pav.).

31 paveikslas. Retų / neįprastų vardų vertinimas

Atviro tipo respondentų atsakymai skirstomi į kelias temines grupes:

- Retas vardas – išskirtinis, unikalus ir įsimintinas. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose nurodoma, kad retas vardas padeda išsiskirti iš kitų, išvengti bendravardžių ir sustiprinti individualumą arba unikalumą: „Suteikia išskirtinumo,

įsimintinumo ir savitumo. Kai augome su vyru klasėje ar draugų rate būdavo bent 3 asmenys tokiu pat vardu. Visada kompleksavau, kad vadindavo pavarde ar trumpiniu, nors mano vardas man patinka. Todėl visada žinojau, kad vaikams rinksiu tokius vardus, kad klasėje ar grupėje vaikui nereikėtų dalintis savo vardu“; „Lengvai įsimenami neįprasti vardai. Turiu patirties, kur retais vardais asmenys yra ir labiau matomi profesinėje veikloje (žinoma, ne vardas lemia, bet pastebimumas išauga).“; „Retas vardas faina, išskiria iš kitų, įsimintas, autentiškas. Mes reto vardo nerinkom, mums buvo svarbiau reikšmė, šventas.“; „Vaikus su retu vardu lengva įsiminti, mūsų dukros vardas Ona, ji vyresnė, tai dažniausiai vienintelė, lengvai atsimenama.“; „Lengviau įsimena tokie žmonės. Bet tuo pačiu gali netikti žmogui jo vardas, jeigu labai jau koks neįprastas“ (daugiau žr. 4 priedas).

- b) Retas vardas – patyčių, pašaipų ir socialinio atstumo priežastis. Tai svarbiausia neigiamų argumentų grupė. Respondentai dažnai minėjo, kad neįprastas vardas gali tapti pajuokos objektu, kelti pravardžiavimo grėsmę, pašaipas darželyje ar mokykloje, apsunkinti pritapimą bendraamžių aplinkoje. Šiai grupei priskiriami argumentai: „Retus vardus aplinkiniai kartais paverčia pajuokos objektu, juos sunku ištarti, dažnai asocijuojasi su įvairiais filmų herojais, neturi jokios prasmės, dažnai tai lyg raidžių žaismas“; „Retas ar neįprastas vaiko vardas kitiems vaikams gali automatiškai sietis su kitoniškumu. Kitaip tariant, ir pats vaikas gali būti suvokiamas kaip "kitoks".“; „Nes vaikai ir net suaugę žmonės yra linkę šaipytis net iš vardų ar pavardžių, todėl kitoks vardas iškarto patraukia dėmesį ir gali būti apkalbamas“; „Neįprastas vardas labiau įsimenamas, bet tuo pačiu gali sulaukti daugiau patyčių, tai gali turėti ir trūkumų, ir privalumų, bet nebūtinai“; „Priklauso nuo vardo, tačiau, manau, vaikams tenka susidurti su patyčiomis, perdėtu dėmesiu ir pan., ypač jei vardas labai neįprastas“ (daugiau žr. 4 priedas).
- c) Retas vardas – praktinių nepatogumų priežastis. Šiai teminei grupei priklauso respondentų atsakymai, kuriuose akcentuojama, kad retą vardą gali būti sunku ištarti, užrašyti, įsiminti, tenka jį kartoti, aiškinti jo rašybą ar tarimą: „Manau, vaikams apskritai nėra svarbūs vardai, jie juos priima savaime, kaip vardą žmogaus. Suaugusiems gal sudėtingiau būna su retu vardu. Daug kartų kartoti reikia, kad suprastum, koks jo vardas.“; „Turi perklausti kelis kartus, dažni klausimai kodėl toks vardas, galimybė neteisingai užrašyti ar tarti vardą.“; „Nes reikia visiems jį tikslinti ir aiškinti kodėl jis toks, žmonės dažnai klaidingai taria arba rašo“; „Labai retą ir negirdėtą vardą aplinkiniams sunkiau įsiminti, dažniau yra iškraipomas.“; „Nematau reikalo, kad vaikui tektų vargti ar kažkam kažką aiškinti apie savo vardą.“ (daugiau žr. 4 priedas).
- d) Reto vardo vertinimas priklauso nuo paties vardo. Dalis respondentų pabrėžė, kad ne pats retumas savaime nusako vardo vertinimą, nes dažnu atveju tai priklauso nuo konkretaus

vardo. Šiai grupei priskiriami respondentų atsakymai: „Nes jei vardas gražiai skamba, gali būti įsimintinas kitiems ir gali pati žmogų atsiminti pagal vardą, bet ir atvirkščiai, jei vardas keistas ir dar žmogus iš savęs įdomesnis iš keistos puses, gali pačiam vaikui prilipdyti nekokia etikete, ir atsiminimus apie žmogų gali būti ir nekoks“; „Tiesiog nebuvo tinkamo pasirinkimo atsakymo. Gali būti visaip. Jei retas, bet teigiamas, gražus, tai privalumas. Gerai įsimenama, išskirtina. Jei juokinga ar negraži reikšmė, ar skambesys, garantuoja patyčias.“; „Jei retas vardas, bet normalus – gerai, o jei keistas, tai nieko gero. Pvz., Aurita, viskas gerai, bet Kosmosas, tai jau nelabai.“; „Priklauso ir nuo paties vardo. Bet gali būti ir privalumas, ir trūkumas, priklausomai nuo požiūrio ir pateikimo, pristatymo“; „Labai priklauso nuo vardo. Kartais gali būti privalumu, kartais gali būti trūkumu, o kartais neturėti jokios reikšmės.“ (daugiau žr. 4 priedas).

- e) Reto vardo vertinimas priklauso nuo socialinės aplinkos, vaiko amžiaus ir asmenybės. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose įvardijama, kad pats vardas savaime neturi jokios įtakos. Respondentai nurodo, kad daug kas priklauso nuo vaiko charakterio bruožų visumos (asmenybės), jo kompetencijų, kolektyvo ar gyvenimo etapo. Pvz.: „Tai yra tiesiog vardas, retą vardą galima prisiminti lengviau, bet lygiai taip pat gali aplinkoje žmonės ir sunkiau įsiminti, tai nematau vienareikšmio atsakymo apie tai“; „Kol vaikas mokosi mokykloje, tai gali būti labiau trūkumas (galimos patyčios), tačiau vėlesniais gyvenimo etapais toks vardas gali būti ir privalumas“; „Tiesiog man tai neatrodo svarbu, svarbu, kad vardas žmogui tinka ir kiti gali jį lengvai ištarti, o ar jis išskirtinis, ar ne, nelabai turi reikšmės“; „Manau, kad jei suaugusieji neakcentuoja vardo keistumo, vaikai tarpusavyje vienas kito vardus priima labai atvirai.“; „Kol mažas vaikas, jis nesupranta, kad jo vaikas retas ar išskirtinis, todėl socializacijai neturėtų daryti įtakos.“ (daugiau žr. 4 priedas).
- f) Retas vardas – perteklinio išskirtinumo ir dėmesio priežastis. Šios teminės grupės respondentų atsakymuose reto vardo išskirtinumas įvardijamas kaip perteklinis, dirbtinis arba perkeliantis tėvų saviraiškos poreikį vaikui. Čia priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Labai reti ir išskirtiniai vardai, mano nuomone, sukelia dažnai vaikui sunkumu gyvenime. Dažniausia tai būna tėvų noras labiau į save ar savo šeimą atkreipti dėmesį“; „Nes labai išsiskirtų ir daugelio, dėmesio reikalaujant (retą/neįprastą vaiko vardą respondentas vertina kaip daug daugiau trūkumą nei privalumą)“; „gali per daug išsiskirti iš kitų“; „gali sukelti bereikalingą dėmesį“.
- g) Retas vardas – įpročio reikalas. Dalis respondentų nurodė, kad retų vardų visuomenėje daugėja, todėl tokie vardai nebėra labai sureikšminami, išskiriami: „Šiais laikais labai daug matome vaikų su skirtingai negirdėtais vardais ir to visai nesureikšminame“; „Ilgainiui

daugėja tų pačių vardų ir pripranti, tampa nebe toks neįprastas“; „Dirbu su vaikais, reti, originalūs vardai yra įprastas reikalas.“; „Iš pradžių neįprasta, o vėliau pripranti ir tai tampa norma“; „Šiuolaikinėje visuomenėje jau įprasti reti vardai.“; „Man atrodo, dabar jau nelabai kuo galima ir nustebinti.“.

- h) Retas vardas – tėvų pasirinkimo laisvės klausimas. Respondentai nurodo, kad tėvai turi teisę savarankiškai spręsti, koks vardas jų vaikui tinkamas. Pvz.: „Manau, kiekviena šeima turi teisę patys išsirinkti, kokį vardą nori suteikti savo vaikui“; „Jeigu vardas tėvams patinka, nereikėtų sureikšminti jo "neįprastumo".“.

Apibendrinant respondentų atsakymus į 24 klausimą, pastebima, kad nors didžioji dauguma respondentų retą / neįprastą vardą vertino neutraliai (94; 44,8 %), vis dėlto toks vardas dažniau buvo įvardijamas kaip trūkumas (75; 35,7 %) negu privalumas (41; 19,5 %). Atviro tipo respondentų atsakymai atskleidė, kad teigiamas reto / neįprasto vardo vertinimas dažniausiai siejamas su jo išskirtinumu, unikalumu, įsimintinumu ir galimybe išvengti bendravardžių, o neigiamas – su patyčių, pašaipų, socialinio atstumo, praktinių nepatogumų ir perteklinio dėmesio rizika. Taip pat dalis respondentų nurodė, kad reto vardo socialinis vertinimas priklauso ne nuo paties vardo retumo / neįprastumo, o nuo konkretaus vardo, vaiko aplinkos, vaiko amžiaus ir asmenybės.

Tokie respondentų atsakymai iš dalies sutampa ir su mokslininkės D. Sinkevičiūtės pastebėjimais (2023)⁷⁴ apie išskirtinius, mažai girdėtus vardus. Viename interviu tyrėja pažymi, kad vaikas, turintis išskirtinį vardą, dažniau sulaukia aplinkinių dėmesio, tačiau toks dėmesys ne visada yra teigiamas, nes vieni žmonės gali pasidžiaugti vardu, pasidomėti, kodėl tėvai išrinko tokį vardą, tai gana palankus išskirtinumo vertinimas. Vis dėlto retas / neįprastas vardas gali kelti nepatogumų, nesusipratimų, sulaukti nepageidaujamo dėmesio. Mokslininkė taip pat atkreipia dėmesį, kad neįprasti vardai gali kelti praktinių sunkumų, nes aplinkiniai, ypač vyresnės kartos žmonės, tokių vardų gali neišgirsti, neišdėmėti ar neteisingai suprasti. Be to, D. Sinkevičiūtė pripažįsta, kad išskirtinio vardo „poveikis“ labai priklauso nuo paties vaiko individualių savybių ir auklėjimo šeimoje.

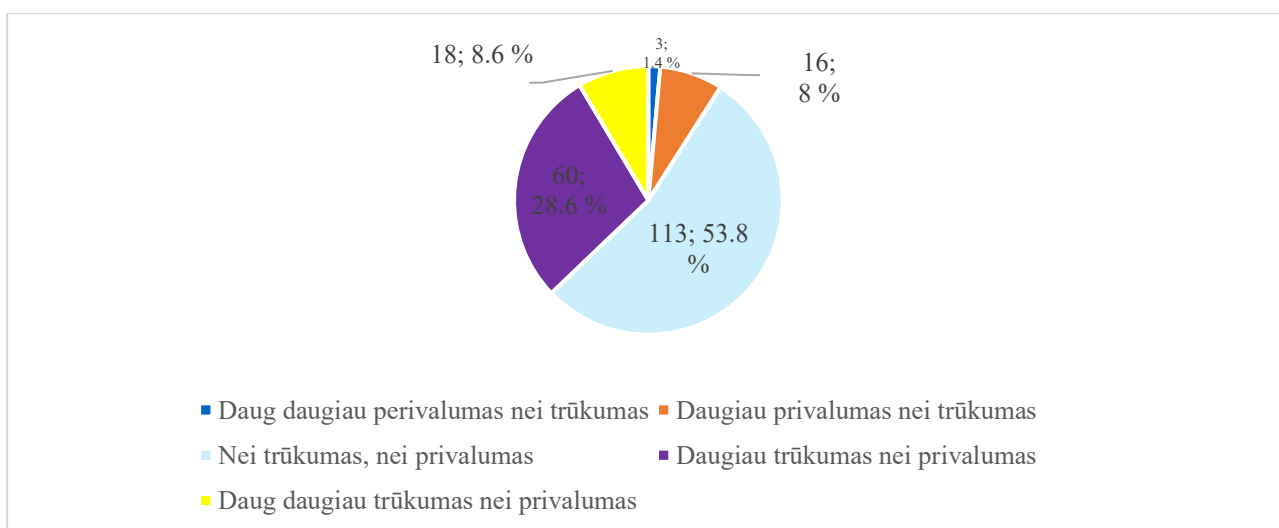
Retų ir išskirtinių vardų keliamus sunkumus taip pat aptaria Norven'a Dulaugon (2025)⁷⁵. Autorė mini, kad daugelis tokių vaikų vengia dalyvauti klasės diskusijose ir bijo, jog jų vardai bus netaisyklingai ištarti arba išjuokti. Taip pat pabrėžia, kad patyčios dėl vardo gali paveikti žmogaus savivoką. Tyrimo dalyviai minėjo gėdą, menkavertiškumą ir atskirties jausmą, nes jų vardai buvo pajuokiami. Galiausiai tyrėja priėjo prie išvados, kad mokymosi aplinkoje, kur emocinis saugumas

⁷⁴ Lideikytė V. „Profesorė – apie markų ir amelijų kartą: vaiko vardas atspindi ir tėvų išsilavinimą, ir lietuvių kompleksus“ (2023).

⁷⁵ Žr. Dulaugon N. „Name and Defame: Lived Experiences of Students with Uncommon Names in School Environment“ (2025).

yra būtinas augimui ir sėkmei, tokios patyčios gali turėti rimtų pasekmių mokinių akademiniam įsitraukimui, kruopštumui ar savivertei.

Socialinės aplinkos vertinimu gali būti aptariami ir vaikams parenkami populiariausi tos kartos vardai. Iš 210 respondentų net 113 (53,8 %) nurodė, kad populiarius tos kartos vardas yra nei trūkumas, nei privalumas. 60 (28,6 %) respondentų atsakė, kad tai yra daugiau trūkumas, 18 (8,6 %) respondentų nurodė, kad tai daug daugiau trūkumas nei privalumas. Likę 16 (7,6 %) respondentų pažymėjo, kad toks vardas yra daugiau privalumas, o 3 (1,4 %) respondentai atsakė, kad toks vardas yra daug daugiau privalumas nei trūkumas. Apklausos rezultatai atskleidė, kad didesnė dalis respondentų (78; 37,1 %) labai populiarius tos kartos vaikų vardus vertino labiau kaip trūkumą, o mažesnė dalis respondentų (19; 9 %) – labiau kaip privalumą (žr. 32 pav.).

32 paveikslas. Populiarių vardų vertinimas

Atviro tipo respondentų atsakymai taip pat išskiriami pagal temines grupes:

- Populiarus vardas – praktinių nepatogumų ir painiavos priežastis. Tai pati didžiausia atsakymų grupė. Respondentai nurodė, kad labai populiarius vardas apsunkina kasdienį bendravimą, nes vienoje klasėje, grupėje ar artimoje aplinkoje gali pasitaikyti keli tuo pačiu vardu pavadinti vaikai. Dėl to gali kilti painiava, tenka kreiptis pavardėmis, trumpiniais ar pravardėmis. Šiai grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Mano vardu buvome trise klasėje, tai labai nepatogu. Vardas tarsi nieko nereiškia, reikia kažkokio patikslinimo apie žmogų papildomo, nes vardas nenusako tuomet konkretaus žmogaus. Vienas iš svarbiausių mūsų kriterijų buvo, kad vardas nebūtų populiarių vardų topuose.“; „Kažkaip dažnai sutinkamam vardu natūraliai kyla kokių papildomų pravardžių, vardų galimybės (pvz., savo laiku klasėje buvom dvi Giedrės, tai mane visi vadindavo pavarde; darbe buvom trys Giedrės, tai buvau vadinama Giedrele (neva, kad jauniausia iš trijų kolegijų).“; „Sunku, kai artimoje aplinkoje būna keli su tokiais pačiais vardais, tada sunku į juos kreiptis, nes reaguoja visi, tada prasideda pravardžių galvojimas, kreipimasis pavarde, nes nežinai, kaip

kitaip paryškinti kreipimasi į tą vieninteli "Joną" iš visu "Jonų" ☹️; „Nes tada labai apsunkina buvimą grupėje, reikia pridėti kažką prie vardo, kad būtų atskirti asmenys, pati studijavau kurse su 4-omis Agnėmis, tai tada tiesiog pavardėmis kreipiamasi ko ne nuolat, nes kitaip nežino į kurią kreipiamasi“; „Nuolat susiduri su to paties vardo asmenimis, nes vienas tokiu vardu įvairiuose susibūrimuose, reikės kažkokio papildymo prie vardo, pravardės, trumpinimo ar pan., kad būtų aišku, į ką kreipiamasi“ (daugiau žr. 5 priedas).

- b) Bendravardžių gausa – populiarus vardo trūkumas. Šiai grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose populiarus vardas vertinamas kaip trūkumas, nes toje pačioje kartoje, darželio grupėje, klasėje ar artimoje aplinkoje bus daug vaikų tuo pačiu vardu. Respondentų atsakymuose išskiriama pati bendravardystė ir noras jos išvengti. Šiai teminei grupei priskirti tokie respondentų atsakymai: „Tiesiog, kai labai populiarus vardas, tai tu metų vaikų labai daug su tokiu pačiu vardu, tai mokykloje, darželyje, vienoje klasėje, grupėje daug pasikartojančių vaikų su tokiais pačiais vardais“; „Visada buvo madingų vardų, kiekvienoje kartoje kažkokių daugiau, tai nieko tokio, gal tik mokantis bus sunkiau, jei klasėje bus bendravardžių“; „Jeigu vaikui duodamas vienas iš populiariausių vardų yra labai didelė tikimybė, kad augant turės ne vieną ir ne du draugus su tuo pačiu vardu“; „Norėčiau, kad nebūtų kas antras vaikas tokiu pat vardu, kaip ir mano vaikas. Visgi, kai rinkome, tai nebuvo svarbiausia.“; „Didelio skirtumo nėra, bet kai sutampa populiarūs vardai ir dažnos pavardės yra nesmagu“ (daugiau žr. 5 priedas).
- c) Populiarus vardas – individualumo ir išskirtinumo stokos požymis. Šioje teminėje grupėje respondentai nurodo, kad labai dažnas tos kartos vardas mažina asmens savitumą, originalumą, išskirtinumą ir asmuo gali pasijusti „vienu iš daugelio“. Čia nurodomi tokie respondentų atsakymai: „socializacija tam tikroje aplinkoje yra laikinumas, žmonės išsina gyventi savo gyvenimo. Gal kažkiek mano aplinkoje būtų buvę svarbu kitiems, jei būčiau pavadinus, pvz., dukters pusseserės, su kuria dažnai bendrauja, vardu (numanau, kad kitiems tėvams būtų nepatikęs sprendimas dėl originalumo trūkumo :))“; „Todėl, kad asmuo praranda savitumą, originalumą ir išskirtinumą. Kai vardas populiarus ir klasėje yra 3 Monikos, visų vardai yra iškraipomi, sukuriamos pravardės ar tiesiog kreipiamasi pavarde“; „Jeigu vardas labai populiarus ir klasėje ar socialiniame gyvenime bus trys, keturi žmonės su tuo vardu, tiesiog gali jaustis eilinis. Tai gali erzinti.“; „Nefainai, jeigu daug vaikų aplinkoje su tokiu pačiu vardu. Šiek tiek prarandamas individualumas.“; „Mažiau originalumo, sunkiau atskirti vaikus, kai klasėje trys vaikai turi tokį patį vardą.“ (daugiau žr. 5 priedas).
- d) Populiarus vardas – saugesnis ir priimtinesnis pasirinkimas socialinėje aplinkoje. Kai kurie respondentai teigė, kad dažnas vardas gali būti ir privalumas, nes jis mažiau išskiria vaiką

iš kitų, yra įprastas, lengvai priimamas ir gali sumažinti patyčių riziką. Šiai grupei priskiriami respondentų atsakymai: „Priklauso nuo aplinkybių. Bet apskritai populiarus vardas yra saugesnis variantas nei retas vardas, nes populiarus vardas statistiškai pritraukia mažiau dėmesio, tad mažiau ir patyčių. Nors iš kitos pusės, jei kas norės tyčiotis – visada ras dėl ko.“; „Lengviau priimamas socialinėje aplinkoje, mažiau išsiskiria“; „Dažniausiai toks vardas patinka kitiems vaikams“; „Labai paprasta su tokiu vardu gyventi“; „Lengviau pritapti prie bendraamžių“ (daugiau žr. 5 priedas).

- e) Populiarus vardas – estetiškas pasirinkimas. Dalis respondentų nurodo, kad populiarus vardas yra gražus, įprastas ir lengvai ištariamas. Šiai teminei grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Populiarus vardas dažniausiai būna gražus, todėl daug kas jį išrenka vaikui, bet tai nėra nei trūkumas, nei privalumas“; „Populiarus vardas dažniausiai būna lengvai ištariamas, todėl jį sunku iškraipyti“; „Kaip mano mama sakydavo: tokie vardai yra visuomenei gražūs, todėl ir populiarūs“; „ne veltui tas vardas populiarus, nes matyt gražus“; „Jei vardas populiarus, vadinasi yra gražus.“.
- f) Populiaraus vardo vertinimas priklauso nuo aplinkybių ir paties žmogaus. Dalis respondentų atsakė, kad labai populiaraus vardo vertinimas socialinėje aplinkoje priklauso nuo situacijos, aplinkos ir žmogaus asmeninių savybių. Šiai grupei priskiriami atsakymai: „Kiekvienas vaikas individualus, tad vien vardas jo tikrai neapibrėžia. Visuose kolektyvuose su mano vardu yra bent 1–2 žmonės, tačiau dėl to niekad nesijutau nepatogiai, savo vardą nešiuosi kaip savo istoriją, tėvų man suteiktą“; „Manau, kad viskas priklauso nuo asmeninių savybių. Viskas gali būti trūkumas arba privalumas, bet vardas yra tik priedas prie pačio žmogaus.“; „Socializacija nepriklauso nuo vardo (nebent jis labai kažkoks neįprastas), ji priklauso nuo žmogaus charakterio, auklėjimo.“; „Koks skirtumas klasėj trys Lėjos/Emilijos ar viena, visos jos skirtingos kaip asmenybės“; „Nemanau, kad socializacija ir draugų turėjimas priklauso nuo vardo.“ (daugiau žr. 5 priedas).
- g) Populiarus vardas – tėvų pasirinkimo laisvės klausimas. Kai kurie respondentai teigia, kad svarbiausia, jog vardas patinka patiems tėvams. Šiai grupei priskiriami atsakymai: „Taip pat kaip ir su neįprastu vardu, jeigu vardas tėvams patinka, nereikėtų kreipti daug dėmesio į jo populiarumą ar dažnumą.“; „jei man vardas gražus, tai aš jį ir pasirinksiu“.

Apibendrinant gautus duomenis, nurodoma, kad labai populiarus tos kartos vaiko vardas tiriamojoje grupėje dažniausiai buvo vertinamas neutraliai (94; 44,8 %), tačiau jei palygintume teigiamą (19; 9 %) ir neigiamą (78; 37,1 %) vertinimą, tai respondentai dažniau neigiamai vertino labai populiarių tos kartos vardą. Atviro tipo respondentų atsakymai leidžia konstatuoti, kad populiaraus vardo trūkumai dažniausiai siejami su praktiniais nepatogumais, pvz., bendravardžių

gausa, painiava vaiko klasėje ar grupėje, kreipimusi pavarde, pravardžių atsiradimu ir mažesniu individualumu. Tačiau paminėtina ir tai, kad dalis respondentų tokį vardą laikė saugesniu ir labiau priimtiniu, nes jis mažiau išskiria vaiką iš kitos bendraamžių aplinkos.

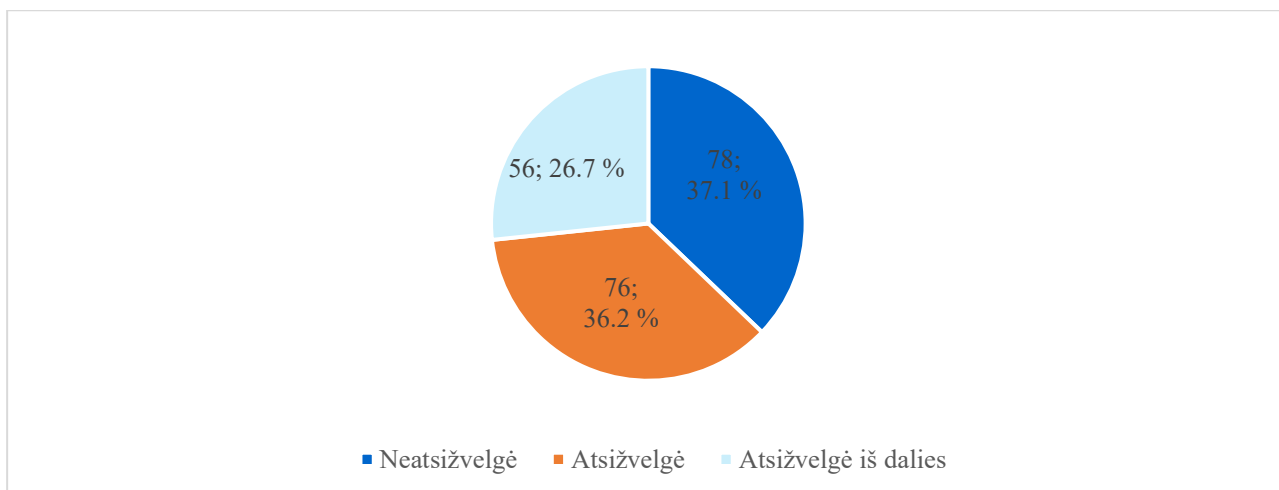
Populiaraus vardo kaip „saugesnio“ pasirinkimo motyvus galima aptarti ir remiantis S. Landman tyrimu (2023)⁷⁶, kuriame lyginami tėvų motyvai renkant įprastus ir (ar) unikalius vardus vaikams. Iš anketos respondentų atsakymų paaiškėjo, kad populiarius vardai yra įprasti, gerai žinomi visuomenėje, todėl remiamasi šio tyrimo duomenimis. Tyrime vadovaujamasi S. H. Schwartz'o pagrindinių žmogiškųjų vertybių teorija ir analizuojama, kokios vertybės įtakoja skirtingus vardų pasirinkimus. Nustatyta, kad įprastų vardų pasirinkimas susijęs su saugumo ir konformiškumo⁷⁷ (angl. *conformity*) vertybėmis. Tėvai renkasi vardą, kuris yra atpažįstamas, priimtinas ir mažiau keliantis riziką vaikui išsiskirti iš bendraamžių. Tame pačiame tyrime nurodoma, kad unikalių vardų pasirinkimą iš dalies nulemia atvirumas pokyčiams ir stimuliacijos vertė⁷⁸ (angl. *stimulation value*). Tokius vardus vaikams parinkę tėvai nori naujumo, išskirtinumo ir mano, kad neįprastas vardas gali padėti vaikui išsiskirti, stiprinti jo charakterį. Tyrime nurodoma, kad retas vardas gali tapti pašaipų priežastimi. Dėl to dalis tėvų atsisako jiems patikusio neįprasto vardo, nes bijo, kad vaikas dėl tokio vardo gali būti pašiepiamas. Tyrime įprastas vardas nurodomas kaip saugus, socialiai „patogus“, o retas vardas minimas labiau kaip naujas, išskirtinis, bet tuo pačiu ir galintis sukelti sunkumų vaikui socializuojantis. Šio tyrimo rezultatus galima palyginti ir su anketinės apklausos respondentų atsakymais. Išskirta, kad labai populiarius vardas daliai respondentų atrodo problematiškas dėl bendravardžių gausos, painiavos ar mažesnio individualumo, bet jis gali būti vertinamas kaip įprastesnis ir socialiai „saugesnis“ vardas. Yra pagrindo teigti, kad populiarius vardas palankiai vertinamas ir dėl lengvo atpažįstamumo ir priimtino aplinkiniams.

Dar vienas su vardo pragmatiškumu susijęs klausimas – galimų vaiko vardo neigiamų asociacijų įvertinimas renkant vardą (28 kl.). Iš 210 respondentų 78 (37,1 %) atsakė, kad rinkdami vaikui vardą į tokias asociacijas neatsižvelgė, 76 (36,2 %) respondentai nurodė, kad atsižvelgė, 56 (26,7 %) respondentai pažymėjo, kad atsižvelgė tik iš dalies (žr. 33 pav.).

⁷⁶ Žr. Landman S. „The naming gamble: Unique versus common given names“ (2023).

⁷⁷ Konformiškumas gali būti apibūdinamas kaip paklusnumas ir savidisciplina. Žr. Kardelis K., Skurvydas A., Sukys S. „LKKA dėstytojų vertybinių orientacijų ir požiūrio į akademiją raiška aukštojo mokslo santykių su visuomene raidos kontekste“ (2018).

⁷⁸ Galima įvardyti kaip naujovių ir išpūdžių siekį.

33 paveikslas. Atsižvelgimas į galimas neigiamas vaiko vardo asociacijas

Atsakymų duomenys pasiskirstė gana tolygiai, todėl tolesnėje analizėje bus apžvelgiami respondentų pateikti šio pasirinkimo atviro tipo atsakymai, kurie suskirstyti pagal temines grupes:

- Neigiamų asociacijų vengimas renkant vaikui vardą. Čia pateikiami atsakymai, kuriuose respondentai nurodo, kad nenorėjo vaikui suteikti vardo, siejamo su neigiamai vertinamais ir viešai blogai pagarsėjusiais asmenimis. Šiai grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Automatiškai nesinori vaikui rinkti tokio vardo, kuris asocijuojasi su kažkuo neigiamu“; „Nesinori kreipiantis į vaiką vardu, turėti galvoje kokių nors nemalonių asociacijų.“; „Tikrinome vardo ir pavardės derinį, kad tai nekeltų nemalonių asociacijų ateityje“; „tai jei jis man kels neigiamas asociacijas, nebus malonu šaukti vaiką ir vis prisiminti“; „nesinori, kad vaikas butu siejamas su neigiamais visuomenės "personažais"“ (daugiau žr. 6 priedas).
- Neigiamos vardo asociacijos – galimų socialinių sunkumų priežastis. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose akcentuojama, kad neigiamos asociacijos gali turėti įtakos vaiko socializacijai, sukelti patyčias, replikas, pajuoką ir kt. Čia priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Kad išvengti kitų žmonių replikų ar pastebėjimų, asociacijų.“; „Kad nekeltų ateityje vaikui problemų ar nemalonių situacijų“; „Nenorėjom, kad kas nors juoktųsi ar blogai sietų“; „Neigiamos sąsajos gali neigiamai veikti vėliau vaiko socializaciją. Vaikais gali pradėti lygintis, prasivardžiuoti.“; „"Blogas" vardas gali „užtraukti nesėkmes“ (daugiau žr. 6 priedas).
- Asmeninės, individualios vardu asociacijos. Dalis respondentų nurodė, kad neigiamos asociacijos dažnai būna labai asmeniškios, tai nebūtinai turi sietis su visuomenėje nepalankiais asmenimis. Tėvai, rinkdami vaikui vardą, gali atsižvelgti ir į tai, kad vardas jiems nekeltų asmeninių neigiamų asociacijų. Čia nurodomi tokie respondentų atsakymai: „Žiūrėjom, ar nėra sąsajų su draugu tarpe ar pažystamais žmonėmis, galbūt kurie ne taip

gerai pažįstami ar atsimenam iš mokyklos ir pan.“; „Kad neturētu asociacijų su nemaloniais ar kt. gyvenime sutiktais asmenimis“; „Buvusių vaikinų vardais nenorėjau vadinti vaiko“; „Asociacijos, kaip pirmas įspūdis, yra sunkiai naikinamos, žmogus – psichologinė būtybė ir asociacijos veikia, galima nesirinkti žymių neigiamų veikėjų, bet kiekvienas mes asmeniškai turime ir savų vardų, kurie mums kelia neigiamas asociacijas, kuriais nevadintume savo vaikų. Tai bet koku atveju, mano vaiko vardas gali kelti kažkam asmeniškai neigiamas asociacijas.“; „Tik mes patys sukuriame asociacijas, negalima sieti tokių dalykų.“.

- d) Neigiamų asociacijų ribotumas: visų galimų neigiamų asociacijų neįmanoma numatyti. Respondentai nurodė, kad pernelyg sureikšminti vardų asociacijų nereikėtų, nes su kiekvienu vardu galima rasti tiek teigiamai, tiek neigiamai vertinamų asmenų. Šiai grupei priskiriami respondentų atsakymai: „Kažkiek gal atsižvelgėm, bet manau, jeigu giliai paanalizuoti, tai matyt rastume įvairių žmonių su tam tikru vardu, tai labai didelės reikšmės tam neteikėme“; „Manau, kiekvienas žmogus susidaro savo vardų sąsajas, kitas žmogus to nusikaltėlio gali ir nežinoti“; „Nes kiekvienam vardui galima rasti ir teigiamą, ir neigiamą personažą“; „Visų žmonių nesužiūrėsi, kiekvienas vardas gali su kažkuo būt susijęs“; „Visais laikais bus visokių žmonių, bet kvaila apie tai galvoti“; „Tai daug vardų tada negalima būtų naudoti ☹ ☹ ☹, koks skirtumas“ (daugiau žr. 6 priedas).
- e) Konkretūs neigiamai vertinamų asmenų pavyzdžiai. Atskirai pateikiami atsakymai, kuriuose respondentai nurodo konkrečius, visuotinai ar bent jiems patiems labai aiškių neigiamų asociacijų turinčius pavyzdžius. Atkreiptinas dėmesys, kad viename pavyzdyje respondentė nurodo ir teigiamai Lietuvoje vertinamą žinomą asmenį – *Gustavą* („Gustavo enciklopedija“), kuris „nori nenori prideda papildomų reikšmių“. Kiti šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai: „Neseku kriminalų ir su tokiu pačiu vardu yra tikrai tiek nusikaltėlių, tiek šventųjų. Aišku, gal kokio Putino vardo neduočiau. Tai va, tik šito vieno nusikaltėlio. O visa kita – nelėmė vardo pasirinkimo.“; „Gražus vardas Henrikas, bet pas mus vis dar asocijuojasi su Henyte (Henriku Daktaru), gražus vardas Gustavas, bet pas mus tai – Gustavo enciklopedija. Nori nenori prideda papildomų reikšmių.“; „Yra short listas, koku vardu nevadinčiau, net jei gražiai skambėtų vardas. Pvz., Judu nevadinčiau vaiko.“; „Adolfas gi irgi labai retas vardas dėl priežasties“; „Kas norėtų, kad vaiko vardas būtų, pvz., Hitleris?“ (daugiau žr. 6 priedas).
- f) Asociacijos, kylančios renkant vardą. Kai kurie respondentai nurodė, kad šis kriterijus nebuvo papildomai svarstomas arba kad išrinktas vaiko vardas nekėlė jokių asociacijų su neigiamai vertinamais asmenimis. Atsakymuose taip pat nurodoma, kad žmonės kartais pasąmoningai asocijuoja tam tikrus vardus su nepalankiai vertinamais asmenimis. Čia

galima priskirti tokius respondentų atsakymus: „Visų pirma, tai žmogus puošia vardą, o ne vardas žmogų. Jei vardas yra retas, išskirtinis ir atpažįstamas pagal nusikaltėlį, renkant vardą vaikui toks pasirinkimas nebus prioritetas vien dėl neigiamos sąsajos vos išgirdus vardą. Jei vardas paplitęs ir jį išgirdus nekyla pirminė asociacija su nusikaltėliu, tuomet įtakos pasirinkimui nedarytų.“; „Kaip jau minėjau, žmonės labai greitai susidaro nuomonę apie tave. Jeigu vardas garsiai nuskambėjęs neigiama prasme, ypač unikalessnis, retesnis, labai greitai visi asocijuotis pradeda su tais neigiamais asmenimis“; „Pats vardas nekėlė jokių asociacijų, papildomai informacijos nieškojome. Be to, vardas gražus ir lietuviškas, tikrai nesisieja su neigiamai vertinamais asmenimis.“; „Tiesiog mūsų išsirinkti vardai sąmoningai siejosi su mums patinkančiais žmonėmis ir nesidomėjome, ar yra nusikaltėlių tokiu vardu“; „Labai stipriai nesidomėjau, bet būtų nesmagu vos tik išgirdus vaiko vardą mintyse išvysti kitą, negerą žmogų tuo pačiu vardu“ (daugiau žr. 6 priedas).

- g) „Švaraus“ vardo siekis. Šioje grupėje pateikiami atsakymai, kuriuose respondentai nurodo, kad vaikui norėjo „švaraus“ vardo, be jokių asociacijų. Pvz.: „Norėjau, kad man būtų šviežias įvaizdis“; „Norėjau "švaraus" vardo savo vaikui“.
- h) Neigiamos asociacijos – neaktualus vardo parinkimo klausimas. Šiai teminei grupei priskiriami atsakymai, kuriuose respondentai neigiamų asociacijų vertinimą nurodo kaip neaktualų: „Neaktualu“; „Net nepagalvojau apie tai“; „Apie tai su žmona negalvojome.“; „Tiesiog apie tai nepagalvojau.“; „Tokie vardai neatėjo į galvą.“; „Tiesiog apie tai nemąstėme.“; „nesvarsčiau šio kriterijaus“; „Net nepagalvojome apie tai“; „Neturėjom tokiu variantu“.

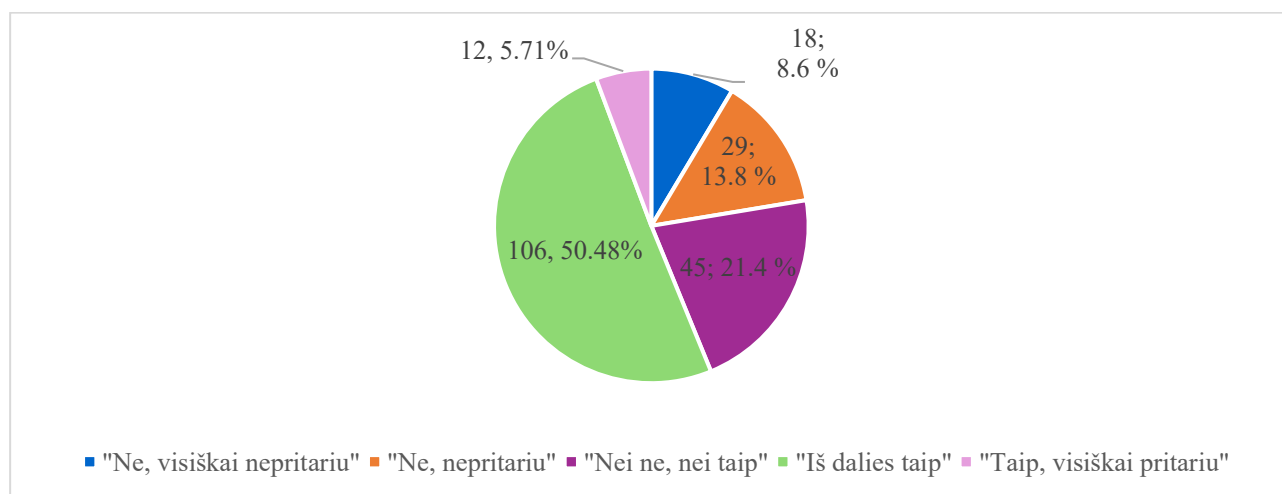
Apibendrinus gautus tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad galimų neigiamų asociacijų motyvas tiriamojoje grupėje buvo tik iš dalies svarbus vaiko vardo pasirinkimą įtakojęs kriterijus, nes 78 (37,1 %) respondentai nurodė, kad į neigiamas asociacijas neatsižvelgė, 76 (36,2 %) – kad atsižvelgė, o dar 56 (26,7 %) respondentai pažymėjo, kad atsižvelgė tik iš dalies. Svarstyta, kad dalis respondentų, pasirinkusių atsakymą „iš dalies“, neanalizavo visų galimų neigiamų vardo sąsajų, tačiau jų pasirinktas vaiko vardas ir nekėlė jokių nepageidaujamų asociacijų, todėl šio kriterijaus papildomai svarstyti nereikėjo. Iš atviro tipo respondentų atsakymų paaiškėjo, kad vieni respondentai vengė vardų, siejamų su neigiamai vertinamais asmenimis tiek visuomenėje, tiek jų pačių asmeniniame gyvenime, o kiti laikėsi nuostatos, kad visų galimų asociacijų numatyti neįmanoma.

5.6. Vardų mistiškumas

Šiame poskyryje aptariamas vardų mistiškumas ir tam tikri asmeniniai respondentų įsitikinimai. Norima išsiaiškinti, ar respondentai mano, kad vaiko vardas gali turėti simbolinę ir

likimą lemiančią įtaką. Poskyryje analizuojami 26 ir 27 klausimų respondentų atsakymai, abiejuose klausimuose prašyta įvertinti darbo autorės pateiktą teiginį. 26 klausimu aiškintasi, kiek respondentai pritaria teiginiui, kad vardas gali lemti požiūrį į žmogų, o iš 27 klausimo atsakymų įvertinta, ar respondentai mano, kad vardas gali turėti įtakos žmogaus likimui, pvz., „laimingas“ arba „nelaimingas“ vardas. Į abu klausimus respondentų buvo prašoma pateikti nuomonę pagrindžiančius atviro tipo atsakymus.

Iš 26 klausimo respondentų atsakymų paaiškėjo, kad tiriamojoje grupėje buvo linkstama pritarti teiginiui, kad vardas gali lemti požiūrį į žmogų, nes iš 210 respondentų net 106 (50,5 %) nurodė atsakymą „iš dalies taip“, o 12 (5,7 %) respondentų pažymėjo, kad „taip, visiškai pritariu“. Taigi iš viso 118 (56,2 %) respondentų daugiau ar mažiau pritarė minėtam teiginiui. Neutraliai („nei ne, nei taip“) šį teiginį vertino 45 (21,4 %) respondentai. Tačiau 29 (13,8 %) respondentai atsakė „ne, nepritariu“, o 18 (8,6 %) respondentų pažymėjo „ne, visiškai nepritariu“, taigi iš viso 47 (22,4 %) respondentai nepritarė teiginiui, kad vardas gali lemti požiūrį į žmogų. Apibendrinama, kad daugiau nei pusė (118; 56,2 %) respondentų mano, kad vardas daro įtaką pirminiam žmogaus vertinimui ir yra tam tikras asociacijas formuojantis bei įtaką darantis veiksnys (žr. 34 pav.).

34 paveikslas. Vertinimas: „Ar vardas gali lemti požiūrį į žmogų?“

Šis kiekybinis vertinimo pasiskirstymas papildomas kokybiniais respondentų atsakymais, kurie suskirstomi pagal temines grupes:

- Vardo keliamos asociacijos ir pirminis įspūdis. Respondentai nurodo, kad išgirdus vardą dažnai kyla tam tikrų asociacijų, pvz., su pažįstamais ar žinomais žmonėmis ir kt. Taip pat svarbu, kad vardas neretai daro įtaką pirmajam įspūdžiui. Šioje grupėje nurodomi tokie respondentų atsakymai: „Nes žmonės turi išankstinius nusistatymus, išgirdę vardą nesąmoningai arba sąmoningai jau turi susidarę tam tikrą vaizdinį, kas tu ir koks tu. Tai iš dalies susiję su tų žmonių patirtimis (jeigu turėjo tokiu vardu draugų, pažįstamų ar priešų),

bet ir bendrai su visuomenės, žiniasklaidos, socialinės medijos ir kt. padaromu įvaizdžiu.“; „Keisti vardai, reti vardai gali paskatinti įdėmiau atkreipti dėmesį į žmogų tiek gerąja, tiek blogąja prasme, priklausomai nuo aplinkos.“; „Vardai turi tam tikras asociacijas, todėl gali lemti požiūrį, iššaukti tiek neigiamas, tiek teigiamas reakcijas“; „Gal labiau ne pats vardas lemia, o kokia kiekvienam asociacija yra išlikusi per gyvenimą su kažkokiu vardu.“; „Man asmeniškai vardas nelemia požiūrio į žmogų, bet kitiems tai gali turėti kažkokių klaidingų asociacijų“ (daugiau žr. 7 priedas).

- b) Vardo kuriami stereotipai ir socialinės nuostatos. Šiai grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose nurodoma, kad vardas gali skatinti tam tikrą stereotipinį vertinimą, susijusį su amžiumi, kilme, socialiniu sluoksniu ar net numanomomis žmogaus savybėmis. Šiai grupei priskiriami atsakymai: „Mano pačios požiūrį, pirmą įspūdį lemia, todėl subjektyviai manau, kad kai kuriems žmonėms tai formuoja nuostatą apie žmogų. Pavyzdžiui, rodo to žmogaus šeimos kilmę, išsilavinimą, vertybes“; „Na, jei žmogaus vardas Drąsius, visi tikės, kad jis bus drąsus. Jei jo vardas Mažylis, tai visi nustebės, jei jis bus aukštas.“; „Na, jei vardas bus Gerutis, tai pasąmoningai įtakos.“; „Mažybiniu vardu (Laisvutis ar pan.) atrodo kaip lengvabūdis, be tvirtos nuomonės“; „Manau, kad žmonės turi susiformavę tam tikrus nuostatus apie vardus“ (daugiau žr. 7 priedas).
- c) Vaiko vardas labiau formuoja požiūrį į tėvus negu į patį vaiką. Dalis respondentų teigė, kad vaiko vardas daugiau pasako apie jį išrinkusius tėvus nei apie patį vardo turėtoją. Šiai grupei priskirtini respondentų atsakymai: „Vaiko vardas formuoja mano požiūrį į jo tėvus (jeigu jie yra lietuviai, gyvenantys Lietuvoje). Kuo vardas keistesnis / retesnis, tuo jie man atrodo problematiškesni žmonės :)“; „Labiau požiūrį į tėvus, o ne vaikus. Vaikas nepasirinko vardo pats, tad tai niekaip neturėtų paveikti požiūrio į konkretų vaiką.“; „Nebent asocijuojasi su kažkokiu kitu žmogumi, kurį pažįsti, kitu atveju, man labiau parodo tėvų intelektą renkant vardą“; „Labiau požiūrį į tėvus, tą vardą davusius, o per tėvus kažkiek formuojasi ir požiūris į patį žmogų su tuo vardu.“; „Vardą renka tėvai, jei vaikui vardas nepatinka, jis gali jį vėliau pasikeisti.“ (daugiau žr. 7 priedas).
- d) Vardas gali lemti požiūrį į žmogų, bet tik trumpam ir iš dalies. Respondentai nurodo, kad vardas gali sudaryti trumpalaikį įspūdį: „Susipažinus su žmogumi keistas vardas nukreipia dėmesį nuo pačio žmogaus, vėlesniame bendravime žmogaus vardas vertinimui vis mažiau įtakos daro.“; „Gali, bet labai trumpai. Gali, jei tie, su kuriais socializuojasi, yra prietaringi, neišsilavinę ir pan.“; „Aš labiau įsimenu žmogų, jei jo vardas įdomus ir negirdėtas... O

visokias Aistes, Antanus pamirštu“; „Visi prisimena“⁷⁹. Aišku, žmogus turi vardą puošti“; „Išskirtiniai vardai daugiau įsimenami ypatingai“.

- e) Vardas požiūrio į žmogų nelemia arba „ne vardas žmogų puošia, o žmogus vardą“. Tai svarbiausia neigiamai vertinančių teiginį „Vardas gali lemti požiūrį į žmogų“ respondentų grupė. Respondentai pabrėžia, kad žmogų reikia vertinti pagal jo elgesį, savybes, darbus ir kt., o ne pagal vardą. Šiai grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Laikausi požiūrio, kad žmogus vardą puošia, o ne vardas žmogų, tačiau kartais reti, tam tikras asociacijas turintys vardai galbūt prisideda prie kitokios nuomonės.“; „Manau, kad vardas apie patį žmogų nieko nepasako, vardas tavęs nepadaro nei geresniu, nei blogesniu“; „Ne vardas pasako apie žmogų, o žmogus pats sudaro nuomonę apie jį ir vardui atneša prasmę“; „Tikrai vardas nelemia požiūrio, o asmeninės savybės gali lemti.“; „Tik elgesys žmogaus dar išvaizda nulemia kaip į jį kiti žiūri.“ (daugiau žr. 7 priedas).

Apklausos duomenys parodė, kad tiriamojoje grupėje buvo norima labiau pritarti (118; 56,2 %) nuostatai, jog vardas gali turėti įtakos požiūriui į žmogų. Atviro tipo respondentų atsakymai išryškino, kad vardas dažniausiai siejamas su pirmuoju įspūdžiu, asociacijomis, visuomenėje nusistovėjusiais stereotipais ir ankstesne asmenine patirtimi su to paties vardo turėtojais. Dalis respondentų nurodė, kad vardas labiau formuoja požiūrį į jį išrinkusius tėvus negu į patį vaiką. Pabrėžtina, kad didelė dalis respondentų nurodė, jog žmogų reikia vertinti pagal jo elgesį ar asmenines savybes, o ne pagal vardą. Svarstoma, kad vardas gali kelti asociacijų ir prisidėti prie pirmojo įspūdžio apie žmogų, tačiau nenusako jo vertės ir neapibrėžia asmenybės.

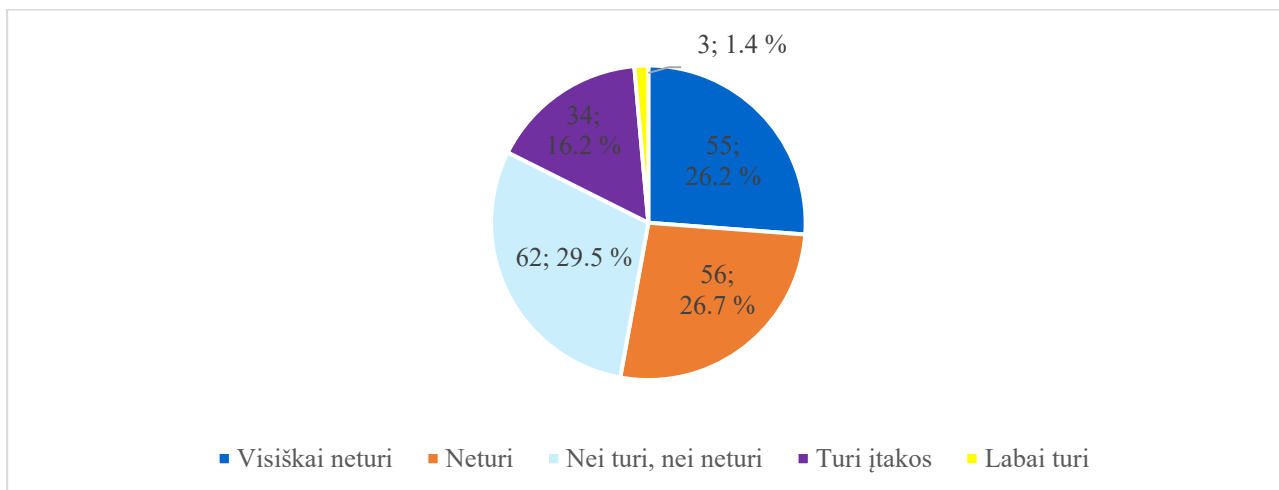
Panašaus pobūdžio tyrimų yra atlikta ir užsienio onomastikos mokslininkų. Vienas iš jų yra Reinhard'o Krien'o vardų fiziognomikos (org. *Namenphysiognomik*, angl. *Name Physiognomy*) tyrimas⁸⁰ (1973), kuriame norėta išsiaiškinti, ar vardai gali kelti tam tikras bendras asociacijas tos pačios kalbinės bendruomenės nariams. Tyrėjas analizavo vardų ekspresyvumą, t. y. vardų keliamą „aurą“ (lot. *aura*) – įsivaizduojamą asmens išvaizdą, charakterį, balsą ir kt. Eksperimento rezultatai parodė, kad to paties kalbinio kolektyvo nariai linkę panašiai vertinti tam tikrus vardus ir jiems priskirti panašias savybes. Taigi šio tyrimo išvados svarbios ir šiame darbe, nes tik patvirtina, kad vardas gali kelti asociacijas ir prisidėti prie pirminio įspūdžio apie žmogų.

Tolesnėje analizėje dar labiau gilinamasi į vardų mistiškumą, todėl aptariami 27 klausimo atsakymai. Iš anketos duomenų paaiškėjo, kad tiriamojoje grupėje vyravo skeptiškesnis požiūris į teiginį, kad vardas turi įtakos žmogaus likimui, nes iš 210 respondentų 55 (26,2 %) atsakė, kad

⁷⁹ Darytina prielaida, kad respondentė kalba apie retus / neįprastus vardas.

⁸⁰ Žr. Nicolaisen H. F. W. „Recent German Publications in Onomastics“ (1985).

vardas žmogaus likimui visiškai neturi įtakos, 56 (26,7 %) nurodė, kad neturi, o 62 (29,5 %) respondentai pažymėjo, jog vardas nei turi, nei neturi įtakos žmogaus likimui. Matyti, kad iš viso 111 (52,9 %) respondentų daugiau ar mažiau nepritarė teiginiui, kad vardas gali lemti žmogaus likimą. Taip pat 34 (16,2 %) respondentai nurodė, kad vardas žmogaus likimui turi įtakos, o 3 (1,4 %) respondentai atsakė, kad labai turi, taigi iš viso 37 (17,6 %) respondentai daugiau ar mažiau pritarė šiam teiginiui (žr. 35 pav.).

35 paveikslas. Vertinimas: „Ar vardas turi įtakos žmogaus likimui?“

Rezultatai rodo, kad tiriamojame grupėje respondentai rečiau vardui priskyrė tiesioginę įtaką žmogaus likimui. Nors dalis respondentų tokiam teiginiui pritarė (37; 17,6 %), tačiau didžioji dalis respondentų šiam teiginiui prieštaravo (111; 52,9 %) arba jį vertino neutraliai (62; 29,5 %). Taip pat aptariami respondentų atviro tipo atsakymai, kurie irgi skirstomi pagal temines grupes:

- Vardas žmogaus likimo nelemia, nes likimą kuria pats žmogus. Tai viena gausiausių atsakymų grupių. Respondentai atsakė, kad žmogaus likimą lemia ne jo vardas, o paties žmogaus pasirinkimai, elgesys, charakteris, darbai, artima aplinka, auklėjimas ir kt. Šioje teminėje grupėje nurodomi tokie respondentų atsakymai: „Nes pats žmogus kuria savo laime, kiek įdėsi, tiek turėsi. Vardas tik vizitine kortelė, tokia, kokią nori pats nešti ir rodyti“; „Netikiu, kad laimę gali lemti vardas. Laimingas žmogus yra tas, kuris myli žmones, pasaulį. Kuris gyvena pilna širdimi, yra laisvas savo pasirinkimuose.“; „Nemanau, kad vardas gali ką nulemti. Mūsų darbai ir elgesys bei įpročiai lemia mūsų gyvenimo kokybę ir likimą“; „Viską lemia pačio vaiko artimiausia aplinka (tėvai, seneliai, draugai) ir auklėjimas.“; „Ne vardas įtakoja, koks žmogus užaugs. Svarbiausia yra aplinka, kurioje jis auginamas“ (daugiau žr. 8 priedas).
- Vardas žmogaus likimo nelemia, nes tai tik prietaras arba pramanas. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose teiginys apie „laimingą“ ar „nelaimingą“ vardą atmetamas kaip prietaringas, neracionalus ir moksliškai nepagrįstas: „Prietarai“;

„Labiau užsienyje galbūt taip galvojama, pas mus tai labiau prietarai“; „Tai neturi realaus (loginio) pagrindimo“; „Tai tik žmonių prasimanymas.“; „Prietarai, kad taip yra.“ (daugiau žr. 8 priedas).

- c) Vardas gali turėti netiesioginę psichologinę ar socialinę įtaką. Dalis respondentų pripažino, kad vardas gali turėti įtakos žmogaus savivertei, pasitikėjimui savimi ir gali sukelti patyčias. Šiai teminei grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Vardas gali pačiam savininkui psichologiškai įtakoti tam tikrus pasirinkimus gyvenime. Labiau savimi pasitikėti, jei vardas stiprus. Ir tai nebūtinai.“; „Vardą galima pasikeisti, tačiau jis gali apsunkinti vaiko brendimą, sukelti nereikalingos sumaišties ar nerimo“; „Priklauso nuo vardo. Jei duodamas "stiprus" vardas, pvz., Ažuolas, o vaikas liesas, nesportiškas, tai...“; „Manau, kad tai labiau asmenybės atspindys (lemia paties žmogaus savęs vertinimą, suvokimą)“; „Na, vien jau tuo, kad kai kurie vardai gali iškart užgarantuoti patyčias vaikui“ (daugiau žr. 8 priedas).
- d) Simbolinė ir mistinė vardo reikšmė. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose vardui priskiriama simbolinė, dvasinė, numerologinė ar energetinė reikšmė: „Vardo kilmė, reikšmė turi savo krūvį, todėl, tikiu, prisideda prie žmogaus gyvenimo kelio. Tik svarbu kitiems sukontroliuoti savo lūkesčius.“; „Vardą tėvai suteikia linkėdami ir norėdami vaikui viso ko geriausio, todėl vardas gali būti tik laimingas“; „Pasirenkamas vardas turi būti "laimingas" patiems tėvams, tada ir vaikui atneš laimę bei sėkmę.“; „Vardas turi savo numerologiją ir atskira vibraciją, kuri turi įtakos tavo gyvenimui“; „Ne tik varde, bet ir vardas turi energiją, kuri suteikiama jam su tuo vardu.“ (daugiau žr. 8 priedas).
- e) Vardo įtaka žmogaus likimui priklauso nuo tikėjimo, požiūrio ar kitų aplinkybių. Dalis respondentų vardo įtaką žmogaus likimui vertino nevienareikšmiškai ir nurodė, kad ji priklauso nuo žmogaus įsitikinimų ar požiūrio. Šiai teminei grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Manau, tai neutralu, nebent pats žmogus susikuria kurias nors reikšmes ir jomis tiki (arba jo aplinka jam įkala).“; „Per daug platus klausimas. Kartais turi, kartais ne, priklauso nuo aplinkybių.“; „Kas vienam atrodo kaip "laimingas" vardas, kitam gali atrodyti priešingai“; „Čia priklauso nuo žmogaus įsitikinimų.“; „Kas kuo tiki, taip ir yra“ (daugiau žr. 8 priedas).
- f) Religinis požiūris į vaiko vardą. Taip pat išskiriami respondentų atsakymai, kuriuose žmogaus likimas siejamas su religine pasaulėžiūra, o ne su vardu. Čia priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Vaikui rinkome šventojo vardą, nes manau, kad krikščioniškų vertybių pasaulyje, tai gali lemti vaiko likimą.“; „Ne vardas nusprendžia likimo, o Dievas arba pats žmogus.“.

- g) Asmenine patirtimi paremta vardo įtaka žmogaus likimui. Šioje grupėje nurodomi respondentų atsakymai, kuriuose nuostata apie vardo įtaką žmogaus likimui vertinama asmenine patirtimi arba subjektyviais pastebėjimais: „Mano pirmas sūnus netikėtai gimė 27 sav., buvo suplanuota visai kitu vardu pavadinti. Tačiau netikėtas mamos skambutis ir pasiūlytas vardas Vincas (reiškia nugalėtojas, užkariautojas) galbūt nulėmė, kad jis išgyveno, nors gydytojai tuo netikėjo.“; „Dirbu ligoninė ir kartais pastebiu, kad kai kurie vardai skamba dažniau sudėtinguose atvejuose“; „Dažnai susiduriu, kad vaiko vardas pasako, koks vaikas yra :), pvz., Ugnė – ugninga“.
- h) Skeptiškas požiūris į vardo įtaką žmogaus likimui. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose nepritariama teiginiui, kad vardas gali turėti įtakos žmogaus likimui, arba nurodoma, kad žmogaus vardas su likimu nėra susijęs. Šiai grupei priskiriami tokie atsakymai kaip: „Netikiu“; „Tiesiog netikiu tokiais dalykais :) likimo sąvoką suprantu kur kas plačiau, nei vardo padiktuotą“; „Kaip ir minėjau anksčiau, tai nuo vardo nepriklauso“; „Manau, kad ne vardas lemia žmogaus gyvenimą“; „Netikiu tokiais atsitiktiniais įvykiais.“; „Renkamas vardas ne pagal laimę ateityje.“ (daugiau žr. 8 priedas).
- i) Tikėjimas vardo įtaka žmogaus likimui. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose pritariama, kad vardas gali turėti įtakos žmogaus likimui: „Tiek pat, kiek vieta, kur gimė (respondentė mano, kad vardas turi įtakos žmogaus likimui)“; „Tokia nuostata (respondentė mano, kad vardas turi įtakos žmogaus likimui)“; „Tiesiog tikiu“.

Atviro tipo respondentų atsakymai leidžia manyti, kad dažniausiai respondentai vardo nesiejo su žmogaus likimu, nes žmogaus gyvenimo eiga priklauso nuo jo paties pasirinkimų, charakterio, auklėjimo, socialinės aplinkos ir kitokių gyvenimo aplinkybių, o tikėjimą apie „laimingą“ ar „nelaimingą“ vardą labiau vertino kaip prietarą ar nepagrįstą įsitikinimą. Palyginus pasakytina, kad dalis respondentų teigė, kad vardas gali turėti netiesioginę psichologinę, socialinę, simbolinę ar net mistinę reikšmę.

Pastebima, kad respondentai labiau pritaria teiginiui, jog vardas gali turėti įtakos požiūriui į žmogų (118; 56,2 %), tačiau vardo įtaka žmogaus likimui abejojama (pritarė 37; 17,6 %). Manytina, kad respondentai vardui daugiau svarbos teikia vertindami pirmąjį įspūdį ir kylančias asociacijas, tačiau jo nelaiko lemiančiu žmogaus gyvenimą.

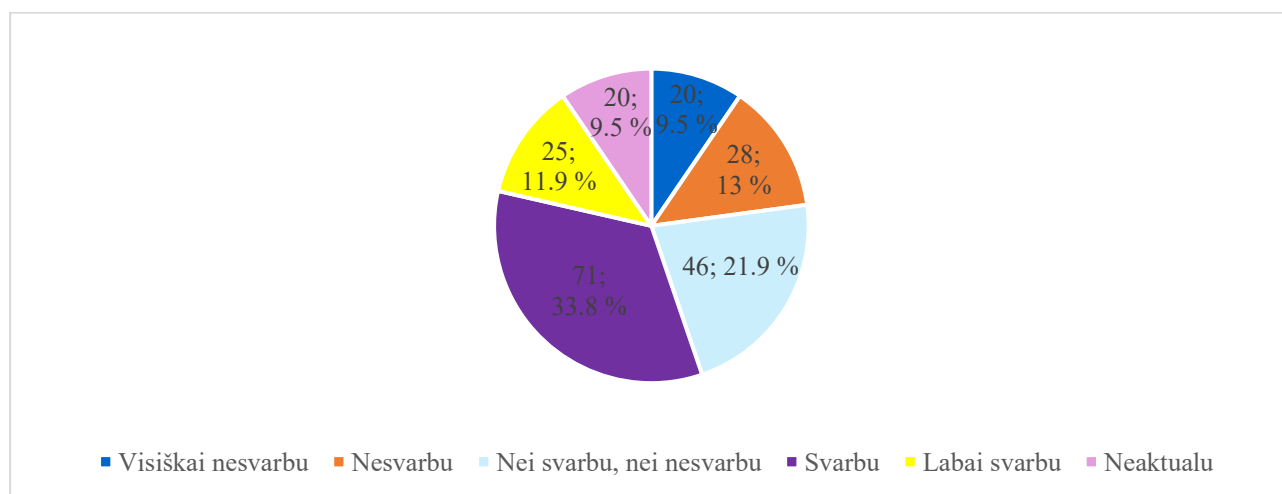
5.7. Vardų kilmė ir reikšmė

Šiame poskyryje aptariama vardų kilmės ir reikšmės svarba renkant vaikui vardą. Analizuojami 11, 13, 14 ir 15 klausimų respondentų atsakymai. 13 klausimu išsiaiškinta, ar respondentai, rinkdami vaikui vardą, domėjosi jo kilme, o 15 klausime buvo prašoma Likerto skalėje įvertinti, kiek svarbi vardo kilmė. 14 klausimu teirautasi, ar respondentai domėjosi renkamo vardo

reikšmė, o 15 klausime taip pat prašyta įvertinti, kiek svarbi jiems buvo vardo reikšmė. Taip pat šiame poskyryje bus aptariami atviro tipo respondentų atsakymai. Be kita ko, analizuojami 11 klausimo respondentų atsakymai.

Iš 13 ir 15 klausimų respondentų atsakymų paaiškėjo, kad vardo kilmė tiriamojoje grupėje buvo gana svarbus vardo pasirinkimo motyvas. Atsakydami į 13 klausimą 132 (62,9 %) respondentai nurodė, kad domėjosi vardo kilme, 36 (17,1 %) respondentai atsakė, kad domėjosi iš dalies, o 17 (8,1 %) respondentų pažymėjo, kad vardo kilmę jau žinojo. Tačiau 25 (11,9 %) respondentai atsakė, kad vaiko vardo kilmę nesidomėjo. Taigi tyrime išskirta, kad beveik absoliučiai daugumai (168; 80 %) respondentų vardo kilmė buvo svarbi renkant vaikui vardą.

13 klausimo respondentų atsakymus papildė 15 klausimo Likerto skalės vertinimas, kuriame iš 210 respondentų 71 (33,8 %) nurodė, kad vardo kilmė buvo svarbi, 25 (11,9 %) respondentai pažymėjo, kad ji buvo labai svarbi. Taigi iš viso 96 (45,7 %) respondentams vardo kilmė buvo svarbus kriterijus. Neutraliai, t. y. nei svarbu, nei nesvarbu, vardo kilmės svarbą vertino 46 (21,9 %) respondentai. Dar 28 (13,3 %) respondentai atsakė, kad vardo kilmė buvo nesvarbi, 20 (9,5 %) respondentų pažymėjo, kad visiškai nesvarbi, o dar 20 (9,5 %) respondentų šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 36 pav.).

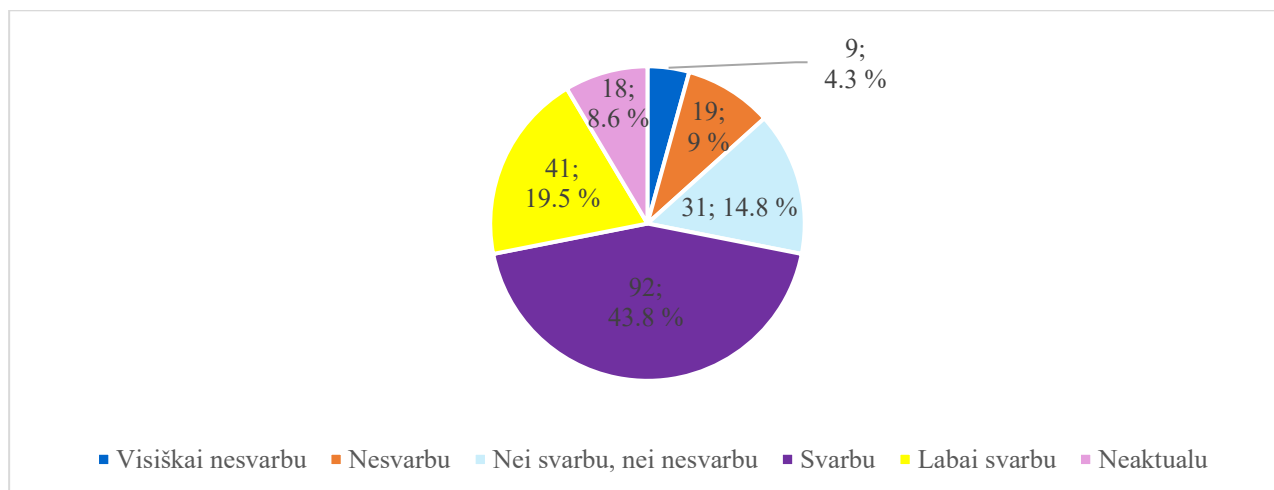

36 paveikslas. Vaiko vardo kilmės svarba

Iš 14 klausimo respondentų atsakymų išsiaiškinta, kad domėjimasis vardo reikšme buvo šiek tiek mažiau svarbus nei domėjimasis vardo kilme. Šiame klausime 137 (65,2 %) respondentai nurodė, kad domėjosi vardo reikšme, 28 (13,3 %) respondentai pažymėjo, kad domėjosi iš dalies, o 23 (11 %) respondentai atsakė, kad vardo reikšmę žinojo. Tik 22 (10,5 %) respondentai nurodė, kad vaiko vardo reikšmę nesidomėjo. Nustatyta, kad didžioji dauguma respondentų daugiau ar mažiau domėjosi vaiko vardo reikšme (165; 78,5 %).

Vertinant, kiek svarbi reikšmė buvo vardo pasirinkimui, apžvelgiami respondentų atsakymai į 15 klausimą. Iš 210 respondentų 92 (43,8 %) nurodė, kad vardo reikšmė buvo svarbi, 41 (19,5 %)

respondentas pažymėjo, kad labai svarbi. Matoma, kad iš viso 133 (63,3 %) respondentams vardo reikšmė buvo daugiau ar mažiau svarbus pasirinkimo kriterijus. Vaiko vardo reikšmė nei svarbi, nei nesvarbi buvo 31 (14,8 %) respondentui. Taip pat 19 (9 %) respondentų nurodė, kad vardo reikšmė buvo nesvarbi, 9 (4,3 %) respondentai atsakė, kad visiškai nesvarbi, o 18 (8,6 %) respondentų šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 37 pav.).

37 paveikslas. Vaiko vardo reikšmės svarba

Toliau aptariami atviro tipo respondentų atsakymai. Pabrėžtina, kad atviro tipo respondentų atsakymuose vardo kilmė ir reikšmė dažniausiai aptariamos bendrai, pvz., respondentas teigia, kad „Jei domiesi kilme, tai dažniausiai pasidomi ir reikšme“, todėl šių klausimų atviro tipo atsakymai jungiami į bendras temines grupes:

- Domėjimasis vardo kilme ir reikšme dėl smalsumo ir bendro įdomumo. Respondentai nurodo, kad vardo kilme domėjosi iš smalsumo, noro sužinoti daugiau apie vaiko vardą ar tiesiog todėl, kad jiems buvo įdomu. Šiai grupei priskiriami respondentų atsakymai: „Domėjimasis apie kilme ir reikšmę tiesiog buvo smalsumo patenkinimas. Plius, buvo svarbu ar šventas, ar ne.“; „Nes nuoširdžiai tiesiog įdomu. Žinau kiekvieno savo šeimos nario vardo kilmės, įdomu ir jo reikšmė“; „Norėjosi sužinoti daugiau apie vardą prieš jį pasirenkant, įsitikinimui, kad tikrai viskas tinka“; „Įdomu buvo, ar neturi kokios neigiamos reikšmės, ar asociacijos“; „Įdomu, svarbu, kad kilme būtų graži, kad atitiktų vertybes“ (daugiau žr. 9 priedas).
- Vardo kilmė ir reikšmė kaip svarbus vardo parinkimo kriterijus. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose nurodoma, kad kilmė ir reikšmė buvo svarbi renkant vaikui vardą: „Mums buvo svarbi vardo kilmė, reikšmė. Suteikėme vaikui du vardus, kurių vienas – biblinis ir tarptautinis (lengva ištarti visame pasaulyje, trumpas), antras – lietuviškas (sunkiai ištiriamas užsieniečiams, bet su gražia prasme, tautiniu tapatumu ir labai mums gražiai skambantis).“ (vaiko vardas *Matas Radvilas*); „Svarbu buvo

duoti vardą su reikšme. Žiūrėjom ir be reikšmės didelės, bet šis ypač patiko“; „Man buvo svarbu, kad vardas neturėtų kažkokios negražios, blogos reikšmės“; „Su žmona vardo reikšmės nežinojome, todėl privalėjome pasidomėti, juk tai mūsų vaiko vardas, didelė atsakomybė jį išrinkti.“; „Tai ypatingai buvo svarbu, nes abu vaikai tikros dovanos, todėl labai atkreipiau dėmesį į reikšmę“ (daugiau žr. 9 priedas).

- c) Vardo kilmė ir reikšmė siejama su tapatybe ir vertybėmis. Šiai teminei grupei priklauso respondentų atsakymai, kuriuose vaiko vardo reikšmė siejama su vaiko tapatybe, šeimos pasaulėžiūra ir vertybėmis. Šiai grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Vardą sūnui rinkome ilgai. Manau, labai svarbu, kad vardas tiktų žmogui. Todėl vis "matavome" tai vieną, tai kitą. Samuelio vardas atėjo į galvą staiga ir žiūrėdama į sūnų iš karto supratau, kad tai jo vardas. Vyras pritarė. Šį vardą žinojome jau seniai iš Šventojo Rašto. Mums buvo žinoma Samuelio istorija, džiaugėmės, kad sūnus nešios būtent šį vardą, o dukrytės vardas (Gabrielė) man visada buvo labai gražus. Jis buvo vienas iš variantų, kurį buvom sugalvoję, kol dar laukiausi. Kai pamatėme, kad šis vardas dukrytei tinka, jį ir išrinkome.“; „Vardą suvokiu kaip tapatybės dalį, taigi svarbu buvo ne tik skambesys ar patogumas ištarti, bet ir varde slypinti reikšmė / prasmė.“; „Labai svarbu žinoti, ką reiškia vardas, ar tai sutampa su mūsų požiūriu, vertybėmis, žinia, kurią neša vaiko vardas“; „Nes manome, kad tai suteikia ir vaikui tam tikrą tėvų, šeimos palinkėjimą“ (daugiau žr. 9 priedas).
- d) Vardo reikšmė siejama su vaiko asmenybe, charakteriu ir gyvenimu. Šiai grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose respondentai nurodo, kad vardo reikšmė gali sietis su vaiko charakteriu, savybėmis ar net visu gyvenimu. Šioje grupėje nurodomi tokie respondentų atsakymai: „Idomu žinoti, ką vardas reiškia ir ar jis sietis su vaiko asmenybe, charakteriu. Gertrūda buvo vienuolė, vardas duotas nuo jaunos Šv. Gertrūdos bažnytelės Kaune, pro kurią tekdavo dažnai praeiti studijuojant J. Gruodžio konservatorijoje. Norėjau, kad dukra turėtų retą vardą ir būtų tokia pat gera, empatiška kaip ši šventoji. Dukra tokia ir yra. Vardas pilnai pasiteisino.“; „Tikiu, kad vardas turiu įtakos asmenybės identitetui, todėl norėjosi gilaus, ilgas tradicijas, išmintį ir stiprybę nešančio vardo.“; „Vardas visam gyvenimui. Aktualu, iš kur jis, nes žmogui reikės su juo gyventi ir mėgti, didžiuotis“; „Kadangi žmogui labai daug duoda ir vardas, tai ir žiūrėjome jo reikšmę, kad vardas būtų tvirtas.“; „Labai svarbi yra vardo reikšmė. Tikiu, kad tai lemia vaiko gyvenimą, jo charakterio savybes“ (daugiau žr. 9 priedas).
- e) Religiniai ir bibliniai motyvai. Atskirai išskiriami respondentų atsakymai, kuriuose vardo kilmė ir reikšmė svarbi dėl religinių, biblinių motyvų ar šventojo vardo. Šiai grupei priskiriami tokie atsakymai: „Dovydas, šventas vardas, reiškia mylimas. Mums imponavo labiausiai biblijinis herojus karalius Dovydas ir reikšmė mylimas. Kad hebrajų, o ne

lietuvių kilmės, mums nebuvo svarbu.“; „Buvo svarbu, kad vardas turėtų lietuviškumo, tvirtumo, taip pat yra šventas vardas, kas irgi buvo svarbu (vaiko vardas *Morta*⁸¹)“; „Norėjome, kad vardas būtų šventojo“ (vaiko vardas *Jonas*); „Nes gražiai skamba, šventas vardas“ (vaiko vardas *Noelis*⁸²); „Norėjome krikščioniško vardo“ (vaiko vardas *Jokūbas*) (daugiau žr. 9 priedas).

- f) Lietuviškumo (tautiškumo) ir baltiškumo puoselėjimas. Šioje grupėje matomi respondentų atsakymai, kuriuose pabrėžiama, kad jiems buvo svarbu rinktis lietuvišką ar baltišką vardą, puoselėti tautiškumą. Čia priskirti tokie respondentų atsakymai: „Didžiąją gyvenimo dalį praleidus užsienyje, norėjosi tvirto ir LIETUVIŠKO.“ (vaiko vardas *Ažuolas*); „Norisi išlaikyti lietuviškus vardus, ypač senesnius.“ (vaiko vardas *Mykolas*⁸³); „Svarbu, kad vardas būtų patriotiškas, lietuviškas“ (vaiko vardas *Vytis*); „Gražus, lietuviškas vardas, to ir užteko“ (vaiko vardas *Mėta*); „Buvo svarbu, kad vardas lietuviškas.“ (vaiko vardas *Ūla*) (daugiau žr. 9 priedas).
- g) Tarptautiškumo siekis. Pasitaikė keli respondentų atsakymai, kuriuose nurodomas paties vardo tarptautiškumas: „Norėjosi tarptautinio, nesusieto su koku nors konkrečiu atveju.“, taip pat respondentė nurodo, kad „Norėjosi labiau tarptautinio“ (vaiko vardas *Maksas*); „Norėjome, kad vardas būtų tarptautinis“ (vaiko vardas *Elias*); „Norėjau, kad vardas būtų tarptautinis“ (vaiko vardas *Markas*).
- h) Neigiamų reikšmių ir nepriimtinos vardo kilmės vengimas. Šioje teminėje grupėje pateikiami respondentų atsakymai, kuriuose teigiama, kad vardo kilme ir reikšme domėjosi, jog išvengtų neigiamos vardo reikšmės ar nepriimtinos vardo kilmės: „Buvo svarbu, kad vardas nesukeltų neigiamų emocijų, pasekmių ar vertinimų vėliau vaikui užaugus.“; „Tiesiog įdomu, galbūt vaikui bus svarbu ateityje, tai nesinorėtų neigiamų reikšmių“; „Nenorėjome su religija susieto vardo; ar kitokios mums vertybiškai nepriimtinos kilmės.“; „Nebūčiau norėjusi, pvz., Rusų kilmės, dėl visiems suprantamų priežasčių“; „Kad nepavadintume vardu, kurio kilmė kokia nors negarbinga :D“ (daugiau žr. 9 priedas).

Apibendrinant atviro tipo respondentų atsakymus apie vardo kilmę ir reikšmę, pasakytina, kad tiriamojoje grupėje šie du kriterijai buvo susiję. Iš teminių grupių respondentų atsakymų matyti, kad ir smalsumas buvo reikšmingas domėjimosi motyvas. Taip pat daliai respondentų buvo svarbu, kad vaiko vardas turėtų gražią, teigiamą, prasmingą reikšmę, atitiktų šeimos vertybes ir pasaulėžiūrą. Be to, vardo kilmė, o ypač reikšmė, dažnai siejama su vaiko tapatybe, asmenybe,

⁸¹ Vardas *Morta* sulietuvintas iš vardo *Marta*⁸¹, tačiau nėra lietuviškos kilmės. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Morta>

⁸² Vardas *Noelis* yra prancūziškos kilmės ir nėra šventojo vardas. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Noelis>

⁸³ Vardas *Mykolas* yra hebrajiškos kilmės. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Mykolas>

charakteriu ir jo gyvenimu. Daugeliui respondentų vardo kilmė ir reikšmė buvo svarbi dėl religingumo, lietuviškumo ir baltiškumo puoselėjimo, tarptautiškumo siekio, taip pat noro išvengti neigiamos ar vertybiškai nepriimtinos vardo kilmės ir reikšmės.

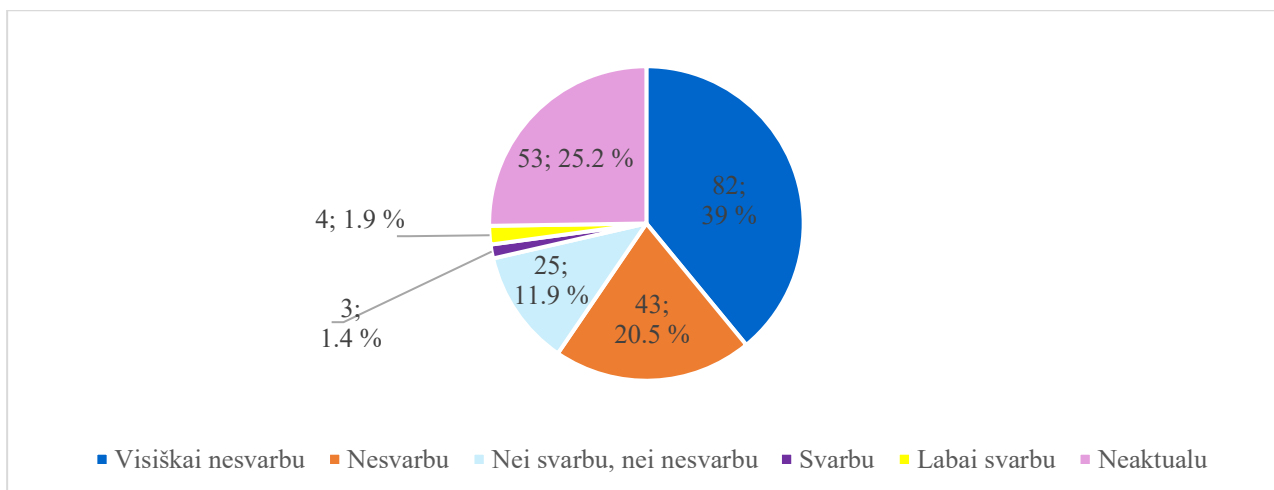
Vardo kilmės ir reikšmės svarba tiksliau įvertinama ir remiantis 11 klausimo respondentų atsakymais. Atlikus analizę paaiškėjo, kad vardo reikšmė daug labiau lėmė vaiko vardo pasirinkimą negu vardo kilmė. Reikšmę, kaip vieną svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių, pažymėjo 76 (36,2 %) respondentai, o kilmę – 23 (11 %) respondentai. Manytina, kad vardo reikšmė respondentams buvo svarbesnė, nes tėvams / globėjams rūpi, kokią prasmę turi vaiko vardas ir kokias asociacijas jis gali kelti. Tai geriausiai iliustruoja šie respondentų atsakymai: „Kad nebūtų kokia negraži, nes vaikai šiais laikais žiaurūs“; „Jog nebūtų neigiamos reikšmės ar neigiamų vertinimų.“.

5.8. Šventųjų vardų ir kalendorinių aplinkybių svarba renkant vardus

Šiame poskyryje vertinama šventųjų vardų ir kalendorinių aplinkybių svarba renkant vaikui vardą. Aptariami 11 ir 15 klausimų respondentų atsakymai. 11 klausime respondentai galėjo nurodyti, kokie motyvai labiausiai lėmė vaiko vardo parinkimą, o 15 klausime respondentų buvo prašoma bendrai įvertinti šventųjų vardų ir kalendorinių aplinkybių svarbą.

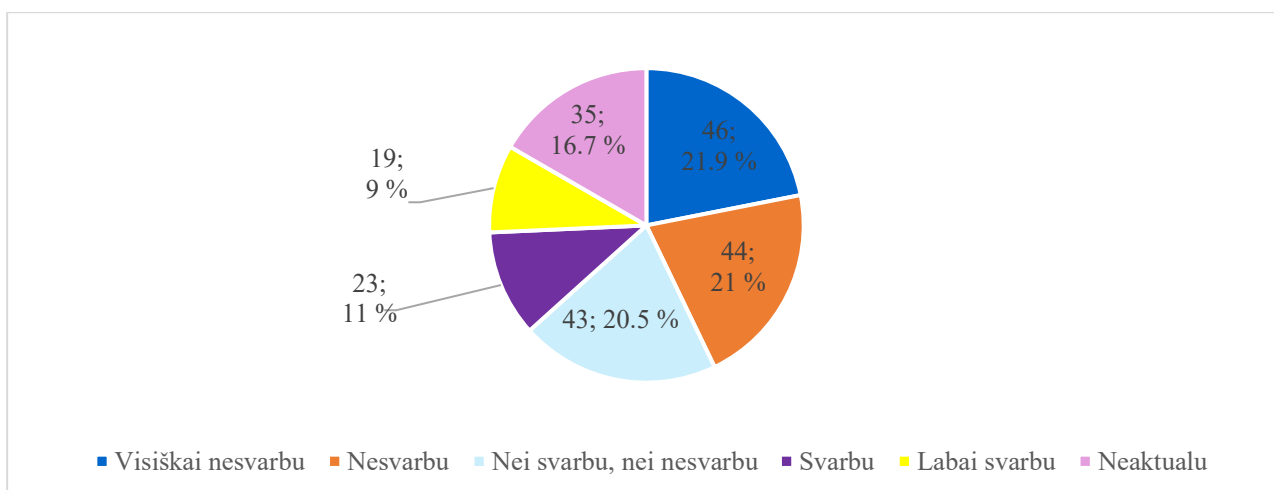
Analizuojant respondentų atsakymus į 11 klausimą buvo nustatyta, kad iš 210 respondentų kalendorines aplinkybes kaip vieną svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių veiksnių pažymėjo tik 6 (2,9 %) respondentai (mažiausiai svarbus vaiko vardo parinkimo kriterijus, taip pat kaip ir madingumas), o šventojo vardą – 29 (13,8 %) respondentai (6 vietoje pagal svarbumą). Gauti rezultatai rodo, kad abu kriterijai tiriamojoje grupėje nebuvo labai svarbūs, tačiau šventojo vardo parinkimas vaikui buvo gerokai svarbesnis negu kalendorinės aplinkybės.

15 klausime vertinant kalendorinių aplinkybių svarbą, 82 (39 %) respondentai nurodė, kad šis kriterijus buvo visiškai nesvarbus, 43 (20,5 %) atsakė, kad jis buvo nesvarbus, 25 (11,9 %) respondentams šis kriterijus buvo nei svarbus, nei nesvarbus ir 53 (25,2 %) respondentams šis kriterijus buvo neaktualus. Tik 3 (1,4 %) respondentai nurodė, kad kalendorinės aplinkybės buvo svarbios, o 4 (1,9 %) respondentai pažymėjo, kad jos buvo labai svarbios. Taigi galima pasakyti, kad kalendorinės aplinkybės tiriamojoje grupėje buvo mažiausiai svarbus vaiko vardo parinkimo kriterijus (žr. 38 pav.).

38 paveikslas. Kalendorinių aplinkybių svarba

Kiek palankiau tiriamojoje grupėje vertinama šventojo vardo svarba. Iš 210 respondentų 46 (21,9 %) pažymėjo, kad šis kriterijus buvo visiškai nesvarbus, 44 (21 %) respondentai nurodė, kad jis buvo nesvarbus, o 43 (20,5 %) respondentams šis kriterijus buvo nei svarbus, nei nesvarbus. Dar 35 (16,7 %) respondentams šis kriterijus buvo neaktualus. Tačiau 23 (11 %) respondentai atsakė, kad šventojo vardas buvo svarbus ir 19 (9 %) respondentų pažymėjo, kad jis buvo labai svarbus (žr. 39 pav.). Taigi tiriamojoje grupėje, palyginus su kalendorinėmis aplinkybėmis (7; 3,3 %), šventojo vardas turėjo gerokai didesnę svarbą renkant vaikui vardą (42; 20 %).

39 paveikslas. Šventojo vardo svarba

Iš 15 klausimo respondentų atsakymų nustatyta, kad daliai respondentų šventojo vardas buvo labai svarbus vaiko vardo parinkimo kriterijus, todėl toliau išsamiau aptariami konkretūs šių respondentų nurodyti vaikų vardai. Taip pat įvertinama, ar respondentai iš tiesų domėjosi vardo kilme, ar tik taip nurodė anketoje.

Visi respondentai nurodė, kad šventojo vardas buvo labai svarbus kriterijus renkant vaiko vardą, pačia vardo kilme domėjosi arba jau žinojo. Tik vienas respondentas nurodė, kad vardo kilme

domėjosi iš dalies, tačiau pagal atviro tipo atsakymą matyti, kad vardo kilmė respondentui jau buvo žinoma: „vardas seniai žinomas, kilmė buvo daugiau mažiau aiški.“ (vaiko vardas *Jonas*).

Galima patvirtinti, kad respondentų nurodyti vaikų vardai yra šventųjų vardai, pvz.: *Matas, Emilija, Erikas, Karolina, Adomas* (4), *Dovydas, Karolis* (2), *Jokūbas* (2), *Jonas* (3)⁸⁴. Respondentai, atsakydami į 13 klausimą apie vardo kilmę, pateikė šiuos argumentus: „nes vardas šventas“; „Dovydas, šventas vardas, reiškia mylimas. Mums imponavo labiausiai biblijinis herojus karalius Dovydas ir reikšmė mylimas. Kad hebrajų, o ne lietuvių kilmės, mums nebuvo svarbu.“; „Norėjome krikščioniško vardo“; „Norėjome, kad vardas būtų šventojo“.

Vertas paminėjimo atvejis, kai abu vaiko vardai yra šventųjų vardai – *Jurgis Rapolas*⁸⁵.

Atsižvelgiant į tai, kad respondentų nurodyti vaikų vardai tikrai yra šventųjų vardai (15 kl.), svarstoma, jog respondentai tikrai domėjosi vardo kilme. Manytina, kad taip yra todėl, kad šventojo vardo parinkimas yra svarbi religinė tradicija, kuriamas asmeninis (religinis) ryšys su konkrečiu šventuoju.

5.9. Vardų išskirtinumo, šiuolaikiškumo ir mados veiksniai

Šiame poskyryje nagrinėjami vardų išskirtinumo, šiuolaikiškumo ir mados veiksniai, apimantys tokius vardo pasirinkimą lėmusius motyvus kaip originalumas, retumas, madingumas ir šiuolaikiškumas. Remiantis šiais kriterijais įvertinta, kiek respondentams buvo svarbu, kad vaiko vardas išsiskirtų iš kitų, nebūtų pernelyg dažnas, o gal kaip tik būtų šiuolaikiškas ir madingas.

Šiame poskyryje analizuojami 11 ir 15 klausimų respondentų atsakymai. 11 klausime respondentai galėjo pažymėti, kurie veiksniai labiausiai lėmė vaiko vardo pasirinkimą, todėl šio klausimo atsakymai pasitelkti nustatyti, kaip dažnai tarp vardo pasirinkimą lėmusių motyvų buvo pažymėti originalumas, retumas, madingumas ir šiuolaikiškumas. 15 klausime respondentų buvo prašoma Likerto skalėje įvertinti bendrą šių kriterijų svarbą.

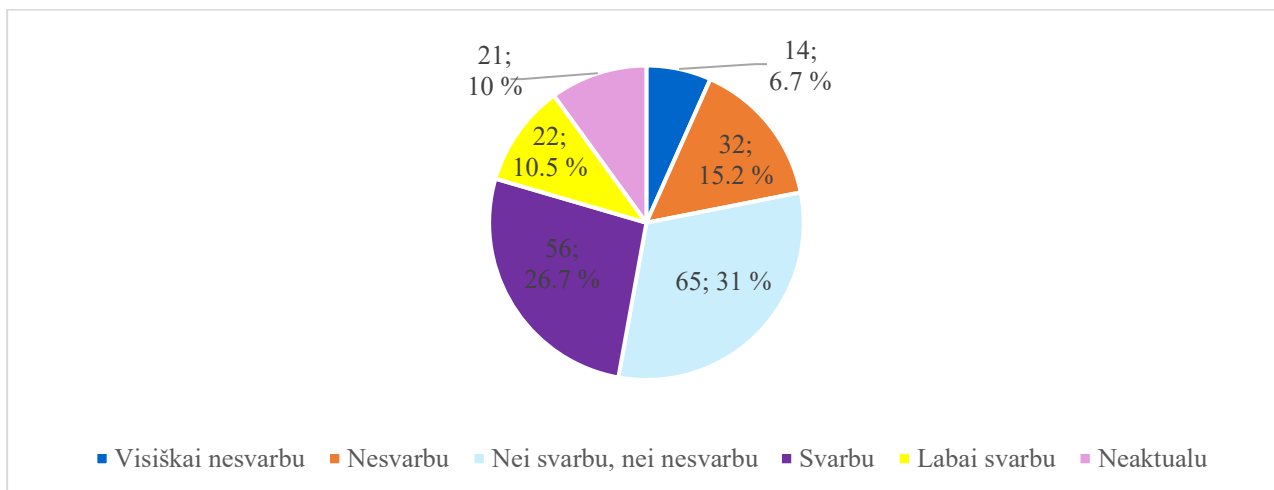
11 klausimo respondentų atsakymai atskleidė, kad retumas buvo svarbesnis vaiko vardo pasirinkimo motyvas negu originalumas. Retumą kaip vieną svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių kriterijų pažymėjo 54 (25,7 %) respondentai, o originalumą – 27 (12,9 %) respondentai. Apklausos duomenys parodė, kad vis dėlto yra skirtumas tarp šių dviejų panašių kriterijų, nes respondentai labiau norėjo išrinkti ne originalų, bet retą vardą, kuris nebūtų pernelyg dažnas.

Nors 15 klausimo respondentų vertinimas papildė 11 klausimo atsakymus, tačiau matomas nedidelis skirtumas tarp įvardintų motyvų ir bendro kriterijų svarbos vertinimo. Vertindami originalumo svarbą, 56 (26,7 %) respondentai atsakė, kad šis kriterijus buvo svarbus, dar 22

⁸⁴ Visi pateikti vardai yra šventųjų vardai. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Matas>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Emilija>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Erikas>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Karolina>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Adomas>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Dovydas>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Karolis>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Jokubas>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Jonas>

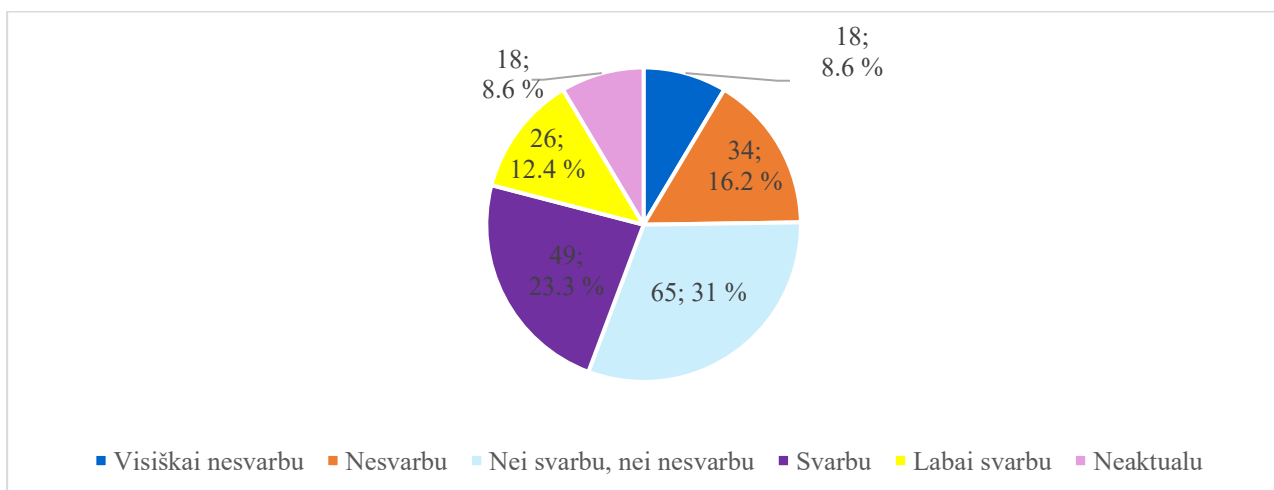
⁸⁵ Abu vardai yra šventųjų vardai. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Jurgis>; <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Rapolas>

(10,5 %) respondentai pažymėjo, kad kriterijus labai svarbus. Nurodytina, kad 78 (37,1 %) respondentams originalumas buvo svarbus arba labai svarbus vaiko vardo parinkimo kriterijus. Šis kriterijus nei svarbus, nei nesvarbus buvo 65 (31 %) respondentams. Taip pat 32 (15,2 %) respondentai nurodė, kad originalumas buvo nesvarbus, 14 (6,7 %) respondentų atsakė, kad šis kriterijus buvo visiškai nesvarbus. Dar 21 (10 %) respondentui šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 40 pav.).

40 paveikslas. Vaiko vardo originalumo svarba

Panašiai respondentų vertinamas ir vardo retumas, nes iš 210 respondentų 49 (23,3 %) nurodė, kad vardo retumas buvo svarbus, o 26 (12,4 %) respondentai atsakė, kad labai svarbus. Taigi 75 (35,7 %) respondentams vardo retumas buvo svarbus arba labai svarbus kriterijus. Neutraliai, t. y. nei svarbu, nei nesvarbu, šį kriterijų vertino 65 (31 %) respondentai. Palyginus pasakytina, kad 34 (16,2 %) respondentai pažymėjo, kad retumas buvo nesvarbus, 18 (8,6 %) respondentų nurodė, kad visiškai nesvarbus. Taip pat 18 (8,6 %) respondentų šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 41 pav.).

41 paveikslas. Vaiko vardo retumo svarba

Atkreipiamas dėmesys, kad 11 klausime, kuriame respondentai galėjo pažymėti svarbiausius vaiko vardo pasirinkimą lėmusius veiksnius, dažniau buvo išskiriamas vardo retumas (54; 25,7 %) negu originalumas (27; 12,9 %), tačiau 15 klausime vertinant bendrą šių kriterijų svarbą, originalumas kaip svarbus arba labai svarbus kriterijus buvo nurodytas 78 (37,1 %) respondentų, o retumas – 75 (35,7 %) respondentų. Nors skirtumas nedidelis, tačiau matyti, kad įvardydami vardo pasirinkimą lėmusius veiksnius respondentai dažniau nurodė vardo retumą, o apibendrintai vertindami kriterijų svarbą šiek tiek didesnę svarbą teikė originalumui. Manytina, kad taip yra todėl, jog retas vardas respondentams pirmiausia asocijuojasi su mažesniu dažnumu, o originalumas – su išskirtinumu ir savitumu. Nors 11 klausimo respondentų atsakymai sudarė prielaidas svarstyti, kad įvardijimas „retas vardas“ respondentams gali atrodyti priimtinesnis, nes toks vardas padeda vaikui išsiskirti iš bendraamžių, bet nebūtinai asocijuojasi su keistumu ar pernelyg dideliu neįprastumu, kuris labiau būdingas originaliam vardui, tačiau vėliau ši prielaida atmesta, nes iš 15 klausimo atsakymų paaiškėjo, kad retumo ir originalumo kriterijai iš dalies vertinami panašiai.

Toliau aptariami keli atvejai, kai respondentai nurodė, kad vardo retumas jiems buvo labai svarbus vaiko vardo pasirinkimo kriterijus. Respondentų nurodyti vaikų vardai pagal dažnumą lyginami su 2020–2024 m. Registrų centro duomenimis. Pvz., vardas *Anupras* nagrinėjamu laikotarpiu buvo itin retas, nes visais metais Registrų centro duomenyse jo dažnumas žymimas ≤ 5 . Taip pat retas vardas buvo *Rytis*, kuris 2020 m. buvo 119-oje vietoje, 2021 m. – 161-oje vietoje, 2022 m. – 148-oje vietoje, 2023 m. – 127-oje vietoje, o 2024 m. – 141-oje vietoje. Retu laikytini ir respondentės nurodyti vardai *Lina* ir *Eglė*, nes vardas *Lina* 2020 m. buvo 211-oje vietoje, o 2021–2024 m. jo dažnumas žymimas ≤ 5 ; vardas *Eglė* buvo kiek dažnesnis, tačiau vis tiek retokas, nes 2020 m. buvo 103-ioje vietoje, 2021 m. – 104-oje vietoje, 2022 m. – 97-oje vietoje, 2023 m. – 101-oje vietoje, o 2024 m. – 112-oje vietoje. Vardas *Atas* taip pat retas, nes 2020 m. buvo 140-oje vietoje, 2021 m. – 116-oje vietoje, 2022 m. – 101-oje vietoje, 2023 m. – 95-oje vietoje ir 2024 m. – 79-oje vietoje. Kita respondentė pažymėjo, kad vardų retumas buvo labai svarbus, anketose nurodė vaikų vardus *Estelė* ir *Danielius*. Vardas *Estelė* tikrai labai retas, nes visu nagrinėjamu laikotarpiu jo dažnumas žymimas ≤ 5 , tačiau vardas *Danielius* buvo dažnesnis, nes 2020 m. ir 2021 m. buvo 30-oje vietoje, 2022 m. – 36-oje vietoje, 2023 m. – 41-oje vietoje ir 2024 m. – 32-oje vietoje. Taip pat reti vardai buvo *Noelė*, *Mikas*, *Salomėja*, *Natas* ir *Rojus*. Itin reti vardai buvo *Santa* ir *Žakas*, nes visu nagrinėjamu laikotarpiu jų dažnumas žymimas ≤ 5 . Taip pat labai reti vardai buvo *Eldaras* ir *Neila*, nes vardo *Eldaras* dažnumas 2020 m. žymimas ≤ 5 , 2021 m. jis buvo 173-ioje vietoje, 2022 m. – 222-oje vietoje, 2023 m. – 230-oje vietoje, o 2024 m. vėl dažnumas žymimas ≤ 5 ; vardo *Neila* dažnumas 2020 m. žymimas ≤ 5 , 2021 m. jis buvo 222-oje vietoje, 2022 m. ir 2023 m. vėl žymimas ≤ 5 ir 2024 m. – 171-oje

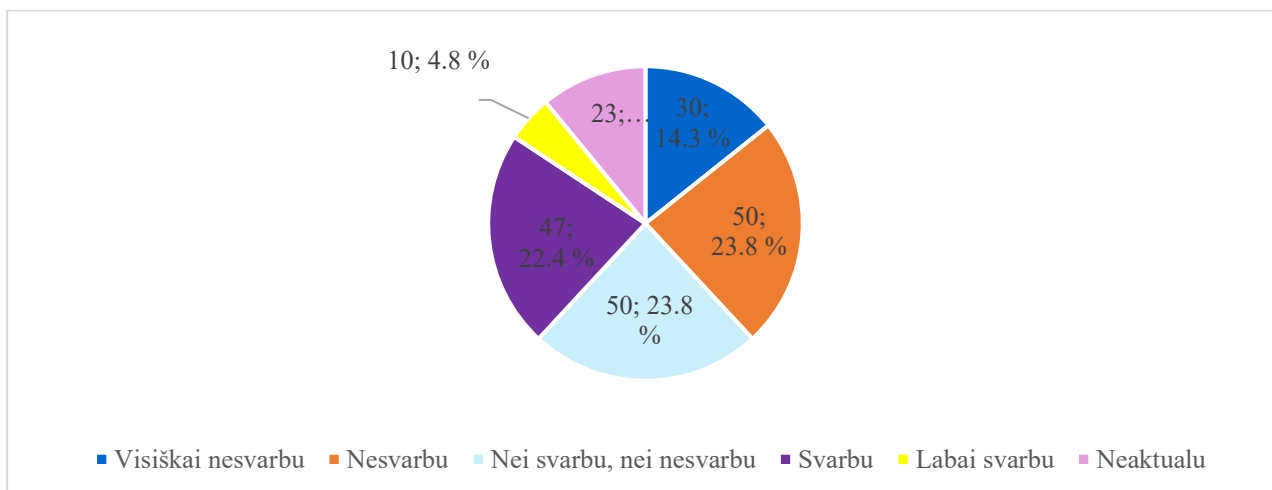
vietoje (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai, 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai ir 2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys).

Dalis vardų, kuriuos respondentai siejo su labai svarbiu retumo kriterijumi, remiantis 2020–2024 m. Registrų centro duomenimis nebuvo reti, o veikiau dažni ir madingi. Pvz., vardas *Rokas* nėra retas vardas, nes 2020 m. ir 2021 m. buvo 16-oje vietoje, 2022 m. – 18-oje vietoje, o 2023 m. ir 2024 m. – 20-oje vietoje (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai, 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Taip pat vardai *Saulė* ir *Iglė* nebuvo reti, nes vardas *Saulė* nagrinėjamu laikotarpiu buvo gana dažnas ir populiarėjantis: 2020 m. jis buvo 23-ioje vietoje, o 2024 m. pakilo į 15-ą vietą ir nuo 2023 m. pateko į populiariausių vardų dvidešimtuką Lietuvoje. Vardas *Iglė* taip pat nėra retas, nes 2020 m. buvo 11-oje vietoje, 2021 m. – 19-oje vietoje, 2022 m. – 17-oje vietoje, 2023 m. – 26-oje vietoje ir 2024 m. – 24-oje vietoje (2020_moterys; 2021_moterys; 2022_moterys; 2023_moterys; 2024_moterys).

Atlikus statistinę duomenų analizę, paaiškėjo, kad kai respondentai nurodo, jog vardo retumas buvo labai svarbus, tai vienais atvejais pasirinkti vaikų vardai iš tiesų buvo reti ar labai reti, tačiau kitais atvejais išaiškėjo, kad nurodyti reti vardai gana populiarūs bei madingi. Todėl manoma, kad vardo retumą respondentai suvokia gana subjektyviai, nes tai labiau rodo pačią respondentų asmeninę patirtį, artimiausią jų aplinką ar respondentų įsivaizdavimą, koks vardas yra retas.

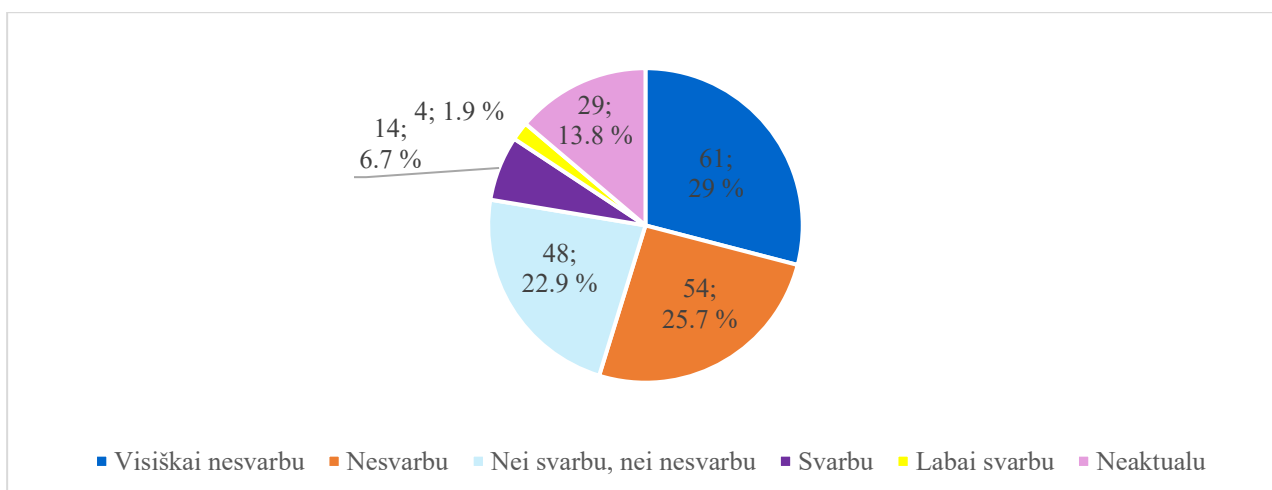
Tolesnėje analizėje tikslinga aptarti dar du su vardų naujumu susijusius aspektus – šiuolaikiškumą ir madingumą. Iš 11 klausimo respondentų atsakymų nustatyta, kad šiuolaikiškumą kaip vieną svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių kriterijų pažymėjo 23 (11 %) respondentai, o madingumą nurodė tik 6 (2,9 %) respondentai. Gauti rezultatai rodo, kad respondentams vardo madingumas buvo beveik nesvarbus, o kiek aktualesnis buvo vardo šiuolaikiškumas, tam tikras vardo tinkamumas dabartinei vardų vartosenai.

Tai patvirtina ir 15 klausimo respondentų atsakymai, nes vertindami šiuolaikiškumo svarbą, 47 (22,4 %) respondentai pažymėjo, kad šis kriterijus buvo svarbus ir 10 (4,8 %) respondentų atsakė, kad jis buvo labai svarbus. Tačiau 50 (23,8 %) respondentų nurodė, kad šiuolaikiškumas buvo nesvarbus ir 30 (14,3 %) respondentų atsakė, kad visiškai nesvarbus. Taip pat 50 (23,8 %) respondentų šis kriterijus buvo nei svarbus, nei nesvarbus, o dar 23 (11 %) respondentams šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 42 pav.).

42 paveikslas. Vaiko vardo šiuolaikiškumo svarba

Madingumas turėjo dar mažiau įtakos vaiko vardo parinkimui, nes iš 210 respondentų tik 14 (6,7 %) nurodė, kad madingumas buvo svarbus, o 4 (1,9 %) respondentai pažymėjo, kad labai svarbus. Taigi iš viso tik 18 (8,6 %) respondentų madingumą laikė svarbiu arba labai svarbiu vaiko vardo pasirinkimo kriterijumi. Nei svarbus, nei nesvarbus madingumas buvo 48 (22,9 %) respondentams. Taip pat 54 (25,7 %) respondentai atsakė, kad vardo madingumas buvo nesvarbus, 61 (29 %) respondentas nurodė, kad visiškai nesvarbus, o dar 29 (13,8 %) respondentai pažymėjo, kad šis kriterijus buvo neaktualus (žr. 43 pav.).

43 paveikslas. Vaiko vardo madingumo svarba

Taip pat aptariami atvejai, kai respondentai nurodė, kad vaiko vardo madingumas buvo labai svarbus vardo pasirinkimo kriterijus. Tokių atsakymų iš viso buvo 4, tačiau jie buvo tik dviejų šeimų, nes abiem atvejais anketas pildė abu tėvai apie tą patį vaiką. Vienos šeimos vaiko vardas *Emilis*, kitos – *Leonas*. Abu šie vardai, remiantis 2020–2024 m. Registrų centro duomenimis, tikrai yra populiarūs. Vardas *Emilis* 2020 m. buvo 12-oje vietoje, 2021 m. – 11-oje vietoje, 2022 m. – 17-oje vietoje, 2023 m. – 13-oje vietoje, 2024 m. – 16-oje vietoje. Vardas

Leonas taip pat buvo populiarus, o paskutiniaisiais metais net šoktelėjo į populiariausių vardų dešimtuką: 2020 m. buvo 24-oje vietoje, 2021 m. ir 2022 m. – 19-oje vietoje, 2023 m. pakilo į 10-ą vietą, o 2024 m. – į 9-ą vietą (žr. 2020_vyrai; 2021_vyrai, 2022_vyrai; 2023_vyrai; 2024_vyrai). Iš pavienių atvejų matyti, kad kai kuriems respondentams madingumas tikrai turėjo įtakos vaiko vardo pasirinkimui.

Iš respondentų atsakymų nustatyta, kad tiriamojoje grupėje svarbesnis buvo vardo šiuolaikiškumas (57; 27,2 %) negu madingumas (18; 8,6 %). Nors ir šiuolaikiškumas nebuvo vienas iš svarbiausių vardų parinkimo kriterijų, tačiau jis gerokai dažniau negu madingumas buvo įvardijamas kaip vienas svarbiausių vaiko vardo pasirinkimo motyvų, tiek kaip svarbus ar labai svarbus kriterijus vertinant respondentų atsakymus Likerto skalėje. Pastebima, kad respondentams buvo svarbesnis dabartiškumas, naujumas ir laikmečiui tinkamo vardo parinkimas vaikui. Svarstyтина, kad respondentai galėjo šiuolaikiškumą įvertinti kaip priimtinesnę sąvoką nei madingumą, nors abu šie kriterijai iš dalies susiję. Taip pat minėtina, kad dabartiškumas, naujumas ir noras išrinkti vaikui tam laikmečiui tinkamą vardą neišvengiamai rodo tam tikrą sąsają su tuo metu vyraujančiomis vardų teikimo tendencijomis ir madomis. Kitaip tariant, šiuolaikiškumas yra mados dalis. Formuliuotina prielaida, kad respondentai nenorėjo rinktis mados kriterijaus kaip labai svarbaus, nes tai jiems galėjo asocijuotis su trumpalaikiškumu ir paviršutiniškumu.

Gauti anketinės apklausos respondentų atsakymai iš dalies sutampa ir su D. Sinkevičiūtės įžvalgomis apie dabartinę lietuvių vardijimo kultūrą. Viename iš interviu⁸⁶(2023) tyrėja teigia, kad šiandieninis Lietuvos vardynas yra labai dinamiškas, įvairus ir veikiamas tiek vidinių kalbos ir kultūros tradicijų, tiek globalios kultūros poveikio. Mokslininkė atkreipia dėmesį, kad vardų madas diktuoja visuomenė, kurią įtakoja įvairūs objektyvūs ir subjektyvūs faktoriai, o šiuolaikiniai tėvai vaikams vis dažniau ieško įvairesnių ir retesnių vardų. Tokias įžvalgas antrina anketinės apklausos duomenys, nes respondentams renkant vaikui vardą daug svarbesnis buvo vardo retumas (54; 25,7 %) ir originalumas (27; 12,9 %), nei madingumas (6; 2,9 %) ir šiuolaikiškumas (23; 11 %). D. Sinkevičiūtės teigimu, tokias vardų parinkimo tendencijas gali nulemti net keletas priežasčių. Vardo parinkimui įtakos turi kintanti grožio samprata, didesnė žmonių laisvė ir drąsa, įvairių kalbų mokėjimas, domėjimasis kitomis kultūromis, socialinių tinklų ir medijų įtaka, taip pat dvikalbių šeimų daugėjimas. Be to, Lietuvai išsilaisvinus iš sovietinės okupacijos, tautiniai ir krikščioniški vardai nebeteko ankstesnės pasipriešinimo rusifikacijai funkcijos, todėl tėvų vardų pasirinkimas tapo laisvesnis. Svarbi ir kita tyrėjos išskirta tendencija, kad dabartiniai tėvai vaikui vardą dažniau renka, nes jis gali derėti su pavarde, sietis su patrauklia žodžio reikšme, asocijuotis su mylimu, pažįstamu ar viešojoje erdvėje matomu žmogumi, derėti prie kitų vaikų vardų šeimoje

⁸⁶ Žr. Lideikytė V. „Profesorė – apie markų ir amelijų kartą: vaiko vardas atspindi ir tėvų išsilavinimą, ir lietuvių kompleksus“ (2023).

ar turėti kilmės atitikmenų skirtingose kalbose. Ši įžvalga svarbi ir šiame tyrime, nes iš antrinių tyrimo duomenų paaiškėjo, kad vardų parinkimo procesas yra sudėtingas, jame dažnai susipina estetiniai, socialiniai, kultūriniai ir asmeniniai tėvų / globėjų motyvai.

5.10. Vardo samprata vartotojo vertinimu: asmeninė nuosavybė ar vardyno dalis

Šiame poskyryje nagrinėjami 29 anketos klausimo respondentų atsakymai, vertinama, kaip respondentai suvokia patį vardą: ar jį vertina kaip asmeninę nuosavybę, priklausančią konkrečiam žmogui, ar kaip Lietuvos vardyno dalį. Reikėtų pabrėžti, kad, viena vertus, vardas yra neatsiejamas nuo konkretaus asmens ir jo tapatybės, tačiau, kita vertus, vardas negali būti visiškai individualus, nes jis priklauso kalbinei ir kultūrinei tradicijai, yra paveldimas ir dažniau ar rečiau iš naujo pasirenkamas.

Kadangi šis klausimas buvo atviro tipo ir respondentų atsakymai yra gana subjektyvūs bei įvairūs, todėl toliau jie analizuojami suskirstant į temines grupes:

- a) Vardas – asmeninė nuosavybė arba asmens tapatybės dalis. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose vardas siejamas su konkrečiu žmogumi, jo tapatybe ir individualumu (52; 54,2 %⁸⁷). Respondentai nurodo, kad vardas priklauso pačiam žmogui, todėl jis yra glaudžiai persipynęs su jo gyvenimu. Šiai teminei grupei priskiriami tokie respondentų atsakymai: „Kaip asmeninę nuosavybę, juk vaiko vardą pirmiausia siejame su konkrečiu vaiku, o ne su visu Lietuvos vardynu.“; „Vardas yra labai svarbi energetinė žmogaus dalis, kuri formuoja jo kelią, todėl yra asmeninė nuosavybė“; „Asmeninė, jei taip galima būtų pasakyti. Vardą rinkom mes su tėtuku, o ne burtu keliu iš vardyno.“; „Kaip asmeninę nuosavybę. Vardas siejamas su vaiku, o ne su visu Lietuvos vardynu.“; „Kaip asmeninę nuosavybę, nes vaikas yra vardo "nešėjas".“ „Asmenybės nuosavybė“ (daugiau žr. 10 priedas).
- b) Vardas – Lietuvos vardyno dalis. Šioje teminėje grupėje pateikiami respondentų atsakymai, kuriuose vardas apibūdinamas kaip lietuvių vardyno dalis (29; 30,2 %). Pasitaikė atsakymų, kuriuose nurodoma, kad vardas nėra jų (respondentų) sukurtas, jis renkamas iš vardyno. Šioje teminėje grupėje nurodomi tokie respondentų atsakymai: „Kaip Lietuvos vardyno dalį, nes vardas nėra mano sugalvotas, jis tik parinktas iš galimų variantų, kurie yra sugalvoti kažkieno kito“; „Na, tikrai kiekvienas vardas pasikartoja, tad tai tikrai ne asmeninė nuosavybė.“; „Kaip Lietuvos vardyno dalį, nes žmonių su tokiais vardais yra daugiau“; „Naujo vardo nesukūreime, tai ir nemanau, kad mūsų nuosavybė“; „Vardą be pavardės vertinu kaip vardyno dalį.“ (daugiau žr. 10 priedas).

⁸⁷ Procentai apskaičiuojami nuo pateiktų atsakymų sumos (96 atsakymai; 100 %).

- c) Dvejopas vertinimas: vardas ir asmeninė nuosavybė, ir Lietuvos vardyno dalis. Šiai teminei grupei priskiriami atsakymai, kuriuose respondentai vardą vertina dvejopai: ir kaip priklausančią konkrečiam asmeniui, ir kaip Lietuvos vardyno dalį (7; 7,3 %). Šiai grupei priskiriami tokie atsakymai: „Kaip asmeninę nuosavybę pačiam vaikui, bet jei pažvelgtume plačiau, tai vis tiek neatsiejamai yra ir Lietuvos vardyno dalis“; „Jei kalbame apie vardo pasirinkimą, tai pirmiausia kaip Lietuvos vardyno dalį, bet vardas yra ir vaiko tapatybės dalis.“; „labiau kaip nuosavybę, bet vardas visgi iš vardyno, ne mes patys jį sukūrėme“; „Vardas yra kiekvieno žmogaus nuosavybė, kartu ir Lietuvos vardyno dalis.“; „Ir kaip asmeninę nuosavybę, ir kaip Lietuvos vardyno dalį.“.
- d) Vardas – viso pasaulio vardyno dalis. Kai kurie respondentai vardą išskyrė ne tik kaip Lietuvos vardyno dalį, nes nurodė, kad vardas gali būti ir viso pasaulio vardyno dalis (4; 4,2 %). Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai: „Vertinu kaip viso pasaulio vardyno dalį (2)“ (vienos respondentės vaiko vardas *Jokūbas*, kitos – *Adomas*); „labiau tai tarptautine dalis nei Lietuvos vardynas“ (vaiko vardas *Olivija Elizabeta*. Vardo *Elizabeta* dar nėra Lietuvos vardyne⁸⁸); „Kaip Pasaulio vardyno dalį“ (vaiko vardas *Erikas*).
- e) Tautiškumo ir lietuviškumo išsaugojimas. Šioje teminėje grupėje pateikiami respondentų atsakymai, kuriuose vardas asocijuojamas su siekiu išsaugoti lietuviškus vardus ir tęsti tradicijas. Atkreiptinas dėmesys, kad dalis respondentų klausimą suprato siauriau, t. y. vaiko vardą su Lietuvos vardynu vertino tik pagal jų suvokiamą lietuviškumą (2; 2,1 %). Čia matomi tokie respondentų atsakymai: „Labiau kaip vardyno dalį, nes man svarbu, kad išliktų lietuviški vardai, tautiškumas, tradicijos. Man jie gražūs. Lietuviai turi kuo didžiuotis.“ (vaiko vardas *Tautvydas*); „norėjom lietuviško vardo, tai su vardynu“ (vaiko vardas *Benas*⁸⁹).
- f) Lietuvos vardyne – tik lietuviškos kilmės vardai. Šiai teminei grupei priskiriami respondentų atsakymai, kuriuose vardas su Lietuvos vardynu nėra asocijuojamas, jei jis nelietuviškos kilmės (2; 2,1 %). Tokie atsakymai parodo, kad dalis respondentų Lietuvos vardyną vertina gana siauriai, jam priskiria tik lietuviškos kilmės vardus. Jei vaiko vardas yra ne lietuviškos kilmės, kai kurie respondentai pateikia tokius atsakymus: „Nei vienas iš variantu. Vardas Artas nėra labai lietuviškas, juolab, nėra išskirtinai naujas vardas, mūsų sukurtas“; „kaip asmenine, juk ne visi vardai lietuviškos kilmės“.

Apibendrinus 29 klausimo atviro tipo respondentų atsakymus, paaiškėjo, kad tėvai vaiko vardą pirmiausia sieja su pačiu vaiku, nes didelė dalis respondentų (52; 54,2 %) vardą vertino kaip asmeninę

⁸⁸ Žr. <https://vardai.vlkk.lt/?s=Elizabeta>

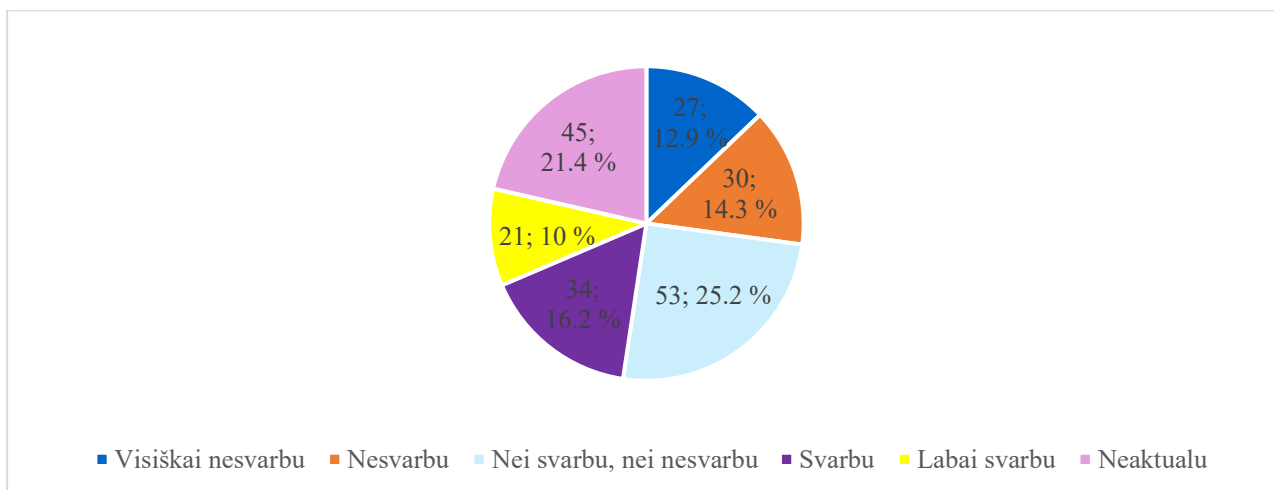
⁸⁹ Vardas *Benas* yra svetimos kilmės, hebrajiškas asmenvardis. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Benas>

nuosavybę arba bent jau kaip itin asmenišką žmogaus tapatybės dalį. Vis dėlto dalis respondentų (29; 30,2 %) vardą vertino ir kaip Lietuvos vardyno dalį, nurodydami, kad vardas nėra individualiai sukurtas, todėl gali priklausyti kalbinei ir kultūrinei tradicijai (Lietuvos vardynui). Taip pat pasitaikė atsakymų (7; 7,3 %), kuriuose vaiko vardas vertinamas dvejopai, t. y. vardas yra konkretaus asmens nuosavybė ir bendro Lietuvos vardyno dalis.

Paašškėjo, kad vardas respondentams labiau asocijuojasi su konkrečiu žmogumi, jo gyvenimu bei asmenybe. Svarbu paminėti, kad daliai respondentų vardas svarbus ir kaip Lietuvos vardyno, tradicijos bei vardų paveldimumo dalis. Palyginimui pasakytina, kad kartais pati Lietuvos vardyno sąvoka gali būti vertinama gana siaurai, nes daliai respondentų Lietuvos vardynas apėmė tik lietuviškos kilmės vardus arba vardus, kurie jiems patiems atrodė lietuviški. Dėl to kai kurie respondentai nelietuviškos kilmės vardų nelaikė Lietuvos vardyno dalimi, nors kalbininkų ir vardyno tyrėjų jie jau yra aprašyti ir šiam vardynui priklausančys. Tampa aišku, kad daliai respondentų Lietuvos vardynas labiausiai asocijuojasi su lietuviškumo ir tautiškumo puoselėjimu.

Išanalizavus gautus duomenis pastebėta, kad nors ir vardas funkcionuoja viešojoje erdvėje, yra registruojamas, aprašomas kalbininkų ir priklauso vardynui, vis dėlto jis išlieka itin jautrus kalbos sluoksniui, glaudžiai susijęs su asmens tapatybe. Dėl to vardas respondentams atrodo labai asmenišką ir priklausančią konkrečiam vaikui. Toks pačių tėvų požiūris iš dalies leidžia svarstyti, kodėl vardų klausimais visuomenėje neretai kyla įvairių diskusijų dėl paties vardo pasirinkimo, jo formos, rašybos ir tarimo. Galima teigti, kad nors kalbininkų požiūriu vardas yra vardyno dalis, pačiai šeimai ir tėvams jis dažnai yra itin savas ir individualus. Tai ypač pastebima, kai vardai tampa norminimo objektu. Jie patenka į kalbų politikos lauką, tačiau tėvai dažnai vardus vertina kaip jų asmeninį pasirinkimą, susijusį su vaiko, o gal net ir visos šeimos tapatybe.

Taip pat aptariant vardo sampratą kaip asmeninę nuosavybę ar Lietuvos vardyno dalį, dalis respondentų išskyrė lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą. Apie lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą teirautasi ir tyrimo anketoje. Iš 11 klausimo respondentų atsakymų paašškėjo, kad lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą kaip vieną svarbiausių vaiko vardo pasirinkimą lėmusių motyvų pažymėjo 48 (22,9 %) respondentai. 15 klausimo atsakymų duomenys padėjo įvertinti bendrą šio kriterijaus svarbą, nes iš 210 respondentų 34 (16,2 %) respondentai pažymėjo, kad šis kriterijus buvo svarbus ir 21 (10 %) respondentas nurodė, kad labai svarbus. Taip pat 53 (25,2 %) respondentai nurodė, kad šis kriterijus buvo nei svarbus, nei nesvarbus ir 45 (21,4 %) respondentams šis kriterijus buvo neaktualus. Tačiau 30 (14,3 %) respondentų atsakė, kad šis kriterijus buvo nesvarbus, o dar 27 (12,9 %) nurodė, kad visiškai nesvarbus (žr. 44 pav.).

44 paveikslas. Lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimo svarba

Analizės rezultatai rodo, kad lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas tiriamojoje grupėje buvo gana svarbus vardo parinkimo kriterijus, nes pagal dažnumą šis motyvas 11 klausime buvo penktoje vietoje iš visų respondentams pateiktų vardo pasirinkimui įtakos turėjusių veiksnių.

Taip pat galima įvertinti, ar tie vaikų vardai, kurių tėvai lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą nurodė kaip labai svarbų kriterijų (15 kl.), iš tiesų yra lietuviškos kilmės. Atkreiptinas dėmesys, kad visi respondentai bei jų partneriai, lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą išskyrė kaip labai svarbų motyvą, yra lietuvių tautybės, gyvena Lietuvoje ir vaiko vardas buvo suteiktas Lietuvoje.

Anketose nurodyti tokie lietuviškos kilmės vaikų vardai: *Uosis*⁹⁰, *Rytis*⁹¹, *Ūla*⁹², *Rugilė*⁹³, *Liepa*⁹⁴ (3), *Saulė*⁹⁵ (2), *Vytė*⁹⁶, *Vytis*⁹⁷, *Smiltė*⁹⁸.

Taip pat viena respondentė nurodo keturis vaikų vardus: *Algirdas*, *Jonas*, *Joris* ir *Milda*. Nors trys iš jų yra lietuviškos kilmės – *Algirdas*, *Joris* ir *Milda*⁹⁹, tačiau vardas *Jonas*¹⁰⁰ yra hebrajiškos kilmės, bet Lietuvoje labai įsitvirtinęs ir populiarus vardas. Respondentė galėjo būti įsitikinusi, kad šis vardas yra lietuviškos kilmės, nors prie 13 klausimo, kur buvo teirautasi apie domėjimąsi vaiko vardo kilme, pažymėjo, kad domėjosi. Darytina prielaida, kad lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimo kriterijų išskyrė kaip labai svarbų, nes kitų vaikų vardai šeimoje yra lietuviškos kilmės.

⁹⁰ liet. kilm.; iš pasakos „Eglė žalčių karalienė“ herojės sūnaus vardo *Uosis* (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 312).

⁹¹ liet. kilm.; metatoninis galūnės vedinys iš *rytas* (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 276).

⁹² liet. kilm.; upės pavadinimas (Zinkevičius, 2008, p. 503).

⁹³ liet. kilm. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 279).

⁹⁴ liet. kilm. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 216).

⁹⁵ liet. kilm. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 284).

⁹⁶ liet. kilm. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 338).

⁹⁷ liet. kilm. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 338).

⁹⁸ liet. kilm. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Smilte>

⁹⁹ liet. kilm. vardai (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 49; p. 179; p. 237).

¹⁰⁰ <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Jonas>

Kitame pavyzdyje taip pat kalbama apie respondentės nurodytus du vaikų vardus, iš kurių vienas yra lietuviškos kilmės – *Medeina*¹⁰¹, o kitas yra graikiškos kilmės – *Agata*¹⁰². Manytina, kad kaip labai svarbų kriterijų respondentė išskyrė lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą, nes vienam iš dviejų vaikų šeimoje suteiktas lietuviškos kilmės vardas.

Išskirtinas atvejis, kai vaiko vardas yra skirtingų kilmių, nes vaikas dvivardis – *Matas Radvilas*. Nors *Matas*¹⁰³ yra hebrajiškos kilmės, bet vardas *Radvilas*¹⁰⁴ yra lietuviškos kilmės senasis dvikamienis asmenvardis. Respondentė domėjosi vardo kilme ir nurodo, kad „Mums buvo svarbi vardo kilmė, reikšmė. Suteikėme vaikui du vardus, kurių vienas – biblinis ir tarptautinis (lengva ištarti visame pasaulyje, trumpas), antras – lietuviškas (sunkiai ištariamas užsieniečiams, bet su gražia prasme, tautiniu tapatumu ir labai mums gražiai skambantis).“

Svarbu išskirti vaikų vardus, kurie nėra lietuviškos kilmės, tačiau tėvai lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimą nurodo kaip labai svarbų vaiko vardo parinkimo kriterijų. Pvz., vardai *Morta*¹⁰⁵ ir *Barbora*¹⁰⁶ (respondentė vardų kilme domėjosi), *Mykolas*¹⁰⁷ (2) (abi respondentės vardo kilme domėjosi), *Jonas* (respondentė vardo kilme nesidomėjo). Darytina prielaida, kad dalis respondentų, nors ir nurodo, kad vardo kilme domėjosi, neatmestina ir tai, jog respondentai buvo linkę pažymėti tinkamiau anketoje atrodantį atsakymo variantą. Tikėtina, kad apie vardo kilmę labiau sprendė iš to, jog vardas yra įprastas lietuvių vardyne ir seniai vartojamas Lietuvoje bei kultūriškai atrodo kaip savas.

Taip pat patvirtinta iš semantiškai ryškesnių vardų analizės kilusi prielaida (žr. 5.2. Vardų tendencijos tiriamojoje grupėje), kad lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas renkant vaikui vardą buvo svarbesnis sąlyginai brandesnėse šeimose (30–39 ir 40 m. bei vyresnių respondentų amžiaus grupėse).

¹⁰¹ liet. kilm. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Medeina>

¹⁰² graik. kilm. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 41).

¹⁰³ hebr. kilm. (Zinkevičius, 2008, p. 375).

¹⁰⁴ liet. kilm. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Radvilas>

¹⁰⁵ svet. kilm.; aram. asm.; sulietuvintas vardas. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Morta>

¹⁰⁶ svet. kilm.; graik. asm. Žr. <https://vardai.vlkk.lt/vardas/Barbora>

¹⁰⁷ hebr. kilm. (Kuzavinis, Savukynas, 2005, p. 236).

IŠVADOS

Išsiaiškinus svarbiausius vardų tyrimo teorinius aspektus, atlikus deskriptyvinę lietuvių vardyno tyrimų analizę ir XXI a. trečiojo dešimtmečio vaikų vardų tyrimą, t. y. išanalizavus pirminę bei antrinę tiriamąją medžiagą, galima formuluoti tokias apibendrinamąsias išvalgas:

1. Apibendrinant teorinėje dalyje išskirtus ir aprašytus dalykus, galima patvirtinti, kad vardo samprata šiuolaikiniuose vardų tyrimuose yra pakitusi. Remiantis tradicinės onomastikos teorinėmis prieigomis išskiriama, kad vardas yra apibrėžiamas kaip tikrinis daiktavardis, nepaveldimas oficialus asmens įvardijimo elementas, pirmasis įvardijimo narys, suteikiamas gimus ir vartojamas greta pavardės. Tačiau aptartos lietuvių ir užsienio mokslininkų teorinės išvalgos atskleidė, kad vardas yra suprantamas ir vertinamas kaip asmens tapatybės bei kultūrinės priklausomybės dalis, nes vardas gali būti apibūdinamas ir funkcijų lygmeniu. Šiame darbe išskirtos šešios vardo funkcijos: skiriamoji (identifikacinė), teisinės tapatybės, socialinės tapatybės, kultūrinės tapatybės, denotacinė ir simbolinė (lemiančioji).
2. Išanalizavus šiuolaikines vardų tyrimų tradicijas, išskirtos vardų tyrėjų ir kalbos vartotojų perspektyvos. Vardų tyrėjų perspektyva atskleidė, kad šiuolaikiniai vardų tyrimai neapsiriboja vien kilmės, darybos, semantikos ir istorinės raidos klausimais. Nors šios tyrimų kryptys išlieka svarbios, tačiau naujesniuose tyrimuose vis daugiau dėmesio skiriama vardų vartosenai, socialiniam vertinimui, kultūrinėms nuostatomis, tapatybės svarbai, migracijos, daugiakalbystės ir teisinio reguliavimo veiksniams. Naujausi tyrimai ir tarptautiniuose onomastikos kongresuose keliami klausimai bei analizuojamos temos atskleidė, kad ypač stiprėja socioonomastinės, antropologinės, pragmatinės, migracijos onomastikos ir tapatybės tyrimų kryptys. Aptarta kalbos vartotojų perspektyva leido pastebėti, kad vardas yra svarbus ir atsakingas pasirinkimas, priklausantis nuo pačių kalbos vartotojų suvokimo, kas yra vardas ir kokia reikšmė jam gali būti teikiama. Neabejotina, kad vardų pasirinkimas yra glaudžiai susijęs su kalbos vartotojų nuostatomis ir vertybėmis.
3. Metodologiniu požiūriu tyrimas buvo grįstas dviejų tipų tiriamąja medžiaga. Pirminę tiriamąją medžiagą sudarė Registrų centro pateikti 2020–2024 m. Lietuvoje ir užsienyje gimusių Lietuvos Respublikos piliečių vaikų vardai. Remiantis pirmine tiriamąja medžiaga analizuotas vardų dažnumas, populiarumo kaita, vardų įvairovė, retų ir unikalių vardų sluoksnis, lyginant Lietuvos ir užsienio vardyno panašumus ir skirtumus. Antrinę tiriamąją medžiagą sudarė darbo autorės parengtos anoniminės anketos vardijimo nuostatų apklausos duomenys. Iš viso surinkta 210 respondentų anketų, kuriose užfiksuoti

233 vaikų vardai. Sukurtos anoniminės anketos sąranga apėmė demografinius respondentų duomenis bei vaiko ir tėvų vardų duomenis. Be to, anketa išsiaiškinti tėvų / globėjų vardų pasirinkimo motyvai, nuostatos, vertinimas ir vardų parinkimo kriterijai.

4. Atlikus empirinę Registrų centro duomenų analizę, nustatyta, kad 2020–2024 m. bendras skirtingų vaikų vardų skaičius nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo, tačiau ši tendencija siejama su mažėjančiais demografiniais rodikliais. Lietuvos vardyne matomas nuoseklus populiariausių vardų kartojimasis. Retų ir unikalių vardų sluoksnyje pastebimi kitų kalbų vardai, o tai parodo globalėjimo tendenciją, nes Lietuvos vardynas nėra izoliuotas, jo periferijoje atsiranda vardų, kurie atspindi migraciją, gyvenimą užsienyje, mišrias šeimas ir kt. Taip pat aptinkama semantiškai ryškesnių vardų, o tai gali būti tapatinama su išskirtinio, „prasmingo“ vardo siekiu. Užsienio vardyne taip pat matomas mažai kintantis populiariausių vardų dešimtukas, tačiau jame pastebėtas vardų formų įvairavimas (*Amelija / Amelia, Sofija / Sofia, Olivia, Leo*). Užsienio vardynas taip pat išsiskyrė ir lietuviškumo raiška, nes jame fiksuojami mišrūs vardai, kuriuose derinami skirtingų kalbinių tradicijų elementai. Tokie vardai gali rodyti lygiavertišką įsisąmoninimą, lygiavertį lietuviško ir kitos kalbos vardyno santykį. Tokių mišrių vardų gausa leido daryti prielaidą, kad užsienio vardyne lietuviškumas gali būti saugomas ir derinamas su globalia (kitų kalbų) vardų tradicija.
5. Lietuvos ir užsienio vardyno populiariausių vardų penketuko analizė bei lyginimas 2020–2024 m. leidžia tvirtinti, kad tradicija yra madinga ir vardų parinkimo polinkiai nėra tik trumpalaikės mados reiškinys. Palyginus šio laikotarpio populiariausius vaikų vardus su nepriklausomybės laikotarpio Lietuvos Respublikos piliečių vardų duomenimis, paaiškėjo, kad dalis madingiausių vardų atskleidžia ilgesnį vartosenos ir populiarumo tęstinumą ir yra siejami su vardijimo tradicija. Kita dalis populiariausių vardų tapo madingi vėlesniu nepriklausomybės laikotarpiu, todėl jų dažnumas sietinas su naujesnėmis vardų mados kryptimis. Atlikta tyrimo duomenų analizė parodė, kad formuojasi tradicija pakartoti tradiciją, nes madingi tampa tiek ilgiau vartosenoje įsitvirtinę vardai, būdingi vardijimo kultūrai, tiek naujesni vardai, kurie palaipsniui įsitvirtina populiariausių vardų sluoksnyje. Dėl to mados ir tradicijos reiškiniai neabejotinai sudaro glaudų ryšį, nes madinga gali būti tai, kas nauja, inovatyvu, tačiau madinga gali būti ir tai, kas atpažįstama, įprasta ir asocijuojama su vardijimo tradicijos tęstinumu.
6. Iš vardijimo nuostatų medžiagos paaiškėjo, kad svarbiausi tėvų vardų pasirinkimo kriterijai buvo vardo skambesys (99; 47,1 %) ir reikšmė (76; 36,2 %). Galima teigti, kad svarbiausia tėvams renkant vaikui vardą yra vardo forma ir turinys. Kiek mažiau svarbūs

aspektai buvo vardo retumas (54; 25,7 %), vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje (51; 24,3 %) ir lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas (48; 22,9 %). Dar mažiau reikšmingi kriterijai buvo asociacijos su konkrečiu žmogumi ar autoritetu (31; 14,8 %), šventojo vardas (29; 13,8 %), originalumas (27; 12,9 %), kilmė ir šiuolaikiškumas (po 23; 11 %), šeimos tradicijos (12; 5,7 %). Mažiausiai svarbūs – kalendorinės aplinkybės ir madingumas (po 6; 2,9 %). Nors madingumas respondentų anketose buvo vienas rečiausiai nurodomų vardo pasirinkimą lėmusių kriterijų ir nelinkstama pripažinti, kad mada yra svarbu, tačiau net ir palyginti nedidelės apimties sukaupiose respondentų anketose fiksuojami pasikartojantys vaikų vardai, kurie sutampa su Registrų centro duomenyse išskirtais populiariausių vardų dešimtukais ir populiarejančiais vardais 2020–2024 m. Ši įžvalga ypač svarbi vertinant madą kaip socialinį reiškinį, nes mada nėra tik populiaraus vardo parinkimas vaikui; ji apima ir populiarius to laikmečio vardų teikimo polinkius. Iš XXI a. trečiojo dešimtmečio tėvų vardų parinkimo polinkių išryškėja tendencija vaikams teikti skambius, prasmingus (vertinant vardo reikšmę), retesnius ir tarptautinei vartosenai patogius vardus. Taip pat dabartiškumas, naujumas ir noras išrinkti vaikui tam laikmečiui tinkamą vardą neišvengiamai rodo tam tikrą sąsają su tuo metu vyraujančiomis vardų teikimo tendencijomis ir madomis.

Išskirtas reikšmingas pastebėjimas dėl reto / neįprasto ir labai populiaraus tos kartos vardo socialinio vertinimo (vaikui socializuojantis). Retas / neįprastas vardas vertintas palankiau (41; 19,5 %) nei labai populiarius tos kartos vaiko vardas (19; 9 %). Kaip reto / neįprasto vardo privalumai įvardyti išskirtinumas, unikalumas, įsimintinumas ir mažesnė bendravardžių tikimybė.

Nustatytas svarbus skirtumas tarp vardo socialinės ir simbolinės reikšmės suvokimo. Respondentai dažniau pritarė (118; 56,2 %), kad vardas gali turėti įtakos požiūriui į žmogų, tačiau gerokai rečiau sutiko (37; 17,6 %), kad vardas gali lemti žmogaus likimą. Manytina, kad vardas veikiau yra pirmojo įspūdžio ir asociacijų formuotojas negu galintis nulemti žmogaus gyvenimo eigą.

Formuluojama viena svarbesnių apibendrinamųjų įžvalgų dėl vardo sampratos. Iš tiriamosios grupės atviro tipo atsakymų paaiškėjo, kad vardas yra ir asmeninė nuosavybė, ir Lietuvos vardyno dalis. Nors didesnė dalis respondentų (52; 54,2 %) vaiko vardą vertino kaip asmeninę nuosavybę, itin asmenišką žmogaus tapatybės dalį, tapatinamą su individualumu, tačiau nemaža dalis respondentų (29; 30,2 %) vardą vertino ir kaip Lietuvos vardyno dalį, nurodydami, kad vardas nėra jų pačių sukurtas ir priklauso Lietuvos vardynui. Be to, dalis respondentų (7; 7,3 %) vardą vertino ir kaip asmeninę nuosavybę, ir kaip Lietuvos vardyno dalį. Gauti atsakymai atskleidė, kad vardas kalbos

vardotojų požiūriu nėra visiškai atsietas nuo vardyno tradicijos, nors yra glaudžiai susijęs su asmens tapatybe. Tai rodo kalbos vartotojų sąmoningumą ir suvokimą, kad vardas vartojamas visuomenėje, registruojamas ir įtraukiamas į bendrą vardų visumą. Yra pagrindo teigti, kad rinkdami vaikui vardą tėvai / globėjai dalyvauja ir Lietuvos vardyno kaitos procese.

LIETUVOS VAIKŲ VARDŲ PARINKIMO POLINKIAI IR MADOS XXI A. TREČIAJAME DEŠIMTMETYJE

SANTRAUKA

Magistro darbe analizuojami Lietuvos vaikų vardų parinkimo polinkiai ir vardų mados XXI a. trečiajame dešimtmetyje. Darbe vardas apibrėžiamas kaip tikrinis daiktavardis, nepaveldimas oficialus asmens įvardijimo elementas, pirmasis įvardijimo narys, suteikiamas gimus ir vartojamas greta pavardės, kurio pagrindinė funkcija yra konkretaus asmens identifikavimas ir denotacija. Vardas apibūdinamas ir funkcijų lygmeniu; svarbiausios iš jų: skiriamoji (identifikacinė), teisinės tapatybės, socialinės tapatybės, kultūrinės tapatybės, denotacinė ir simbolinė (lemiančioji).

Tyrimo objektas – XXI a. trečiajame dešimtmetyje Lietuvos Respublikos piliečių vaikams teikti vardai ir tėvų vardų parinkimo polinkiai bei nuostatos, o tyrimo tikslas – ištirti ir nustatyti Lietuvos Respublikos piliečių 2020–2024 m. vaikams suteiktų vardų parinkimo polinkius, motyvus ir nuostatas, atskleisti vyraujančias vaikų vardų madas. Šiam tyrimo tikslui pasiekti darbe keliami medžiagos kaupimo uždaviniai: sukaupti tiriamąją medžiagą vardų parinkimo polinkiams ir madai analizuoti; parengti ir pristatyti tiriamosios medžiagos rinkimo instrumentą ir atlikti anoniminę vardijimo nuostatų apklausą. Taip pat keliami medžiagos tyrimo etapo uždaviniai: pristatyti asmenvardžio ir vardo sampratą, identifikuoti pagrindines vardo funkcijas; trumpai apžvelgti Lietuvos vardyno raidą ir vardo vietą jame; aprašyti teorinį ir metodologinį vardų tyrimo pagrindą, aptariant pagrindines vardų tyrimo prieigas, išskiriant vardų tyrėjų ir kalbos vartotojų perspektyvas; išanalizuoti 2020–2024 m. Lietuvoje ir užsienyje suteiktų vaikų vardų bendrąsias tendencijas, populiariausių berniukų ir mergaičių vardų kaitą, retų ir unikalių vardų išskirtinumo aspektus; palyginti Lietuvoje ir užsienyje gimusių vaikų vardyną, nustatant pagrindinius jų panašumus ir skirtumus bei tradicijos ir mados ryšį vardijimo kultūroje; remiantis anketinės vardijimo nuostatų apklausos duomenimis, nustatyti tėvų / globėjų vardų parinkimo motyvus, polinkius, nuostatas bei vertinimą. Šiam tyrimo tikslui pasiekti anoniminės anketinės apklausos metu surinkti 233 vaikų vardai ir iš Lietuvos Respublikos Registrų centro gauti du duomenų rinkiniai (iš viso 18 142 vaikų vardai).

Atlikus Registrų centro duomenų tyrimą, nustatyta, kad 2020–2024 m. Lietuvos vaikų vardyne matomas nuoseklus populiariausių vardų kartojimasis, o bendras skirtingų vardų skaičiaus mažėjimas sietinas su mažėjančiais demografiniais rodikliais. Retų ir unikalių vardų sluoksnyje fiksuotos kitų kalbų vardų formos, rodančios globalėjimą, migracijos bei mišrių šeimų įtaką Lietuvos vardynui. Užsienyje gimusių Lietuvos Respublikos piliečių vaikų vardyne pastebėtas didesnis vardų formų įvairavimas ir skirtingų kalbinių tradicijų derinimas. Taip pat dalis populiariausių Lietuvoje ir

užsienyje gimusių vaikų vardų pasižymi ilgesniu vartosenos tęstinumu ir yra siejami su vardijimo tradicija. Todėl darbe daroma išvada, kad tradicija ir mada vardų parinkimo procese glaudžiai siejasi.

Anoniminės vardijimo nuostatų apklausos duomenys atskleidė, kad svarbiausi tėvų / globėjų vardų parinkimo kriterijai yra vardo skambesys ir reikšmė. Tiksliau įvardijant, vardo forma ir turinys. Taip pat reikšmingi kriterijai yra vardo retumas, tarimo ir rašybos patogumas užsienyje bei lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas. Mažiausiai reikšmingais kriterijais laikomos kalendorinės aplinkybės ir madingumas. Nors respondentai nelinko įvardyti madingumo kaip svarbaus vardo parinkimo veiksnio, tačiau apklausos duomenyse užfiksuoti pasikartojantys vaikų vardai dažnu atveju atspindėjo bendresnes populiarių vardų teikimo tendencijas, kurios sutapo su Registrų centro duomenimis. Tai rodo bendrus tam tikram laikotarpiui būdingus vardų teikimo polinkius.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad retą / neįprastą vaiko vardą respondentai vertino palankiau nei labai populiarią tos kartos vaiko vardą, o pačiam vardui dažniau priskyrė socialinę, o ne simbolinę reikšmę.

Formuluojama svarbi įžvalga ir dėl kalbos vartotojų vardo vertinimo. Gauti anketinės apklausos atsakymai atskleidė, kad vardas kalbos vartotojų požiūriu nėra visiškai atsietas nuo vardyno tradicijos, nors yra glaudžiai susijęs su asmens tapatybe.

Reikšminiai žodžiai: asmenvardis, vardas, vaikų vardai, vardų mada, vardų parinkimo polinkiai.

TENDENCIES AND FASHIONS IN THE SELECTION OF CHILDREN'S NAMES IN LITHUANIA DURING THE 3RD DECADE OF THE 21ST CENTURY

SUMMARY

The master's thesis analyses tendencies and fashions in the selection of children's given names in Lithuania during the 3rd decade of the 21st century. In the thesis, a given name is defined as a proper noun, a non-inherited official element of personal naming, the first member of naming, given at birth and used alongside the surname, whose main function is the identification and denotation of a specific person. A given name is also described at the level of functions; the most important of these are: distinctive (identificational), legal identity, social identity, cultural identity, denotative, and symbolic (determining).

The object of the research is the given names assigned to children of citizens of the Republic of Lithuania in the 3rd decade of the 21st century and the tendencies and attitudes of parents in the selection of given names, while the aim of the research is to investigate and determine the tendencies, motives, and attitudes in the selection of given names assigned to children of citizens of the Republic of Lithuania in 2020–2024, and to reveal the prevailing fashions in children's given names. To achieve this research aim, the thesis sets the following tasks for material collection: to accumulate research material for the analysis of the tendencies and fashion in the selection of given names; to prepare and present the instrument for collecting the research material and to conduct an anonymous survey of naming attitudes. The following tasks are also set for the material research stage: to present the concepts of the anthroponym and the given name, and to identify the main functions of the given name; to briefly review the development of the Lithuanian anthroponymicon and the place of the given name within it; to describe the theoretical and methodological basis of given name research by discussing the main approaches to given name research and distinguishing the perspectives of given name researchers and language users; to analyse the general tendencies of the children's given names assigned in Lithuania and abroad in 2020–2024, the change in the most popular boys' and girls' given names, and aspects of the distinctiveness of the rare and unique given names; to compare the anthroponymicon of the children born in Lithuania and abroad by determining their main similarities and differences and the relationship between tradition and fashion in naming culture; based on the data of the questionnaire survey of naming attitudes, to determine the motives, tendencies, attitudes, and evaluation of parents / guardians in the selection of given names.

To achieve the research aim, 233 children's given names were collected during the anonymous questionnaire survey, and two data sets were obtained from the State Enterprise Centre of Registers of the Republic of Lithuania, comprising a total of 18,142 children's given names. After conducting the research of the Centre of Registers data, it was determined that in 2020–2024 a consistent

recurrence of the most popular given names is visible in the Lithuanian children's anthroponymicon, while the overall decrease in the number of different given names is associated with declining demographic indicators. In the layer of rare and unique given names, forms of given names from other languages were recorded, indicating the influence of globalisation, migration, and mixed families on the Lithuanian anthroponymicon. In the anthroponymicon of children of citizens of the Republic of Lithuania born abroad, greater variation in given name forms and the combination of different linguistic traditions were observed. Part of the most popular given names of children born in Lithuania and abroad are also characterised by longer continuity of usage and are associated with the naming tradition. Therefore, the thesis draws the conclusion that tradition and fashion are closely related in the process of selecting given names.

The data of the anonymous survey of naming attitudes revealed that the most important criteria for parents / guardians in the selection of given names are the sound and meaning of the given name. More precisely, the form and content of the given name. Other significant criteria are the rarity of the given name, the convenience of pronunciation and spelling abroad, and the fostering of Lithuanianness (nationality). Calendar circumstances and fashionability are considered the least significant criteria. Although the respondents did not tend to name fashionability as an important factor in the selection of a given name, the recurring children's given names recorded in the survey data often reflected more general tendencies in the assignment of popular given names, which coincided with the data of the Centre of Registers. This shows general tendencies in the assignment of given names characteristic of a certain period.

The study revealed that respondents evaluated a rare / unusual child's name more favourably than a very popular child's name of that generation and more often attributed social rather than symbolic significance to the name itself.

An important insight is also formulated regarding the evaluation of a given name by language users. The responses obtained in the questionnaire survey revealed that, from the perspective of language users, a given name is not completely detached from the tradition of the anthroponymicon, although it is closely related to personal identity.

Key words: anthroponym, given name, children's given names, given name fashion, tendencies in the selection of names.

ŠALTINIAI

1. Biblissima. *Eulexis-web*. Prieiga: <https://outils.biblissima.fr/en/eulexis-web/index.php> [Žr. 2026 05 19].
2. Hofstede Insights, 2023. *Country Comparison Tool*. Prieiga: <https://www.theculturefactor.com/country-comparison-tool> [žr. 2026 03 09].
3. Kardelis K., Skurvydas A., Sukys S., 2018. LKKA dėstytojų vertybinių orientacijų ir požiūrio į akademią raiška aukštojo mokslo santykių su visuomene raidos kontekste. *Baltic Journal of Sport and Health Sciences*, 1(60), p. 63–71. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/333137035_LKKA_destytoju_vertybiniu_orientaciju_i_r_poziruio_i_akademija_raiska_aukstojo_mokslo_santykiu_su_visuomene_raidos_kontekste#fullTextFileContent [Žr. 2026 05 03].
4. OSP – *Oficialios statistikos portalas*. Prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/> [Žr. 2026 03 29].
5. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pakomisių naujienos. Apie asmenvardžių klausimus 2020 m. (VLKK). *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*. Prieiga: <https://vlkk.lt/visos-naujienos/pakomisiu-naujienos/apie-asmenvardziu-klausimus-2020-metais> [Žr. 2026 03 08].
6. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pakomisių naujienos. Apie asmenvardžių klausimus 2021 m. (VLKK). *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*. Prieiga: <https://vlkk.lt/?view=article&id=13468:apie-asmenvardziu-klausimus-2021-metais&catid=30> [Žr. 2026 03 08].
7. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pakomisių naujienos. Apie asmenvardžių klausimus 2022 m. (VLKK). *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*. Prieiga: <https://vlkk.lt/naujienos/pakomisiu-naujienos/apie-asmenvardziu-klausimus-2022-metais> [Žr. 2026 03 08].
8. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pakomisių naujienos. Apie asmenvardžių klausimus 2023 m. (VLKK). *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*. Prieiga: <https://vlkk.lt/aktualiausios-temos/svetimvardziai/apie-skyriu-svetimvardziai?view=article&id=14112%3Aapie-asmenvardziu-klausimus-2023-metais&catid=30&lang=lv> [Žr. 2026 03 08].
9. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pakomisių naujienos. Apie asmenvardžių klausimus 2024 m. (VLKK). *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*. Prieiga: <https://vlkk.lt/aktualiausios-temos/rasyba?view=article&id=14376%3Aapie-asmenvardziu-klausimus-2024-metais&catid=30&lang=lv> [Žr. 2026 03 08].
10. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pakomisių naujienos. Apie asmenvardžių klausimus 2025 m. (VLKK). *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*. Prieiga: <https://www.vlkk.lt/aktualiausios-temos/svetimvardziai/valstybiu-ir-ju-sostiniu-pavadinimai?view=article&id=14710%3Aapie-asmenvardziu-klausimus-2025-metais&catid=30&lang=lt> [Žr. 2026 03 08].

11. Lietuvos Respublikos piliečių vardų sąvadas (VLKK). *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*.
Prieiga: <https://vardai.vlkk.lt/> [Žr. 2025 10 10].

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Abrar A., 2023. Sociolinguistic Analysis of Naming Practices: A Comparative Study of English and Local Personal Names. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/387361469_Sociolinguistic_Analysis_of_Naming_Practices_A_Comparative_Study_of_English_and_Local_Personal_Names [Žr. 2026 01 28].
2. Ackerman A., Wiseman H., 2025. What's in Our Name? Exploring Meaning and Narrative Identity in Parents' Naming of Firstborn. *Names A Journal of Onomastics*, 73(3), p. 1–10. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/395208673_What's_in_Our_Name_Exploring_Meaning_and_Narrative_Identity_in_Parents'_Naming_of_Firstborn [Žr. 2026 04 18].
3. Agha S. I. F. E., Mahmood I. R., 2023. A Semantic Study of Iraqi Personal Names and Beyond. *Lark Journal*, 50(2), p. 826–853. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/373011155_A_Semantic_Study_of_Iraqi_Personal_Names_and_Beyond [Žr. 2026 04 20].
4. Ainiala T., 2016. Names and Society. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 413–423.
5. Akelaitis G., 2003. Kalbos mada kaip reiškiny. *Kalbos kultūra*, 76, p. 121–126. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/11133> [Žr. 2026 02 17].
6. Aldrin E., 2016. Names and Identity. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 424–436.
7. Aldrin E., 2009. The Choice of First Names as a Social Resource and Act of Identity among Multilingual Families in Contemporary Sweden. In: *Names in multi-lingual, multi-cultural and multi-ethnic contact. Proceedings of The 23rd International Congress of Onomastic Sciences*, p. 86–92. Prieiga: https://www.academia.edu/921600/The_Choice_of_First_Names_as_a_Social_Resource_and_A_ct_of_Identity_among_Multilingual_Families_in_Contemporary_Sweden [Žr. 2026 03 12].
8. Allport W. G., 1961. *Pattern and Growth in Personality*. Niujorkas: Holt, Rhinehart and Winston. Prieiga: <https://ia801408.us.archive.org/30/items/in.ernet.dli.2015.199562/2015.199562.Pattern-And-Growth-In-Personality.pdf> [Žr. 2025 12 30].
9. Amoo O. A., Badmus O. A., Sabo D., 2022. Personal names and naming practices in Hausa and English. *PAfriLaL*, 9, p. 46–74. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/380826040_Personal_names_and_naming_practices_in_Hausa_and_English [Žr. 2026 01 28].
10. Bakšienė R., Brazaitienė L., Čepaitienė A., Ivoška D., Mikulėnienė D., Šidlauskas Ž., 2023. Kalbinė atmintis Vandžiogalos bažnyčios surašymo knygoje. In: *(Ne)atrasti Pakaunės turtai*:

- kalbinis variantiškumas sociolingvistikos požiūriu*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, p. 188–345. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/109033> [Žr. 2026 02 12].
11. Bao S. W. H., Cai H., Jing Y., 2024. Understanding the Rise of Unique Names: The Emphasis on Uniqueness Matters. *Acta Psychologica Sinica*, 56(7), p. 954–963. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/378139887_Understanding_the_Rise_of_Unique_Names_The_Emphasis_on_Uniqueness_Matters [Žr. 2026 04 19].
 12. Barry H., Herper S. A., 2003. Final Letter Compared with Final Phoneme in Male and Female Names. *Names A Journal of Onomastics*, 51(1), p. 13–33. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272223874_Final_Letter_Compared_with_Final_Phoneme_in_Male_and_Female_Names [Žr. 2026 03 07].
 13. Bartkutė N., 2005. Skaistgirio Šv. Jurgio bažnyčios krikšto metrikų vardynas 1940–1945 ir 1995–2000 m. *Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai*, T. 19, 3, p. 1537–1543. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/1050> [Žr. 2026 01 15].
 14. Bell O. E., Stanley L., 1992. Children's First Names: An Empirical Study of Social Taste. *American Journal of Sociology*, 98 (3), p. 511–554. Prieiga: <https://www.jstor.org/stable/2781457> [Žr. 2026 03 10].
 15. BLKŽ – Bendrinės lietuvių kalbos žodynas. Prieiga: <https://ekalba.lt/bendrine-lietuviu-kalbos-zodynas/> [Žr. 2025 12 14].
 16. Birgelienė N., 2023. Naujagimių vardai Punsko valsčiuje XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje. *Jotvingių kraštas: jotvingių krašto istorijos paveldo metraštis*, 11 (1), p. 92–109, 365–366, 386 Prieiga: <https://etalpykla.lituanistika.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2019~1618043391461/J.04~2019~1618043391461.pdf> [Žr. 2026 01 08].
 17. Blount B., 2015. Personal names. In: Red. J. R. Taylor. *The Oxford Handbook of the Word*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 616–633. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/303519288_Personal_Names [Žr. 2026 01 19].
 18. Bramwell S. E., 2016. Personal names and Anthropology. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 309–324.
 19. Brendler S., 2011. The name as (part of) a process in a dynamic model of language. In: Sud. B. Grasilda, A. Ragauskaitė. *Baltų onomastikos tyrimai 2*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, p. 40–53.
 20. Brendler S., 2012. Identity of name(s) as a crucial problem in name studies, or: towards the recognition of onymic identity as a principal onomastic concept. *Oslo Studies in Language*, 4(2), p. 29–44. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/344642609_Title_Identity_of_Names_As_a_Crucial_P

problem in Name Studies or Towards the Recognition of Onymic Identity As a Principal Onomastic Concept [Žr. 2026 02 02].

21. *Britannica*. Prieiga: <https://www.britannica.com/> [Žr. 2026 01 11].
22. Buhari B., 2021. *Introduction to Sociolinguistics*. Makasaras: Nas Media Pustaka, p. 1–3. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/369594269_INTRODUCTION_TO_SOCIOLOGICAL_LINGUISTICS [Žr. 2026 03 12].
23. Būga K., 1911. *Apie lietuvių asmens vardus*. Vilnius: Martyno Kuktos spaustuvė.
24. *Cambridge Dictionary*. Prieiga: <https://dictionary.cambridge.org/> [Žr. 2026 01 06].
25. Coffey A., Deakin-Smith H., Flaherty J., Pilcher J., 2025. Renaming in Adoption: Exploring Name Ambivalence in Adoptive Parents' Name Stories. *Child & Family Social Work*, 31(2), p. 1102–1113. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/394411129_Renaming_in_Adoption_Exploring_Name_Ambivalence_in_Adoptive_Parents'_Name_Stories [Žr. 2026 04 15].
26. Čirūnaitė J., 2003. Moterų, užrašytų XVI–XVII a. LDK kariuomenės dokumentuose, įvardijimo struktūra. *Baltų filologija*, 12(1), p. 27–46. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/32830> [Žr. 2026 02 09].
27. Čirūnaitė J., 2004. Vyrų, užrašytų XVI–XVII a. LDK kariuomenės dokumentuose, įvardijimo struktūra. *Baltų filologija*, 13(1), p. 37–52. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/34278> [Žr. 2026 02 09].
28. Čirūnaitė J., 2009. XVI–XVII a. kilmingų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės moterų vardynas. *Darbai ir dienos*, 51, p. 41–58. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/23936> [Žr. 2026 02 10].
29. Čirūnaitė J., 2011. XVI–XVII a. Lietuvos totorių moterų antroponimija. *Liaudies kultūra*, 2, p. 25–30. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/31428> [Žr. 2026 02 10].
30. DLKŽ – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga: <https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas/> [Žr. 2025 12 14].
31. Dulaugon N., 2025. Name and Defame: Lived Experiences of Students with Uncommon Names in School Environment. *International Journal of Interdisciplinary Viewpoints*, 1(2), p. 85–120. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/394655404_Name_and_Defame_Lived_Experiences_of_Students_with_Uncommon_Names_in_School_Environment [Žr. 2026 04 21].
32. Gaivenis K., Keinys S., 1990. *Kalbotyros terminų žodynas*. Kaunas: Šviesa.
33. Garliauskas V., 2022. Keletas pastabų dėl Lietuvos kunigaikščių vardų vartojimo ir norminimo. *Gimtoji kalba*, Nr. 8., p. 3.
34. Gudavičius A., 2009. *Etnolingvistika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

35. Guimaraes S. D., Han M., Jung J. A., Watzlawik M., 2016. First Names As Signs Of Personal Identity: An Intercultural Comparison. *Psychology & Society*, 8 (1), p. 1–21 Prieiga: https://www.academia.edu/27152549/First_Names_As_Signs_Of_Personal_Identity_An_Intercultural_Comparison_2016 [Žr. 2026 02 02].
36. Herbert. K. R., 1997. The Politics of Personal Naming in South Africa. *Names A Journal of Onomastics* *Names*, 45(1), p. 3–17. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272308811_The_Politics_of_Personal_Naming_in_South_Africa [Žr. 2026 03 05].
37. Hough C., 2016. Introduction. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 11–12.
38. Imoh M. P., 2023. A structural study of Basa death prevention names. In: Red. S. Ndlovu. *Personal Names and Naming from an Anthropological-Linguistic Perspective*. Berlynas/Bostonas: Walter de Gruyter, p. 239–263.
39. Yagmurova M. S., 2023. Social factors in choosing personal names among Turkmens. *World of Science. Series: Sociology, Philology, Cultural Studies*, 14(4), p. 1–8. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/379012528_Social_factors_in_choosing_personal_names_among_Turkmens [Žr. 2026 03 05].
40. Joubert E. C., 1991. Individuals' ratings of their given names on several dimensions. *The Journal of Social Psychology*, 131(2), p. 301–302. Prieiga: <https://psycnet.apa.org/record/1991-27336-001> [Žr. 2026 03 06].
41. Joubert E. C., 1993. Personal names as a psychological variable. *Psychological Reports*, 73(3), p. 1123–1145. Prieiga: <https://journals.sagepub.com/doi/10.2466/pr0.1993.73.3f.1123> [Žr. 2026 03 06].
42. Joubert E. C., 1994. Relation of Name Frequency to the Perception of Social Class in Given Names. *Perceptual and Motor Skills*, 79(1), p. 623–626. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/290149859_Relation_of_Name_Frequency_to_the_Perception_of_Social_Class_in_Given_Names [Žr. 2026 03 06].
43. Joubert E. C., 1996. Perceived Social Class and Gender-Appropriateness of Personal Names. *Perceptual and Motor Skills*, 82(3), p. 1130–1130. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/290149957_Perceived_Social_Class_and_Gender-Appropriateness_of_Personal_Names [Žr. 2026 03 07].
44. Jucker H. A., Taavitsainen I., 2016. Forms of Address. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 470–482.
45. Jurkėnas J., 2006. Antroponimija kaip arealinio tyrimo objektas. In: *Baltų onomastikos tyrimai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, p. 150–157.

46. Kahyana S. D., 2023. This baby's name is 'Leaf' or 'Garbage heap': Reading the figurative in selected death prevention names among the Bakonzo. In: Red. S. Ndlovu. *Personal Names and Naming from an Anthropological-Linguistic Perspective*. Berlynas/Bostonas: Walter de Gruyter, p. 171–188.
47. Krstinic D., Petrovic K., Šarkic N., 2020. Personal name. *Pravo – teorija i praksa*, 38(2), p. 1–16. Prieiga: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0352-3713/2021/0352-37132102001Q.pdf> [Žr. 2026 01 07].
48. Kuzavinis K., Savukynas B., 2005. *Lietuvių vardų kilmės žodynas. 4-asis papildytas leidimas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
49. Kus S., Raharijaona V., 2023. From “sprinkling” a blessing to audaciously appropriating a name: Some reflections concerning personal names and naming in the central highlands of Madagascar. In: Red. S. Ndlovu. *Personal Names and Naming from an Anthropological-Linguistic Perspective*. Berlynas/Bostonas: Walter de Gruyter, p. 115–132.
50. Landman S., 2023. The naming gamble: Unique versus common given names. In: Red. S. Ndlovu. *Personal Names and Naming from an Anthropological-Linguistic Perspective*. Berlynas/Bostonas: Walter de Gruyter, p. 97–114.
51. Langendonck V. W., Velde V. de M., 2016. Names and grammar. Introduction. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 35–37.
52. Lawson D. E., 2016. Personal Naming Systems. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 176–198.
53. Lawson D. E., 1984. Personal Names: 100 Years of Social Science Contributions. *Names A Journal of Onomastics*, 32(1), p. 45–73. Prieiga: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=jJKnxyIAAAAJ&citation_for_view=jJKnxyIAAAAJ:UeHWp8X0CEIC [Žr. 2026 01 12].
54. Leibring K., 2016. Given names in European Systems. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 199–213.
55. Leibring K., 2024. Popular Names of Newborns in Sweden: Defining a Name in Statistics. *Linguistica Lettica*. Prieiga: <https://dspace.lu.lv/items/4d4ecd18-0096-4a78-9d30-57f7d61d2e0c> [Žr. 2026 03 27].
56. Lieberman S., 2003. A matter of taste: how names, fashions, and culture change. *Journal of Linguistic Anthropology*, 13(2), p. 256–258. Prieiga: https://www.academia.edu/294337/A_Matter_of_Taste_How_Names_Fashions_and_Culture_Change [Žr. 2026 03 12].
57. LKE – *Lietuvių kalbos enciklopedija*. 2008. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

58. LKŽ – *Lietuvių kalbos žodynas*. Prieiga: <https://ekalba.lt/lietuviu-kalbos-zodynas/> [Žr. 2025 12 10].
59. Louie W. E., 1991. Name Styles and Structure of Chinese American Personal Names. *Names A Journal of Onomastics*, 39(3), p. 225–238. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272252211_Name_Styles_and_Structure_of_Chinese_American_Personal_Names [Žr. 2026 03 06].
60. Louie W. E., 2008. *Chinese American names: tradition and transition*. Jungtinės Amerikos Valstijos: McFarland & Company, Prieiga: https://archive.org/details/chineseamericann0000loui_y9l9/page/n5/mode/2up [Žr. 2026 03 06].
61. Maciejauskienė V., Razmukaitė M., Vanagas A., 1985. *Lietuvių pavardžių žodynas. T 1 (A–K)*. Vilnius: Mokslas.
62. Maciejauskienė V., 1991. *Lietuvių pavardžių susidarymas*. Vilnius: Mokslas.
63. Maciejauskienė V., 1993. Lietuvių įvardijimas XIX a. pirmojoje pusėje. *Lietuvių kalbotyros klausimai, Baltų onomastikos tyrinėjimai*, 32, p. 100–113. Prieiga: <https://journals.lki.lt/actalinguisticalithuanica/article/view/1500> [Žr. 2025 12 28].
64. Maciejauskienė V., 1997. Vienakamieniai lietuviškos kilmės vardai XVI amžiuje. *Darbai ir dienos*, 4(13), p. 111–133. Prieiga: <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/3891dbd8-6a03-4ba4-b8be-8ce83074b3ba/content> [Žr. 2026 02 03].
65. Mehrabian A., 1992. Interrelationships among name desirability, name uniqueness, emotion characteristics connoted by names, and temperament. *Journal of Applied Social Psychology*, 22(23), p. 1797–1808. Prieiga: <https://psycnet.apa.org/record/1993-21543-001> [Žr. 2026 03 07].
66. Mehrabian A., 1997. Impressions Created by Given Names. *Names A Journal of Onomastics*, 45(1), p. 19–33. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272548385_Impressions_Created_by_Given_Names [Žr. 2026 03 07].
67. Mickienė I., Zamalytė E., 2016. Vardai Pakruojo parapijos gimimų metrikų knygoje: XVIII a. pab. *Žiemgala*, 1, p. 37–41. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/66701> [Žr. 2026 01 11].
68. Mickienė I., Stepukonienė I., 2019. Asmenvardžiai XIX a. pradžios Seredžiaus bažnytinėse krikšto metrikų knygoje (1802–1803 m.). *Lituanistica*, 2, p. 104–112. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/83076> [Žr. 2026 02 05].
69. Mignot F-J., 2022. First names in Europe and in the Maghreb: A historical overview. *Onoma*, 57, p. 247–266. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/371231611_First_names_in_Europe_and_in_the_Maghreb_A_historical_overview [Žr. 2026 01 17].

70. Murray E. T., 2002. A Further Note on the “Title + First Name” Form of Address. *Names A Journal of Onomastics*, 50(4), p. 263–273. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272308955_A_Further_Note_on_the_Title_First_Name_Form_of_Address [Žr. 2026 03 10].
71. Nicolaisen H. F. W., 1985. Recent German Publications in Onomastics. *Names A Journal of Onomastics*, 33(3), p. 158–168. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/270557939_Recent_German_Publications_in_Onomastics [Žr. 2026 03 03].
72. Ogihara Y., 2023. Popular names are given less frequently to babies in individualistic countries: Further validation of unique names as an indicator of individualism. *Current Research in Behavioral Sciences*, 4, p. 1–7. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/366575046_Popular_names_are_given_less_frequently_to_babies_in_individualistic_countries_Further_validation_of_unique_names_as_an_indicator_of_individualism#fullTextFileContent [Žr. 2026 03 09].
73. *Oxford Dictionary*. 1998. Oksfordas: Oxford university press.
74. Palinkas S., 2025. Oliviū Felecan & Alina Bugheșiu, Proceedings of the Sixth International Conference on Onomastics “Name and Naming (ICONN 6): (In)correctness in onomastics. *Onoma*, 60, p. 367–373. Prieiga: <https://onomajournal.org/oliviu-felecan-alina-bughesiu-eds-proceedings-of-the-sixth-international-conference-on-onomastics-name-and-naming-incorrectness-in-onomastics-baia-mare-september-5/> [Žr. 2026 03 07].
75. Potter T., 1999. “Si Mohammed!”: Names as Address Forms in Moroccan Arabic. *Names A Journal of Onomastics*, 47(2), p. 157–172. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272309014_Si_Mohammed_Names_as_Address_Forms_in_Moroccan_Arabic [Žr. 2026 03 12].
76. Potter S., 1950. *Our language*. Jungtinė Karalystė: Williams and Sons Ltd, p. 142. Prieiga: <https://www.scribd.com/document/916510559/Our-Language-Simeon-Potter> [Žr. 2026 02 05].
77. Ragauskaitė A., 2005. *XVI–XVIII a. kauniečių asmenvardžiai*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
78. Ragauskaitė A., 2022. *XVII–XVIII a. kėdainiečių asmenvardžiai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
79. Ramonienė M., 2013. *Miestai ir kalbos II. Sociolingvistinis Lietuvos žemėlapis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
80. Redmonds G., 2016. Personal Names and Genealogy. In: Red. C. Hough. *The Oxford Handbook of Names and Naming*. Oksfordas: Oxford University Press, p. 325–337.

81. Rodriguez T., 2026. Adding names, stirring history: onomastic strategies for the recovery of 19th-century women philosophers in Mexico. *Filosofia Unisinos*, 27(1), p. 1–15. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/404670529_Adding_names_stirring_history_onomastic_strategies_for_the_recovery_of_19th-century_women_philosophers_in_Mexico [Žr. 2026 02 24].
82. Salys P., 1983. *Raštai. T 2. Tikriniai vardai*. Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, p. 11. Prieiga: <https://archive.org/details/salys-rastai-t.-2-1983> [Žr. 2026 02 16].
83. Seide S. M., 2023. Personal names and motivation for name-giving in western Parane state, Brazil. In: Red. S. Ndlovu. *Personal Names and Naming from an Anthropological-Linguistic Perspective*. Berlynas/Bostonas: Walter de Gruyter, p. 52–72.
84. Sinkevičiūtė D., 2002a. Dvikamienių asmenvardžių trumpinių kilmė ir sandara: lie. Dau(c). *Baltistica*, 37(1), p. 115–129. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/33885> [Žr. 2026 02 01].
85. Sinkevičiūtė D., 2002b. Dvikamienių vardų trumpinimo tendencijos šnekamojoje kalboje. *Baltistika*, 37(2), p. 317–341. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/33091> [Žr. 2026 02 06].
86. Sinkevičiūtė D., 2006. *Lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpiniai ir jų kilmės pavardės*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
87. Sinkevičiūtė D., 2011. Nauji 2007–2010 m. lietuviškos kilmės vaikų vardai ir jų davimo polinkiai. *Kalbos kultūra*, 84, p. 214–229. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/35999> [Žr. 2026 03 04].
88. Sinkevičiūtė D., 2015. Nauji dvikamieniai asmenvardžiai 1991–2010 m. Lietuvos vardyne. *Acta linguistica Lithuanica*, 73, p. 82–100. Prieiga: <https://www.lituanistika.lt/content/55345> [Žr. 2026 03 17].
89. Sinkevičiūtė D., 2022. Nauji sudurtiniai vardai Lietuvos vardyne: įvairovė ir sudarymo ypatumai (XXI a. II dešimtmečio duomenimis). In: Sud. A. Navickaitė-Klišauskienė, V. Rinkevičius, D. Sinkevičiūtė, M. V. Svensson. *Baltistikos platiybėse. Baltų kalbotyros straipsnių rinkinys, skirtas prof. Bonifacio Stundžios 70 metų jubiliejui*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 311–326. Prieiga: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:147053196/index.html> [Žr. 2026 03 17].
90. Sinkevičiūtė D., 2023. Names in Contemporary Lithuanian: Valued Qualities and Their Changes. In: *Onomastics in interaction with other branches of science: proceedings of the 27th international congress of onomastic sciences. Vol. 2: Anthroponomastics*. p. 425–441. Kraków: Jagiellonian University Press. Prieiga: <https://orcid.org/0000-0001-9738-9443> [Žr. 2026 03 05].
91. Sinkevičiūtė D., 2024. Jono vardas XX–XXI a. Lietuvoje. *Linguistica Lettica*. Prieiga: <https://dspace.lu.lv/items/4d4ecd18-0096-4a78-9d30-57f7d61d2e0c> [Žr. 2026 03 20].

92. Sinkevičiūtė D., 2025. Naming trends of Lithuanian emigrants in Ireland, Norway, and Germany (1991–2020), with focus on names of Baltic origin. *Onomastica desde America Latina*, 6(1), p. 1–19. Prieiga: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:231782682/index.html> [Žr. 2026 03 05].
93. Skorupa P., 2025. Onomastikos raida Lietuvoje: nuo tradicijos iki modernybės. *LOGOS*, 122, p. 58–65. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/390583824_Onomastikos_raid_Lietuvoje_nuo_tradicijos_iki_modernybes_The_Development_of_Onomastics_in_Lithuania_From_Tradition_to_Modernity [Žr. 2026 03 03].
94. Smith W. G., 1998. The political impact of name sounds. *Communication Monographs*, 65(2), p. 154–172. Prieiga: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03637759809376443> [Žr. 2026 03 09].
95. Smith W. G., 2007. The Influence of Name Sounds in the Congressional Elections of 2006. *Names A Journal of Onomastics*, 55(4), p. 465–472. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272248182_The_Influence_of_Name_Sounds_in_the_Congressional_Elections_of_2006 [Žr. 2026 03 09].
96. TŽŽ – Tarptautinių žodžių žodynas. Prieiga: <https://tzz.lt/> [Žr. 2025 11 29].
97. Vanagas A., 1982. *Mūsų vardai ir pavardės*. Vilnius: Mokslo.
98. Vittmann G., 2013. Personal Names: Function and Significance. *UCLA. Encyclopedia of Egyptology*, 1(1), p. 1–14. Prieiga: <https://escholarship.org/uc/item/7t12z11t> [Žr. 2025 12 18].
99. VLE – Visuotinė lietuvių enciklopedija. Prieiga: <https://www.vle.lt/> [Žr. 2025 12 16].
100. Waldispuhl M., 2024. Personal names and migration: An overview. *Nordic Journal of Socio-Onomastics*, 4(3), p. 15–58. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/386602731_Personal_names_and_migration_An_overview [Žr. 2026 01 21].
101. Wilson S., 1998. *The Means of Naming. A social and cultural history of personal naming in Western Europe*. Jungtinė Karalystė: USL Press. Prieiga: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781135368364_A24932983/preview-9781135368364_A24932983.pdf [Žr. 2026 01 16].
102. Whissell C., 2001. Sound and Emotion in Given Names. *Names A Journal of Onomastics*, 49(2), p. 97–120. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/272311065_Sound_and_Emotion_in_Given_Names [Žr. 2026 03 09].
103. Zawawi M. S., 1993. *What's in a name? Unaitwaje? A Swahili book of names*. Trentonas: Africa World Press. Prieiga: <https://archive.org/details/whatsinnameunait00zawa/page/n3/mode/2up> [Žr. 2026 01 13].

104. Zinkevičius Z., 1977. *Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje*. Vilnius: Mokslo.
105. Zinkevičius Z., 2005. *Krikščionybės ištakos Lietuvoje*. Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija.
106. Zinkevičius Z., 2007. *Senosios Lietuvos valstybės vardynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
107. Zinkevičius Z., 2008. *Lietuvių asmenvardžiai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
108. Zinkevičius Z., 2010a. *Krikščioniško vardyno kelionė į Lietuvą*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
109. Zinkevičius Z., 2010b. *Lietuviškas paveldas Suvalkų ir Augustavo krašto Lenkijoje pavardėse*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
110. Zinkevičius Z., 2011. *Lietuviškas (baltiškas) paveldas Balstogės vaivadijos Lenkijoje pavardėse. Slavizacijos apybraiža*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
111. Žemienė A., 2017. *Mažosios Lietuvos asmenvardžiai (XVIII–XIX a.)*. Vilnius: VGTU leidykla Technika.
112. Kuskienė A., 2015. D. Sinkevičiūtė: į Lietuvą ateina nauja vardų mada. *Lrt. lt.* Prieiga: <https://www.lrt.lt/naujienos/tavo-lrt/15/104112/d-sinkeviciute-i-lietuva-ateina-nauja-vardu-mada?srsId=AfmBOoqTvcYJjVJL6MtY3FKWxa8j3ckxYAadDi9t1W2AXA95d7cd6r7s> [Žr. 2026 04 02].
113. Lideikytė V., 2023. Profesorė – apie markų ir amelijų kartą: vaiko vardas atspindi ir tėvų išsilavinimą, ir lietuvių kompleksus. *Lrt. lt.* Prieiga: <https://www.lrt.lt/naujienos/laisvalaikis/13/2084126/profesore-apie-marku-ir-ameliju-karta-vaiko-vardas-atspindi-ir-tevu-issilavinima-ir-lietuviu-kompleksus?srsId=AfmBOopvEiqF0ueb2ukZ2kDsgwOIYa5HStAkxN0uWJ1iMIhH6S0NOvVF> [Žr. 2026 04 18].
114. Lietuvos Respublikos seimas, 2026. *Lietuvos Respublikos asmens vardo ir pavardės rašymo dokumentuose įstatymo Nr. XIV-903 2, 3 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas*. Prieiga: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/b1864e40374b11f19c389aefab77fb47?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=14014910-c8ee-44be-a2f9-022801ab926b> [žr. 2026 05 14].
115. Rosar A., Schweden T., 2025. *10th Conference on Names in Mainz (Germany): Call for Papers. Migration Onomastics: Personal Names in the Context of Migration Movements*. Prieiga: <https://www.germanistik.uni->

- mainz.de/files/2024/11/CfP_english_Migrationsonomastik_Migration-Onomastics_2025.pdf [Žr. 2026 03 13].
116. Sverdiolas A., 2021. Kalbos politika ir/ar apolitika. *Šiaurės Atėnai*. Prieiga: <https://www.satenai.lt/2024/11/08/kalbos-politika-ir-ar-apolitika/> [Žr. 2026 04 08].
117. TAR – *Teisės aktų registras*. Lietuvos Respublikos seimas. Prieiga: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=39291&p_k=1 [Žr. 2026 04 04].
118. ICOS, 2024. The 28th International Congress of Onomastic Sciences. Book of abstracts. *International Council of Onomastic Sciences*. Prieiga: <https://www.helsinki.fi/en/conferences/28th-international-congress-onomastic-sciences/programme/abstracts> [Žr. 2026 03 12].
119. ICOS, 2024. The 28th International Congress of Onomastic Sciences. Programme. *International Council of Onomastic Sciences*. Prieiga: <https://www.helsinki.fi/en/conferences/28th-international-congress-onomastic-sciences/programme/abstracts> [Žr. 2026 03 12].
120. ICOS, 2026. XXIX International Congress of Onomastic Sciences. Names as Condensed Narratives. Program. *International Council of Onomastic Sciences*. Prieiga: <https://icos27-vienna.at/> [Žr. 2026 03 13].
121. 2006. Ministro P. Vaitiekūno sūnus Spyglys bendravardžio dar nesutiko. *delfi.lt*. Prieiga: <https://www.delfi.lt/veidai/zmones/ministro-pvaitiekuno-sunus-spyglys-bendravardzio-dar-nesutiko-10826517> [Žr. 2026 04 12].
122. 2023. The World's Most Beautiful Sounding Names, According To Science. *my1styears.com*. Prieiga: <https://www.my1styears.com/blog/post/the-worlds-most-beautiful-sounding-names-according-to-science> [Žr. 2026 04 14].

PRIEDAI

1 PRIEDAS. Lietuvoje gimusių vaikų vardai 2020–2024 m.

2 PRIEDAS. Užsienyje gimusių vaikų vardai 2020–2024 m.

3 PRIEDAS. Anketa tėvams / globėjams

4 PRIEDAS. Respondentų reto / neįprasto vardo vertinimas

5 PRIEDAS. Respondentų populiaraus tos kartos vardo vertinimas

6 PRIEDAS. Neigiamų asociacijų vengimas renkant vaikui vardą

7 PRIEDAS. Vertinimas: „Ar vardas gali lemti požiūrį į žmogų?“

8 PRIEDAS. Vertinimas: „Ar vardas turi įtakos žmogaus likimui?“

9 PRIEDAS. Vaiko vardo reikšmės svarba renkant vaikui vardą

10 PRIEDAS. Vardo samprata vartotojo vertinimu: asmeninė nuosavybė ar vardyno dalis

3 PRIEDAS. Anketa tėvams / globėjams

Sveiki,

esu Vilniaus universiteto Kauno fakulteto Viešojo diskurso lingvistikos magistro programos II kurso studentė Kornelija Pisankaitė. Šiuo metu rengiu magistro darbą apie vaikų vardų madas Lietuvoje.

Anketa yra anoniminė, todėl atsakant į klausimus neprašoma pateikti jokių asmens tapatybę identifikuojančių duomenų, o surinkti duomenys bus naudojami tik mokslinio tyrimo tikslais. Jei auginate daugiau nei vieną vaiką (1–5 metų amžiaus), jei galite, anketą užpildykite apie kiekvieną vaiką atskirai.

Demografiniai duomenys:

1. Jūsų lytis:

- ☐ Vyras
- ☐ Moteris
- ☐ Nenoriu įvardinti

2. Jūsų amžius (*įrašykite*): _____

3. Jūsų išsilavinimas:

- ☐ Pagrindinis
- ☐ Vidurinis
- ☐ Profesinis
- ☐ Aukštesnysis
- ☐ Aukštasis
- ☐ Kita (*įrašykite*) _____

Nurodykite veiklos/darbo sritį: _____

4. Kokia Jūsų tautybė? (*įrašykite*) _____

5. Kokia Jūsų vyro / žmonos ar partnerio (-ės) tautybė? (*įrašykite*) (**jei vaiką auginate vienas (- a), klausimą praleiskite*) _____

Papildomi tyrimo duomenys:

6. Koks Jūsų vardas? (įrašykite) (*jei nenorite atskleisti, klausimą praleiskite)

7. Koks Jūsų vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardas? (įrašykite) (*jei vaiką auginate vienas (-a) ar nenorite atskleisti, klausimą praleiskite) _____

Demografiniai duomenys:

8. Kur šiuo metu gyvenate?

- ☐ Lietuvoje
- ☐ Už Lietuvos ribų (įrašykite šalį) _____

9. Kurioje šalyje ir mieste / rajone Jūsų vaikui buvo suteiktas vardas? (įrašykite) _____

Pagrindinis tyrimo objektas:

10. Įrašykite savo vaiko vardą: _____

Vardų parinkimo motyvai ir asmeninės tėvų nuostatos:

11. Kas labiausiai lėmė Jūsų vaiko vardo pasirinkimą? (galite pažymėti kelis variantus)

- ☐ Skambesys
- ☐ Originalumas
- ☐ Retumas
- ☐ Madingumas
- ☐ Šiuolaikiškumas
- ☐ Vardo tarimo ir rašybos patogumas užsienyje (nėra diakritinių ženklų ir lietuviškų raidžių)
- ☐ Šeimos tradicijos (giminaičių vardai)
- ☐ Šventojo vardas
- ☐ Kilmė
- ☐ Reikšmė
- ☐ Lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas
- ☐ Asociacijos su konkrečiu žmogumi/autoritetu (pvz., artimas žmogus, mokytojas, žinomas asmuo ir kt.)
- ☐ Kalendorinės aplinkybės (pvz., gimimo data, vardadieniai, šventės)
- ☐ Kitas motyvas (įrašykite) _____

12. Iš kur sėmėtės idėjų vaiko vardui? (galite pažymėti kelis variantus)

- Šeima / giminės
- Draugai / pažįstami
- Vardų žodynai
- Internetiniai šaltiniai
- Registrų centro vardų statistika
- Populiarumo sąrašai
- Socialiniai tinklai (*Instagram, Facebook* ir kt.)
- Filmai / serialai
- Knygos
- Žinomi žmonės
- Nuomonės formuotojai
- Esu kūrybingas (-a)
- Kita (*įrašykite*) _____

13. Ar rinkdami vaiko vardą domėjotės jo kilme?

- Taip
- Ne
- Iš dalies
- Žinojau

Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą: _____

14. Ar rinkdami vaiko vardą domėjotės jo reikšme?

- Taip
- Ne
- Iš dalies
- Žinojau

Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą: _____

15. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu:

	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu	Neaktualu
Skambesys						
Originalumas						

Retumas						
Madingumas						
Šiuolaikiškumas						
Vardo tarimo ir rašybos universalumas užsienyje						
Šeimos tradicijos						
Šventojo vardas						
Kilmė						
Reikšmė						
Lietuviškumo (tautiškumo) puoselėjimas						
Asociacijos su konkrečiu žmogumi/autoritetu						
Kalendorinės aplinkybės						

16. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu, kad vardas derėtų su pavarde?

- 1 – Visiškai nesvarbu
- 2 – Nesvarbu
- 3 – Nei svarbu, nei nesvarbu
- 4 – Svarbu
- 5 – Labai svarbu

17. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu, kad vardas derėtų su Jūsų vardu?

- 1 – Visiškai nesvarbu
- 2 – Nesvarbu
- 3 – Nei svarbu, nei nesvarbu
- 4 – Svarbu
- 5 – Labai svarbu

18. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu, kad vardas derėtų su Jūsų vyro / žmonos ar partnerio (-ės) vardu? (**jei vaiką auginate vienas (-a), klausimą praleiskite*)

1 – Visiškai nesvarbu

2 – Nesvarbu

3 – Nei svarbu, nei nesvarbu

4 – Svarbu

5 – Labai svarbu

19. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu, kad vardas derėtų su kitų vaikų vardais šeimoje (**jei yra broliai / seserys*)?

1 – Visiškai nesvarbu

2 – Nesvarbu

3 – Nei svarbu, nei nesvarbu

4 – Svarbu

5 – Labai svarbu

20. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu, kad vardas tiktų ir vaikui, ir suaugusiam?

1 – Visiškai nesvarbu

2 – Nesvarbu

3 – Nei svarbu, nei nesvarbu

4 – Svarbu

5 – Labai svarbu

21. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu, kad vardas būtų lengvai ir gražiai trumpinamas (gražus vardo trumpinys)? (pvz., *Emilija* ir *Ema*, *Vytautas* ir *Vytas*)

1 – Visiškai nesvarbu

2 – Nesvarbu

3 – Nei svarbu, nei nesvarbu

4 – Svarbu

5 – Labai svarbu

22. Ar renkant vaiko vardą Jums buvo svarbu, kad pagal vardo skambesį nebūtų lengvai kuriamos pravardės (pvz., *Daiva Pamaiva*, *Tadas Padas*)

1 – Visiškai nesvarbu

2 – Nesvarbu

- 3 – Nei svarbu, nei nesvarbu
- 4 – Svarbu
- 5 – Labai svarbu

23. Kas buvo įsitraukę į vaiko vardo rinkimą? (*galite pažymėti kelis variantus*)

- ☐ Tik aš (tėtis / mama ar globėjas (-a))
- ☐ Tik mes (tėtis / mama ar globėjas (-a))
- ☐ Seneliai
- ☐ Broliai / seserys
- ☐ Krikštatėviai
- ☐ Kiti giminaičiai
- ☐ Draugai / pažįstami
- ☐ Socialinė erdvė
- ☐ Kiti asmenys (įrašykite): _____

24. Kaip manote, labai retas / neįprastas vaiko vardas socialinėje aplinkoje (vaikui socializuojantis) yra...

- ☐ Daug daugiau trūkumas nei privalumas
- ☐ Daugiau trūkumas nei privalumas
- ☐ Nei trūkumas, nei privalumas
- ☐ Daugiau privalumas nei trūkumas
- ☐ Daug daugiau privalumas nei trūkumas

Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą: _____

25. Kaip manote, labai populiarius tos kartos vaiko vardas socialinėje aplinkoje (vaikui socializuojantis) yra...

- ☐ Daug daugiau trūkumas nei privalumas
- ☐ Daugiau trūkumas nei privalumas
- ☐ Nei trūkumas, nei privalumas
- ☐ Daugiau privalumas nei trūkumas
- ☐ Daug daugiau privalumas nei trūkumas

Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą: _____

26. Įvertinkite teiginį: *Vardas gali lemti požiūrį į žmogų*

- ☐ Ne, visiškai nepritariu
- ☐ Ne, nepritariu
- ☐ Nei ne, nei taip
- ☐ Iš dalies taip
- ☐ Taip, visiškai pritariu

Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą: _____

27. Įvertinkite teiginį: *Vardas turi įtakos žmogaus likimui* (pvz., laimingas ar nelaimingas vardas)

- ☐ Visiškai neturi
- ☐ Neturi
- ☐ Nei turi, nei neturi
- ☐ Turi
- ☐ Labai turi

Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą: _____

28. Ar rinkdami vaiko vardą atsižvelgėte į tai, kad jis neturėtų neigiamų asociacijų (pvz., nesisietų su nusikaltėliais ar nepalankiai vertinamais asmenimis)?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Iš dalies

Kodėl? Jei galite, pagrįskite atsakymą: _____

29. Ar vardą vertinate kaip asmeninę nuosavybę, ar kaip Lietuvos vardyno dalį?

Irašykite: _____

4 PRIEDAS. Respondentų reto / neįprasto vardo vertinimas

a) <u>Retas vardas – išskirtinis, unikalus ir įsimintinas.</u>
„Net rečiausią, keisčiausią, neįprasčiausią vardą gali papuošti, išpopuliarinti jį nešiojantis linksmas, įdomus, charizmatiškas žmogus.“
„Kad nebūtų daug vaikų tokiomis vardais vienoje vietoje. Žmonės su išskirtiniais vardais daugiau įsimenami.“
„Aš pati su savo vardu nieko nepažįstu. Augant mokykloje manęs su nieko nesumašydavo.“
„Retumas susijęs su išskirtinumu. Norėjosi, kad vaiko vardas tai atspindėtų.“
„Galbūt lengviau įsimenamas (jeigu nėra visiškai nesąmoningas ir išgalvotas)“
„Manau, jog originalus vardas yra įdomus, ir šiuolaikiniam pasauli priimtini.“
„Nesinori, kad su tuo pačiu vardu būtų daug vaikų ir mes nesivaikome madų.“
„Išskirtinio vardo savininkas labiau atkreipia dėmesį, lengviau išsiskirti“
„Vaikas tampa išskirtiniu, darželyje sulaukia grupės draugų dėmesio“
„Galima pasigilinti, kodėl toks vardas, kokią reikšmę, unikalumas“
„nes klasėje (darželyje) nebus vaikų su tais pačiais vardais“
„Išskirtinumas visada patraukia dėmesį, įdomu“
„Nes nebus aplink 10 Matų ir t.t ir atsimins“
„Bus išskirtinis arba toks vienintelis“
„Geriau nei būti vienu iš daugelio“
„išskirtinumas labai naudingas“
„Reti vardai įsimenami labiau“
„Išskirtinumas, įsimintinumas“
„Nebus daug tokių pačių vardų“
„Vaikas bus išskirtinis“
„Įsimenamas lengviau“
„Jautiesi ypatingas“
„Labiau pastebimas“
„Padeda išsiskirti“
„Lengva įsiminti“
„Būtų nemaišomas“
„Unikalu“
b) <u>Retas vardas – patyčių, pašių ir socialinio atstumo priežastis.</u>
„Jeigu vardas labai neįprastas, sunkiai tariamas, tikrai atsiras patyčių darželyje / mokykloje, kadangi žmonės dažnai bijo naujovių.“
„Kol mažas vaikas, gali blogai jaustis dėl išskirtinumo, gaunamo dėmesio ir nuolatinio komentavimo, gali nenorėti būti išskirtinis“
„Priklauso, koks vaiko charakteris, kokia socialinė aplinka, kurioje pravardės gali gimti“
„Jeigu koks visiškai negirdėtas vardas, tai gali sukelti pajuoką iš bendraamžių.“
„Vaikų kolektyve gali iššaukti pašių, vaikas gali būti atstumtas, nepriimtas“
„Jei vardas labai keistas, tai vaikas dėl to gali būti "traukiamas per dantį".“
„Keistas (neįprastas) vardas gali susilaukti neigiamo vertinimo iš kitų vaikų“
„Vardas turi būti aiškus ir toks, kurio negalima tyčia ar netyčia iškraipyti“
„Būna reti vardai, vieniems jie labai įdomūs, o kiti gali skleisti patyčias.“
„Retas dažnai būna keistai skambantis, o tai lygu patyčioms. Pvz., TRAI DENIS“
„Gali kilti problemų darželyje, mokykloje, nes kiti vaikai nesupras vardo“
„Pati turiu neįprastą vardą ir patyriau dėl to patyčias vaikystėje“ (respondentės vardas <i>Berta</i>)
„Vardas gali būti keistas, vaikui bus sunkiau pritapti“
„Kartais tie vardai skamba juokingai ir kvailai“
„Žmonės linkę tyčiotis iš to, kas neįprasta“

„Gali būti išjuoktas, nerimtai skambėti“
„Patyčios, kurios gali būti ateityje.“
„vaikas gali tapti patyčių objektu“
„Neadekvati aplinkinių reakcija“
„Jei absurdiškas, bus patyčios“
„Galbūt kitiems gali nepatikti“
„Gali tapti pašaipų taikiniu“
„Gali kilti netgi patyčios“
„Padidėja patyčių rizika.“
„Apsunkina integraciją“
„Keistai gali atrodyti“
„Gali kilti patyčių“
c) <u>Retas vardas – praktinių nepatogumų priežastis.</u>
„gali keistai atrodyti, kiti vaikai gali neištarti, jei labai jau retas“
„Sunkiau vardą prisiminti, galimi vardo iškraipymai.“
„gali būti kas vis perklaus, ar teisingai išgirdo“
„Gali kilti nesklandumų, nesusipratimų, klaidų“
„Kyla įvairių, nepagrįstų interpretacijų“
„visi klausinėja, jis būna keistas“
„Gali sukelti nepatogumų vaikui“
„Sunku įsiminti“
d) <u>Reto vardo vertinimas priklauso nuo paties vardo.</u>
„Priklausomai nuo konkretaus vardo. Pvz., vardas Laisvė yra gražus, tačiau kartais pasitaiko labai "keistų" vardų.“
„Priklauso, koks vardas. Jei visiškas kraštutinis pvz.: Kosmosas, Upė ir pan. Tai tuomet trūkumas.“
„Priklauso, koks vardas buvo duotas. Gali būti ir trūkumas, ir privalumas vienodai“
„Retas vardas, tai nebūtinai iššaukiantis ar keistai skambantis, tai šiuo atveju jis neutralus.“
„Vieniems vardas gali būti gražus, kitiems ne.“
„Man svarbu paprastas ištartimas ir kad nebūtų sutrumpinamas. Man ypač populiarius vardas taip pat negerai, kaip ir neįprastas.“
„reiktų išgirsti patį vardą“
e) <u>Reto vardo vertinimas priklauso nuo socialinės aplinkos, vaiko amžiaus ir asmenybės.</u>
„Poelgiai, o ne vardas padaro žmogų įdomiu arba ne. Įdomių žmonių vardai tampa populiariais, o ne atvirkščiai.“
„Vaikui retas vardas yra trūkumas, nes jauname amžiuje jie nori pritapti. Vėliau retas vardas privalumas.“
„Manau tai priklauso nuo žmogaus amžiaus, gyvenimo laikotarpio. Bet tai turi ir privalumų, ir trūkumų.“
„Įsimintinas vardas gerai, jei darai gerus darbus, jei blogus, tuomet minusas, visi žinos kas“
„Vaikas gerai socializuosis, jeigu turi aukštas socialines kompetencijas“
„Manau, kad pirmam įspūdžiui aktualu, po to vis tiek viskas pagal žmogų“
„Priklauso nuo vaiko ir nuo kolektyvo, į kurį tas vaikas pakliūna.“
„Svarbu pats vaikas, o vardas tik tampa jo apibūdinimu“
„Vaikystė trūkumas, suaugus – privalumas“
„Priklauso nuo pačio žmogaus viskas“

5 PRIEDAS. Respondentų populiaraus tos kartos vardo vertinimas

a) <u>Populiarus vardas – praktinių nepatogumų ir painiavos priežastis.</u>
„Tenka girdėti pačių vardų turėtojų nusiskundimus, kad labai nemalonu kai kviečia, negali suprast ar juos, ar ką kitą. Abejoja, ar verta atsisukt ir t.t. Net būna kalba apie vardo keitimą užaugus.“
„Todėl, kad asmuo praranda savitumą, originalumą ir išskirtinumą. Kai vardas populiarus ir klasėje yra 3 Monikos, visų vardai yra iškraipomi, sukuriamos pravardės ar tiesiog kreipiamasi pavarde“
„Galimi abu variantai, populiarus vardas skambės įprastai, bet tuo pačiu gali kilti nesklandumų, kai aplinkoje (mokslo ar darbinėje) yra daug draugų/kolegų su tokiu pačiu vardu.“
„Mano vardas (Marija) mano vaikystėje buvo labai dažnas. Mano klasėje mes buvome trys Marijos. Vargindavo tai, kad dažnai nežinojome, kurią kviečia aplinkiniai.“
„Nesmagu vaikui, kai aplinkoje keli tokie patys vaikai, pradeda tada vadinti pavarde ar sugalvoja trumpinius, nesupranta, į kurį kada kreipiasi“
„Aš pati turiu 5 drauges tokiu pačiu vardu, na, tiesiog jas klasėje vadindavo pavardėmis, nes kitaip nepakviesi, tai tokių situacijų daug“
„Lengva įsimint. Nepatogu gal tiesiog, kai esi grupėje ir kviečia vardu, atsisuka 5 tuo pačiu vardu, sudėtingiau susigaudyti.“
„Nes mano klasėje buvo 5 Pauliai, 4 Mantai, 3 Mindaugai, todėl buvo labai sunku orientuotis, kurį kada kas kviečia“
„Turime darželio grupėje 3 vaikus vienodų vardų, tai sunku, manau, jiems mažiems, naudojam kažkokias pravardes tada“
„Klasėje gali būti keletas vaikų su tokiais pačiais vardais, tada gali tekti kreiptis pavardėmis ar pravardėmis“
„Herkus labai populiarus, jei dubliuosiu aplinkoje, pvz., mokykloje, sukels praktinių nepatogumų“
„Kai aplinkoje yra vieną vardą turinčių asmenų, vardai iškraipomi, linkstama kreiptis pavarde.“
„Mokymosi įstaigose, kreipiantis į vaiką, prie vardo visada bus pridedama ir pavardė“
„Ugdymo įstaigose gali kilti sunkumų, kai yra keli vaikai tuo pačiu vardu.“
„Gali painioti su kitais, tokius pačius vardus turinčiais, žmonėmis“
„Klasėje esant daug bendravardžių, imamos galvoti pravardės.“
„susimaišyt įmanoma, kai daug žmonių tais pačiais vardais“
„Gali kilti painiava, kai tiek daug vienodu vardų“
„Pakvietus vieną vaiką, atsisuka dar 5“
„Daugiau painiavos kasdienybėje“
„nes maišo ir vadina pavarde“
b) <u>Bendravardžių gausa – populiaraus vardo trūkumas</u>
„Man nesinorėjo, kad toje pačioje vaikų grupėje būtų daugiau vaikų su tuo pačiu vardu.“
„Nesinori, kad dar 5 vaikai darželyje/klasėje būtų su tuo pačiu vardu“
„nesinori tokio vardo, kuriuo būtų pavadinta pusė darželio grupės“
„Per daug vaikų su tuo pačiu vardu bus, kas irgi nėra gerai“
„Per daug tokių pačių vardų gali ir vaikui nepatikti“
„Tiesiog daug bendravardžių toje kartoje ir tiek“
„Klasėje gali būti keli vaikai tuo pačiu vardu.“
„man nepatinka kai daug panašių vardų aplinkui“
„3 vaikai klasėje tokiais pat vardais, keista“

„Gali dažnai pasitaikyti su tuo pačiu vardu“
„Nes aplinkoje daug tuo pačiu vardu vaikų“
„Grupėje yra kitų vaikų tuo pačiu vardu“
„Daug vaikų su tais pačiais vardais“
„3 klasėje vienu vardu yra nesmagu“
„Nes klasėje daug bendravardžių“
c) <u>Populiarus vardas – individualumo ir išskirtinumo stokos požymis</u>
„Galbūt lengviau socializuojantis, bet neįdomu, neoriginalu“
„Klasėje 5 sėdės tokiu pačiu vardu, jokio išskirtinumo“
„Vaiko vardas tampa vienu iš daugelio.“
„Nuobodu, kai visų vardai yra vienodi“
„Nes tiesiog esi vienas iš daugelio“
„Vardas praranda retumą.“
„Nelieka išskirtinumo.“
„Visi tada bus vienodi“
„Daug vienodų, neįdomu“
„Pilkos masės dalis.“
d) <u>Populiarus vardas – saugesnis ir priimtinesnis pasirinkimas socialinėje aplinkoje.</u>
„Labiau atpažins, lengviau įsimins.“
„Tiesiog saugus pasirinkimas“
„Patogus pasirinkimas, bet mums norėjosi kažko savitesnio“
„Mažiau patyčių“
f) <u>Populiaraus vardo vertinimas priklauso nuo aplinkybių ir paties žmogaus.</u>
„Mažas vaikas to nesupranta ir nesureikšmina.“
„svarbiau pats žmogus, o ne kiek vardas dažnas“
„Viskas priklauso nuo pačio žmogaus požiūrio“
„Neužtenka vien vardo identifikuoti asmenį“
„Priklausomai nuo aplinkybių“
„svarbiau asmeninės savybės“
„Priklauso nuo aplinkybių“
„Ne vardas svarbiausia“

6 PRIEDAS. Neigiamų asociacijų vengimas renkant vaikui vardą

a) <u>Neigiamų asociacijų vengimas renkant vaikui vardą.</u>
„Nebūtų malonu, jei su kokia negatyvia figūra visuotinai asocijuotusi“
„Gyvenant užsienyje tai ypač svarbu, todėl papildomai pasidomėjome“
„nesinorėjo, kad vardas būtų siejamas su koku neigiamu veikėju“
„Nesinorėtų vaiką vadinti blogas asociacijas keliančiu vardu“
„Nenorėjome, kad vardas sietųsi su neigiamais "personažais".“
„Tam, kad kviečiant vaiką negalvotum apie neigiamus asmenis“
„Nenoriu vaiko vardo sieti su neigiamomis asociacijomis“
„Atmetėme kelis vardus dėl nemalonių asociacijų.“
„Tiesiog, kad ir kitiems nebūtų tokių asociacijų.“
„Nes prieš akis išlenda nemalonus koks žmogus“
„Nesinori duoti vardo su bloga asociacija“
„Kad nesisietų su neigiamais žmonėmis“
„Tiesiog nesinorėjo tokio vardo dėti“
„Nesinori jokių nemalonių asociacijų“
„Kad nekeltų neigiamų asociacijų“
„Nes vardą naudojame kasdien“
„Nesinori blogų asociacijų“
„Nesinori tokių asociacijų“
„Nenorėjome asociacijų“
b) <u>Neigiamos vardo asociacijos – galimų socialinių sunkumų priežastis.</u>
„Nesinori vaikui užkrauti naštos gyvenime“
„Nes tai sukelia blogą atmosferą“
„Bus išjuoktas“
„Tikiu, kad vardas gali daryti įtaką gyvenimui“
d) <u>Neigiamų asociacijų ribotumas: visų galimų neigiamų asociacijų neįmanoma numatyti.</u>
„Mano vaikas, jos vardas, jei pradėsiu ieškoti, kas kur nėra nusikaltėlis, gali ir bevarde likti :D“
„Žmonių populiacija didelė, vardų begalė, kad vertinti tik pagal asociacijas visiškai absurdas“
„visų "blogiečių" nepatikrinsi“
„Tai, kad yra keli žmonės padarę nusikaltimus su tuo vardu, nereiškia, kad ir mano vaikas toks užaugs“
e) <u>Konkretūs neigiamai vertinamų asmenų pavyzdžiai.</u>
„ten kokio Vladimiro tikrai nesinori“
„Tadas banditų vadas, negražu“
„Nesinorėtų vardo Remigijus“
f) <u>Asociacijos, kylančios renkant vardą.</u>
„Elžbietų pasaulyje yra visokių, koncentravausi tik į savo vaiką ir kaip jos asmenybei galėtų padėti atsiskleisti vardas.“
„Vardas buvo renkamas iš esamų šeimos narių, visi variantai buvo be neigiamų asociacijų“
„sąmoningai žinome, kokie vardai mums su kažkuo siejasi, papildomai domėtis nereikia“
„Svarbiausia, kad vardas mums (tėvams) nekėlė jokių asociacijų.“
„Vardas nekėlė jokių asociacijų, bet papildomai nesidomėjome.“
„Jokių nusikaltėlių su vardu Adas nėra.“
„Pats vardas nekėlė jokių asociacijų.“
„Nekėlė jokių neigiamų asociacijų.“
„Vardas nekėlė neigiamų asociacijų“
„Nes nėra labai daug Noelių“

„pakankamai retas vardas“
„Tiesiog pasąmoningai“
„Pats vardas nekėlė jokių asociacijų.“

7 PRIEDAS. Vertinimas: „Ar vardas gali lemti požiūrį į žmogų?“

a) <u>Vardo keliamos asociacijos ir pirminis įspūdis.</u>
„Būna kartais, kai nemėgsti konkretaus žmogaus tokiu vardu, tai ir kitas asmuo kelia neigiamas emocijas“
„Kai pažįsti daug žmonių tuo pačiu vardu ir turi jie panašių bruožų, galvoji, kad visi tuo vardu tokie“
„Tam tikrais atvejais taip, nes skirtingiems žmonėms tas pats vardas kelia skirtingas asociacijas.“
„Žmonės sutikti per gyvenimą atnešą vardam teigiamą arba neigiamą asociaciją, o ne atvirkščiai.“
„Vardas kiekvienam gali kelti skirtingas asociacijas, todėl iš dalies gali lemti ir požiūrį.“
„Dažnai vertiname išgirstą vardą pagal seniau pažintus asmenis su tokiu pačiu vardu.“
„Patys pagal vardą žmonių nevertinam, tai atrodo, kad ir kiti nevertina. Aišku, gali būti asociacija vardo kaip Alfonsas ar pan., bet iš esmės nežinau nei vieno atvejo, kad pagal vardą žmogų kas vertintų.“
„Labai individualu, nes kartais vardas gali turėti kažkam neigiamų asociacijų, nors pačiam vardo turėtojui ar davėjui taip neatrodo“
„Nes visi turime savo nuomonę ir turim požiūrį į vardus jau sukūrę pagal vieną ar kelis pažįstamus, žinomus žmones.“
Dažniausiai, manau, ne. Nebent koks labai neįprastas ir keliantis asociacijas“
„Jei yra smarkus kito žmogaus patyrimas su tam tikru žmogumi tam tikru vardu“
„Turbūt gali lemti pirmą įspūdį elektroninėje erdvėje, kai nematai žmogaus“
„Gal kitiems yra asociacijų, gal tas pačias pravardes lengviau sugalvoti“
„Nes kelia asociacijas su jau pažįstamais to vardo turėtojais“
„Pirmas įspūdis ir vardas labai daug lemia naujoje draugijoje“
„Nes formuojame žmogų pagal to vardo savybes kurias žinome“; „Pasitinkame žmogų pagal vardą pradžia kai susipažįstame“
„Asocijuojasi su jau pažįstamais to vardo turėtojais.“
„Žmonės neretai susidaro pirmą įspūdį vien iš vardo.“
„Gali, jei vardas asocijuojasi su blogais dalykais“
„Kiekvienas gali pasidaryti asociacija su vardu“
„vardas gali būti su tam tikru atspalviu“
„Vardas iš karto sukuria žmogaus įvaizdį“
„Pirmas įspūdis dažnai susijęs su vardu“
„Vardas prisideda prie pirmojo įspūdžio“
„Dauguma gali prisigalvoti asociacijų“
„Gali kelti įvairias asociacijas“
„Asociacijos daug ką lemia manau“
„gali sugadinti pirma įspūdį“
„Vardas sudaro pirmą įspūdį“
„Jei vardas labai jau retas, negirdėtas, pirmas įspūdis apie žmogų irgi susidaro įtartinas“
b) <u>Vardo kuriami stereotipai ir socialinės nuostatos.</u>
„Kai girdi vardą Zenonas, nesitiki pamatyti, pvz., trimečio.“
„Nes vieno vardo žmonės dažnai panašus tarpusavyje“
„Atrodo, kai nerimtas vardas, tai ir žmogus nerimtas“
„Aš pagal vardą sprendžiu, kokio žmogus amžiaus“
„Visuomenėje gajūs stereotipai ir nuostatos.“ (respondentė įvertino, kad vardas gali iš dalies lemti požiūrį į žmogų)
„Vardas tai etiketė, graži ar nelabai“

„Nes vardai turi stereotipus“
c) <u>Vaiko vardas labiau formuoja požiūrį į tėvus negu į patį vaiką.</u>
„Dažniausiai ne pats žmogus renkasi vardą, tad vardas žmogaus neapibūdina“
„Labiau spręščiau apie to žmogaus tėvus, o ne patį žmogų :)“
„Galima šiek tiek spręsti apie tėvus“
„Nes ne vaikas renkasi vardą.“
e) <u>Vardas požiūrio į žmogų nelemia arba „ne vardas žmogų puošia, o žmogus vardą“.</u>
„Nes vardas tik maža dalis, o pats žmogus parodo, kas jis toks“
„Požiūrį į žmogų lemia ne jo vardas, o jo elgesys, darbai.“
„Nes tai tik vardas. Žmogų reikia pažinti asmeniškai“
„Asmenybės ir pasiekimų nenusako turimas vardas“
„Na, juk ne vardas žmogų puošia, o žmogus vardą“
„Tai nesusiję su žmogumi tiesiog, tai vardas“
„Vardas ir žmogaus būdas niekuo nesusiję“
„Žmogus pas formuluoja požiūriu į save“
„vardas nesusijęs su žmogaus asmenybe“
„Vardas nenulemia, koks bus žmogus“
„Nes kiekvienas žmogus individas“
„Svarbiau pačio žmogaus elgesys“
„elgesys, o ne vardas tai lemia“
„žmogus nepriklauso nuo vardo“
„patys kuriame požiūrį į save“
„Nuo pačio žmogaus priklauso“
„Ne vardas, o asmenybė lemia“
„Vertina ne vardą, o žmogų.“
„Žmogus vardą puošia.“

8 PRIEDAS. Vertinimas: „Ar vardas turi įtakos žmogaus likimui?“

a) <u>Vardas žmogaus likimo nelemia, nes likimą kuria pats žmogus.</u>
„Svarbiau aplinka, kurioje vaikas auga, ir auklėjimas nei pats vardas.“
„Turbūt priklauso labiau nuo to, ką vaikui įskiepijame jį augindami:)“
„Netikiu, kad pats vardas kaip toks gali lemti žmogaus ateitį.“
„Viską lemia pačio žmogaus charakteris ir asmenybės bruožai“
„Nemanau, žmogus pats save pristato veiksmais, o ne vardu“
„Vardas likimo nelemia, tik pats žmogus savo poelgiais.“
„Ne vardas, o aplinka ar asmuo formuoja savo likimą“
„Žmogaus pasirinkimai lemia likimą, o ne vardas“
„Tai nulemia gyvenimo aplinkybės, o ne vardas“
„Todėl, kad pats žmogus kuria savo likimą“
„pats žmogus kuria gyvenimą, o ne vardas“
„Žmogus pats atsakingas už savo laimę“
„Ne vardas lemia, o mūsų sprendimai“
„Viskas priklauso nuo pačio žmogaus“
„Kiekvienas esam savo gyvenimo kalvis“
„Žmogus pats kuria savo likimą“
„Likimą kuriamės patys“
„likimą kuriame patys“
b) <u>Vardas žmogaus likimo nelemia, nes tai tik prietaras arba pramanas.</u>
„Manau, kad tai pramanai“
„nes netikiu prietarais“
„Skamba kaip prietaras“
„Netikiu įsitikinimais“
„Prietarais netikiu.“
„Netikiu prietarais.“
„Prietarais netikiu“
„Tai tik prietaras.“
„Netikiu prietarais“
„mokslu nepagrįsta“
„tai tik prietarai“
„Tik prietarai“
c) <u>Vardas gali turėti netiesioginę psichologinę ar socialinę įtaką</u>
„Tiesiogiai ne, bet gali daryti netiesioginę socialinę įtaką.“
„Jeigu vardas patyčių objektas, gali ir gyvenimą sugadinti“
„Turi ekstra atvejais, pvz., itin keistas vardas“
„Nebent vardas būtų Nelaimė, tai gal ir turėtų.“
„Išskirtinis vardas įpareigoja“
d) <u>Simbolinė ir mistinė vardo reikšmė.</u>
„Manau, kad tai turi įtakos, todėl svarbu domėtis vardo reikšme“
„todėl reikia rinkti atsargiai, sieti vardą su gerais dalykais“
„Vardas turi savo energiją, kuri žmogų lydi visą gyvenimą“
„Tai gali būti užkoduota ir vardo reikšmėje“
„Nes yra vardų, kurie turi ne kokia reikšmę“
„gal pagal reikšmę gali taip suprasti“
„reiktų žiūrėti į vardo reikšmę“
e) <u>Vardo įtaka žmogaus likimui priklauso nuo tikėjimo, požiūrio ar kitų aplinkybių</u>

„Jei tiki, tai turi“
„Vardo "laimingumas" priklauso nuo pačių tėvų požiūrio.“
h) <u>Skeptiškas požiūris į vardo įtaką žmogaus likimui.</u>
„Nes tai visiška nesąmonė, taip nebūna“
„Vardas ir jo likimas niekuo nesusiję“
„Nemanau, jog būna nelaimingu vardu“
„Na, likimas nuo vardo nepriklauso“
„Nemanau, jog turi įtakos stipriai“
„Netikiu vardu kaip likimo lėmėju“
„Nemanau, kad vardas tai įtakoja.“
„Čia labiau sutapimai gali būti“
„Netikiu tokiais dalykais“ (2)
„Likimas neegzistuoja“
„Nemanau, kad turi.“
„Netikiu likimu“
„Netikiu tuo“
„Nes neturi“
„Nemanau“

9 PRIEDAS. Vaiko vardo reikšmės svarba renkant vaikui vardą

a) <u>Domėjimasis vardo kilme ir reikšme dėl smalsumo ir bendro įdomumo.</u>
„Dėl įdomumo“
„Iš smalsumo“
„Buvo įdomu“ (3)
„Nes įdomu“
„Smalsumas“
„Įdomu“ (4)
„Buvo įdomu, ką reiškia, iš ko kilęs pasirinktas vardas.“
„Tiesiog buvo įdomu pasiskaityti informaciją apie vardą“
„Vedini smalsumo. Nors pasirinkimui įtakos neturėjo.“
„Buvo įdomu vardo reikšmė ir su kuo jis siejamas“
„Buvo svarbu, iš kur kilęs vardas bei jo reikšmė“
„Buvo smalsu, ką reiškia vardas, ar jis sėkmingas“
„Visi vardai įdomu, kokia kilmė ir reikšmė“
„Buvo įdomu ir svarbu, ką reiškia vardas“
„Norėjosi apie vardą žinoti kuo daugiau“
„buvo smalsu, mums tai atrodė svarbu“
„Įdomu, kokias reikšmes turi vardas“
„Buvo įdomu ir vertinga pasidomėti.“
„Skaitinėjome, ką reiškia jo vardas“
„Įdomu buvo, ką reiškia, smalsumas“
„nes įdomu, iš kur kilęs vardas.“
„Nes įdomi kilmė ir reikšmė“
„Buvo įdomi reikšmė ir kilmė“
„Tiesiog buvo įdomu.“
„Buvo įdomu žinoti“
„Įdomu ir svarbu“
„Tiesiog įdomu“
„Įdomi reikšmė“
„Įdomu, svarbu“
„Dėl smalsumo“
„Na, dėl įdomumo. Jei reikšmė būtų nekokia, gal būtume kitą rinkę. Bet reikšmė nuostabi – meilės, mylimas.“ (vaiko vardas <i>Dovydas</i>)
„Iš smalsumo. Galbūt, jeigu būtų turėjęs vardas kokį neigiamą atspalvį, galbūt būtume nesirinkę.“
„Vardo reikšmės nežinojau, todėl buvo įdomu ir svarbu tokią informaciją išsiaiškinti“
„Buvo įdomi vardo reikšmė, kai jau sugalvojome, kokio vardo norėtume“
„Tiesiog buvo įdomu. Nesinorėjo duoti vardo su prasta reikšme“
„Buvo įdomu, ar neturi neigiamos reikšmės ar asociacijos.“
„Buvo įdomu ir svarbu sužinoti, kokia vardo reikšmė“
„Norėjosi sužinoti daugiau apie patinkantį vardą“
„Buvo įdomu, ką reiškia toks vardas“
„Buvo įdomu ir vertinga pasidomėti.“
„Taip, buvo įdomu, ką reiškia vardas“
„Dėl smalsumo ir, žinoma, reikšmės“
„Dėl įdomumo, ką šis vardas atneš“
„Buvo įdomi reikšmė.“
„Įdomumo sumetimais“;

„Tiesiog įdomu buvo“
„Buvo įdomu žinoti“
b) <u>Vardo kilmė ir reikšmė kaip svarbus vardo parinkimo kriterijus.</u>
„Nes tai svarbu, po to galima papasakoti vaikui jo vardo kilmę“
„Svarbu netrumpintų ir retas bei kilmė būtų graži“
„Nes man svarbu, kokia mano vaiko vardo kilmė“
„Buvo svarbu, kokia vardo reikšmė“
„Svarbu, ką reiškia vaiko vardas“
„Svarbu, kokia reikšmė ir kilmė“
„Reikšmė vardo, manau, svarbu“
„Man svarbi vardo reikšmė“
„Vardo reikšmė svarbu“
„Man tai svarbu“
„Nes tai svarbu“
„Svarbu“
„Mums buvo svarbu, kad vardas turėtų gražią, šviesią, kilnią reikšmę.“
„Vardo reikšmės nežinojau, todėl buvo svarbu pasidomėti.“
„Reikšmė svarbi, tai tarsi palinkėjimas pačiam vaikui.“
„Domėjausi, kad vardas būtų "geros" reikšmės.“ (vaiko vardas <i>Leonas</i>)
„Kad nebūtų keistos, nepriimtinos reikšmės“
„Buvo tiesiog privaloma tuo pasidomėti :)“
„Svarbu žinoti, kuo vadinsime savo vaiką.“
„Labai svarbu, ką vardas reiškia“
„Svarbu, kad reikšmė būtų gera“
„nes gali būti bloga reikšmė“
„svarbu ir vaikui, ir tėvams“
„Manau, vaikui yra svarbu.“
„Man svarbi vardo reikšmė“
„Nes vaiko vardas svarbu“
„Reikšmė atrodė svarbi“
„Nes tai buvo svarbu“
„Buvo svarbu“
„Nes svarbu“
„svarbu“
„Svarbu, manyčiau, kad paskui vaikas neklaustų, kodėl tokį vardą davėme, kai reikšmė prasta.“
„Svarbu, kad vardas būtų gražus, bet ir turėtų gilesnę reikšmę (Teodoras reiškia Dievo dovana)“
„Norėjome gerai žinoti, ką jis reiškia“
Labai graži reikšmė. Tai iš dalies irgi lėmė vardo pasirinkimą. (Vaiko vardas <i>Deividas</i>)
Nes dukra yra 7 metų laukimo stebuklas. Jis įvyko Kalėdų laiku (vaiko vardas <i>Noelė</i>)
„Smagu žinoti, kad vardas "stiprią" turi reikšmę (liūtas) (vaiko vardas <i>Leonas</i>)“
c) <u>Vardo kilmė ir reikšmė siejama su tapatybe ir vertybėmis.</u>
„Vardas turi būti "švarus““
„teigiamas visomis prasmėmis“
„Man svarbu, kad vardas turėtų stiprią energiją ir nebūtų „silpnas““
„Panašiai kaip ir su kilme, dėl to, kuo įkrauna identitetą“
„Norėjau, kad vardas simbolizuotų tam tikras vertybes“
„Svarbu, kad vardas turėtų teigiamą simbolinę reikšmę“
„Tikiu, kad vardas neša "žinutę" apie žmogų“

„Svarbu, ar tai atitinka mūsų pasaulėžiūrą“
„Nes norėjosi, kad vardas būtų prasmingas“
„Nes vardo reikšmėje slypi energija“
d) <u>Vardo reikšmė siejama su vaiko asmenybe, charakteriu ir gyvenimu.</u>
„Domėjomės, nes manome, jog kokį vardą atsinešei taip ir gyveni. Kodėl Tėja? Trumpas, gražus, reikšmingas“
„Nes buvo įdomu ir tikiu, kad vardas svarbus žmogaus identitetui“
„Vardas svarbi asmenybės dalis ir turi būti renkamas atsakingai“
„Nes svarbu, koks vardas puoš vaiką ir bus jo gyvenimo dalis“
„Manau, kad vardo reikšmė gali įtakoti žmogaus gyvenimą.“
„Svarbu ne tik vardo skambumas ar patogumas ištarti, bet ir varde slypinti reikšmė / prasmė, nes visgi vaikas tą vardą turės bent iki 18 metų arba visą gyvenimą. Vienaip ar kitaip jis bus tapatybės dalis.“
„Žmogaus vardas yra vienas svarbiausių elementų gyvenime, kuris lydės visada, tad nepasidomėti, kad vardo reikšmė, pvz., neigiama, būtų tiesiog aplaidumas“
„Įdomu žinoti, ką vardas reiškia ir ar jis siesis su vaiko asmenybe, charakteriu.“
„Nes vardas turi tikti vaikui, manau, gali lemti likimą ir koks jis bus ateityje“
„Svarbu, įdomi jo kilmė, reikšmė ir kokią įtaką darys vaikui jo vardas“
„Tikime, kad vardas perduoda kažkokią dalį savo reikšmės jo turėtojui“
„Varde slypi tam tikra reikšmė, kuri visą gyvenimą siesis su žmogumi.“
„Tikiu, kad tai lemia vaiko gyvenimą, jo charakterio savybes“
„Nes buvo įdomu, ar vardas atitiks vaiko asmenybę“
„Manau, kad tai gali įtakoti tam tikras savybes.“
„Svarbu, ką vaikas nešis visą gyvenimą“
e) <u>Religiniai ir bibliniai motyvai.</u>
„nes vardas šventas“ (vaiko vardas <i>Adomas</i>)
„Nes buvo įdomu ir jis yra Adomo trumpinys, ir šventas vardas“ (vaiko vardas <i>Adas</i>)
f) <u>Lietuviškumo (tautiškumo) ir baltiškumo puoselėjimas.</u>
„Norėjome lietuviškos kilmės vardo“ (vaiko vardas <i>Liepa</i>)
„Ieškojome lietuviško vardo“ (vaiko vardas <i>Smiltė</i>)
„Norėjau lietuviško vardo“ (vaiko vardas <i>Džiugas</i>)
„Rinkom lietuvišką vardą“ (vaiko vardas <i>Tautvydas</i>)
„Lietuviškas vardas“ (vaiko vardas <i>Rugilė</i>)
„Norėjome baltiško vardo“ (vaiko vardas <i>Rytis</i>)
h) <u>Neigiamų reiškinių ir nepriimtinos vardo kilmės vengimas.</u>
„Kad nebūtų nepriimtinos reikšmės.“
„Kad nebūtų nemalonios staigmenos ir vardas nereikštų keistų dalykų“
Kad nepavadintume vardu, kurio reikšmė kokia nors nesąmoninga.“
„Nes nesinorėjo blogos asociacijos ar liūdnos vardo istorijos“
„Kad nebūtų kokia negraži, nes vaikai šiais laikais žiaurūs“
„Jog nebūtų neigiamos reikšmės ar neigiamų vertinimų.“
„Norint išvengti blogų asociacijų“

10 PRIEDAS. Vardo samprata vartotojo vertinimu: asmeninė nuosavybė ar vardyno dalis

a) <u>Vardas – asmeninė nuosavybė arba asmens tapatybės dalis.</u>
„Asmeninę nuosavybę (8)“
„Asmeninė nuosavybė“ (7)
„Asmeninę“ (16)
„Kaip asmeninę nuosavybę“ (4)
„Tik kaip asmeninę nuosavybę“ (3)
„Vardą nešasi žmogus per savo gyvenimą, tai jo tapatumo dalis, tad suteikus jį žmogui jis jau nebėra tik vardyno dalis“
„Vardas tampa labai asmenišku, dažniausiai girdimas žmogaus gyvenime“
„kaip asmeninę nuosavybę, juk vaikas yra vardo turėtojas“
„Vardas labiau yra asmeninis pasirinkimas“
„gerbiu tradicijas, bet vardas yra vaiko“
„Labiau kaip asmeninę nuosavybę“
„Vardas yra asmeninė nuosavybė“
„Vardas – asmens nuosavybė.“
„Asmenybės nuosavybė“
b) <u>Vardas – Lietuvos vardyno dalis.</u>
„Vardyno dalį“ (6)
„Lietuvos vardyno dalį“ (4)
„Kaip Lietuvos vardyno dalį“ (3)
„Lietuvos vardyno“ (3)
„Kaip Lietuvos vardyno dalį.“
„Lietuvos vardyno dalis“
„Vardas negali būti nuosavybė“
„Labiau kaip vardyno dalį.“
„Lietuvos vardyno dalį.“
„Kaip vardyno dalį“
„LT vardyno dalį“
„vardyno dalis“
c) <u>Dvejopas vertinimas: vardas ir asmeninė nuosavybė, ir Lietuvos vardyno dalis.</u>
„Suteikus vaikui vardą, tai nebėra tik vardyno dalis“
„Abu tinka, nes vardą juk renkame iš vardyno“